

I. M. - E. Petrou

**Atitudine
disprețuitoare
față de
stomac**

ILF și E. PETROV

ATITUDINE DISPREȚUITOARE FAȚĂ DE STOMAC

(însemnări, foiletoane, schițe, nuvele,
povestiri)

Selecție, prefață și traducere de ALEXANDRU STARK

Editura UNIVERS
București
1979

Coperta de *Gheorghe Marinescu*

CUPRINS

1 + 1 = 1

DUBLĂ AUTOBIOGRAFIE

DIN PARTEA AUTORILOR

EVGHENI PETROV. DIN AMINTIRILE DESPRE ILF

1
2
3
4

I. ILF...

CARNETE DE ÎNSEMNĂRI (*fragmente*)
PIETONUL
ÎNTÂMPLARE LA OFICIU
CUM SE FACE PRIMAVARĂ
NOUL PALAT

E. PETROV

UN OM NENOROCIT
O PERSONALITATE PROEMINENTĂ
IMPERTINENTUL
IEPURAȘUL ATOTCUPRINZĂTOR
NENEA SILANTI
ENTUZIASTUL
CARNETUL DE ÎNSEMNĂRI

I. ILF și E. PETROV...

ATITUDINE DISPREȚUITOARE FAȚĂ DE STOMAC
CENTROPUP
LOC REZERVAT
NU MĂ VOI CRUȚA!
FANTOMA DILETANTĂ
TOVARĂȘUL FILOSOPULO
INTRIGI
DISCUȚII LA MICUL DEJUN
O PIESĂ ÎN CINCI MINUTE
CUM SE FACE UN FILM (SECRETUL DE FABRICAȚIE)
SEMICOCOȘOVISMUL
ĂSTA-I OBICEIUL!
MICROBIȘTII
1001 DE ZILE SAU NOUA ȘEHEREZADĂ
FUNȚIONARUL INVIZIBIL (O PERSONALITATE LUMINOASĂ)
Capitolul I. „PISTRUIN”-UL LUI BABSKI
Capitolul II. „VOLENS – NEVOLENS”
Capitolul III. „CARE ÎNCOTRO – IAR EU LA CEC!”

Capitolul IV. ISTORIA ORAȘULUI PIȘCESLAV

Capitolul V. DISCURSUL FESTIV

Capitolul VI ...ȘI KAIN L-A CONCEDIAT PE ABEL

Capitolul VII. „SUNT AICI”

CAPITOLUL VIII. HRĂPĂREȚUL ÎN LIBERTATE

CAPITOLUL IX. SUB PAVĂZA JUSTIȚIEI

Capitolul X. „NU MAI AM NICIO ÎNTREBARE!”

Epilog

$$1 + 1 = 1$$

Așadar:

Există *ILF* (Ilia Arnoldovici Feinsielberg)...

Există *PETROV* (Evgheni Petrovici Kataev)...

Dar în primul rând există *ILFȘIPETROV*.

Nu știm cine a fost în acest dublu concert uluitor vioara întâi și cine a doua. Nu știm și nici nu ne interesează, pentru că suntem în fața unei sincronizări și sonorități perfecte. Și asta, în ciuda faptului că până a se cunoaște (ba chiar în timpul exemplării lor colaborări) fiecare în parte a scris foarte multe și foarte mult, demonstrând spre stupefacția tuturor că simbioza *ILFȘIPETROV* s-a realizat pe baza unor stiluri și modalități literare *complet diferite*.

În privința paternităților de fraze, nici măcar manuscrisele lor nu ne pot dezvălui nimic. Studiindu-le, aflăm – eventual – cine a așternut cuvintele pe hârtie, nu cine le-a rostit și nici cum se naștea din două minți, din doua firi diferite și din două voci o singură propozițiune, cum apărea o singură idee, cum se forma un stil unic.

Nimeni și niciodată nu va putea demola existența unui *singur* scriitor care, încălcând toate regulile aritmeticii elementare, a realizat acea stranie egalitate oglindită în titlul sub care apar rândurile de față. Din tot ceea ce s-a scris despre ei, cred că cea mai pregnantă caracterizare le-a dat-o Feuchtwanger: „*Nu am văzut niciodată ca o colaborare să se transforme într-o asemenea unitate creatoare, ca rezultatul unei activități comune să fie atât de încheșat*”.

Spre norocul cronicarilor și al istoricilor literari (sau poate spre ghinionul lor) *ILF* și *PETROV* au lăsat în urmă tot ceea ce este necesar pentru explicarea vieții, operei și pentru prezentarea laboratorului lor de creație, nelăsând loc pentru niciun fel de speculații.

Citești ce au scris ei și înțelegi că a fost o viață:

- veselă, dar de multe ori tristă;
 - plină de zbucium, dar și cu multe clipe de glorie;
 - cu sușuri, dar și cu lunecușuri dureroase pe tobanul necazurilor.
- A fost o viață ca viața.

Întâmplarea i-a unit până și în modalitățile tragice ale sfârșitului: unul ucis de tuberculoză în 1937 (*ILF*), celălalt găsindu-și sfârșitul în 1942, în plin război, printre aripile frânte ale unui avion care-l aducea

de pe front.

Dacă ai vrea să-i stabilești scriitorului ILFȘIPETROV un loc în metodică strictă a catalogării, te-ai afla într-o dilemă: clasici sau contemporani? Precum se știe bine însă, la vremea lor, toți clasicii au fost contemporani, chiar și cei care scriau satire. Marea artă a scriitorilor (citește: *scriitorului*) este râsul inteligent. Ei iau în derâdere tot, nu iartă nimic! Dar nu pentru că nu ar avea nimic sfânt pe lume, ci pentru că iubesc lumea și o vor altfel. Ilf și Petrov atacă brutal și genial birocrăția, prostia, nepotismul, ipocrizia, minciuna, răutatea, teatrul și literatura care se ascund după cuvinte demagogice. Râsul lor e un râs inteligent pentru că uneori te mânănește, e inteligent pentru că dacă nu te mânănește, te face – citind cu sufletul la gură – să meditezi și să dorești extirparea răului. Calea aceasta nobilă au străbătut-o mulți scriitori ai lumii, instalați azi cu cinste în fotoliile de orchestră ale Parnasului. Au străbătut-o Cervantes, Swift, Saltîkov-Șcedrin, Voltaire, Gogol, Șalom Alehem, Cehov, Anatol France, Shaw și Caragiale al nostru. (Permiteți-mi o paranteză! Nu cred că Ilf și Petrov au cunoscut opera celebrului înaintaș și deschizător de drumuri care a fost Ion Luca Caragiale. Este uluitoare însă comunitatea de stil; ea pornește de la conu Iancu și poposește exact în schițele, nuvelele și romanele lui Ilf și Petrov (luați separat sau împreună). Poate că afirmația este prea îndrăzneată, dar poate că se va găsi un comparatist care să se aplece asupra acestei izbitoare și impresionante filiații).

Deci Ilf și Petrov au pornit la luptă (grea) împotriva păcatelor omenești, militând pentru frumos, pentru lumină, pentru idei. Dar unii critici mărginiți ai timpurilor de atunci n-au vrut (de fapt, nu au putut) să le recunoască valoarea. Erau citați de milioane de oameni (în timpul vieții cărțile le-au fost editate de douăsprezece ori. Scaunul și ediția!), exemplarele se rupeau trecând din mână în mână, Ostap Bander devenise una dintre cele mai populare figuri pe care o născuse literatura satirică, memoria reținea fraze întregi din scrierile lor și le folosea ca aforisme, uitând chiar uneori de proveniența lor livrescă (oare poate exista o bucurie mai mare pentru un scriitor?), iar respectivele nonvalori ale criticii literare, din motive care azi nu mai merită dezbătute, n-au reacționat la început în niciun fel. Prima recenzie publicată la multă vreme după apariția celor *Douăsprezece scaune* a fost inserată într-o revistă la rubrica dureros intitulată *Cărți despre care nu se scrie nimic (sic!)*.

Trebuie să recunoaștem că momentul în sine are ceva din comicul foiletoanelor ilfpetroviene.

După cum menționează pe drept literații sovietici contemporani, cei înfricoșați de scrierile celebrului duet se temeau ca nu cumva *exceptiile* tipice scoase în evidență de Ilf și Petrov să fie înțelese ca *reguli* tipice, ceea ce nu s-a întâmplat pentru că nu era cazul.

Emitenții acelor străni idei au fost demult uitați. În schimb, Ilf și Petrov au rămas și vor rămâne, chiar dacă scrisul lor este consacrat, din punct de vedere temporal, unor vremuri, moravuri și năravuri demult trecute. În pofida oricăror încercări ale unor minți lipsite de capacitatea de a întrezări flacăra pe, care o poate provoca scânteia de geniu, timpul (așa cum o face totdeauna, întrucât la asta se pricepe bine) a dat dreptate LITERATURII.

Dar ce a fost, a fost! Ființa umană (vorba marelui filosof) și de aceea este așezată la un etaj superior al gândirii pentru că a știut întotdeauna și știe – atunci când trebuie și e cazul – să se despartă râzând de propriul ei trecut.

De la marele intelectual și om de cultură Lunacearski (el a scris primul articol în care a evidențiat cu mult curaj valoarea celor doi scriitori) și până la cursurile universitare, de la sutele de studii și cărți consacrate operei lor până la filmele realizate în patru colțuri de lume după romanele și povestirile semnate de ei, Ilf și Petrov au intrat cu pași fermi și zâmbind (e drept, uneori strâmb) în patrimoniul culturii universale.

Iar când intră cineva aici...

Autorul acestei subiective selecții de lucrări netraduse până acum a încercat să vă ofere, în măsura posibilităților, o imagine cât mai fidelă a creației lui Ilf și Petrov, cunoscută la noi prin excelențele traduceri ale romanelor „Douăsprezece scaune” și Vițelul de aur”. Pentru a putea urmări procesul intim care a precedat apariția pe lume a multora dintre capodoperele lor, veți face cunoștință chiar de la început (în pofida cronologiei), cu fragmente din carnetele de însemnări ale lui Ilf, o strălucită lecție de virtuozitate literară și spirit de observație. În legătură cu aceste însemnări mi-aș permite o scurtă digresiune.

Cei doi au fost nedespărțiți zece ani, au avut aceleași preocupări, au trăit aceleași gânduri. Concluzia deci nu poate fi decât una (și posibilă, și probabilă): însemnările (adevărate schițe, ori romane concentrate în câteva cuvinte, ori vorbe de duh cu ecou peste decenii) poartă, orice s-ar zice, amprenta ambilor creatori.

Având ferma convingere că lucrurile stau așa și nu altfel, (veți găsi unele însemnări reproduse în scrierile lui Ilf, altele în cele ale lui Petrov, iar unele chiar în lucrările semnate de ambii) sunt încredințat că și dumneavoastră veți ajunge să demonstrați că, uneori, $1 + 1 = 1$.

De altfel, fiți fără grijă, omenirea, prin cea mai frumoasă parte a ei – cititorii – și-a autodemostat-o, ajungând la rezultatul așteptat: a zâmbit. Și a făcut-o în multe limbi ale mapamondului: de la prima traducere, prezentată în 1929 de celebra editură pariziană „Albin Michel” și până azi, cărțile lor au apărut în engleză, daneză, suedeză,

bulgară, italiană, română, slovacă și tot așa mai departe numărând, până ajungem la cifra de douăzeci și cinci.

Lectura care urmează presupune existența în fiecare dintre noi a unei imense rezerve de zâmbete: duioase, ironice, amare, gingașe, triste, vesele, melancolice, zâmbete asemenea operei pe care au lăsat-o Ilf și Petrov semenilor, dovedind încă o dată (ca să-i parafrazăm tot pe ei) că „mulți au sărit din baie, dar unul singur a făcut-o genial”.

Desigur că oricine are dreptul să pună întrebarea:

— De ce au fost alese tocmai *aceste* pagini și nu *altele*?

Spre surprinderea unora poate, voi da dreptate fiecăruia care își va exprima susmenționata îndoială. Dar îmi voi permite să pun la rându-mi o altă întrebare:

— Aveți cumva dumneavoastră o soluție fermecată care ar permite înghesuirea a două mii de pagini *inedite* în trei sute și ceva?

Nefiind o ediție academică, traducătorul a ales criteriul cel mai greu și cel mai criticabil: cel al preferințelor subiective. Și va fi foarte bucuros dacă – prin hotărârea dumneavoastră – ele vor deveni cât de cât obiective (dacă nu complet obiective, măcar majoritare). Asta însă rămâne de văzut, pentru că sunteți de-abia la începutul acelei imense plăceri pe nume *lectura*.

După ce veți face călătoria în acest univers literar aparte al schițelor și foiletoanelor, după ce veți parcurge și cele două povestiri de amplă respirație, „Noua Șeherezadă” și „Funcționarul invizibil”, care nu rămân cu nimic în urma celebrelor „Douăsprezece scaune” și vestitului „Vițel de aur” (iertata fie-mi încercarea de a influența cititorul, dar și traducătorul este, la urma urmei, un cititor!), ei bine, după aceea veți hotărî!

Cei care au contribuit cu multă tragere de inimă la apariția acestui volum așteaptă (de ce să nu fim sinceri și s-o recunoaștem) cu multă emoție verdictul. Până atunci însă, permiteți-ne să vă urăm în litera și spiritul lui ILFȘIPETROV:

— Râdeți sănătoși și să vă fie de bine!

ALEXANDRU STARK

DUBLĂ AUTOBIOGRAFIE

Este foarte greu sa întocmești autobiografia autorului celor „Douăsprezece scaune”, pentru ca autorul s-a născut de două ori: în 1897 și în 1903. Prima oară autorul a văzut lumina zilei sub înfățișarea lui Ilia Ilf iar a doua oară sub cea a lui Evgheni Petrov.

Ambele aceste evenimente s-au petrecut la Odessa.

Iată deci că încă din fragedă copilărie, autorul a început să ducă o dublă existență. În timp ce una dintre jumătăți se mai răsfața în scutece, cealaltă împlinea șase ani și sărea gardul cimitirului ca să rupă liliac. Respectivul mod paralel de viață a continuat până în 1925, când ambele jumătăți s-au întâlnit la Moscova.

Ilia Ilf s-a născut în familia unui funcționar de bancă și în 1913 a terminat școala tehnică. După aceea a lucrat pe rând și cu consecvență la un birou de proiectări, la centrala telefonică, la o uzină de avioane și la fabrica de grenade de mână. Apoi a fost statistician, redactor la revista umoristică „Sindetikon”, unde scria versuri sub pseudonim feminin, contabil și membru al Prezidiului Uniunii poezilor din Odessa. Făcându-și un bilanț general de activitate și constatând că activitatea literară trage la cântar mai greu decât cea contabilicească, Ilia Ilf a sosit în 1923 la Moscova. Aici s-a întâlnit cu profesiunea sa adevărată și probabil definitivă: a devenit scriitor, lucrând la ziare și reviste umoristice.

Evgheni Petrov s-a născut în familia unui profesor de liceu; în 1920 a terminat liceul clasic. În același an a început să lucreze în calitate de corespondent al Agenției telegrafice ucrainiene. După aceea, timp de trei ani, a fost inspector la miliția judiciară. Prima sa operă literară s-a rezumat la procesul-verbal al examinării cadavrului unui bărbat necunoscut. În 1923 Evg. Petrov s-a mutat la Moscova, unde și-a continuat studiile și s-a ocupat de ziaristică. A lucrat la diferite ziare și reviste umoristice. A scris câteva cărți de povestiri umoristice.

După atâtea aventuri, cele două jumătăți răzlețe au reușit în fine să se unească. Urmarea directă a faptului l-a constituit romanul „Douăsprezece scaune”, scris la Moscova în 1927.

În asemenea cazuri, autorii sunt întrebați de obicei cum fac de scriu împreună. Celor interesați le putem da exemplul cântăreților care cântă duete și se simt, totuși, perfect.

După „Douăsprezece scaune” am dat la lumină povestirea satirică „O personalitate luminoasă” precum și două serii de nuvele groțefte: „Neobișnuitele istorii din viața orașului Kolokolamsk” și „1001 de zile sau

Noua Șeherezadă”

Acum scriem un roman intitulat „Marele combinator”^{1} și lucrăm la povestirea „Olandezul zburător”^{2}. Facem parte din grupul literar „Clubul aiuriților”, recent înființat.

Cu toată această concordanță a faptelor, conduita autorilor poartă uneori amprenta unui profund individualism. Așa de pildă, Ilia Ilf s-a căsătorit în 1924, iar Evghenii Petrov în 1929.

ILIA ILF, EVG. PETROV
întocmită la 25 iulie 1929
Moscova.

DIN PARTEA AUTORILOR

În legătură cu gospodăria noastră literară colectivă ni se adresează de obicei întrebări justificate, dar foarte monotone și, în general, rezumate la: „Cum scrieți în doi?”

La început am răspuns detaliat, dând toate amănuntele. Ba am povestit chiar și cearta care a intervenit între noi în legătură cu dilema: îl omorâm pe Ostap Bender, eroul romanului „Douăsprezece scaune”, sau să îl lăsăm să trăiască? Nu omitem să precizăm că soarta eroului a fost hotărâtă prin tragere la sorți. Am pus într-o zaharniță două hârtiuțe. Pe una dintre ele am desenat cu mâna tremurândă un craniu și două oscioare. A ieșit craniul – și peste o jumătate de oră marele combinator nu mai exista. L-am înjunghiat cu o lamă.

Pe urmă am început să răspundem cu mai puține detalii. Nu mai povesteam cearta. Apoi n-am mai dat niciun amănunt. Și, în cele din urmă am început să răspundem foarte plictisiți:

— Cum scriem în doi? Pur și simplu, scriem în doi! Ca frații Goncourt. Edmond aleargă pe la redacții, iar Jules păzește manuscrisul ca să nu-l fure cunoscuții.

Deodată însă, monotonia întrebărilor a fost întreruptă.

— Ia spuneți-mi, ne-a întrebat un cetățean sever, unul dintre cei care au recunoscut puterea sovietică ceva mai târziu de cât Anglia și nițel mai devreme decât Grecia, ia spuneți-mi, de ce scrieți voi lucruri care fac lumea să râdă? Ce e cu râsul ăsta în perioada de reconstrucție? V-ați pierdut mințile?

După care, foarte supărat, a tot încercat să ne convingă că în momentul actual râsul este dăunător.

— Nu e bine să râzi! zicea el. Da, nu se poate să râzi! Și nici să zâmbești nu e indicat! Când văd viața asta nouă, când văd progresele pe care le facem, mie nu-mi vine să râd, îmi vine să mă rog!

— Vedeți dumneavoastră, am protestat amândoi, noi nu râdem de dragul râsului! Țelul nostru este să-i satirizăm exact pe acei oameni care nu înțeleg această perioadă de reconstrucție.

— Satira nu poate fi comică! zise încruntatul tovarăș. Și, apucându-l de braț pe un mic meșteșugar-baptist, pe care-l luase drept proletar sută la sută, îl târî cu sine acasă. (Urma să-l descrie în niște propozițiuni plicticoase ca să-l introducă apoi în romanul său de șase volume, intitulat „Dar paraziții - Niciodată!”)

Tot ce v-am povestit nu e o născocire. Să știți că am fi putut născoci

ceva mai comic.

Ia să-l lași de capul lui pe un cetățean dintre ăștia care o tot trag cu aleluia! O să ne trezim că îi va obliga chiar și pe bărbați să poarte vâl. Iar el personal va începe încă de dis-de-dimineață să cânte la trâmbiță imnuri și psalmi pentru că numai astfel – zice el – trebuie să contribui la construirea socialismului.

Tot timpul cât am scris „Vițelul de aur”, deasupra noastră a fâlfâit imaginea severului cetățean.

— Ce ne facem dacă, din întâmplare, capitolul ăsta o să iasă comic? Ce-o să zică cetățeanul auster?

Până la urmă însă am hotărât:

a) să scriem un roman cât se poate de vesel;

b) în caz că severul cetățean va declara din nou că satira nu trebuie să fie hazlie, să-l rugăm pe Procurorul republicii să-l tragă pe susamintitul individ la răspundere penală pe baza articolului care condamnă zevzecia prin efracție.

EVGHENI PETROV. DIN AMINTIRILE DESPRE ILF

1

Odată, în timpul călătoriei în America, Ilf și cu mine ne-am certat. Asta s-a întâmplat în statul New-Mexico, în micuțul orașel Gallup, în seara aceleiași zile pe care am descris-o în capitolul „Ziua ghinioanelor” din cartea noastră „America fără etaje”.

Traversasem Munții Stâncoși, eram foarte obosiți. Și mai trebuia să ne apucăm să batem la mașină corespondența pentru „Pravda”.

Stăteam în camera tristă de hotel, înregistrând enervați fluierăturile și dangătele de clopot (în America liniile ferate trec adesea prin oraș, iar locomotivelor li se mai agață uneori și clopote). Tăceam. Doar din când în când unul dintre noi spunea: „Ei?!”...

Scosesem capacul mașinii de scris, hârtia era pregătită, dar treaba nu se urnea din loc.

La drept vorbind, asta ni s-a întâmplat cu multă regularitate în tot timpul celor zece ani de activitate literară comună. Primul rând era totdeauna pentru noi cel mai greu din toate.

Trăiam zile chinuitoare. Ne enervam, ne supăram, ne iritam, pe urmă tăceam ore întregi, nefiind în stare să rostim niciun cuvânt. Apoi, brusc, începeam să trăncănim despre ceva care n-avea nicio legătură cu tema noastră, de exemplu despre Liga Națiunilor sau despre activitatea nesatisfăcătoare a Uniunii scriitorilor. Pe urmă iarăși tăceam. Ni se părea că suntem cei mai josnici leneși din câți există pe pământ, că suntem niște nulități totale și idioți. Ne era greață să ne uităm unul la altul.

Și-atunci când starea aceasta chinuitoare ajungea la paroxism, ei bine, exact în momentul acela apăreau primele cuvinte. Erau niște cuvinte din cele mai obișnuite, cu nimic ieșite din comun. Le pronunța destul de nesigur unul dintre noi. Celălalt, cu o mutră acră, îl corecta puțin. Le puneam pe hârtie. Și pe loc, toate chinurile noastre luau sfârșit. Știam din experiență că dacă există prima frază, treaba o să meargă.

Iată însă că în orașul Gallup din statul New-Mexico, lucrurile nu se urneau cu niciun chip din loc. Primele cuvinte ale corespondenței nu voiau să se nască. Ne-am certat.

În general, ne certam foarte rar. Și atunci doar din motive literare (cine mai știe din cauza cărei întorsături de frază sau a cărui epitet). De data aceasta însă, cearta a fost îngrozitoare: cu țipete, cu înjurături și cu învinuiri cumplite. Ori că eram prea nervoși și prea surmenați, ori că se făcea resimțită boala lui Ilf (despre care nici el și nici eu nu știam nimic la ora aceea), dar ne-am certat mult timp, vreo două ore. Când deodată, fără să ne fi înțeles, am început să râdem. Era ciudat, era caraghios, era incredibil! Și totuși noi râdeam. Nu cu hohote isterice, nu nechezam, nu era râsul acela nervos, după care trebuie să iei picături de valeriană, era un râs foarte obișnuit, așa-numitul râs sănătos. Pe urmă, ne-am mărturisit reciproc și simultan că, de fapt, ne gândisem simultan la unul și același lucru: noi nu avem voie să ne certăm! N-ar avea niciun rost, pentru că tot nu ne-am putea despărți. Un scriitor, care există de zece ani și care a publicat cinci cărți, nu poate să dispară doar pentru că părțile lui componente s-au certat ca două muieri care se dondănesc în bucătăria comună în jurul unui primus.

Seara aceea din orașul Gallup, începută sub auspicii atât de îngrozitoare, s-a terminat cu o discuție sinceră, de la suflet la suflet.

A fost cea mai deschisă discuție din toate câte le-am avut în anii îndelungatei noastre prietenii pe care nimic nu a putut-o umbri. Fiecare și-a exprimat gândurile și sentimentele sale cele mai tainice. Remarcasem mai demult (cam din perioada în care lucram la finalul celor „Douăsprezece scaune”) că, uneori, rostim concomitent un cuvânt sau o frază. De obicei, renunțam la acel cuvânt și începeam să căutăm un altul.

— Dacă doi oameni găsesc în același timp același cuvânt, zicea Ilf, înseamnă că poate fi găsit foarte ușor și de un al treilea, și de un al patrulea... Deci este prea la îndemână. Nu te lenevi, Jenea, hai să găsim altul! E greu... Dar cine a spus că e ușor să faci literatură?

Odată, la rugămintea unei redacții, am alcătuit o autobiografie umoristică care conținea însă mult adevăr. Iat-o:

„E tare greu de scris în doi. E de presupus că fraților Goncourt le-a fost mai ușor... Erau, totuși, frați. Pe când noi nu suntem nici măcar rude. Și nici de aceeași vârstă. Ba chiar de naționalități diferite: în timp ce unul e rus (enigmatic suflet slav), celălalt e evreu (enigmatic suflet evreiesc).

Prin urmare nu ne e deloc ușor să lucrăm!

Și cel mai dificil lucru pentru noi e să ajungem la acea clipă de armonie în care ambii autori să se așeze, în fine, la masa de lucru.

S-ar părea că toate sunt pregătite: masa am acoperit-o cu un ziar ca să nu murdărim fața de masă, călimara e plină ochi, în camera de alături cineva zdrăngăne cu un deget la pian, încercând să combine o romanță, un porumbel privește pe fereastră, hârtiile cu convocări la diverse ședințe au fost rupte și aruncate... Nu ne rămânea decât să ne așezăm și să scriem!

Eh, aici începe nebunia!

În timp ce unul e plin de energie creatoare, arzând de dorința de a da omenirii o nouă capodoperă sau cel puțin, conform expresiei curente, o frescă atotcuprinzătoare, celălalt (Ooo! enigmaticul suflet slav!) stă tolănit pe divan cu picioarele în sus și citește istoria bătăliilor navale, susținând că e grav bolnav (după toate probabilitățile chiar pe moarte).

Se întâmplă și altfel.

Sufletul slav se ridică brusc de pe patul de suferință și declară că nicicând nu a fost cuprins de o asemenea stare creatoare, fiind gata sa lucreze toată noaptea. Dacă sună telefonul – nu va răspunde, dacă prietenii bat la ușă – afară cu ei! Să scriem, să scriem și nimic altceva! Vom fi harnici și înflăcărați, vom trata cu grijă subiectul, vom dezmiarda predicatul, vom fi gingași cu oamenii și severi față de noi înșine!

Dar celălalt coautor (Ooo! enigmaticul suflet evreiesc!) nu vrea să lucreze, nu poate. Vedeți dumneavoastră, el n-are în clipa aceea inspirație. Trebuie să așteptăm. Și, în general, el ar dori să plece spre Extremul orient pentru a-și lărgi orizontul de cunoaștere.

Până când îl convingi să nu întreprindă acest pas pripit, trec câteva zile. E greu, foarte greu!

Unul e sănătos, celălalt e bolnav. Bolnavul se însănătoșește, sănătosul se duce la teatru. Sănătosul se întoarce de la teatru, și află stupefiat că bolnavul a organizat o mică destindere pentru prieteni, un bal cu gustări reci la botul calului, lată însă că, în fine, petrecerea se termină. Activitatea în doi ar putea începe. Dar sănătosului i se scoate o măsea, așa că acum el devine cel bolnav. Și suferă într-așa un hal, de parcă nu i-au extras o măsea, ci un picior. Asta nu-l împiedică însă să continue lectura istoriei bătăliilor navale.

E de neînțeles cum de scriem în doi!”

Într-adevăr! A scrie în doi nu este de două ori mai ușor, cum ar putea să pară ca rezultat al unei simple operații aritmetice, este de zece ori mai greu. Nu era o simpla unire de forțe, ci o continuă luptă între două forțe, o luptă istovitoare, dar în același timp rodnică. Ne ofeream reciproc întreaga noastră experiență de viață, gusturile literare, spiritul de observație, toate rezervele de idei. Nu dădeam însă nimic fără luptă. În lupta aceasta experiența noastră era supusă îndoielilor: ne ironizam (tot reciproc) gusturile literare, ideile le socoteam proaste, iar observațiile de viață le categoriseam ca superficiale. Ne supuneam permanent unei critici aspre și cu atât mai supărătoare, cu cât critica era servită într-o formă umoristică. La masa de lucru nu știam ce-i aceea mila!

La un moment dat, am început să remarcăm că, din ce în ce mai des, rosteam același cuvânt în același timp. În majoritatea cazurilor era într-adevăr cuvântul util, necesar, care nu se afla aici, la îndemână oricui, ci undeva, acolo departe, greu de găsit. Și cu toate că îl

rostisem amândoi, mă îndoiesc că ar fi putut trece prin cap și unui al treilea sau al patrulea. Iată cum ne-am format un stil unitar și un gust literar comun. Eram în prezența unei simbioze spirituale depline.

Iată despre ce am discutat în seara aceea.

Tot atunci ne-am mărturisit că re trăim același simțământ de nesiguranță în forțele noastre proprii: ar putea oare vreunul dintre noi să scrie singur măcar un rând? Un an mai târziu am publicat ultima noastră scriere de amploare „America fără etaje”. Era totodată prima pe care o realizasem separat: douăzeci de capitole Ilf, douăzeci eu și șapte împreună, după sistemul vechi. Ne-am convins că temerile noastre fuseseră zadarnice.

Dar atunci, la Gallup, fusesem sinceri, tandri și foarte alarmați.

Nu-mi mai amintesc care din noi a rostit fraza aceasta:

— Ar fi bine, cândva, să murim împreună într-o catastrofă aviatică sau într-un accident de automobil. În felul acesta n-ar fi posibil ca unul dintre noi să asiste la propria-și înmormântare...

Mi se pare că Ilf a spus-o. Sunt convins că în momentul acela ne gândeam la același lucru: va veni oare clipa în care unul dintre noi va fi nevoit să rămână singur în fața mașinii de scris? În cameră o să fie liniște și pustiu, iar el va trebui, totuși, să scrie...

Peste trei săptămâni, într-o zi călduroasă și luminoasă de ianuarie, ne plimbam prin vestitul cimitir din New Orleans. Priveam straniile morminte supraetajate. Ilf era foarte palid și gânditor. Pleca des de lângă mine și o lua pe aleile formate din rânduri monotone de morminte din cărămidă înălbită. După câteva clipe, se întorcea și mai trist, și mai neliniștit.

Seara, la hotel, cu fața crispată de durere, Ilf îmi spuse:

— Jenea, voiam demult să vorbesc cu tine. Mi-e foarte rău! De zece zile mă doare pieptul. Mă doare fără întrerupere, zi și noapte. Nu mă lasă niciun moment! Azi, când ne-am plimbat prin cimitir, am tușit și am văzut sânge. Pe urmă, toată ziua a fost sânge. Vezi?

A tușit și mi-a arătat batista.

După un an și trei luni, la 13 aprilie 1937, la ora douăzeci și două treizeci și cinci, Ilf a murit.

2

Iată-mă acum singur în fața mașinii de scris la care Ilf și-a bătut în ultimul an de viață uimitoarele sale însemnări, în cameră e liniște și pustiu, iar eu trebuie să scriu. Pentru prima oară în loc de obișnuitul cuvânt „noi”, scriu cuvântul rece și gol „eu” și-mi amintesc de tinerețea noastră.

Cum a fost?

Amândoi ne-am născut și am crescut la Odessa, dar ne-am cunoscut la Moscova.

În 1923, Moscova era un oraș murdar, neglijat și dezordonat. Era sfârșit de septembrie... Plouase... Fusesse prima ploaie de toamnă și pe străzile pietruite apăruse o mazăgă care avea să țină până la primul îngheț. La „Ohotnîi riad” și la „Objornîi riad”^{3} se instalaseră comercianții particulari. Căruțele huruiau, paiele se rostogoleau peste tot... Din când în când se auzea fluierul unui milițian... Negustorii fără autorizație o porneau încet și nerușinat spre stradelele laterale, lovind trecătorii cu coșurile și tarabele lor. Moscoviții îi priveau cu dispreț. Și într-adevăr, e dezgustător să vezi alergând pe stradă un bărbos în toată firea, cu fața roșie și cu ochii ieșiți din orbite.

Lângă cazanele cu asfalt fierbinte se învâртеau copii fără căpătâi. Din loc în loc stăteau birjarii cu trăsurile lor stranii: roți foarte înalte și banchete strimte pe care cu greu puteau să încapă două persoane. Birjariiăștia din Moscova păreau niște pterodactili cu aripi de piele crăpată. De fapt, erau niște ființe înapoiate și pe deasupra niște bețivi.

Milițienilor li se dăduseră în anul acela uniforme noi: mantale negre și căciuli ca niște plăcînțele, din blană artificială gri, cu calota din postav roșu. Oamenii erau foarte mândri de noua lor uniformă. Dar mai mult decât orice se mândreau cu bastonașele roșii cu care dirijau circulația defel animată a orașului.

După anii de foamete, Moscova începea să mănânce mai pe săturate. În locul modului vechi de trai, pe cale de dispariție, se crea unul nou. În capitală veniseră o mulțime de tineri din provincie cu certa intenție de a cucerii marele oraș. Ziua se înghesuiau la „Fortele de muncă”. Noaptea și le scurtau prin gări și pe băncile din parcuri. Cei mai fericiți dintre cuceritori se aranjau pe la rude și cunoscuți. Sumbrele coridoare ale marilor locuințe din Moscova erau supraaglomerate de rudele din provincie care dormeau pe tot felul de cufer și lăzi.

Ilf a avut noroc. A intrat să lucreze la ziarul „Gudok” și a căpătat o cameră la căminul tipografilor de pe strada Cernîșevski. Trebuia să ai multă fantezie și experiență în domeniul petrecerii nopților pe coridoare pentru a numi cameră această suprafață infimă de decimetri pătrați, mărginiți de o jumătate de fereastră și de trei despărțituri din placaj simplu. În respectivul perimetru încăpea doar o saltea pusă pe patru cărămizi. Ba nu! încăpea și un scaun.

Mai târziu, când Ilf s-a însurat, respectivelor elemente de mobilier li s-a adăugat un primus. Peste patru ani descriam locuința aceasta în romanul „Douăsprezece scaune” (capitolul intitulat *Căminul „Călugărul Berthold Schwartz”*).

Nu-mi pot aminti unde și când l-am cunoscut pe Ilf. Momentul ca atare mi-a dispărut complet din memorie. Nu-mi amintesc nici de

inflexiunile frazei lui, nici de voce sau de intonație și nici de maniera lui de a discuta. Îi văd chipul, dar nu realizez restul.

Îmi aduc aminte perfect de încăperea unde se aranja pagina a patra a ziarului „Gudok”. Aici se prelucrau (în sensul cel mai crud al cuvântului) materialele corespondenților voluntari. În dreptul ferestrei, la două birouri lipite unul de altul, lucrau patru redactori. Îl ședea în stânga. Avea douăzeci și șase de ani și era un tip foarte ironic. Purta *pincenez* fără ramă, cu lentile mici și groase. Fața, tot timpul îmbujorată, era puțin asimetrică și aspră. Purta ghetе roșii cu vârfuri ascuțite. Ședea cu picioarele întinse sub masă și scria ceva în grabă. După ce-și termină de redactat însemnarea, se gândi câteva clipe, puse titlul și o aruncă cu o oarecare neglijență șefului de secție, care stătea în fața lui. Îl dădea titluri comice și cu totul neașteptate. Mi s-a întipărit în memorie unul: „Și măgarul mișcă din urechi”. Însemnarea se încheia destul de sumbru: „La tribunal cu el!”

În camera paginii a patra se instaurase o atmosferă foarte plăcută, oamenii erau spirituali, glumeau tot timpul. Cel care pica în mediul acela începea s-o ia pe calea ironiilor, dar în majoritatea cazurilor devenea el însuși ținta înțepăturilor. Lucrătorii celorlalte secții ale ziarului se cam temeau de glumeții înversunați de la „a IV-a” care te duceau uneori la disperare.

Motive de teamă erau destule. Pe unul dintre pereți, băieții agățaseră o foaie imensă de hârtie și lipeau acolo tot felul de scâpări sau „șopârle” gazetărești: titluri stupide, fraze agramate, desene și fotografii nereușite.

Foaia aceasta înfricoșătoare se numea: „Muci și suspine”.

3

Cum de s-a întâmplat să scriem împreună? Să zic că a fost doar hazardul la mijloc, ar fi prea simplu. Îl nu mai există, așa că nu voi ști niciodată la ce s-a gândit atunci când am început să lucrăm împreună. Cât despre mine, pot spune că nutream pentru el un sentiment de imens respect și uneori chiar de admirație. Eram mai tânăr cu cinci ani. Îl era foarte timid, scria puțin și niciodată nu voia să arate ce a scris. Cu toate acestea, eram gata să-l recunosc drept maestrul meu. În acea perioadă gusturile lui literare mi se păreau perfecte. Iar curajul opiniilor lui mă entuziasma pur și simplu. Dar noi mai aveam un maestru, un maestru ca să zic așa într-o profesie: fratele meu, Valentin Kataev. Pe timpul acela și el lucra la „Gudok” ca foiletonist și semna cu pseudonimul „Starik Sabbakin”⁽⁴⁾. În această calitate își făcea des apariția pe la pagina a patra.

Odată a intrat spunând:

— Vreau să devin un Dumas-tatăl sovietic!

Această declarație arogantă nu a produs cine știe ce impresie în secție. Pe lângă cele pe care le puteai auzi aici, pretenția lui Kataev era floare la ureche.

— Și ce v-a venit așa, hodoronc-tronc, să deveniți Dumas-tatăl? întrebă Ilf.

— Pentru că, dragul meu Iliușa, a venit demult timpul să deschidem un atelier al romanului sovietic, răspunse „Bătrânul Căinnneanu”. Eu o să fiu Dumas-tatăl și voi o să fiți „negrii” mei. Eu o să vă dau teme, voi veți scrie romane și tot eu o să vi le corectez. Voi trece o dată – de două ori cu mână de maestru pe manuscrisele voastre, și gata! Ca Dumas-tatăl! Eh, care ești amator? Fiți atenți însă, am de gând să fiu foarte sever!

Am glumit ce-am glumit pe tema transformării „Bătrânului Căinnneanu” în Dumas-tatăl și a trecerii noastre pe post de „negri”, dar pe urmă am început să discutăm serios.

— Am o temă excelentă, zise Kataev: niște scaune. Închipuiți-vă că într-un scaun sunt ascunși bani și că banii trebuie găsiți. Oare asta nu e un roman de aventuri? Mai am și alte temușoare... Zău, acceptați! Serios! Un roman să-l scrie Ilia și celălalt Jenea.

A trântit repede un foileton în versuri despre un țăp pe care un șef de la căile ferate l-a transportat într-un compartiment de clasa a II-a, a semnat „Bătrânul Căinnneanu” și a plecat în grabă. Ilf și cu mine am ieșit din cameră și-am început să ne plimbăm pe nesfârșitul coridor al Palatului muncii.

— Ei, ce zici, ne-apucăm să scriem? întrebai.

— Putem încerca, răspunse Ilf.

— Hai să începem imediat! Dumneata un roman, eu altul. La început, facem împreună planurile pentru ambele romane.

Ilf se gândi.

— Și ce-ar fi să scriem împreună?

— Adică?

— Foarte simplu! Vom scrie împreună un singur roman. Mi-a plăcut chestia cu scaunele. Deștept băiat „Căinnneanu”.

— Cum asta „împreună”? Pe capitole?

— Ba nu, răspunse Ilf, să încercăm să scriem împreună simultan. Fiecare rând împreună. Înțelegeți? Unul va scrie, iar celălalt va sta alături. Adică vom compune romanul împreună.

În ziua aceea am luat masa la cantina Palatului muncii și-apoi ne-am întors la redacție ca să facem planul romanului. În clădirea aceea imensă și pustie rămăsesem doar noi doi și paznicii de noapte. De tavan atârna un bec foarte slab. Hârtia roz, care acoperea birourile, era plină de pete de cerneală. Nemiloșii glumeți de la pagina a patra o mângăliseră toată cu desenele lor. Teribila foaie „Muci și suspine” se

afla la locul ei.

Câte scaune trebuie să fie? Evident că o garnitură completă, douăsprezece bucăți. Ne-a plăcut titlul: „Douăsprezece scaune”. Am început să improvizăm. Am căzut repede de acord că nu scaunele vor constitui fundamentul romanului, ele vor fi doar un punct de pornire, un pretext, pentru a prezenta viața. Am alcătuit planul provizoriu al romanului într-o singură seară și a doua zi l-am arătat lui Kataev.

Dumas-tatăl l-a aprobat, a spus că pleacă la mare și ne-a cerut ca până la înapoierea lui, adică peste o lună, prima parte să fie gata.

— Atunci îl voi parcurge cu mâna mea de maestru, promise el.

Am început să scâncim.

— Valea, parcurge-l cu mâna dumitale de maestru acum, îi zise Ilf. Adică planul.

— Lasă, lasă, voi sunteți „negrii”, voi trebuie să trudiți!

Și a plecat. Iar noi am rămas. Era prin august sau septembrie 1927.

Așa au început serile noastre din redacția pustie. Acum nu-mi pot aminti deloc cine ce frază a spus, cine și cum a corectat-o. La drept vorbind, nu a existat nicio frază care să nu fi fost discutată și schimbată într-un fel sau altul, nu a existat niciun gând sau idee care să nu fi fost prinse din zbor. Dar prima frază a romanului a rostit-o Ilf. Asta o țin bine minte.

După o scurtă ciondăneală, s-a hotărât că eu voi ține tocul în mână. Ilf m-a convins că am un scris mai frumos.

M-am așezat la masă. Cum începem? Conținutul capitolului îl știam. Cunoșteam și numele eroului – Vorobianinov. Ne hotărâsem să-i atribuim trăsăturile de caracter ale unui unchi al meu de-a doua spiță, președinte de Zemstvă⁽⁵⁾ județeană. Găsisem și numele soacrei – madam Petuhova și al agenției de pompe funebre – „Bine ați venit!” Ceea ce nu știam încă era cum va suna prima frază. A trecut o oră. Fraza nu se nășteea. Adică fraze existaseră ele multe, dar nu ne plăceau. Nici lui Ilf nici mie. Pauză aceasta prelungită devenise apăsătoare. Deodată, văd că fața lui Ilf se face serioasă, că nu se mai învârte prin cameră și numai că-l aud:

— Hai să începem simplu și după moda veche: „În orașul X., reședință de județ”. La urma urmei, nu e important cum începi, important e să începi!

Și așa am început!

În momentul respectiv am încercat o senzație care nu ne-a mai părăsit niciodată. Senzația greului. Ne era foarte greu să scriem. Lucram la ziar, la reviste umoristice și lucram cu multă conștiinciozitate. Știam din copilărie ce înseamnă munca, dar niciodată nu ne trecuse prin minte cât de greu e să scrii un roman. Dacă nu m-aș teme să par banal, aș spune că scriam cu sânge. Plecam de la Palatul muncii pe la două-trei noaptea. Eram amețiți și aproape

sufocați de fumul țigărilor. Ne întorceam acasă pe străzile ude și pustii, scăldate în lumina verzuie a felinarelor cu gaz, și nu eram în stare să scoatem niciun cuvânt.

Uneori ne cuprindea disperarea.

Oare va veni cândva clipa în care manuscrisul va fi în fine gata și îl vom putea duce cu sania) Pentru că va ninge... Minunat trebuie să fie probabil sentimentul pe care ți-l dă o treabă terminată!... Să știi că nu mai ai nimic de făcut!...

Cu toate astea, prima parte am terminat-o la timp.

O sută patruzeci de pagini într-o lună. Nu era încă un roman, dar ne aflam în fața unui manuscris, vedeam cu ochii noștri un teanc mărișor de file cu rânduri îndesate. Nu avusesem niciodată o cantitate atât de impozantă de hârtie scrisă. Răsfoiam cu satisfacție manuscrisul, controlam tot timpul dacă numerotarea este bună și nu mai terminam cu calculele: câte semne sunt într-un rând, înmulțeam cifra cu numărul rândurilor dintr-o pagină, iar apoi înmulțeam cu numărul paginilor. Așa era! Nu greșisem! În prima parte erau într-adevăr șapte coli de autor și fiecare coală conținea 40.000 de semne minunate și micuțe (inclusiv virgulele și liniuțele de dialog).

I-am dus cu mare pompă manuscrisul lui Dumas-tatăl, care venise între timp de la mare. Nu ne puteam da seama dacă scrisesem bine sau nu. Să ne fi zis Dumas-tatăl, alias „Bătrânul Căinnneanu”, alias Valentin Kataev, că i-am adus o aiureală, nu ne-am fi mirat deloc. Eram pregătiți să auzim cele mai îngrozitoare lucruri. El a citit însă manuscrisul, a parcurs toate cele șapte coli în prezența noastră, și ne-a spus foarte serios:

— Să știți că mi-a plăcut ceea ce ați scris. După părerea mea, sunteți niște scriitori perfect formați.

— Și cum rămâne cu mâna de maestru? Întrebă Ilf.

— Ia nu mai faceți pe modeștii! Puteți să vă lipsiți de Dumas-tatăl. Continuați să scrieți singuri! Ascultați-mă pe mine. Cartea o să aibă succes!

Am continuat să scriem.

Ostap Bender fusese gândit inițial ca o figură secundară, un personaj de fapt episodic. Pregătisem pentru el o expresie pe care o auzisem la un cunoscut de-al nostru, mare biliargiu: „Cheia de la casa cu bani”. Dar Bender a început treptat să iasă din cadrul pe care i-l pregătisem. Curând n-am mai putut-o scoate la capăt cu el. Spre sfârșitul romanului îl tratam ca pe un om în carne și oase, adesea ne supăram pe el pentru impertinența cu care se strecura în aproape fiecare capitol.

E adevărat că ne-am certat dacă să-l omorâm sau nu. Într-adevăr, pregătisem două hârtiuțe (pe una desenasem un cap de mort și două oscioare încrucișate). Soarta marelui combinator a fost hotărâtă prin

tragere la sorți. Ulterior am regretat enorm această nechibzuință a cărei explicație putea fi găsită doar în tinerețea noastră și în resursele noastre prea mari de veselie.

Momentul pe care-l visasem a sosit în luna ianuarie 1928. Aveam în față un manuscris atât de gros, încât ne-au trebuit două ore ca să calculăm numărul de semne. Dar ce muncă plăcută a fost!

Am pus manuscrisul într-un dosar.

— Și dacă o să-l pierdem? întrebai eu.

Ilf se alarmă.

— Știi ce, zise el, să scriem un anunț! Ilf luă o foaie de hârtie pe care scrisese: „Găsitorul este rugat să-l înapoieze pe adresa...” și o lipi grijuliu pe partea interioară a copertei.

Totul s-a petrecut așa cum visasem. Ninge. Stând ceremonios în sanie, duceam manuscrisul acasă. Dar în noi nu exista nici senzația de libertate, nici de ușurare. Nu ne simțeam eliberați. Dimpotrivă! Trăiam un sentiment de neliniște și îngrijorare. Ne vor publica romanul? O să placă? Și dacă-l vor publica și o să placă, va trebui, probabil, să scriem un altul. Sau poate o povestire.

Crezusem că grijile noastre vor lua sfârșit. Ele însă de abia începeau.

4

Am lucrat împreună zece ani, ceea ce reprezintă o perioadă foarte lungă. În literatură, zece ani înseamnă aproape o viață. Aș vrea să scriu un roman despre acești zece ani, despre Ilf, despre viața și moartea lui, despre clipele în care scriam împreună, despre călătoriile și întâlnirile noastre cu oamenii, despre marile schimbări intervenite în țară în acești zece ani și despre modul în care, odată cu țara ne-am schimbat și noi. Poate că, cu timpul, voi reuși să scriu o astfel de carte. Până una alta însă, aș vrea să scriu câteva rânduri despre carnetele de însemnări ale lui Ilf, cele care ne-au rămas după dispariția lui.

— Notează neapărat, spunea el adesea, totul trece, totul se uită. Înțeleg că nu prea ai chef să notezi. Vrei să caști ochii, nu să notezi. Și-atunci trebuie să te autoconstrângi!

Adesea nu reușea nici el s-o facă. Se întâmpla ca un carnet de însemnări să-i zacă cu lunile prin buzunare. Iar când schimba haina și trebuia să noteze ceva, bineînțeles că nu-și găsea carnetul.

— Nu-i bine, nu-i bine, zicea Ilf, trebuie neapărat să notez!

Trecea ce mai trecea, și Ilf apărea cu un alt carnet de însemnări. Îl privea cu satisfacție, îi mângâia solemn cu palma coperta de carton sau de mușama, îl pune în buzunarul de la piept al hainei iar expresia feții lui te făcea să crezi că de acum încolo va nota în fiecare zi, că și noaptea se va scula ca să facă însemnări. Un timp carnețelul

era într-adevăr scos mai des din buzunar, pe urmă venea o perioadă de răcire a entuziasmului, carnețelul era uitat în haina veche și Îlf aducea cu mare pompă altul nou.

Odată, la rugămințile insistente ale lui Ilf, nu știu care redacție sau editură i-a dăruit un registru de contabilitate, cu o hârtie groasă și lucitoare, liniată cu albastru și roșu. Registrul îi plăcea foarte mult. Îl tot închidea și-l deschidea, studia cu atenție liniile rubricilor și spunea:

— Aici trebuie notat totul! Cartea vieții... Uite aici, în dreapta, nume comice și detalii. La stânga – subiecte, idei și gânduri.

Îlf își ironiza propriile înclinații. Fără îndoială că îndrăgea registrul acela ros pe care-l socotea purtătorul unei idei foarte lăudabile: sa notezi totul. Dar în același timp, știa bine că nu-și va putea impune niciodată să noteze zilnic, și încă toată viața. De aceea, chestia cu registrul o lua în glumă. Treptat, atracția pentru registru a scăzut și în paginile lui au început să apară fel de fel de desene sau schițe neglijente, care repetau de zeci și chiar sute de ori cine știe ce profil, o pălăriuță cu pană sau o cămilă ciudată cu cincisprezece cocoșe („cămila autobuz”, cum o numea Ilf).

Îlf a lăsat multe carnete de însemnări. Unele sunt scrise doar pe jumătate, altele nici pe sfert, iar în unele nu găseai decât două-trei pagini completate. Celelalte erau goale ori acoperite cu desene.

În 1925 nu scriam încă împreună și preocuparea lui principală era ziaristica.

Redacția îl trimisese în Asia Centrală. Era prima lui călătorie mare. Ulterior își va aminti adesea și cu multă satisfacție de ea.

Descifrând carnetele lui Ilf, am găsit însemnări care demonstau cât de sever, ba chiar cât de necruțător era el față de propriile sale gusturi literare. Ilf cerea scriitorului precizie, capacitatea de a aduna și de a avea o rezervă permanentă de observații asupra vieții, de întorsături neașteptate de frază și de expresii interesante.

O povestire auzită întâmplător în tren, o frântură de peisaj apărut la geamul vagonului, culoarea cerului sau a mării, forma unui copac sau descrierea unui animal – iată conținutul însemnărilor lui de început.

Asta era, dacă se poate spune așa, bucătăria lui scriitoricească.

Mai târziu, lucrând împreună, înainte de a începe să scriem cartea planuită, adunam pe foi separate de hârtie tot felul de impresii, subiecte și idei. Repet, acum mi-e imposibil să stabilesc cine a spus și ce a spus. Dar unele lucruri Ilf le extrăgea din carnetele lui de însemnări, cerându-mi și mie același lucru.

În timpul ultimei noastre călătorii prin America am cumpărat o mașină de scris. Pe Ilf îl pasiona bătutul la mașină, îi plăcea operația în sine. În prima seară (eram la New-York), s-a așezat să scrie, de fapt, să-și transcrie, însemnările. Intenționa să facă asta în fiecare zi. Dar

călătoria a fost atât de obositoare, încât pentru jurnal nu i-au mai ajuns nici timpul și nici puterile.

Întorcându-se la Moscova greu bolnav, Ilf a revenit la ideea carnetelor și a început să noteze cu regularitate. Nu ținea un jurnal zilnic, ci făcea niște însemnări scurte și independente. În ultimul an de viață a bătut la mașină cam vreo patruzeci de pagini cu însemnări. Le scrisese în primăvara lui 1936 la Ostafievo și la Koreiza și-apoi în vară, la vila de lângă Moscova. În toamnă, le-a scris la Forosa, iar în iarna lui 1936–37 la Moscova.

Aceste ultime crochiuri (erau scrise direct la mașină, îndesat, la un rând) nu reprezentau doar o simplă „bucătărie de scriitor”. După părerea mea, ele pot fi socotite o lucrare literară de mare valoare. O lucrare tristă și plină de poezie.

Ilf știa că e pe moarte. De aceea, ultimele lui rânduri sunt atât de triste. Era timid și nu-i plăcea deloc să apară în prim plan.

— Știi, Jenea, îmi spunea, fac parte dintre acei oameni care intră totdeauna ultimii pe ușă.

Doar în două rânduri, Ilf amintește de boala lui:

„...e fiecare dată când mă gândesc la nenorocirea ce mi s-a întâmplat, mă cuprinde tristețea”.

„O seară de primăvară atât de feroce și de înghețată, încât mi se face frig și groază în suflet. Cumplit ghinion mai am.

Asta a fost tot ce a scris despre sine.

I. ILF...

...despre idei, despre pietoni, despre caraghioși, primăvară și
ședințomani

CARNETE DE ÎNSEMNĂRI (fragmente)

- Oficiul de ambalaje rapide „Rapamba”.
- Berăria „La Babilon”.
- Cantina-restaurant „Aroma”.
- Șeful unei instituții a cumpărat un tablou. După aceea a convocat un consiliu artistic pentru a-i stabili gradul de uzură.
 - Își șterge fața cu lozinci.
 - O nuvelă despre ușile închise.
 - Profesor de poezie.
 - Un fost cetățean de onoare din tată-n fiu.
 - Știa multe limbi, dar după tifos a uitat tot.
 - Glasul grav și pasionat al closetului.
 - Tragerea la loterie s-a desfășurat înainte de termen.
 - Alături de lipsuri există și cadre cu muncă de răspundere.
 - Biroul scrisorilor de dragoste.
 - O mașină care tipărește, împăturește și chiar citește revista.
 - Omul și condica de reclamații.
 - Afară e o vreme cinică.
 - Anghină planificată.
 - Nu există cuvânt urât pe care omul să nu și-l fi luat ca nume.
 - Plecăm la oraș, acolo e bine, ai tutalegu.
 - Culmea timidității: recuzitorul care toată viața a ridicat capacul pianului înainte de concert, are de fiecare dată emoții.
 - Galoșii fericirii... Cât de greu i-a fost posesorului să facă rost de ei și cum tot ei l-au nenorocit. I-a schimbat la teatru și cu cinci minute înainte de final, a fugit. Văzându-l fugind, mulțimea a crezut că arde și în înghesuiala provocată de panică l-au schilodit.
 - Regimentul la paradă. În frunte – comandantul într-o birjă.
 - Era un om atât de incult, încât visa o bacterie sub formă de câine mare.
 - Calul slăbănog al birjarului alerga atât de repede, încât atunci când s-a oprit a explodat.
 - Un timid e îndrăgostit de o dactilografă și o roagă să-i bată la mașină propria lui declarație de amor. Explozia clapelor... Textul e gata într-o secundă... Deasupra mașinii de scris plutește un abur ușor. Ea nici n-a remarcat că este vorba despre o declarație de dragoste. Timidul a fost profund jignit și a rămas deprimat pentru toată viața.
 - Statuie pedestră.
 - Semnătură: „7 mame insulare”.

- Un nume: Higienișvili.
- Măgari albaștri.
- Frica de a nu fi acuzați de lingușire a mers atât de departe, încât cu șefii se purtau pur și simplu grosolan.
- Hotelul „Prețul de cost”.
- Cantina-restaurant „Fantezia”.
- Un Iosif sovietic.
- — Minți!
- Nu, nu mint! Greșesc!
- Urechi albe, emailate.
- Întovărașirea de construcții proprietate personală „Castele în Spania”.
- Ceasornicarul Palatului muncii. Vagabondează cu meseria lui (din cameră în cameră).
- Pe toți funcționarii oficiului îi chema Ivanov. Temându-se să nu fie învinuit că și-a plasat toate rudele, directorul propune schimbarea numelor. Pentru unul dintre Ivanovi nu s-a găsit. L-au dat afară!
- „Sunteți rugați să nu vă ștergeți mâinile cu fața de masă.
- Deasupra orașului s-a auzit scârțâitul roții norocului.
- De introdus într-o piesă de teatru foarte cunoscută încă un personaj care să răstoarne toată acțiunea.
- Am venit la dumneavoastră ca persoană juridică la persoană juridică.
- Vă aduc la cunoștință că mi-a dispărut o bucată de săpun.
- Five o'clock cu salam. Doamnele în pijama, bărbații în cămăși *à la Tolstoi*.
- Avea un chef atât de mare să aplaude, că făcuse mângărime la palme. Dar pentru că n-a reușit să găsească bilet la teatru, i-a apărut în palme o eczemă de natură nervoasă.
- Era un om bun și plăcut; semăna însă atât de mult cu frate-său, încât în orice moment te-ai așteptai să comită o porcărie.
- — Film nu e! s-a auzit strigându-se în timpul conferinței. Și sala s-a golit imediat.
- Un Rasputin al oficiului poștal din localitate.
- Stiutuiete.
- Pardon și încă pardon.
- Mă simpatizează țăranii de ambele sexe.
- Fură bananele de la gura maimuțelor și aprovizionează Moscova.
- Ce senzație aveți, când în nas vă scobiți? De plăcere sau de plictis?
- — Trecut?
- Nu! Precedent!
- Au propus ca pe baza gravurii să se creeze o piesă de Teatru.
- Am rupt cu tagma bărbaților și rog să fiu socotit femeie.
- Un peisaj feroviar normal.

• Aveți un păr tare, zise frizerul care în zilele de lucru cântă la vioară.

• Îl scăldau valurile de transpirație ale inspirației.

• Pe neașteptate, în sala teatrului au năvălit pompierii și au început să sune goarna. Panică. De fapt, se anunța organizarea unei loterii.

• Călătorie în țara idioților.

• Tov. Cretinșenko.

• O alee prematură.

• Genealogie mic-burgheză: slujbaș, strămoșii tot slujbași. Bunicul a găsit celebra greșală de o copeică în bilanțul Băncii de stat și a ajuns cineva. Nepotul se mândrește la fel cum se mândresc toți aristocrații.

• Oficiul de măsuri și greutateți... Cel mai important oficiu... Oficiul de măsuri și greutateți a stabilit... Oficiul a hotărât...

• La Palatul Muncii, în oricare cameră ai întreba „tovarășul Șapiro lucrează aici?”, ți se răspunde: „Așteptați puțin, a ieșit.”

• Sinucigașul îl dă în judecată pentru molestare pe milițianul care i-a scos ștreangul de la gât.

• Nu o șahist acela care, pierzând o partidă, nu declară că a avut o poziție în care putea câștiga.

• Jon-Duan.

• Rămânea la servicii după orele de producție și strângea mucurile de țigară, încercând să afle după aspectul lor exterior cine le-a aruncat.

• Te ajută ca virgula în alfabetul surdomuților.

• Făcea speculă cu titluri nobiliare în folosul copiilor săraci.

• Scriitori-proiectanți. În romanele lor totdeauna se fură proiecte.

• De găsit necesitatea folosirii unei arme de la muzeul de istorie.

• S-a ordonat să fim curajoși.

• Năzuința de a pleca în străinătate izbucnea din toate fibrele geamantanului său.

• Ivanov se hotărăște să-l viziteze pe rege. Aflând, regele abdică.

• Guler scrobite până la înghețare.

• Flori de câmp militar.

• Lună de ghips.

• Omul a declarat greva foamei pentru că l-a lăsat nevasta.

• Vulcanul Acum-Acum.

• Meduza Gorgoner. Dentistă.

• Nemurmurov.

• Parcul avertismentelor sinistre.

• Măr cu aluniță.

• Biroul socotelilor personale.

• Barbados Trinidadovici.

• Sâmbătă seara la băcănie, când toți cumpără la disperare băutură, o domnișoară cu glăscior capricios întreabă:

— Aveți conserve de mazăre?

- „Pintru ce?” „Dar găinile transpiră?”
- Vând doi ficuși luxoși.
- Un savant tracasat făptuiește dinadins un delict minor, liste băgat la închisoare și-acolo își termină liniștit lucrarea.
- Calamburcul.
- Avea o mână artificială și mâna asta nu știa ce e mila.
- Un oraș straniu în care au adus monumentele de la cimitir.
- Bebeluș în curs de încărunțire.
- Anunț în parc: „Berea se vinde numai membrilor de sindicat.”
- Pe geamul magazinului un anunț într-o ramă metalică îngustă: „Nădragi nu este”.
- Cravate de culoarea broaștei și șopârlei.
- Vrând să meargă la doctor, un bolnav își spală piciorul. Ajuns la consultație, constată că nu și-a spălat piciorul care trebuia.
- Un om care trăiește din rebusuri.
- Mașina de scris nu avea litera „e”. Au înlocuit-o cu litera „é”. Ieșeau referate cu accent străin.
- Cum s-a schimbat conținutul viselor.
- Fetița păștea baloane.
- O cucoană cu un copil se oprește la vitrina unei frizerii. În vitrină – calote de lemn, roșii și roz, cu peruci.
- Eu știu ce-i asta, zise băiețelul.
- Ce e?
- Scalp.
- Secția de arte spațioase.
- Foc și fum. Când trece ea pe lângă un telefon, membrana începe singură să zbârâie.
- Avem somn de baltă, viu și somnoros.
- Lacrimile care curg la teatru trebuie strânse în carafe.
- Nu loviți parchetul cu chelia.
- Acel moment al sărbătorii când becurile electrice cădi din copaci.
- Trezidiu.
- Asociație a frizerilor: „Barbă albastră”.
- A râgâit îndelung cu parfum de frigărui.
- „Nu suport cataclisme!”.
- Mormântul particularului necunoscut.
- Apa de colonie „Pântecele Parisului”.
- O mutră stinsă.
- „De ce trebuie s-o respect pe bunica? Nici măcar nu m-a născut.”
- Liga mondială a reformelor sexuale.
- Salata „Demisezon”.
- Trebuie să-i arăți o hârtie oarecare, altfel n-o să creadă că există.
- Haideți să călcăm pe iarbă și să plătim amendă!
- În locuința îmbâcsită cu de toate, ficușii creșteau singuri.

- Nume pentru un teatru: „Teatrul principal”.
- De respectuos ce era, se așeza foarte încet pe scaun. Filmare cu încetinitorul.
- Cântărețul de operă e bun, dar joacă prost. Doar rolul lui Hermann din „Dama de pică” îi reușește, pentru că e un cartofor înrăit.
- M-au invitat pe un vapor și-au promis că o să-mi dea de mâncare. Dar de-a doua zi nu m-au mai trecut în porție. M-am adresat unui funcționar, care, în timp ce-mi d[dea explicații, a căzut în magazia calei. În următoarele două zile, tot nu mi-au dat de mâncare. Funcționarul era bolnav și fără el nu se putea rezolva problema.
- Rezultatul concursului de grimase.
- Unuia care pleacă i se aduc daruri de adio. El le ascunde și rămâne.
- Șnițel cu sos de lacrimi ca brilliantul.
- Vreți să vă fie copiii bine? Organizați, vă rog, cămine!
- Ivan Pribludnii aleargă pe stradă, ținând un șnițel în dinți. E noapte.
- Răspuns dat unui deținut la gazeta de perete a închisorii: „Scenele din viața satului nu vă reușesc! Inspirați-vă mai curând din realitatea înconjurătoare”.
- Omul acela nu cunoștea existența a două cuvinte: „da” și „nu”. Răspundea evaziv: „Poate, posibil, o să ne gândim”.
- Anunț la băcănie: „Ne-au intrat trei găște”.
- Vai, ce greu e să fii frumoasă, când ești urâtă.
- Erau prezente la spectacol cele mai înțelepte bărbii din țară.
- Cum l-au căutat cei din Kolokolamsk pe Amundsen. La început au dat de Iceberg, pe urmă de Weissberg și până la urmă de Eisenberg.
- Au servit la masă o găscă cumplită împănată cu bârfe.
- Omul-rebus zice: – Of, ideologia m-a mâncat!
- Lordul judecător-șef l-a sfătuit să nu mai nutrească niciun fel de speranțe și l-a rugat insistent să se pregătească pentru trecerea în veșnicie. Sentința capitală va fi executată la 14 iunie.
- Acțiune culturală de masă la Kolokolamsk sau cum s-au apucat 1000 de alfabetizați să-l alfabetizeze pe un analfabet.
- Licean în rezervă.
- Omul cu nas sidefiu.
- Muscă de toamnă, grea, ca de fontă.
- Omul ăla făcea minuni – a transformat WC-ul într-o cameră confortabilă.
- Niște locuitori din Kolokolamsk au expulzat un colocatar pentru că nu stingea lumina la toaletă.
- Dintr-un articol de ziar: „Pe linia castraveților, lucrurile stau bine...”
- În Anglia sunt lipsiți de dreptul la vot: minorii, pair-ii și idioții.

• Are 33 de ani. Și ce-a realizat? A creat vreo teorie? A rostit predici? L-a înviat cumva pe Lazăr?

• Actorilor nu le place când sunt omorâți în actul doi, al unei piese în patru acte.

• Atena – zeița protectoare a adunărilor generale.

• Ca să-i facă în ciudă poștașului, își scrie singur o groază de scrisori.

• Un tip din capitală: fruntea rasă, bărbuță, o față literaro-artistico-plastică, gulerul cămășii „apaș” descheiat și o eșarfă de cașmir roz.

• „Dragostea”, întovărășire a micilor cooperatori industriali.

• Profesorul de cineetică. Și toată etica constă în faptul că regizorul nu trebuie să trăiască cu actrițele.

• Lirică limpede ca frișca.

• Guturai în subconștient.

• În mijlocul camerei, femeia de serviciu în pâslari scutura termometrul.

• „În caz de incendiu telefonați la nr...” „În caz de delapidare telefonați la nr...”

• La urma urmei, totul depinde de concepție: franțujilor creduli li se pare că la -3° trebuie neapărat să îngheți. Și într-adevăr, îngheață!

• Din cauza prietenilor odioși, un om s-a hotărât să intre în stare de anabioză pe termen de o sută de ani. Și când s-a trezit, tot de ei a dat!

• Concursul mincinoșilor. Premiul întâi l-a luat unul (are spunea adevărul).

• De ce e nevoie să recurgi la anabioză, când poți să faci schimb de locuință?

• Toți oamenii talentați scriu diferit, toți cei lipsiți de talent scriu la fel. Ba chiar au același scris.

• Hoț vegetarian.

• Despre Hammer a mai auzit ea câte ceva, dar despre Homer – nimic!

• Tovarășul de mai sus.

• Judecând după articolele despre cerșetori, reiese că cel mai ușor e să te îmbogățești devenind cerșetor.

• A făcut cură de întinerire și a murit de scarlatină.

• Avea ceva în sufletul lui care-l apropia de gâscă.

• O rublă de bătătură.

• Soluție împotriva șoarecilor, negilor și transpirației picioarelor. O picătură pusă într-un pahar cu apă transformă apa în vodcă, iar două picături – în coniac „Trei stele”. Aceeași soluție tratează chelia, viciile ascunse, fiind totodată mijlocul cel mai bun pentru curățatul cuțitelor de masă.

• Prostia țâșnea în cascade.

• Și eu, în calitate de director comercial, răspund pentru ideologie.

• I-a făcut cadou o mie bucăți formulare de fișe personale de cadre.

• Omenirea se împarte în două părți: prima, mai puțin numeroasă, traversează strada când vede tramvaiul sau automobilul, cealaltă le așteaptă să treacă.

• Cum de se poate numi un rus Papagalov?

• O vioară galinacee. A visat că a vândut o vioară pe bucăți, tranșând-o ca pe-o găină.

• Un biliargiu gras a sosit la Gagrî, a stat o zi întreagă într-o sală de biliard, lovind cu sete bilele, iar seara a plecat declarând:

— Nu pot trăi aici! Munții mă sufocă!

• Într-o cameră mare și goală, zace un sicriu agitatoric pe care-l târăsc la demonstrații.

• Două americance au venit în Rusia ca să afle secretul distilării rachiului de casă.

• Se mută într-o locuință nouă și vede păduchi de lemn... Sulf. Fumul se strecoară prin crăpături. Vecinul sparge două ferestre; fumul răbufnește afară. Vecinii cred că e un incendiu. Sunt chemați pompierii. Rezultatul: păduchii au rămas, 20 ruble sulful, 20 ruble amenda pentru chemarea inutilă a pompierilor și două geamuri sparte.

• Unui bolnav mintal i s-a interzis să aibă copii; dorința de a avea copii s-a transformat la el în manie.

• Ceasornicăria „Timpuri noi”.

• Un om lângă care trebuie să stai și să-i spui ce e bine și ce e rău. Alfel poate să confunde.

• Atunci când cineva spune: „trebuie să-mi împrăpătez în memorie subiectul”, înseamnă că n-a citit nimic.

• Un monument sub formă de fonduri prin virament.

• O fată fără motor.

• Câine Spitz; seamănă cu un manșon.

• Fabricii de paturi militare pliante i s-a dat numele tovarășului Procut.

• Nu știau cine trebuia să vină și au agățat toate lozincile care se adunaseră în ultimii cinci ani.

• Un nas athletic.

• Era acuzat că se duce cu mașina la baia publică. Dar el demonstra că n-a fost de șaisprezece ani la baie.

• Înregistrarea cetățenilor care doresc să mănânce ananas.

• Moașa fetelor interesante.

• Tund și rad gazonul.

• Făcea bani: ajuta oamenii să treacă strada plină de noroi. Tarif: 2 copeici. Pentru dreptul de a traversa pe scândură – 1 copeică.

• Și-a fiert bățăturile.

• La noi muncă obștească e socotită aceea pentru care nu se dau bani.

• Asemenea multor incuți, îi plăcea să scrie. Și nu atât să scrie, cât

să folosească instrumentele de scris pe care le i respecta: călimara, prespapier-ul și tocul gros ca o țigară le foi.

• Un etaj era supraetajat de o instituție, celălalt de alta. (iele două instituții se aflau însă în mare discordie.

• Ploaia îi hașura chelia.

• Cu prilejul inventarului la șnițele, cantina e închisă definitiv.

• Comitea bădăranii și pe urmă trimitea telegrame de scuze.

• Societatea generală de vax franțuzesc.

• O frunte brăzdată cu riduri de bere.

• Bătrâna avea o guriță îngustă ca de pușculiță.

• Sub portret era un anunț: „Păstrați liniște”. Au crezut că e un citat.

• Spune-mi ce citești, ca să-ți spun de la cine ai furat cartea.

• Omul care și-a pierdut stilul.

• I-au furat paltonul la dus și restul la întors. Și a ieșit din vagon îndoindu-se sub greutatea sacului cu pepeni galbeni pe care i-a dăruit mama.

• Epurarea bolnavilor.

• Oare să naști e la fel de greu ca și acum 2000 de ani?

• Filipp Aligote.

• Persoană singură caută cameră. O persoană singură are nevoie de cameră. Persoană singură, singură, îngrozitor de singură. Persoană singură cu copil caută cameră.

• Adevărul obiectivului fotografic, al binoclului și al telescopului.

• Pe baza unor intrigi multilaterale și reciproc ascuțite.

• Arta la hotarul fărădelegii.

• Năpârcă potențială.

• Atmosfera era atât de solemnă, încât îți venea să în-, mânezi o notă.

• Zăpada cădea liniștit, ca într-un pahar.

• Teoria zăzaniei în curs de stingere.

• Reîntoarcerea vechilor anecdote.

• Rachiu se poate distila din orice, chiar și din taburete. Rachiu de taburete.

• Am o indispoziție la nervul călcâiului.

• Au sosit doi nemți și au cumpărat o oală de artizanat imensă, cu o inscripție în slava veche: „Noi cale nouă, lumii arătăm, stăpâna lumii va fi munca”.

• El este pentru puterea sovietică, dar se vaită pentru că nu-i place sistemul nostru solar în general.

• Nu-mi amintesc ca tatăl meu să fi instaurat acasă traiul în colectiv.

• Funcționari tatuati.

• Un spital de nebuni unde toți sunt sănătoși.

• Este nevoie de: cântece, versuri, romane, ritualuri, locuințe și un mod nou de comportare în societate.

• „Căștigul de 50.000 r. a fost obținut de cetățeanul Ivan Samoilovici Fedorenko (str. Vinogradnaia 17, ap. 5). (Rugătorul a dorit să rămână anonim.)”

• Aorta principală a orașului.

• „Voi muri în pragul fericirii, exact cu o zi înainte de vor aduce bomboane de ciocolată la magazin”.

• Câinele este atât de credincios, încât nu-ți vine să crezi a omul merită atâta dragoste.

• Într-un articol imens (800 de rânduri) se afirma încontinuu: „Tovarășul cutare se evidențiază mai ales prin laconismul scrisului său”.

• Totdeauna se găsește cineva care dorește din toate puterile sale să vorbească ultimul.

• Pentru el importantă era găsirea unei formule pe baza căreia să trăiască comod și să se simtă cât mai bine: „Camera dumneavoastră e mai mare decât a mea, dar pare mai mică.”

• Două instituții trebuiau să se mute una în locul alteia. Prima s-a mutat cu toate lucrurile, cealaltă a refuzat să plece și amândouă nu mai pot lucra.

• Până acum nu s-a întâmplat niciodată ca pietonii să calce automobilele. Și totuși, nu se știe de ce, dar cei nemulțumiți sunt tot automobiliștii.

• Spărgea baloane. „Mă iubește – nu mă iubește”.

• Asociația cicloatletică.

• Pe linia minimei rezistențe lucrurile stau bine.

• În romanele fantastice esențialul era radioul. Se aștepta ca el să aducă omenirii fericirea. Uite că radioul există, dar fericire nu!

• Eu am oglindit deja gimnastica de dimineață în literatură.

• Iese pe scenă, pleacă, râde, se împușcă.

• — Sunteți marxist?

— Nu.

— Atunci ce sunteți?

— Sunt eclectic.

Au vrut să treacă în procesul verbal: „eclectic”, dar s-au oprit. „Să nu tăiem omului calea spre retragere”.

Au început din nou:

— După părerea dumneavoastră, eclecticismul e bun?

— Da de unde!

Au consemnat: „Eclectic, dar are o atitudine negativă față de eclecticism”.

• Nici nu vă puteți închipui cât pot fi eu de jalnic și de plictisitor.

• Domnul Osip nu iubea fantomele (pentru că apar noaptea) și pe inspectorii financiari pentru că apar ziua.

• Pofta vine stând la coadă.

• În clipa când cumpărătorii au văzut marfa, au înțeles că nu mai există opreliști, că orice e posibil.

• Pălărie model „Cadoul diavolului.”

• Puls mai bun nici că există. Doar prințul de Wales mai are așa unul.

• Un scriitor care întrunea ciudățeniile tuturor marilor scriitori luați la un loc.

• — Ce aveți acolo, în raft?

— Fiare de călcat.

— Dați-mi două!

• Când geamurile unei instituții nu sunt spălate, înseamnă că acolo nu se va întâmpla nimic.

• O femeie milițian este în primul rând femeie.

• O femeie milițian este, totuși, în primul rând, milițian.

• Eu nu sunt artist al cuvântului. Sunt șef.

• Inspector alimentar.

• Trenul blindat (sculptură precubistă).

• Activitatea la o gazetă literară. Lungimea articolelor de critică. Scrieți mai scurt, nu sunteți Gogol.

• Patru chefuri sănătoase.

• Treburile merg prost, nu suntem cunoscuți. Cineva a citit un fragment în revista „30 de zile”. Dacă cititorul nu-l cunoaște pe scriitor, vinovat e scriitorul, nu cititorul.

• Tovarăși, dacă luăm femeia în întregul ei...

• „Pantofi bej și ciorapi liliachii de aceeași culoare.”

• Notează până la ultima filă a carnetului numere de telefon și adrese; pe urmă îl aruncă și începe unul nou.

• Din referat: „Tovarășa Murovițkaia crește simțitor...”

• „Alături de realizări există și lipsuri”. Expresia prezintă deplină siguranță. La urma urmei, chiar și despre biblie se poate spune la fel: alături de paragrafe strălucite există lipsuri ideologice, ca de pildă, faptul că autorul îl îndeamnă pe cititor să creadă în Dumnezeu.

• Cei care trăiesc în stare de nesimțire.

• O tendință nesănătoasă către cultură.

• O cupă de otrăvă în sănătatea dumneavoastră.

• Vorbea cu impertinența unui prooroc.

• Era complet deformat de retorică. Cuvintele simple n-aveau nicio influență asupra lui.

• Se găsea în fruntea unui puternic detașament de proști.

• Se discuta despre tablourile unui pictor clasic

— „Păi asta e fotografie! — Bine, dar ce-ați fi spus acum cincizeci de ani, înainte de inventarea fotografiei?”

• ...Are patru ani, dar spune că are doi. Rară cochetărie.

• Voia neapărat un costum cu două perechi de pantaloni. Croitorul

nu putea pricepe: „De ce aveți nevoie de două perechi? Aveți cumva patru picioare?”.

- ...Înainte invidia îl hrănea, acum îl roade.

- «La urma urmei și eu sunt om, strigă el, apărând la geam. Ce-i asta, casă de odihnă sau...” Nu sfârși, întrucât își dădu seama că de mult nu mai e casă de odihnă, ci e exact acel „sau...”!

- Îl liniștea doar faptul că acum patruzeci de milioane de ani toți oamenii erau așa.

- Vecinul meu era un tânăr idiot plin de energie.

- Când s-a perfecționat predarea istoriei în școală, toți au aflat cine este Messalina, iar Matriona, care-și schimbase numele în Messalina, se trezi într-o situație fără ieșire.

- Satul Antigonovka.

- S-a deschis un nou magazin: salam pentru anemici, pateuri de ficat pentru neurastenici. Psihopați! cumpărați produsele alimentare numai aici!

- Bucătarul Zaharîci locuia într-un apartament în comun. Când se îmbăta, se agăța mereu de nevastă-sa: „Eu sunt, bucătar! Tu ce ești? Nimic!” Nevastă-sa începea să plângă și zicea: „Ba și eu sunt ceva! Ba și eu sunt ceva!” În fine au angajat-o femeie de serviciu la muzeul Institutului de Antropologie. Noua ei activitate îi plăcea foarte mult și în fiecare zi comunica vecinilor de apartament tot felul de știri: „Știți, au închis rasele. Secția se repară”. Pe una dintre vecine a dus-o chiar la muzeu și femeia îl tot pisa pe antropolog: „Dar ce-i cu omul ăla prăjit care zace acolo?” Văzuse o mumie.

- Era doar candidat la vorbirea elegantă.

- Biografia lui Pușkin a fost scrisă în stilul folosit de antreprenorul unui mic șantier care zgârie pe hârtie nota explicativă la devizul pentru construirea unei magazii de cărămizi în curte. „Aprovizionarea materială” și așa mai departe. Într-o singură frază există: „funcționare, predare, chestionare” și nu mai știu ce alte „are”.

- Un arhitect formalist a construit o închisoare din care deținuții puteau ieși liber. Pe acest motiv l-au instalat în. tr-o clădire construită de un naturalist pur și inflexibil. Nu ținuse seama, ca să zic așa, de specificul local.

- „Vom judeca metoda dumneavoastră de creație la judecătoria populară...”

- Bătrânul Artileridze.

- „Ieri la ora 4 dimineața, la secția 22 a miliției din Moscova a sosit un vizitator într-un costum straniu. Avea cămașă, guler, cravată, chiloți și pantofi ușori. S-a prezentat drept consultant al uniunii cooperăției mixte din Extremul Nord. Era beat”. Observ că în cadrul cooperăției mixte fenomenele nu se deosebesc în fond cu nimic de fenomenele din cooperăția nemixtă și că în Extremul Nord atitudinea

față de banii statului este aceeași ca în Sud și ca în zona de șes a țării”.

- Dumnezeu m-a trimis la dumneavoastră, ca să-mi dați de lucru.

- Cum se vinde un aspirator în America: „Vechiul dumneavoastră aspirator este un aparat foarte bun, dar ați observat probabil că, odată cu praful, el aspiră și o parte din covorul dumneavoastră”.

- Era un tânăr ofițer roman. De fapt, nu trebuia să fie tânăr. Și-l vor închipui neapărat ca pe-un cavaler îmbrăcat într-o uniformă militară strălucitoare. Mai bine să fie un om în vârstă, cam grosolan, poate chiar antipatic... Respectivul știe deja că vitejia nu e suficientă, că multe depind de intențență. Așa, de exemplu, au adus curele de cască pentru bărbie și soldații refuză să le poarte. Sunt atât de tari, încât rod bărbia până la sânge. Așadar, era un ofițer roman mai în vârstă. Se numea Gneius Fulvius Krispin. Când a intrat cu legiunea lui în Odessa și a văzut străzile luminate de felinare electrice, nu s-a mirat deloc... Mai curând l-au mirat bufetele rare vindeau ape minerale artificiale. Ehe! pe asta n-a văzut-o nici în campaniile sale orientale.

- — Hei, tu, vrăjitorule! spuneau romanii bufetierului. Ia mai dă-ne două pahare din apa ta fermecată cu sirop marca „Fân proaspăt”. Bufetierul se numea Voskoboinikov, dar îl bătea gândul să-și schimbe numele într-unul mai latinesc. Sau să-și adauge niște prenume romane. Publius Servilius Voskoboinikov. Zău că așa i-ar fi plăcut.

- Bătaie cu legionarii pe bulevardul Nikolaevski. La talcioc se vinde prima sabie romană. Se oferă și genunchiere, dar marfa aceasta nu se prea bucură de cerere.

- Regizorii declară „Înapoi la Ostrovski!” iar publicul urlă: „Vrem banii înapoi!”

- „Când o să cresc și o să-mi însușesc toată cultura universală, o să mă fac casierită.”

- Ordinul Contramărcii.

- Baroana Gaubitz are piepți mari care se găsesc într-o stare semilichidă.

- La noua redacție sunt coridoare fără sfârșit. Nu se aude niciun zgomot, nu e nicio agitație. Pe cuvântul meu că agitația cea mai obișnuită e de preferat acestei liniști mormântale. Aparatul redacțional e imens, așa că n-are niciun rost să te grăbești – tot n-ai ce face. Și uite așa, încetul cu încetul, toți s-au obișnuit cu trândăvia.

- Începe nebunia. Fiecare birou de șef are toaletă și chiuvetă. Nu e rău. Mai există încă băi și, se pare, chif bufete.

- În redacția asta sunt foarte multe băi și toalete. Dar eu nu vin să fac baie... ci să lucrez. De lucrat însă nu se mai poate.

- „Clătita”. Povestire.

- Majoritatea autorilor noștri suferă de tendințe excesive spre detaliu. E obositor pentru cititor. O cratiță pe fundul căreia alunecă ouă. E inutil și atrage atenția asupra unor lucruri care nu trebuie să

atrage atenția. Eu așteptam ceva de la cratița asta nevinovată. Bineînțeles însă ca nu se întâmplă nimic. Și asta mă deranjează la lectură, mă distrage de la esențial.

- Ziarul de seară scria cu atâta mândrie despre eclipsa de soare, de parcă el o organizase.

- Lista greșelilor de tipar chinuite.

- Pictorii se duc pe la direcțiile trusturilor, forțează comenzi „Experiența anilor trecuți... Pictura olandeză... La inițiativa tovarășului Belenki...” Banii se dau ușor. Direcția conservelor, Direcția tutunului, Direcția ceaiului... Sumele sunt plătite din fondurile de stimulare a inventatorilor.

- Compozitorii nu mai făceau nimic altceva decât să scrie pe hârtie de note denunțuri unul împotriva altuia.

- Într-o cameră se adunaseră confuzioniști, cacofoniști, cârpaci și mângălitori.

- Pe divan era un corset care semăna cu mașina de zburat a lui Leonardo da Vinci.

- Roman. „Vă înapoiez inelul pe care nu mi l-ați dăruit, șuvița de păr, pe care nu am primit-o și scrisorile pe care nu mi le-ați scris. Vă înapoiez tot ce-ați gândit despre mine și vă repet din nou:

- Uitați tot ce v-am spus!”

- La noi e respectat scriitorul căruia „nu-i iese”. Toți se învârt respectuoși în jurul lui. Te sature. Să bem pentru cei cărora „le iese”!

- Zozulia scrie povestiri scurte ca un cec.

- Și-a făcut fiul câinolog.

- — Dumnezeu nu există!

- Dar brânză există? întrebă melancolic învățătorul.

- Paznicul de la morgă spunea: „Nu vă temieți de morți! Nu vă fac nimic! Temeți-vă de vii!”

- „Trebuie să-mi stric cheful, zise bătrânul rabin. Nu se poate să trăiesc așa de bine.”

- Au fost odată doi prieteni: Telescopulo și Stetoscopulo.

- O „Ținutul idioților lăsați în pace”. A venit timpul să nu-i mai lăsăm!

- M-am dus la Malahovka să cumpăr o strachină. La magazinul alimentar se vinde „rechin sărat, 3 ruble kilogramul.” Fâșiile lungi și albe de rechin nu ispitesc societatea din Malahovka care se află într-o stare de spirit agresivă și cumpără vodcă. La magazinul universal al cooperăției locale de consum intră un dulgher bărbos în șorț. Unul din ala tipic „mâini de aur”. Dă-i un topor și-ți face orice! Chiar și barba o are de culoare aurie. Cere niște nădragi. „Avem doar pantaloni-golf. 52 de ruble”. Mâinile de aur se retrag, clătînându-se. Bine i-ar mai fi stat în pantaloni-golf. La chioșc un viligiaturist în pantaloni albi, dar complet albăstriți, bea suc de fructe. El și i-o fi albăstrit? Ridicând

praful, trei camioane transportă cu muzică un grup de participanți la o acțiune de masă. Clinchet de sticle cu suc de răchițele, bubuit de marșuri. Trec pe lângă magazinul care vinde rechin sărat. Cum o fi ajuns rechinul la Malahovka? Pe un teren plin de praf câțiva băieți joacă fotbal. Joacă cu sete, fiecare vrea să lovească mingea. În poarta stau trei. Mai vrea și un al patrulea, dar nu e lăsat. Și totuși e de neînțeles de unde a picat aici rechin sărat. Strachină n-am găsit. Se mai vinde plătică uscată și afumată.

- Era o vreme când romanul se numea „act creator”. Și poezia era tot act. Asta nu mai e artă, ci birou pentru eliberarea actelor de stare civilă. „Prezentați actele și treceți; mai departe! Intrarea fără acte, strict interzisă”.

- Toți bețivii întâlneau pe stradă cântă cu aceeași voce; și, se pare, unul și același cântec.

- Anunț într-un magazin american: „Suntem aici ca să ne deranjați (săcâți)”.

- „Se caută tânăr sănătos să știe să meargă pe bicicletă, în vederea efectuării unor observații științifice. Plata în acord. Se asigură locuință”. Ce poate fi mai frumos? Sa fii tânăr, să fii sănătos, să știi să mergi pe bicicletă și să te supui observațiilor științifice!

- S-au ivit două fete cu picioarele goale și subțiri, ca de cocor, și au început să interpreteze un dans despre care; prezentatorul spunea: „Acesta este, tovarăși, un număr de balet, care ne oferă, tovarăși, un tablou clar asupra relațiilor sexuale în epoca feudalismului”.

- — Cui îi spui tu asta? Mie, care am trăit o viață lungă neinteresantă?

- Un studiu de matematici superioare începe cu cuvintele „Noi știm...”

- Sentimentul de rușine nu te părăsește nicio clipă. Piesa e scrisă de parcă n-au existat pe lume nici Shakespeare, nici Ostrovski. Seamănă cu un automobil executat cu ajutorul unei singure unelte: toporul. Jignitor, primitiv. Actorii joacă atât de nefiresc, atât de emfatic, dând ochii peste cap și împleticindu-se, încât o fetiță din spatele meu tot întreba: „Mama, ea a înnebunit, da? Mama, el a înnebunit, da?” Într-adevăr, joacă de parc-ar fi nebună. Mama răspundea liniștită: „Stai cuminte, o să-ți povestesc acasă”. Halal opera aia de artă pe care trebuie s-o povestești acasă.

- Aproape de trei ori sau de peste două ori... Cât o fi însemnând asta? Și vă dați seama cât de departe suntem de exactitate, dacă un matematician se exprima astfel despre anul '36: „Suntem, aproximativ, în anul una mie nouă sute treizeci și șase”. Auzi, aproximativ!

- S-a uitat la el cum se uită țarul la un evreu.

V-ați gândit vreodată cum poate să se uite țarul rus la un evreu?

- Dialogul în filmul sovietic. Dragostea arată înfiorător. „Zbori? —

Zbor! — Departe? — Departe! — La Taşkent? — La Taşkent!” Asta înseamnă că el o iubește pe ea de mult, că ea îl iubește pe el, că s-au și căsătorit chiar, că probabil au și copii. Ce alegorie infinită!

- Promenadă. O fată cu eșarfă liliachie și ciorapi albaștri. Băieți tineri cu ciorapi roz. Maiouri violete cu gulere negre (vânzătorul de la cooperativa locală spunea că datorită culorii țin bine la tăvăleală). Într-un cuvânt, trebuiau să poarte ceea ce produceau delapidatorii bețivi de la cooperatie.

- Turnarea filmului a durat patru ani. Între timp, regizorul a reușit să schimbe trei neveste. Și toate au jucat în film. Al naibii să fie care înțelege ceva. Ori se însura atât de des pentru că era filmarea lungă, ori a fost filmarea lungă pentru că se însura des.

- „Sunt singur împotriva întregii lumi. Dar mai grav este că întreaga lume este împotriva mea. Iar eu sunt singur!”

- S-a cocoțat ca o cioară la catedră și s-a luat cu vorba: „Șaptesprezece și nouă zecimi la sută...” Când a terminat referatul, cu aceeași voce cârâită și sinistră a exclamat: „Și-acum, copii, să purcedem la veselie!”.

- Concertul orchestrei de jazz; dirijează Varlamov. Prezentatorul era îngrozitor. În statul Texas, din momentul apariției pe scenă a unui astfel de prezentator și până completa introducerea în pământ a trupului său, inclusiv onorurile funerare, trec exact cinci minute. Cowboy-ii cu pantaloni de piele deschid imediat un foc dezordonat. Orchestra cântă infect, dar cu sentiment și uneori cei de pe scenă plâng cu toții, profund mișcați („În scrisorică mi-ai scris două rânduri că mă iubești”). Sergenții de poliție cu multă experiență, care umpleau sala oftau zgomotos, strigau „bis”. În general, toți erau înduioșați. Bătrânul Varlamov trâmbița cuvinte gingașe de iubire într-un megafon confecționat dintr-un dosar verde. Era în frac și bocanci.

- Băiatul avea un nume destul de frumos: Verdict. Iar pe fată o chema Gogoșica.

- Se știe cum trebuie scrise cronicile cinematografice: scenariul e bun, actorii joacă bine, imaginea este bună. Dar muzica? Și despre muzică se știe cum trebuie scris. Muzica se contopește cu acțiunea. Nimeni nu știe ce înseamnă asta, dar sună bine: muzica-se contopește cu acțiunea. Naiba s-o ia, contopească-se!

- În timpul interpretării melodiei „La Cucaracha”, orchestra era pătrunsă de-atâta pasiune mexicană și vervă dezordonată, încât atmosfera aducea mai mult a panică într-un tren regimentar.

- După zgomot părea că se distrează caii unui escadron.. De fapt, era activistul cultural care îi îndemna pe cei veniți la odihnă să participe la acțiuni distractive de masă.

- Se caută pentru deplasări vrăjitoare, gărgărițe, babecloanțe, zmei, pitici și liliputani. Salariu de bază 120 ruble și peste. Se asigură

locuință.

- „Nu mă iubești deloc. Mi-ai scris o scrisoare în greutate de numai douăzeci de grame. Altele primesc de la soții lor de treizeci și chiar de cincizeci de grame”.

- Era la vârsta când, în general, nu se spune adevărul. Boala vârstei.

- Școala de dans. Micuța profesoară are demnitatea unui comandant de divizie. O Venus filipineză. Ici-colo elevii își livacă mâinile înțepenite de dans, o urmăresc cu seriozitate pe profesoară. O fată și-a pus sub breteaua sarafanului hârtiile cu care a venit. Alta avea ochiul bandajat. Toți respirau sănătate.

- S-a fotografiat pe fondul rafturilor bibliotecii și-avea un aer de parcă el scrisese toate cărțile acelea.

- O frază obișnuită: „Strâns lipite cu spatele una de alta, stăteau trei maimuțe”. Sau mai simplu și mai liniștit: „Trei maimuțe stăteau strâns lipite cu spatele una de alta”. Iată însă cum arată fraza într-un scenariu: „Cu spatele, strâns tina de alta lipite, trei maimuțe stăteau”. Scenariile se scriu în versuri. De exemplu: „Iese Glașa în pridvor”.

- Și totuși, există o diferență. Tu te plictisești cu mine, iar eu fără tine mă plictisesc.

- Cum scriem în doi? Iată cum scriem în doi: „Era o zi (seară) de vară (iarnă) când un tânăr (nu prea tânăr) băiat (fată) cu șapcă (pălărie) de culoare deschisă (închisă) venea pe jos (cu tramvaiul) pe zgomotoasa (liniștită) stradă Miasnițkaia (Bolșaiia Ordînka)”. Și totuși, până la urmă, ajungem la o oarecare înțelegere.

- Într-un vagon, un bețiv discuta cu prietenul lui. Unele cuvinte i le șoptea la ureche, altele le spunea tare. Dar le încurca – vorbele cuviincioase le rostea în șoaptă, iar cele indecente le urla în tot vagonul.

- Se luase hotărârea de a nu lăsa să se strecoare nicio greșeală de tipar. Țineau douăzeci de corectori. Și totuși în prima pagină a apărut: „Enciclopedia britanică”.

- Ieri s-a înregistrat o temperatură cum nu s-a mai înregistrat de cincizeci de ani. Temperatura de azi seamănă cu cea de-acum nouăzeci și doi de ani. Mâine se prevede o temperatură asemănătoare cu cea înregistrată la ora 11, la umbră, acum o sută șazeci de ani, în principatul Monaco. Despre ce făceau locuitorii din Monaco în acea dimineață și de ce se adăposteau la umbră, dacă și acolo era cald, nu se spune nimic.

- Totul a început de la o fată care s-a apropiat de el și a exclamat: „Știți, semănați extraordinar cu fratele soțului sorei mele”. Pe urmă altcineva l-a privit insistent și i-a spus: „Știi că nu sunteți Kurdiuimov, dar semănați atât de mult cu Kurdiuimov, că am hotărât să v-o spun”. Peste o jumătate de oră o altă fată i se adresă și îl întreabă cu o notă de intimitate în glas:

— V-ați uscat?
— M-am uscat, răspunse el pentru orice eventualitate.
— V-ați speriat rău ieri, nu-i așa?
— Când m-am speriat?
— Păi ieri, când v-ați înecat!
— Dar eu nu m-am înecat!
— Vai, scuzați-mă, semănați extraordinar cu un inginer care s-a înecat ieri.

• Tot timpul transmitem fel de fel de prostii: „Olimpiada artistică a copiilor la Ulan Ude”; „Raliu automobilistic feminin în cinstea interzicerii avorturilor”. Dar despre ceea ce îi interesa pe toți, despre zborul peste Polul Nord niciun cuvânt, de parcă n-ar fi existat niciun zbor. Și din nou: „Ciuma bubonică a cuprins cea mai mare parte a peninsulei Malacca”.

• Picioare murdare și roz cum sunt cartofii noi.
• Erau copii mândri ai unor lucrători de mai mică răspundere.
• „Când s-a deschis prezentul proces, Iaroșko a figurat mai întâi ca simplu martor, dar apoi a fost pus sub acuzare și în această calitate a și decedat.”

- Ce plictisitor e să fii Cariatidă care sprijină un balcon urât.
- Simțul confortului este unul dintre cele mai antice simțuri.
- „În locul dumneavoastră, aş rămâne pe loc”.

PIETONUL

Se poate spune că, în ultimul timp, viața noastră cea de toate zilele e cam lipsită de clipe interesante și de neuitat. De obicei, trăiești într-un oraș mic; împreună cu tine mai locuiesc patru sute doisprezece oameni ai muncii: trei sute sunt căsătoriți, iar ceilalți n-au chef să se țină după fete și văduve, al căror număr ajunge cam până la o sută cinci zeci. În orașel mai există nouăsprezece negustori precum și o persoană cu înclinații cam vicioase, domnișoară doar în buletinul de identitate. Pe toți îi cunoști măcar din vedere.

Nici la serviciu nu ai prea multe bucurii. Ți se urăște de toate într-asa hal, încât biroul de personal pe care-l conduci se transformă, fără să vrei, în biroul socotelilor personale.

Toate astea sunt într-adevăr foarte plictisitoare.

Nu e de mirare de aceea că lumea noastră începe să fie frământată de diverse probleme. Supraaglomerata capitală pune accentul pe relațiile sexuale. Pe provinciali însă nu-i interesează așa ceva, ei vor să schimbe mediul, să alerge pe glob. Fiecare ar dori să devină pieton.

Dar arta de a merge pe jos este foarte grea!

Pietonul lipsit de experiență își aruncă pe spinare un rucsac verde, părăsindu-și orașul natal în zori. De la bun început, el comite o greșală capitală: merge pe jos, de-adevăratelea, și, târându-și naiv piciorușele, privește cu multă curiozitate în jur. Iar peste câteva zile se întoarce acasă, fără sa fi ajuns la plantațiile de mandariini din Adjaria. Ah, și cât visase să ajungă acolo! Pe deasupra, mai și șchioapătă; l-a mușcat un câine întâlnit pe drum. La chip e palid: un tip cu părul vâlvoi i-a aținut calea și, fără să scoată un cuvânt, i-a luat rucsacul, sandalele și cămașa „fantesie”.

Pietonul experimentat este total străin de aceste distracții copilărești. El nu are rucsac și nu consideră niciun moment ca vara ar fi cel mai bun anotimp pentru turism. Termenul de două săptămâni sau de o lună îl socotește mizer și nici nu îl ia în seama. El răstoarnă fără excepție toate noțiunile mic-burgeze despre așa-zisele călătorii în scopul perfecționării studiului individual. Respectivul merge pe jos doar în perioada de pregătire, adică până în momentul în care primește delegația-mandat din partea unui Consiliu de educație fizică. De obicei, delegația este dactilografiată la o mașină de scris care are litera „e” demult ieșită din uz, fiind înlocuită cu alta. Abstracție făcând de această unică deficiență, în rest documentul este perfect și se citește astfel:

Prin prîzînta şi adîvîrîştî că tov. Vasili Plotski a pîcat în călătorii prin U.R.S.S. în scopul studiîrii viîţii popoarîlor pî o pîrioadă de şapţî ani. Tovarăşul Plotski va mîrgî pî jos patruzîci şi doi de mii de kilomătri cu stîagul Consiliului de îducaţîi fizică din N. în mîna drăaptă.

Rugăm toatî instituţîilî şi organizaţîilî să acordî tov. Plotski tot concursul.

Prîşîdintâlî Consiliului, V. Bogorîz
Sîcîtar, A. Puzînia.

Sub puternica impresie a viitoarelor trasee de mii de kilometri, Consiliul îi înmănează tovarăşului Plotski şi suma de zece ruble în scopul realizării unui steag.

Pietonul este pe deplin mulţumit, de această sumă modestă. El ştie că nu poate smulge totul dintr-odată. De altfel, pentru biletul de accelerat până la cea mai apropiată localitate, cele zece ruble îi sunt mai mult decăt suficiente.

Din acest moment, pietonul Vasili Plotski nu mai merge pe jos. Folosindu-se de serviciile căilor ferate, ajunge în capitala guberniei, unde face o vizită la ziarul local (dar asta nu înainte de a-şi fi mînjit cizmele cu noroi).

Tovarăşul Vasili intră în redacţie, ţinând în mîna dreaptă steagul confecţionat dintr-o coadă de mătură la care s-a adăugat o lozincă, furată înaintea plecării de la administraţia locativă a oraşului său natal.

Adeverinţa scrisă cu accent turcesc are o influenţă magică chiar şi asupra ziariştilor, oameni de obicei precauţi. A doua zi, fotografia tovarăşului Plotski (însoţită de un text corespunzător) apare în ultima pagină, împodobind rubrica „Noutăţi sportive”.

De acum încolo, pietonul are toate drumurile deschise. Nimeni nu poate rezista în faţa unei adeverinţe valabile pe şapte ani şi a unui interviu publicat în presă.

Desigur, nu e rău dacă are cu sine şi câteva perechi de opinci, pasămite darul pentru cutare persoană marcantă din capitală. La drept vorbind însă, poate renunţa la ele; chiar în lipsa opincilor, asupra lui Vasili Plotski încep să se reverse toate bucuriile vieţii.

Ca să-şi poată duce la capăt fără dificultăţi actul său eroic, celebrului călător i se oferă gratuit o cameră la hotel, i se strecoară tot felul de bonuri de masă, inclusiv ajutoare financiare. Apoi încep să i se arate muzeele şi alte curiozităţi locale. Şi când va trece prin cine ştie ce orăşel (patru sute doisprezece oameni ai muncii, o sută cincizeci văduve şi fete, treizeci de negustori particulari şi două persoane cu înclinaţii vicioase) purtat de automobilul comitetului executiv (un vehicul străvechi, înalt ca o catedră), toţi îl vor privi respectuos şi vor

șopti:

— E un pieton! Trece un pieton cu mașina.

Iar dacă cineva va întreba mirat de ce pietonul transportat cu mașina (ceea ce face ca forma să nu corespundă conținutului) populația îi va întoarce disprețuitor spatele respectivului gogoman; din toate gurile va izbucni acelei răspuns:

— Unde s-a văzut vreodată ca adevărații pietoni să meargă pe jos? Pe jos merg doar pietonii-amatori, diletanții, profanii...

ÎNTÂMLARE LA OFICIU

La Oficiul de colectare a coarnelor și copitelor persoana cea mai sus pusă era Nikolai Konstantinovici Ivanov. Vă rog insistent să remarcați prenumele și numele patronimic: Nikolai Konstantinovici. De asemenea fiecăruia trebuie să-i fi clar care silabă din nume se accentuează. La Nikolai Konstantinovici accentul cade pe ultima, așa că numele lui citește *Ivanóv*.

Ivanóvii, adică cetățenii care au accentul pe ultima silabă a numelui, trebuie deosebiți de Ivánovi, adică cei care accentuează silaba a doua. Ivanóv și Ivánov nu se aseamănă prin nimic. Într-un cuvânt, toți Ivanóvii sunt niște personaje cenușii oarecare, iar Ivánovii sunt figuri proeminente. Ivanóvii sunt mulțime, Ivánovii pot fi numărați pe degete.

Ivanóvii ocupă funcții mici: socotitori, ciobani, ajutori de șefi de stație, portari sau statisticieni.

Ivánovii sunt oameni de o altă calitate: scriitori cunoscuți, compozitori, generali sau oameni de stat. De exemplu scriitorul Vsevolod Ivánov, poetul Viaceslav Ivánov, compozitorul Ippolitov-Ivánov sau Nikolai Iudovici Ivánov, general, comandant al frontului de sud-vest în războiul împotriva nemților. La toți aceștia accentul cade pe a doua silabă.

După cum se vede, la baza schimbării accentului stă celebritatea. Mai mult ca sigur că înainte de a fi scris povestirea sa „Trenul blindat” scriitorul Vsevolod Ivánov se numea Ivanóv.

Dacă ajutorul șefului de stație Ivanóv va deveni celebru, să zicem datorită unui zbor peste ocean, accentul se va deplasa imediat de pe silaba a treia pe a doua.

Mărturie stau faptele, istoria și viața.

*

Întorcându-ne însă la Oficiul de colectare a coarnelor și copitelor pentru necesitățile industriilor de piepteni și nasturi, trebuie să menționăm că șeful oficiului era o persoană absolut obișnuită. Nikolai Konstantinovici era, dacă se poate spune un om neînsemnat, cu accentul pe ultima silabă. Un funcționar și nimic mai mult.

Nikolai Konstantinovici căzuse într-o stare de profundă meditație. Din ce cauză? Pentru că toți funcționarii colectării de materiale cornute aveau același nume ca și șeful lor. Toți erau Ivanóv.

Recepționarul de materiale era Piotr Pavlovici Ivanóv.

Magazioner era Konstantin Petrovici Ivanóv.

Socotitorul I era Nikolai Alexandrovici Ivanóv.

Socotitorul II se numea Serghei Antonovici Ivanóv.

Și chiar dactilografa era Ivanóva Maria Pavlovna.

Nikolai Konstantinovici nu-și dădea seama cum de s-au adunat, dar înțelegea foarte bine că treburile nu pot merge la fel în continuare, și că se apropia o catastrofă groaznică. Deschise ușa biroului său și cu o voce stinsă își chemă funcționarii. Imediat s-au adunat cu toții și s-au așezat pe scaunele vieneze de culoarea vișinei putrede pe care le aduseseră cu sine. Nikolai Konstantinovici aruncă subalternilor săi o privire speriată. Din nou își aminti înspăimântat că toți sunt Ivanóv și că el e tot Ivanóv. Nemaiputând să se stăpânească, răcni din toate puterile:

— Asta e o porcărie, o porcărie, de trei ori porcărie! Și vă aduc la cunoștință că nu se mai poate accepta una ca asta!

— Ce nu se mai poate? întrebă uimit recepționarul Piotr Pavlovici.

— Nu se mai poate accepta ca să vă numiți Ivanóv.

— Și de ce nu mă pot numi Ivanóv? zise recepționarul.

— Asta o s-o înțelegeți când o să vă concedieze din serviciu. Pe toți o să ne concedieze pentru că pe toți ne cheamă Ivanóv și, în concluzie, suntem rude. O clică bine încheată de rude. Cum de n-am observat eu asta până acum?

— Dar dumneavoastră știți că noi nu suntem rude, vociferă Maria Pavlovna.

— Nu eu o spun! Alții vor zice. Anchetă... Cine știe ce poate să iasă... Mă nenorociți! Mai ales dumneata, Maria Pavlovna, care ai același nume patronimic cu Piotr Pavlovici.

Recepționarul tresări și căzu rău de tot pe gânduri.

— Într-adevăr, bombăni el, coincidența e uimitoare.

— Trebuie schimbate numele conchise Nikolai Konstantinovici. Altă soluție nu există! Și cu cât o vom face mai repede, cu-atât mai bine! Pentru voi e mai bine.

— Dacă trebuie, eu mi-l schimb, oftă recepționarul. Îmi place un nume: Leonardov. Am cunoscut eu un bătrân pe care-l chema așa. Un director a vrut chiar să-i cumpere numele. Îi plăcea foarte mult. I-a dat zece ruble, însă bătrânul n-a fost de acord.

— Leonardov e un nume minunat, observă dactilografa dar cum o să i-l luați?

— Acum se poate. Bătrânul a plecat la Vladivostok să prindă crabi.

Maria Pavlovna tăcu cam vreun minut, privindu-și ciorapii albi, care, din cauza spălatului, luaseră culoarea sării nerafinate. În sfârșit, se hotărî și zise plină de însuflețire:

— Eu ce nume să-mi aleg? Aș fi vrut să fie un nume de floare.

Maria Pavlovna începu să înșire flori și nume.

Sângele voinicului, panseluțele și ivanița au fost eliminate de la bun

început. Maria Sânge, Maria Voinic, Maria Sângele Voinicului au fost rebutate, ironizate și date uitării. Din ivanița ieșea iar ceva pe lângă Ivanov. Florile de cerceș sunt frumoase, dar numele iese cam urât: Cercea. Madmoazel Cercea s-a ofilit înainte chiar de a înflori.

Și-atunci, Maria Pavlovna, împreună cu cei doi socotitori a intrat cu mare curaj în profunzimile horticulturii. Nume care sunau plăcut urechilor erau lansate ritmic și cu intonații melodioase: Mixandră, Lăcrămioară, Violetă, Lalea.

Socotitorii transpiraseră.

— Crizantemă, orhidee, zmeurică. Pe cuvânt de onoare că zmeurică e o floare splendidă.

— Dar eu n-am nevoie s-o miros, înțelegeți odată!

— Dalie, merișor, heliotrop.

— Sau atropină, sări magazionerul care până atunci tăcuse mîlc.

Și în timp ce socotitorii își băteau joc de magazioner explicându-i că atropina nu e floare ci medicament, Maria Pavlovna hotărî să se numească Ananasova.

Nu era logic, dar era frumos.

*

Cu Serghei Antonovici, lucrurile au fost mai simple. Ne-având prea multă fantezie, el și-a schimbat numele din Ivanov în Petrov. Toți au zâmbit cu condescendență.

— La mine e mai bine, se lăudă socotitorul. Acum mă cheamă Nikolai Alexandrovici Varennikov.

Magazionerului i-a plăcut numele Spravcenko⁽⁶⁾. Un nume bun, liniștit, și ceea ce era esențial – conținea rezonanțe ale epocii.

Cel mai mulțumit însă era Nikolai Konstantinovici Ivanóv, șeful Oficiului de colectare a coarnelor și copitelor pentru necesitățile fabricilor de piepteni și nasturi.

— Sunt foarte bucuroși zise el senin, că toate s-au aranjat atât de bine. Acum populația nu mai poate lansa diferite vorbe. Într-adevăr, ce are comun Spravcenko cu Varennikov, Ananasova cu Leonardov sau cu Petrov? Până acum aveam Ivanóva și Ivanóv și iar Ivanóv și din nou Ivanóv. Cum să nu te pună pe gânduri faptul ăsta?

— Dumneavoastră ce nume v-ați ales? întrebă Maria Pavlovna Ananasova.

— Eu? Păi ce nevoie mai am să mi-l schimb? Există oare vreun Ivanóv la noi? Am rămas singurul! Și-atunci de ce să mi-l schimb? Pe deasupra, e chiar penibil. Am o muncă de răspundere, sunt șeful Oficiului. E greu chiar și din motive tehnice. Cum o să semnez hârtiile pentru bancă? Nu, eu nu pot, e imposibil s-o fac!

*

...Lucrurile au continuat să meargă pe făgașul lor și la împlinirea termenului legal oficiul stării civile a confirmat celor cinci Ivanóvi noile lor nume.

Dar după o săptămână, luminile vieții noi, care pluteau deasupra Oficiului de colectare a coarnelor și copitelor, s-au stins brusc: pentru faptul că și-a obligat funcționarii să-și schimbe numele, Nikolai Konstantinovici a fost eliberat din muncă.

Aflând trista veste, Nikolai Konstantinovici a ieșit încet din birou, aruncând priviri pline de tristețe lui Konstantin Petrovici Leonardov, Piotr Pavlovici Spravcenko, Nikolai Alexandrovici Varennikov și Mariei Pavlovna Ananasova.

Neputând suporta tăcerea grea care se lăsase, magazionerul zise:

— Poate că v-au concediat pentru că nu v-ați schimbat numele? Chiar dumneavoastră ați spus...

Nikolai Konstantinovici nu răspunse nimic. Clătinându-se, se înapoie în birou. Probabil ca să predea dosarele și împuternicirile. De necaz, i se strâmbaseră brusc până și tocurile înalte de la pantofii model „Acceleratul”.

CUM SE FACE PRIMAVARĂ

Cum apare primăvara la Moscova? La început printr-un afiș liric etalat în vitrina magazinului „Îmbrăcămintea lui octombrie”, proprietatea comerciantului particular I. A. Lapidus:

Întâmpinați primăvara numai în pantalonii lui

I. A. Lapidus!

Prețuri moderate

După ce citesc afișul, trecătorii încep să adulmece emoționați aerul. Dar nu miroase încă a violete, miroase a zubrovcă, o iarbă pentru dres vodca (o vând la Ohotnii riad niște cetățeni în vârstă îmbrăcați în cojoace portocalii). Și afară ninge cu fulgi de martie, ușori ca aluminiul și țepoși ca urzica, așa că oricât s-ar agita I. A. Lapidus, până la primăvară mai e mult.

După aceea pornesc la luptă cu clima magazinele alimentare. Exact în ziua când bântuie un viscol puternic, în vitrina celui mai elegant magazin din rețeaua cooperăției apare un castravete de seră: e de un verde delicat, oarecum buburos și cam strâmb așezat printre borcane de conserve impersonale. Totul este pus în slujba atragerii maselor largi de consumatori. Și iată că, atras, consumatorul din rândul marilor mase stă în fața vitrinei, simțind că-i lasă gura apă. Dar își face apariția consumatorul individual în palton cu guler din blană de castor polonez și, plătind pentru castravete o rublă jumate, îl mănâncă pe loc. Mult timp încă după îngurgitare, consumatorul individual va râgâi delicat, emanând miros de violete și de primăvară.

Peste o săptămână, în magazinele universale încep să apară stampe, voal de bumbac și batist în toate nuanțele de negru și în toate variantele posibile ale culorii pietrei de caldarâm.

Din acest moment nu mai ai cum să te îndoiești de apropierea primăverii. Ba capetele mai înfierbântate încep chiar să discute despre călătoriile de la vară.

Viscolul se întetește, iar zăpada scârțâie sub picioare de parcă ar fi prundiș, nu alta. Cu toate astea, neliniștea de primăvară cuprinde orașul.

Trei scriitori de la cercul literar „Fierăria și grădina” anunță poporul prin intermediul presei că vor porni pe joi prin toată țara, având intenția ca pe drum să repare gratuit tigăile și cizmele colhoznicilor foarte săraci în scopul cunoașterii vieții oamenilor muncii și străngerii de material documentar pentru viitoarele lor romane. Magazinele mai întreprind o încercare disperată și organizează mari bazine de

primăvară. Iarna răspunde la toate acestea cu un uragan mai rău ca la Poe (adică un anticiclone puternic de aprilie). Zăpada îngheață tun și bocăne ca fierul. Din gurile și nasurile cetățenilor ies adevărați țurțuri de gheață. Birjarii, care tremură vara, dar mite iarna, în fustele lor, au tot timpul fețele înlăcrimate și între timp, magazinele universale pun în vânzare brânțurile minerale „Harpa”, un mijloc radical împotriva transpirației. Capetele înfierbântate și entuziaștii cumpără respectivele brânțuri și, plini de bucurie, se conving că, prin eforturile reunite ale gerului și cooperației, calitatea brânțurilor a fost ridicată la nivelul convenit: într-adevăr, picioarele nu transpiră.

Iar zăpada continuă să cadă...

Neacordând nicio atenție faptului, ziarul de seară anunță că au sosit din Egipt primele semne ale primăverii, păsărele pe nume ciocănica, bibricul și albăstricelul.

Cititorul este dezorientat. Abia-abia a făcut rost de un stângen de lemne peste cantitatea repartizată și na-ți-o: au sosit în zbor ciocănicile, bibricii și albăstricelele, păsări prin excelență de primăvară, zburătoare care aduc în cioculețele lor cer albastru și zile calde. Dar, chibzuind puțin și apelăm la memorie, cititorul se liniștește, aruncând în sobă câțiva butucei suplimentari. (Printre altele, el și-a adus aminte că fiecare an citește despre zburătoarele astea misterioase, niciodată cu o pasăre din cele numite nu s-a făcut primăva și că însăși existența lor este atestată doar de ziarul de seară).

În disperare de cauză, ziarul (același) anunță că pe str. Bolșaiia Ordînka, la nr. 93, a început să zumzăie un cărăbuș-mascul; evident, nimeni nu poate cere un argument mai percutant care să ateste venirea iminentă a primăverii. În aceeași zi se pornește un viscol puternic care îneacă în urletele lui exclamațiile ziariștilor despre masculul care a început să se manifeste înainte de termen pe strada Bolșaiia Orilînka.

În sfârșit, ciorile încep să plutească greoi peste oraș și pe burlanele dezghețate încep să cadă făcând mare zgomot, bucăți compacte de gheață.

Și iată că, luându-și revanșa pentru răbdarea lor îndelungată, cetățenii citesc cu mare satisfacție și voluptate la „Fapte diverse” din ziarul datat 22 aprilie:

Un accident nefericit. Un țurțur de mari proporții, căzut de pe acoperișul clădirii din Kuznețki Most, nr. 18, l-a schilodit grav pe cet. M. B. Spor-Knutovișcev, autorul rubricii „Cum va fi vremea mâine”, publicată de ziarul nostru. Nefericitul a fost transportat la spital.

Înveseliți, cetățenii aruncă priviri lirice spre pârlăiașele care aleargă șerpuiind de-a lungul trotuarelor și încep chiar să se gândească cu

simpatie la Spor-Knutovișcev, uitând că această persoană vicioasă îi tot bate la cap încă din februarie că va fi o primăvară bruscă și timpurie.

Apropo de primăvară, apare în presă și un reportaj despre sudica stațiune balneară Kislovodsk. Corespondența este semnată de cei trei scriitori din grupul „Fierăria și grădina”. Mirați de viteza cu care merg scriitorii pe jos în zilele noastre, cetățenii se conving tot mai mult nu numai de faptul că primăvara a venit de-adevăratelea, dar că a și trecut.

NOUL PALAT

Dacă e să ne luăm după anunțurile din ziarele și revistele dinainte de război, cea mai mare nenorocire a omenirii o reprezenta chelia.

Împotriva cheliei se ducea o luptă acerbă. În cursul bătăliilor apăreau adevărați eroi în persoana inventatorilor de mijloace împotriva căderii părului. Acestor persoane li se făcea o publicitate de-a dreptul înduioșătoare.

AM FOST CHEL!

Mama mea a fost o martiră! Tatăl meu a fost chel de la natură. Eu însumi mi-am pierdut în copilărie toată podoaba capilară. Dar anul trecut l-am întâlnit în munții Elveției pe profesorul X care mi-a înmănat un borcănaș conținând balsamul făcător de minuni „Pisoiul păros”. Și de-atunci, posed o chică bogată, demnă de toată invidia.

Minciunile astea erau întărite cu un portret desenat al domnului a cărui mamă a fost martiră, al cărui tată a fost pleșuv de la natură și care el însuși a fost chel până în momentul folosirii balsamului „Pisoiul păros”.

Și cu toate că necruțătoarea chelie nu a fost încă înfrântă, în zilele noastre cetățenii nu mai reacționează chiar atât de tragic la procesul progresiv al reducerii cantității de păr. Asta se datorează probabil faptului că în prezent e mai greu decât înainte să ajungi în Elveția sau poate și faptului că omenirea a fost lovită de o nenorocire mult mai mare decât chelia.

Dacă s-ar descoperi un mijloc de luptă cu noua nenorocire, atunci ar trebui să se dea un anunț redactat cam în felul următor:

AM FOST LA ȘEDINȚE!

Mama mea a fost o martiră activă. Tatăl meu începea ședințele la ora 6 dimineața. El a terminat prin a înnebuni și a înghițit clopoțelul președintelui ședinței. Eu însumi m-am transformat dintr-un tânăr înfloritor într-o ruină. Vinovate au fost numeroasele ședințe la care a trebuit să particip. Și iată că, pe neașteptate, m-am întâlnit în munții Caucaz cu un tânăr care mi-a înmănat o minuna...

A venit timpul să se publice un asemenea anunț pentru că balsamul săvârșitor de minuni a fost inventat. Au fost găsite mijloacele de luptă împotriva celei mai puternice ramuri a birocrăției: ședințele.

Nenumăratele și interminabilele ședințe.

Nu avem în vedere stabilirea unui impozit asupra clopoștelor nichelați de pe mesele prezidiurilor și nici evacuarea posesorilor de serviete în afara teritoriului centrelor administrative.

Soluția noastră este incomparabil mai radicală.

În vederea luptei împotriva ședințelor trebuie construit un imens palat al ședințelor! În acest palat vor exista numeroase săli.

Și în fiecare sală o masă lungă.

Și pe fiecare masă o față de masă de postav.

Și pe fiecare față de masă un clopoștel cu sunet cristalin, inclusiv o cană de apă pentru înprospătarea gâtleurilor raportorului, coraportorilor, ale celor care iau cuvântul, ale celor care-și prezintă motivarea votului de la locul lor, ale celor care strigă din sală „just”, ale celor care citeșc concluziile și ale altora și altora și altora...

Noului palat i s-ar putea da frumoasa denumire de: „Am Ascultat Și Am Hotărât” (AAȘAH).

Asta sună impozant în discuție.

— Încotro?

— Eu mă duc la filiala Casei centrale a secției de desen a lucrătorilor din învățământ. Dar dumneavoastră?

— Eu mă duc la Palatul „Am Ascultat Și Am Hotărât”.

Esențialul nu constă însă în sonoritatea noului combinat de ședințe, ci în faptul că el va da o lovitură mortală tuturor celor cărora le place să consume ceai și șandvișuri cu tot felul de porcării, tuturor adepților ședințelor cu durată de două zile și cu rapoarte, corapoarte, contrapoarte sau intervenții-mamut pentru explicarea votului.

Palatul „Am Ascultat Și Am Hotărât” va fi un adăpost primitiv pentru toți birocrății. Ușile lui vor fi larg deschise:

— Veniți! Luați-ne în posesiune! Țineți ședințe!

Bineînțeles că nu se va aproba organizarea ședințelor – indiferent de scopul lor – decât în incinta Palatului „Am Ascultat Și Am Hotărât”.

Conducătorilor instituțiilor li se acordă dreptul de a ține ședințe în oricare din sălile Palatului în următoarele condiții:

a) primele 30 de minute – complet gratuit!

b) încă 2 minute cu plata din fondurile instituției la tariful prohibitiv de 20 ruble minutul.

c) pe timp nelimitat – cu reținerea sumei de 500 ruble pe oră din fondurile personale ale participanților la ședințe. Plata poate fi înlocuită cu detenția în închisoare pe baza următorului calcul: pentru fiecare jumătate se oră suplimentară – două luni închisoare!

Puteți fi siguri că nicio ședință nu va dura mai mult de treizeci și două de minute.

După cum vă dați seama, în tabăra anostă a birocrățiilor va izbucni

un scheunat îngrozitor.

Ei vor protesta. Ei vor începe să strige la toate colțurile că țara se duce de râpă. Ei vor cere să li se permită prelucrarea problemei Palatului „Am Ascultat Și Am Hotărât” în ședințe care să se desfășoare pe baza vechilor norme de timp.

Dar asta nu trebuie admis!

De fapt, cine a stabilit că ședințele nu trebuie limitate în timp?

Sunt limitate în timp și ziua de lucru, și cursele vapoarelor, și spectacolele cinematografelor, și băile de soare.

La teatru, într-o singură seară și în timpul unui singur spectacol, Hamlet pune probleme de cea mai mare importanță. În schimb, optsprezece funcționari borțoși de la oficiul comercial „Ligheanul” au nevoie de șase ore ca să rezolve problema achiziționării unui kilogram de cuie pentru necesitățile producției lor de ligheane.

Și dacă nu pot altfel, să organizeze ședințe pe contul lor! La tarife prohibitive! „Trăsnitul(7)” este pentru construirea Palatului „Am Ascultat Și Am Hotărât”.

E. PETROV

...despre mincinoși, suflete de hârtie și impertinenți, despre
iepurași, despre entuziaști și despre lipitori

UN OM NENOROCIT

— ...E greu în luptă, ce să mai vorbim, foarte greu. Așa sunt eu, nu pot să tac și gata! Cum văd că ceva nu e în ordine – mor, mă sufoc! Nu pot să tac, conștiința nu-mi permite! De aia viața nu mai e viață, ci doar o înlănțuire de suferințe chinuitoare.

Omul lăsă capul în jos, mișcând în același timp mustățile stufoase.

Din delicatețe, noi am tăcut. Redacția era pustie. Doar peste șapte despărțituri de placaj, o mașină de scris singuratică se spetea sub greutatea loviturilor unei traducătoare întârziată. Persoana ne ceru o țigară, o aprinse, trase agitat un fum și ridică din umeri.

— Acum locuiesc la gară pentru că nici cu ultimul bilet de tren n-am făcut nimic. Vedeți dumneavoastră, de cinci ori am luat până acum bilet ca să plec acasă, numai că niciodată n-a ieșit nimic. Ultima dată m-am suit chiar în tren. Eh, mă gândeam, acum o să ajung. Mă simțeam de parcă aveam aripi și am ajuns până la stația Malii Iaroslaveț. Hai, îmi zic, să cobor să iau apă fiartă pentru ceai. M-am dat jos frumușel și am alergat peste șine spre stație. Când deodată, observ că trece un cetățean în uniformă de feroviar cărând un sac în spate. Ce-o fi cărând omul? m-am întrebat. El fugea de mine – eu după el... Eram atât de curios, că nici n-am observat când a plecat trenul. Uite așa am ajuns până la satul cel mai apropiat. El a intrat în casă – eu după el! „Cam dai de bănuir, cetățene. Ce duci acolo în sac?” l-am întrebat. Când colo, era un motan. A trebuit să mă întorc la Moscova, topăind peste traverse. Nu pot să suport dezordinea și neregulile. De la asta mi se trag toate chinurile pe drumul vieții... Ooff!... Sunt un om sfârșit... Am lucrat în douăsprezece locuri. Peste tot îmi făceau șicane pentru că, știți dumneavoastră, adevărul gol-goluț supără.

— Spuneți-ne, l-am rugat noi cu timiditate – cum vine asta că vă făceau șicane? Cum de-ați părăsit serviciul?

— Fie, zise el cu multă bunăvoință, o să vă povestesc cum m-am nenorocit.

A clipit plângăcios cu genele lui alb-roșcate și a început...

Povestirea socotitorului Brîkin despre modul în care s-a nenorocit

Eram socotitor în orașul meu natal, în provincie, la trustul „Piele și oaze”. Buun!... Întrețineam familia. Buun!... Nevasta și o fată. Aveam gradatie. Bineînțeles, conform normelor. Buun!... Și deodată mi-a venit o idee. Din cauza ei am început să mă duc de-a berbeleacul. M-am nenorocit din cauza șefului nostru pe care-l chema Kaneriumker. Alexandr Isakovici Kaneriumker. Buun!... Și am aflat că Alexandr

Isakovici trăiește în concubinaj cu o femeie, că nu e căsătorit legal la Oficiul stării civile conform legilor. Noaptea se ducea la ea. Buun!... M-am gândit, m-am tot gândit și atunci mi-a venit ideea. Adică am scris prima mea poezie. De la ea s-au tras toate. Bună poezie. Și azi o mai știu pe dinafară. Era așa:

*La trustul nostru „Piele și oase”
Avem un șef peste toate
Alexandr Isakici se numește
Și pe funcționari îi chinuiește
Dar ce face el, aia nu observă
Și nu vede ca toți îl observa
Fără rușine trăiește cu o altă femeie
De parcă aia i-ar fi soție.*

Mai departe spuneam totul despre el așa cum este. Se termina poezia așa:

*Să punem punct am zis de multe ori
Că altfel Kaneriumker o să aibă copil din flori
Trebuie oprită neobrăzarea
Să se termine cu desfrânarea.*

Și am dus-o la redacția ziarului „Proletarul muncitor”. Am semnat cu pseudonim: „Martorul roșu”. Buun!... N-au publicat-o. Păi cum s-o publice dacă toți erau în clică cu Kaneriumker al nostru. Buun!... Chestia m-a durut. Și imediat am simțit că nu pot să tac. E atâta nerușinare în jur și eu să tac? Să vedeți, nici colegii nu mă lăsau în pace. Mă necăjeau și îmi ziceau Pușkin. „Pușkine, spuneau, Pușkine, de ce nu e gata ștatul?” sau: „Pușkine, du-te la comitetul sindical la sedință.” Buun!... De atâta supărare nu mai aveam liniște. Și-atunci, m-am hotărât să-l dau pe șef în vileag. Trec într-o seară târziu pe lângă serviciu, mă uit și ce văd? La fereastra șefului – lumină. Biroul lui e la parter. Mă uit pe geam și ce văd? Șade Alexandr Isakovici al nostru la birou înconjurat de dosare, asta așa... de ochii lumii, și-i trăgea cu vodcă. Turna din carafă un pahar plin și-l clămpănea dintr-odată, fără gustărică. M-am întristat. „Ian te uită, m-am gândit eu, până unde a ajuns descompunerea morală”. N-am zis nimic și m-am hotărât să controlez lucrurile în adâncime. Am venit a doua zi. Omul la masa de lucru îi trăgea zdravăn la măsea. Am venit a treia zi – la fel! Bea până se făcea cui și pe urmă o-ntindea la concubină. Ce nerușinare! M-am dus la comisia de control și am raportat, totul din fir-a-păr. Așa, adică, și așa, în exercițiul funcțiunii... Nu m-au crezut. Dar în fața faptelor e greu să protestezi. Au organizat o comisie

interdepartamentală după toate regulile, cu reprezentant de la miliție, au așteptat să se facă ora zece și au pornit la drum. Buun!... Privim pe geam – vorba mea, aceeași scenă! Ședea Kaneriumker la birou, se făcea că lucrează și una, două, își umplea paharul. Și una, două – îl dădea pe gât! N-am mai putut să mă abțin. „Iată, am țipat, iată cum sunt trădate interesele oamenilor muncii și ale țărănimii muncitoare! Legați-l pe trădătorul ăsta!”

Reprezentantul miliției a fost primul care a intrat pe geam, iar noi am intrat pe ușă și l-am prins pe robul lui Dumnezeu cu paharul în mână... Iac-așa! Daaa! Numai că în carafă nu era vodcă, ci apă. Cine și-ar fi putut închipui una ca asta?... Uite-așa. Drace! M-au dat afară din serviciu... De-atunci au început toate... Și m-am nenorocit. M-am dus la Moscova, am ajuns până la Kalinin, dar acolo m-am împotmolit... uite-așa!

Socotitorul Brîkin tăcu abătut. Ne simțeam penibil. Era timpul să plecăm. La redacție treaba se terminase de mult, iar femeia de serviciu stătea și ea de mult în ușă cu cheile în mână, aruncându-ne priviri pline de reproș. Ne pregăteam și noi de plecare.

— Cu notița cum rămâne? întrebă posomorât Brîkin.

— Notița dumneavoastră nu merge, exclamă cu falsă veselie secretarul de redacție.

— Și de ce nu merge? întrebă Brîkin cu sarcasm.

— Păi, s-avem iertare dumneavoastră scrieți că șeful gării, unde dormiți, i-a cumpărat soției un palton nou...

— Just! Palton de pluș. Optzeci de ruble a scos din buzunar. Bani peșin.

— Și ce ne privește asta pe noi?

— Așadar – nu merge?

— Nu... din păcate.

— Hmm... Dați-mi atunci o adeverință!

— Ce adeverință?

— Păi că nu merge!

— Pentru ce vă trebuie?

— Bine. O să aflați curând pentru ce. Atunci să vă văd ce-o să mai ziceți. Nu merge... nu merge... V-ați lipit de biroul ăsta, birocraților... Biine!... Brîkin știe multe. Lui nu-i scapă nimic!

Plecând în grabă de la redacție, îl auzim pe Brîkin spunându-i femeii de serviciu:

— ...Ce să fac, așa sunt eu! Nu pot să tac!... Iubesc adevărul gol-goluț...

*

Pe unde o fi acum neastâmpăratul socotitor Brîkin? Pe unde o fi

idealistul ăsta luminat care pășește pe drumul greu și spinos al activistului obștesc? Ce praguri o mai fi calcând? La ce uși o mai fi bătând? O fi plecat din capitală sau vine înapoi, țopăind pe traverse, de la Naro-Fominsk? Te pomenești că șade în anticamera președintelui Kalinin, încercând să găsească o posibilitate de a-i citi maimarelui țării ultimele lui versuri?

Cine poate ști? Cine poate ști?!...

O PERSONALITATE PROEMINENTĂ

— Vorba! zicea Urodonalov, directorul băncii orășenești din Kozolupovo. Toată lumea tace! Nimeni nu scoate un cuvânt! Cine e șef aici? Ulrodonalov este șef aici! Cine-i împărat aici? Urodonalov e împărat! Cine-i Dumnezeu aici? Urodonalov! Clar?

Funcționarii păseau în vârful picioarelor, iar clienții, căutau pe cât se poate să nu pășească.

— Ce e clientul? Un vierme! Ce e hârtia? Un munte! Și ce munte trebuie să roadă clientul ca să primească împrumutul? Un munte de hârtie!

Urodonalov izbucni în hohote puternice de râs.

Funcționarii simțeau un fior neplăcut umblându-le pe șira spinării.

*

În ușă apăru chipul speriat al omului de serviciu.

— Permiteți să raportez, vă rog, un client roagă să intre. De șase luni, scuzați expresia, vine pe-aici.

— Oare azi e zi de audiențe? întrebă sever Urodonalov.

— Exact. De audiențe, să trăiți, șopti omul de serviciu.

— Atunci înseamnă că nu e ora de audiențe!

— Și ora, scuzați, e de audiențe. Ora aceasta e de la trei ceasuri cincizeci și șase de minute până la ceasurile patru și cinci minute. Iar acum este exact patru.

— Adeverință de la comitetul de locatari are?

— Cum să nu!

— Dar adeverință de lealitate?

— Binevoiți a nu avea nicio grijă. Are patru.

— Probabil că adeverință de vaccinare antivariolică n-are...

— Are. Și de la farmacie are. Chiar și de la oficiul de marcarea a obiectelor prețioase a adus o hârtie.

— Cu secretarul a discutat?

— A discutat. Secretarul zice că fără dumneavoastră nu se poate.

— Probabil că ceva tot nu are.

— Are toate hârtiile. Le-a adus cu trăsura.

— Atunci să intre.

Intră omul.

— Sunt președintele cooperativei de construcții proprietate personală, zise petiționarul, și doresc să primesc un împrumut în scop de construcție.

— Altceva nu mai doriți? întrebă cu impertinență Urodonalov.

— Altceva nu mai doresc, răspunse cu naivitate omul.
— Ba eu doresc! tună Urodonalov. Mai vreau multe hârtii mari cu semnături, ștampile și timbrele fiscale de rigoare.
— Am multe documente mari, suspină omul, cu ștampile și timbre.
— Extrasul de căsătorie de la starea civilă îl aveți?
— Sunt necăsătorit.
— Atunci o adeverință de la starea civilă că nu sunteți căsătorit.
Asta pesemne că n-aveți!
— Nu.
— Ehe-he-he. Aduceți adeverința!
— Azi nu mai reușesc.
— Nu-i nicio nenorocire. Veniți cam peste vreo lună jumate sau chiar mai bine la începutul trimestrului viitor... sau la sfârșitul...
— Asta e târăgănare, izbucni omul în falset. Protes...
— Vorba! urlă Urodonalov, roșindu-se tot! Nu intrați neanunțați! Nu fumați! Nu scuipați! Nu murdăriți! Strângerile de mână se abrogă! Adresați-vă secretarului!...
Era înfricoșător. Era măreț.

*

Urodonalov termină de citit ziarul în care se vorbea despre necesitatea luptei împotriva târăgănelii și a birocrăției. La un moment dat simți că i se strânge inima. Dar apoi medită puțin și zâmbi fericit ca un copil.

— Of, oameni, oameni! rosti el cu emfaza. Știți voi ce-i aia o-mul? Nu, oameni, nu știți ce e omul! Omul e un recipient umplut cu un elixir de utilitate socială. Omul trebuie iubit și respectat! Față de om trebuie să manifestăm încredere.

O lacrimă mare galbenă curse pe obrazul lui Urodonalov.

Omul de serviciu băgă speriat capul pe ușă.

— Permiteți-mi să raporte...

— Dragul meu! zise Urodonalov, agitându-și brațele, stimate și multrespectate tovarășe om de serviciu, de-acum încolo nu mai există raport. Duceți-vă și strigați lumii: „Oameni! La Urodonalov se poate intra fără să fii anunțat!”

— Vă caută...

— Alerg! Zbor!

Urodonalov se îndreaptă în fugă spre sala de așteptare și-l îmbrățișă pe petiționar.

— Scumpule! Drăguțule! Intră! Intră! Oaspete drag! Ceai Bere? Șampanie?

— Șampanie, zise petiționarul. Necitez un împrumut de la dumneavoastră. Firma mea „Coopparfumeria” are nevoie de un mic

credituț...

— Cu entuziasm, exclamă Urodonalov. Credituț, ăsta e termenul exact. N-aveți nicio grijă. În doi timpi și trei mișcări...

— Iar eu vă dau o polițioară.

— Ce vorbești, dragul meu! Ce poliți... ptiu, mi-e și scârbă să rostesc acest cuvânt josnic și birocratic. Ce e omul? E un vas! Și dumneata spui... Ehe!

În ochii lui Urodonalov strălucea flacăra vie a inspirației.

— De ce e nevoie de hârtiile astea care împing pe oamenii vii și cauza lor vie într-un păienjeniș birocratic? De ce? De ce e nevoie de aceste bucățele neînsuflețite de lemn cu cauciuc pe care oamenii le numesc ștampile? De ce? Ooo! Sistemul ăsta italianesc de contabilitate este o creație antiumană. Și contraexpertiza? Păi asta este pur și simplu contrarevoluționară. Clar! Și dumneata spui...

— Zece mii, zise petiționarul.

— Pofțiți!

— Deci nu e nevoie de poliță...

— Doamne ferește! Ce nevoie avem de trăgăneala asta? Ce nevoie avem de formalitățile astea?

Petiționarul băgă în buzunarul hainei teancul de hârtii foșnitoare și, fluierând vesel, ieși.

Iar Urodonalov se așeză la birou și începu să alcătuiască un plan de reorganizare a activității bancare.

*

În drum spre tribunal, Urodonalov le spunea celor care-l escortau:

— Dragii mei! Omul e un recipient umplut cu elixir. De ce mă duceți pe mijlocul străzii? De ce v-ați scos săbiile din teacă? De ce e nevoie de formalitățile astea? De ce toată trăgăneala asta?

IMPERTINENTUL

(studiu)

Spre deosebire de prost și de nemernic, cărora le-au fost consacrate opere cuprinzătoare, impertinentul este un tip foarte puțin cercetat. Numeroși caraghioși îl mai confundă și azi pe impertinent cu huliganul obișnuit, cel de fiecare zi. Iată o eroare profundă. Huliganul face scandal la modul simplist, datorită unor concepții greșite despre viață, sub influența mediului și a abuzului de băutură. Huliganul deci, e scandalagiu fără motiv, iar de pe urma atitudinii sale nu culege decât neplăceri.

Impertinentul face foarte rar scandal și îl face numai atunci când poate trage foloase materiale. Impertinentul sau pișicherul este un om rece, rău și calculat. Are o ușoară chelie, este totdeauna bine bărbierit, poartă pantaloni reiați pe care dimineăta și-i perie cu grijă. Impertinentul are ochi de culoarea albastru-deschis și foarte senini. Cele mai apropiate rude îi sunt filfizonii și îngâmfaii pentru că fac parte din aceeași societate mic-burgheză de obtuzi și oameni total lipsiți de spirit.

La „Alimentara” impertinentul nu stă la rând la casă.

— Permiteți, permiteți, zice el, făcându-și loc cu coatele printre oameni, eu am plătit, trebuie doar să dau o diferență. Fă loc, băbuțo! Un moment!... Uno *momento*, he-he-he-he!

Iar când oamenii aruncă asupra impertinentului cascade de blesteme și uragane de gesturi, în ochii lui albaștri apar scânteii jucăușe, iar în obraji gropițe. Îi privește cu uimire pe acești cetățeni care turbează de furie și întoarce chiar capul în direcția lor pentru a le adresa o întrebare mută: adică pe cine o fi înjurând?!

*

El, impertinentul, bate cu bastonul în fereastra înghețată de ger a tramvaiului, vrând să-i zorească pe pasagerii care coboară în noapte. Tot el, observând încă de la ușă un loc comod lângă coborâre, se grăbește să-l ocupe, se așază, își scoate portmoneul umflat și, acceptând bucuriile vieții drept ceva ce i se cuvine, îi zice invalidului îndoit de șale care stă în picioare:

— Drăguțule, dă-i banii taxatorului. Un bilet pentru două stații. Vezi, nu uita restul!

— Numai că eu n-am mâini, dragule, răspunde sfios invalidul.

— Ia-i cu dinții! L-am văzut pe unul la circ, așa făcea. Tot unul de-ai

voștri. Să-l vezi, al naibii, cum se descurca fără mâini. Amesteca și cărțile... Să te duci, mă, jumătate de om, să vezi!

— Doamne, ce impertinent! șoptește îngrozită la culme o băbuță de-alături.

— Eh, și dumneata, impertinent. Ai luat-o cam tare, mămico! Pur și simplu jertfa măcelului din războiul mondial.

*

Dacă-l întrebi pe impertinent cât a plătit pe biletul de teatru (rândul doi), impertinentul începe să râdă în hohote, cu lacrimi, și-ți răspunde că niciodată în viață nu și-a murdărit demnitatea cu un bilet de teatru cumpărat.

Iată însă că impertinentul trebuie să-și facă rost de un costum. Cum procedează impertinentul?

Se duce la un mare magazin de stat, țipă la vânzători, și începe să răscolească grămezile de pantaloni și de haine.

— Să vă ia dracu de sus și până jos! se adresează impertinentul vânzătorului perplex. Asta-i calitate? Asta-i uniformă birjărească, nu haină! Și asta ce e? V-am întrebat: as-ta – ce – e?

— Pantaloni, vă rog, îngână vânzătorul.

— Ce? Ce-ai spus? N-am auzit.

— Panta...

— Aha pantaloni! Deci așa trebuie să înțeleg. Aha! Așadar aveți îndrăzneala să afirmați că aceste gunoaie, aceste bucăți desperecheate de bălegar, aceste infuzorii, aceste emanații de bumbac sunt pantaloni? Biiiine!

— Gura! țipă impertinentul la responsabilul care se îndrepta spre locul de unde vin urletele. Vă arăt eu vouă! O să vă... Cât costă sacul ăsta murdar și folosit pe care-l numiți costum? Ceee? Șaptezeci și cinci? Fără tocmeală? Ceee? Biiiine! Împachetați-l! Banii mi-i treceți în cont!

— Vindem numai cu bani gheață, îngână responsabilul, ștergându-și transpirația cu un pardesiu.

— Vai, Kolea, Kolea, exclamă impertinentul cu tristețe. Asta nu e frumos, Kolea! Nu e frumos, drăguțule! Nu m-am așteptat de la tine la o asemenea concepție filistină. „Bani gheață, bani gheață”... Da ce, adică eu oi fi vreun particular, Doamne ferește? Vai, Kolea!...

— Ivan mă cheamă, nu Kolea, suspină responsabilul.

— Cu-atât mai mult, spune în șoaptă impertinentul. Nu mai face scandal, Vanea! Știi foarte bine că nu-mi plac aiurelile astea! Te ții de fasoane!... Ți-am spus, Vaniușă: trece în cont! Miercuri ți-i dau, zău!

— Glumiți, cetățene, șoptește responsabilul, n-o să mi-i dați!

— Cine, eu? N-o să ți-i dau? Ești un prostuț, Vaniușă. Las-o așa!

Mulțumesc. Mă duc. La revedere, Kolea. Vineri ți-i dau. Complimente, Mișa, nevastei și copiilor. *Adieu!*

Dând din mâini și îmbrâncindu-i pe trecători, impertinentul se duce să ia masa la niște cunoscuți.

*

L-am văzut pe impertinent în viața particulară. Ce face impertinentul la slujbă?

Păi nu face nimic!

Ăsta-i impertinentul!

IEPURAȘUL ATOTCUPRINZĂTOR

— Ah, copiii! Slăbiciunea mea! șopti poetul privind visător spre capătul aprins al țigaretei. Iubesc copiii cu dragoste duioasă de mamă. Trebuie, trebuie neapărat să scriu versuri pentru copii. Da copii, vă voi dărui numele meu nemuritor! Voi depune la simpaticele voastre piciorușe flacăra inspirației mele însuflețite și dulcea povară a îndelungatei mele experiențe. Apropo, se pare că versurile pentru copii se plătesc bine.

Și poetul, a cărui muză era în seara aceea foarte binevoitoare – scrisese poezia de mai jos:

IEPURAȘUL

*Iepurașul prin pădure se plimba
El spre Polul Nord se-ndrepta.*

Versurile pentru copii trebuie să fie scurte și expresive, rosti poetul.

— Dar nici chiar așa, se speriară prietenii lui.

— Nu vă neliniștiți, răspunse cu răceală poetul. Sunt destul de scurte și de expresive, exact în limitele unui mic avans.

La editura „Desfătări pentru copii”, versurile au plăcut foarte mult.

— Minunate versuri, i-au spus poetului, copiii vor fi entuziasmați. Iată nota de plată pentru casierie.

— Ah, copiii sunt slăbiciunea mea, răspunse poetul, ascunzând neglijent hârtia în buzunarul de la vestă. N-o să mă credeți, dar pentru bondocuțiiăștia zburdalnici sunt în stare să mă arunc în foc și în apă.

Dar poetul nu se aruncă nici în foc, nici în apă, ci își trimise aceleași versuri și la editura „Vânătorul impetuos”.

— Vânătoarea este pasiunea mea, exclamă poetul, intrând în biroul redactorului. Iată niște versuri vânătoresți adevărate! Scurte și expresive!

Redactorul își puse ochelarii și, cam nehotărât, începu să citească:

*Iepurașul prin pădure se plimba
El spre Polul Nord se îndrepta...*

— Hâmm... Da... Versurile sunt interesante, însă ce legătură au, de fapt, cu vână...

— Cuuum? Dar iepurașul!

— Da! Într-adevăr! Iepurașul. Dar...

— Ce „dar”? Niciun „dar”. Tablou! Pictură! Peisaj! Închipuiți-vă:

pădure deasă, pădure întunecoasă... Un vânător în cizme înalte, strângând cu putere în mână arma și călcând peste cioturi, se îndreaptă spre o poiană înzăpezită. Zăpadă... Fum albăstrui... Liniște... în timpul acesta în poiană apare – *ie-pu-ra-șul*. Urmele lui se văd cu limpezime pe zăpada pufoasă. Cu urechile ciulite, iepurașul e numai mișcare, e numai avânt... Eh, ce să mai vorbim! Un iepuraș ca ăsta al meu nu găsiți nicăieri de achiziționat...

— Zapadă... Urme... spuse redactorul în șoaptă. Trosnetul ramurilor... Bine! Cumpăr iepurașul! Luați repede avansul!

La redacția revistei „Pădurea, așa cum este ea” poetul a fost întâmpinat cu entuziasm.

— Perfect! în sfârșit, poeții și-au schimbat atitudinea întorcându-și privirea creatoare spre economia forestieră, zise bucuros redactorul. Hai, arătați-ne ce ne-ați adus! Aha!

*Iepurașul prin pădure se plimba
El spre Polul Nord se îndrepta...*

— Hâmmm... Este, bineînțeles, foarte literară, dar n-are nimic comun cu...

— Cum n-are? Dar pădurea? Mai citiți-o o dată. Păi, se spune clar: Iepurașul prin *pă-du-re* se plimba. Nu prin lan, nu prin băltoacă, ci exact prin *pă-du-re*. Iar dumneavoastră susțineți că n-are nimic comun!

— Într-adevăr așa e! Despre pădure se zice ceva. Dar despre conservarea fondului forestier nu se scoate nimic în evidență...

— Citiți cu atenție! Prin pădure nu trece un amărât de țap împuțit, ci un iepure. Pricepeți? Un iepure-dăunător...

— Eh, dacă e dăunător... Așa mai merge. Aici însă nu e clar de ce se îndreaptă el spre Pol?

— Foarte simplu. Iepurașul a distrus pădurea și-apoi s-a îndreptat spre Polul Nord; dacă nu vom urmări cu vigilență conservarea fondului forestier, iepurașul mai poate distruge câte ceva. Tundra, de exemplu. El e-n stare de orice...

— Dacă e vorba despre tundră atunci... Lăsați manuscrisul... Poftim? Avans? Se poate! Pentru un asemenea apărător înverșunat al pădurii ca dumneavoastră, cu cea mai mare plăcere.

La revista „Iubitorul roșu al Nordului” versurile au fost acceptate pe moment. Le-au lăudat cu atâta convingere, încât și poetul s-a rușinat. L-au rugat să aducă mai multe materiale despre Pol. I-au dat un aconto.

La „Vestitorul extremității sudice a Polului Nord”, un săptămânal geografic serios, „Iepurașul” a produs o impresie atât de zguduitoare, încât bătrânelul redactor a leșinat pur și simplu. După ce și-a revenit, i-a spus poetului:

— Vă mulțumesc, în numele tuturor iubitorilor cinstiți ai extremității sudice a Polului.

I-au dat un avans mare.

Dar la redacția buletinului „Asigurați-vă la timp!” s-a produs o mică încurcătură. Problema s-a lămurit însă pe loc: dactilografa scrisese din greșeală „Poliță” în loc de „Polul”, însoțit până la ușă de redactori, poetul s-a suit în automobil și a plecat acasă.

Poetul își binemeritase odihna.

— Ah, copii, copii! zise el, umplându-și paharul cu șampanie. Beau în sănătatea voastră, copii! Să trăiți, copii! Și alături de voi, dacă dă Dumnezeu, nu mă prăpădesc nici eu.

NENEA SILANTI

Noul bloc de locuințe construit de cooperativă era curat și proaspăt ca o mireasă înainte de nuntă. Geamurile străluceau. Balustradele miroseau amețitor a vopsea. Parchetarii plecaseră, lăsând în urma lor străluciri de ceară galbenă. Electricienii înșurubau ultimele becuri și siguranțe. Doar pe uși mai rămăseseră câțiva stropi de var.

Prima s-a mutat familia Protokotov.

Protokotov a reușit să smulgă din mâinile tenace ale rudelor președintelui cooperativei trei camere splendide, cu ferestrele spre sud, cu gaze la bucătărie, cu baie și cu o toaletă separată foarte confortabilă.

Și în timp ce-și băga pe ușă masa din garnitura de sufragerie, Protokotov se simți inundat de mândrie și emoție.

— În sfârșit, zise el soției, în sfârșit, o să trăim ca oamenii. Într-un apartament complet separat. Singuri, complet singuri...

Ochii soției străluceau de lacrimi.

— Aici va fi dormitorul, stabili Protokotov. E drept, camera nu e prea mare, dar e simpatică și călduroasă. Aici – sufrageria și biroul meu. Iar aici putem să ne primim prietenii. Așa e, dragă?

Soția plângea discret.

— Iar aici, zise Protokotov, cu tremur în glas, în cămăruța asta, îl instalăm pe nenea Silanti.

— Săracul nenea Silanti, oftă soția, o să ducă și el, în sfârșit, o viață omenească...

Nenea Silanti Arnoldovici locuia într-o casă imensă și prăfuită ca o cancelarie de regiment împreună cu treizeci și cinci de colocatari. De fapt, locuia într-o fostă baie, un spațiu infim, care, datorită lipsei ferestrelor, era complet întunecat.

O zi întreagă și-a tot cărat nenea Silanti lucrurile de la vechea locuință la cea nouă. Le căra singur, îndoindu-se sub greutatea etajerelor cojite și a taburetelor de mahon.

— Ce te-a apucat, unchiule? se încruntă Protokotov, ciocnindu-se în ușă cu nenea Silanti care sufla ca o focă. De ce nu mi-ai spus de scrinul ăsta? Aș fi luat un om să-l care și gata!

— Vai de mine! Vai de mine! șopti unchiul, acoperind vechitura de scrin cu trupul său slăbănog și bătrânicos. Parcă nu știi ce oameni sunt acum!

Privind speriat în jur, Silanti împinse șifonierul în camera lui și se închise cu cheia.

— Curios om nenea Silanti, îi zise Protokotov soției înainte de culcare. Dar lasă, cu timpul o să se obișnuiască.

Silanti însă nu se putea obișnui.

A doua zi de dimineață, Protokotov văzu în toaleta curată și comodă un anunț mare scris cu litere caligrafice:

Respectivul anunț începea cu următoarele cuvinte:

CETĂȚENI!
ȚINEȚI MINTE:
NU SUNTEȚI SINGURI!
OAMENII AȘTEAPTĂ!

Mai departe se propunea să se tragă apa și să nu se arunce mucuri pe jos. În total erau opt puncte. În final, anunțul amenința pe „cetățenii locatari” că, în cazul nerespectării acestor reguli, toaleta va fi închisă.

Protokotov zâmbi și rupse anunțul.

La amiază, pe ușa toaletei a apărut un nou anunț:

*În toaleta publică
rugăm a nu vă
purta ca huliganii!
Nu uitați, aici nu
sunteți singur!*

Protokotov se gândi puțin, apoi scoase stiloul din buzunar și scrisse cu litere mari în josul paginii cuvântul „prostule!”

Răspunsul apărut imediat:

„Prost ești tu!”

Corespondența dură o zi întreagă, dând câștig de cauză lui nenea Silanti. Bătrânul a agățat pe perete un regulament foarte lung (de altfel redactat cu talent).

Nenea Silanti muncea din răspuțeri. Așa, de pildă, de a doua zi se apucă să care în splendida cameră de baie, îmbrăcată toată în faianță, o saltea vedie, o piramidă de cărți legate cu sfoară și o colivie prăfuită care adăpostise cândva un papagal.

Pe ușa de la intrare apăru un alt aviz scris de data asta pe carton:

SUNAȚI:
Pt. M. I. PROTOKOTOV – de 8 ori
Pt. S. A. PROTOKOTOV – de 14 ori.

Lângă aviz, Silanti Amoldovici montă un vizor, iar la broasca pusă de constructor adăugă un zăvor de fontă, un lanț ruginit și o bară lungă de fier.

Jos, la intrare, Silanti afișă o chemare care începea cu apelativul:

Silanti Amoldovici cerea susnumitelor persoane să pună botnițe pisicilor; în caz contrar se va plânge administratorului.

Pereții micului coridor al apartamentului se acoperiseră cu pătrățele de hârtie lipite grijuliu cu gumă arabică. „Nu bocăni, cerea nenea Silanti, nu ești singur!” „Stinge lumina în urma ta!” „Nu arunca mucuri, hârtii și gunoi! Nu există femeie de serviciu care să curețe în urma ta!” Într-o sâmbătă, soții Protokotov au fost invitați la niște prieteni care stăteau afară din oraș; s-au întors abia luni.

În bucătărie era pustiu. În mijlocul sufrageriei-birou, încăperea la care Protokotovii țineau foarte mult, destinând-o primirii musafirilor, și pe care, în consecință, o împodobiseră cu tapete foarte frumoase, cei doi soți găsiră o sobă de gătit de la care pornea un burlan caraghios ce se întindea prin toată camera și ieșea pe geam.

În două zile numai, nenea Silanti izbutise să transforme mândrețea de sobă de gătit cu gaze a Protokotovilor, într-un godin mizerabil. Readucerea sobei la starea inițială s-a dovedit a fi o operație destul de grea. Au venit de la uzină, au amenințat că vor închide gazele și au luat pentru retransformare optzeci de ruble. Disperat la culme, Protokotov a năvălit în camera unchiului și a început să bată nervos din picior, atitudine care a durat destul de mult în timp și care l-a făcut pe nenea Silanti să clipească speriat cu genele sale sure.

— Dumneata nu vrei să înțelegi, zise Protokotov, care până la urmă se îmblânzise totuși, că toate afișele astea ale dumitale sunt inutile? Nu înțelegi că aici suntem numai noi? Noi singuri! Nu e nevoie să transformi nimic, unchiule! Fiecare obiect își are rostul lui. Înțelegi?

Bătrânul aproape că nu mai scotea nasul din cameră; și când mai ieșea, o făcea în lipsa soților Protokotov doar pentru a controla zăvoarele și a lipi alte pătrățele de carton.

Întorcându-se într-o seară mai târziu de la teatru și uitând cheia acasă, soții au fost nevoiți să sune. Au sunat, au tot sunat, dar fără niciun rezultat! Iată însă că lui Protokotov i-a venit ideea salvatoare: a sunat de paisprezece ori. În dosul ușii se auzi lipăit de târlci.

— Cine e? întrebă îngrijorat Silanti.

— Eu! Deschide, unchiule!

— Care eu? țipă Silanti cu o voce neomenească.

— Eu, nene, eu, Mihail.

— Fără administrator nu deschid! chițăi unchiul.

— Deschide, naiba...

Dar nenea Silanti nu deschidea.

Protokotov a încercat să scoată ușa din țâțâni. Zăvoarele și bara trosneau, dar nu se dădeau bătute.

Protokotov a început să lovească în uşă cu mâinile şi cu picioarele.

— Milițiaaaa! se porni să urle Silanti Arnoldovici.

S-au adunat locatarii. A fost nevoie să se ducă după administrator, care, pentru a-l convinge pe bătrân asupra identității sale, i-a băgat pe sub uşă legitimația. De-abia după aceea nenea Silanti s-a hotărât să deschidă uşa.

O zi întreagă şi-a cărat Silanti lucrurile înapoi la vechea locuință. Le-a cărat singur, spetindu-se sub greutatea etajerelor cojite şi a taburetelor.

Oprindu-se din când în când pe scară ca să-şi tragă sufletul, îşi scotea pince-nez-ul de modă veche şi clipea speriat din genele-i sure.

ENTUZIASTUL

— Nu îl cunoașteți? Dumnealui e mândria modestelor noastre reuniuni de familie. Inginer. Și încă ce inginer! Noi l-am botezat Entuziastul. Vreți să vi-l prezint?

Gazda făcu un gest spre un cetățean uscățiv cu ochelari fără ramă. Tipul tocmai dădea pe gât un păhărel de vodcă și, cu o expresie de profundă scârbă, încerca să prindă în furculiță o ciupercuță marinată.

— Păi cum sa nu vreau? zisei eu. Ce poate fi mai plăcut decât să faci cunoștință cu un entuziast? În zilele noastre e mare nevoie de entuziaști.

Gazda făcu prezentările de rigoare.

— Naoborodko, zise inginerul, înghițind ciupercuță. Ivan Albertovici. De fapt, nu-mi place să mi se spună Ivan Albertovici. Miroase a lingușire. Nu vi se pare?

— Poate, zisei eu.

— Ba nu, așa e! Nu sunteți de acord cu mine? Unui om pe care nu-l cunoști prea bine, e mai indicat să-i zici *tovarășe* Naoborodko. Și dacă-l cunoști, îi zici direct pe nume: *tovarășe* Ivan. Just?

Am fost de acord și cu asta.

După cinci minute discutam de la suflet la suflet de parcă ne cunoșteam de cel puțin zece ani.

— Ehe, chimia!... Mare chestie chimia, zicea Naoborodko. Acum, când i se acordă atâta importanță, putem afirma fără să greșim că viitorul nostru e chimia.

— Dumneavoastră sunteți chimist? întrebai. Mi s-a părut că...

— Nu. Am studiat ingineria minieră, dar lucrez în chimie. Și trebuie să recunosc, nu-mi pare rău! Știți dumneavoastră că nicio ramură nu poate exista fără chimie? A naibii și chimia asta. Chimia este... Nu, nu știți ce e chimia! Pe chipul lui Naoborodko se instală un zâmbet plin de extaz. Vedeți dumneavoastră, eu sunt, ca să zic așa, un entuziast al chimiei, sublinie el cu modestie. Acum ne ocupăm de proiectarea unei uzine chimice. Va fi extraordinară! Mă simt total acaparat de munca asta. Probabil că nu vă interesează...

— Cum să nu? Dimpotrivă!

Toată seara am discutat despre chimie.

— Ziceți-mi simplu, *tovarășe* Ivan. Nu-mi place obiceiul ăsta mic-burghez cu numele patronimic, îmi declară el la despărțire.

„Vai, ce om, mă gândeam eu, întorcându-mă acasă. Cu un om ca el chimia noastră va înflori”.

— Nu mă recunoașteți? Nu mai vedeți oamenii?

Cine credeți că era? Inginerul Naoborodko.

— Aaa, tovarășul Ivan! Mă bucur să vă văd! Știți, prima noastră întâlnire mi-a lăsat o impresie extraordinară. În noaptea aceea n-am putut dormi deloc. Spuneți că nicio ramură nu poate exista fără...

— Niciuna! În primul rând transportul materiei prime, în al doilea rând livrarea producției finite. Ehe, dacă n-ar fi existat...

— Scuzați, dar nu prea înțeleg. Ce legătură are livrarea cu...

Naoborodko izbucni în hohote.

— Parc-ați fi un copil, zău așa. Păi oricine știe că nicio ramură nu poate trăi fără calea ferată.

— Ce cale, care ferată? Vorbeați de chim...

— Vă rog să nu mai roștiți cuvântul ăsta în prezența mea. Mi-e silă de el! Un cuib de intriganți... Asta e! M-am transferat la Ministerul transporturilor.

— Păi acum o săptămână erați plin de entuziasm. Parcă lucrați la proiectul...

— Și acum proiectez! În ramura căilor ferate... Ehe, calea ferată... Calea ferată este... Nu, nici nu vă puteți da seama ce înseamnă calea ferată!... Cum să vă spun, eu am devenit un entuziat al cauzei căilor ferate. Dar probabil că nu vă interesează ramura asta...

— Cum să nu, îngânam eu, adică...

Ne-am despărțit.

Calea ferată se afla în mâini bune. Indiscutabil!

*

L-am întâlnit din nou pe Naoborodko în tren. De fapt, într-o cursă locală. Iarna în trenurile astea nu prea e multă lume, e plictiseală mare și te bucuri când întâlnești un cunoscut.

— La Moscova? îl întreb eu.

— Da! La buna noastră mumă, răspunse el.

— Pufăiți?

Am fluierat ca locomotiva și am dat semnificativ din mâini. În loc de răspuns, Naoborodko izbucni în hohote.

— Ce se aude cu ramura? În focul entuzias...

— Glumiți, îmi replică el pe un ton sever dar problema e foarte serioasă. Dumneavoastră rupeți o ramură, o aruncați pe foc și ea arde. Credeți că e bine?

— Care mizerabil își permite să dea foc unei ramuri întregi?

— Care? Care? Mii de mizerabili! Milioane!

Naoborodko sări de la locul lui și mă apucă de gulerul paltonului.

— Distrug ramurile! Taie copacii! Îi ard ca barbarii! Și pentru ce?

Incultură! Distrugerea pădurilor e barbarie, o cruzime inutilă! Mai ales când există un combustibil minunat cum e turba. Turba... Ah, turba... Știți dumneavoastră ce e turba? Proiectez niște turbării formidabile care...

— Și calea ferată? întrebai eu trist. Parcă lucrați la căile ferate...

— O adunătură de birocrați! exclamă el. Oameni lipsiți de suflet! Să nu-mi mai vorbiți despre ei! Și pe deasupra niște intriganți îngrozitori. În schimb însă „Industria turbei” este ceva uluitor. Niște proporții gigantice! În curând nicio ramură nu va putea exista fără turbă. Păi turba este...

*

Acum câțva timp am avut treabă la Trustul lemnului. Trebuia să rezolv o problemă cu niște rate pentru mobilă. Am semnat tot felul de hârtii, am semnat în niște registre groase și am colindat de la un birou la altul. Mai rămânea de pus ultima rezoluție.

— Cui să mă adresez? întrebai eu.

— Camera șaisprezece. La tovarășul Naoborodko.

M-am dus la camera nr. 16. Nu era nimeni.

— Unde e tovarășul Naoborodko? l-am întrebat pe un funcționar.

— Cum, nu e acolo?

Funcționarul veni împreună cu mine. Camera era pustie.

— Curios, zise funcționarul, de abia azi dimineată și-a început serviciul la noi ca șef de secție... Maria! Nu l-ai văzut pe tovarășul Naoborodko?

Curiera se opri din drum.

— Tovarășul Naoborodko? Asta e ăla noul?

— Da, da... Ala care striga azi dimineată că fără mobilă nu poate exista nicio instituție! Unu' slab, cu ochelari.

— Păi, nu știți? S-a transferat la Trustul metalurgic. Nu s-a înțeles cu Feodor Petrovici. Au trimis mașina după el.

*

În aceeași seară l-am întâlnit pe Naoborodko la teatru.

— Cred că de data asta nu greșesc dacă spun că lucrați la Trustul metalurgic, exclamai eu.

— N-ați ghicit! Am plecat de la ei. Mizerabilii! Sunt la...

Soneria anunța începerea spectacolului. Lumea se îndrepta spre sală. Temându-mă să nu pierd cumva începutul, m-am grăbit și eu să-mi ocup locul.

Candelabrele s-au stins și s-au aprins reflectoarele.

În fața cortinei și-a făcut apariția... Naoborodko.

— Tovarăși, zise el cu o voce plină de sonoritate. Teatrul este o chestie mare! În prezent, când acestei ramuri artistice i se acordă atâta importanță, eu, în calitate de nou director al teatrului, nu pot să nu declar că nicio ramură industrială nu se poate dispensa de respectiva ramură. Mă ocup în prezent cu proiectarea unui nou tip de activitate teatrală și sper că dumneavoastră, reprezentanții opiniei publice sovietice, mână în mână cu...

Un ropot de aplauze acoperi cuvântarea noului director.

CARNETUL DE ÎNSEMNĂRI

Alioșa Bezbednov îi mințea pe toți de mult și la modul cel mai nerușinat cum că ar fi membru stagiar în colegiul avocaților și că primirea lui ca membru plin e o problemă de două-trei zile. La început l-au crezut, dar pe urmă nu l-au mai crezut.

Bezbednov se învârtea de dimineață până seara printre scriitori, le însoțea pe nevestele scriitorilor la cinema, îi legăna pe copiii scriitorilor și uneori alerga pe la redacțiile revistelor unde, bătând sfidător cu bastonul, cerea contabililor dezorientați onorariile cuvenite scriitorilor. Bezbednov o ducea foarte greu. Faptul că mai ființa încă pe lumea asta se datora în întregime și fără drept de apel milei scriitorilor care îi dădeau să mănânce și, uneori, chiar ceva bani de buzunar.

— Vezi, i-am zis eu odată, întâlnindu-l slab și trist pe bulevard, vezi unde duce trândăvia?

— Și ce să fac? Întrebă el cu un ton foarte firesc.

— Gândește-te, pune-ți creierul în mișcare! Dumneata ai timp berechet! Nu se poate ca un om în toată firea și în plină putere să nu-și găsească o ocupație care să-i placă! Bineînțeles, dacă vrea! Curaj, Bezbednov! Și zău că vei mai putea privi cerul semănat cu diamante, cum zicea Anton Pavlovici Cehov.

— Cehov? Întrebă posomorât Bezbednov. Unde a spus-o, într-un carnet de însemnări?

— Nu, Alioșa, în „Unchiul Vanea”. E rușinos să nu știi!

Bezbednov mă privi într-un fel cam straniu, clipi des și întrebă:

— Adică despre astea, cum le zice, despre diamante nu e scris nimic în carnetele de însemnări ale lui Cehov?

— Nu știu, Bezbednov, nu știu. Trebuie să-ți atrag atenția că nu sunt specialist în Cehov.

Nu l-am mai văzut pe Bezbednov un an. Și deodată...

L-am reîntâlnit la o cofetărie din rețeaua industriei locale moscovite. Proaspăt, ca un castravecior udat de rouă, împlinit la trup, într-o cămașă „a la Tolstoi”, stătea la tejghea și înfuleca prăjituri. Conform obiceiului, îl căutam din priviri pe acel Mecena care-l hrănea. Dar, spre uimirea mea, un atare Mecena nu exista.

— Doriți? Întrebă Bezbednov, ștergându-se la gură. Excelente prăjituri! Zău! Fac cinste!

— Mulțumesc, dar nu prea am chef. Ce s-a întâmplat cu dumneata? Nu te-am văzut de atâta timp...

— Haideți la un film! Fac cinste. Zău! Am bani, uitați-vă! O sută de ruble. Vă povestesc pe drum.

M-a apucat de mână și m-a tras în stradă.

— Am început să *mă editez*. Zău!

— Cum adică să *te editezi*? Ce editezi?

— Mă editez, mai bine zis public în revista „Aurora boreală” Zău! Ce public? Carnete de însemnări.

— Ce carnete? Eu nu te-am văzut niciodată notând ceva în vreun carnet de însemnări.

Bezbednov scoase din buzunar o revistă, o desfăcu și mi-o puse în mână.

În partea de sus a paginii stătea scris:

„Dintr-un nou carnet de însemnări al lui A. P. Cehov.”

— Văd, zic eu, dar ce legătură ai dumneata cu asta?

— Citiți! țipă Bezbednov, zău, citiți mai repede! Veți vedea.

Și am citit:

„...Bine-ar fi să scriu o piesă despre viața unui moșier”

„...Moșierul se numește unchiul Vania. Asta e limpede...”

„...Eroina e o fată tristă:

— Vom privi cerul semănat cu diamante. Ne vom odihni, unchiule Vania, ne vom odihni...”

„...Bine ar fi de scris o nuvelă din viața unui medic...”

„...Titlu de nuvelă: *Salonul nr. 6. Minunat titlu.*”

„...Un nume: Navaghin.”

„...Un nume Peresolin. Funcționar. Funcționarii îi zic soției lui: Peresoliha.”

„...Un titlu bun: *Livada cu vișini*. Pentru o piesă.”

„...Am de gând să plec în Sahalin. Se zice că e interesant.”

„...Oare să nu-mi cumpăr o vilă la Yalta? Prietenii mă sfătuiesc...”

„...Adineaori am primit o știre revoltătoare: academia a anulat alegerea lui Maxim Gorki. Le voi trimite o scrisoare ofensatoare.”

„...Un titlu splendid de povestire: *Cameleonul*.”

„...Am terminat *Condica de reclamații*. Cunoscuții s-au exprimat aprobativ.”

— Eh, cum e, seamănă? întrebă Bezbednov.

— Ești un porc, Alioșa! răspunsei eu. Pentru una ca asta ar trebui să te exileze în Sahalin. Cunoscuții se vor exprima aprobativ.

Bezbednov râse îndelung.

— Am vândut deja două fragmente, zise el, trăgându-și răsuflarea. Vreau să public acum carnetul de însemnări al lui Gogol... Am schițat câte ceva. Nici Gogol n-ar ghici. Zău! Uitați-vă! Ia ascultați!

Bezbednov scoase un carnet de însemnări și începu să citească.

„...Bine ar fi să plec la Roma. Se spune că e interesant.”

„...Eeeh, troică, troică zburătoare! Cine te-a născocit?”

„...Un titlu excelent pentru o piesă: *Revizorul*.

„...Mă gândesc la o panoramă imensă sub titlul *Suflete moarte*.

Numele eroului – Cicikov.”

„...Splendid e Niprul pe vreme liniștită...”

„...Nu știu de ce, dar nu mi-a plăcut partea a doua din *Suflete moarte*. N-ar trebui s-o ard?”

„...Am ars-o. Așa e mai bine!”

„...M-am hotărât să realizez o uriașă panoramă și s-o numesc *Război și pace*.

— Dumneata ai înnebunit, țipai eu. „Război și pace” nu e de Gogol, e de Tolstoi.

— Sunteți sigur? Întrebă Bezbednov.

— Bineînțeles că sunt sigur!

— Hmmm... Deci ziceți că de Tolstoi... Mmdaa! Mmdaa.. — Spuneți-mi, și lui Tolstoi îi... îi plăcea să-și noteze gândurile în carnete de însemnări?

I. ILF și E. PETROV...

...despre stomac, despre CENTROPUP, despre prostie, fantome și
intrigi, despre Filosofulo, piese și filme, despre circ, microbiști și
anunțuri casnice, despre Noua Șeherezadă
și
despre Funcționarul invizibil

ATTITUDINE DISPREȚUITOARE FAȚĂ DE STOMAC

Pe malul fluviului X. se află pitorescul oraș X. De fapt, nu are rost să facem pe misterioșii... Să spunem lucrurilor pe nume: pe malul fluviului Volga se află pitorescul oraș Iaroslavi. Dar n-ar fi nimic rău în asta. Nenorocirea e alta: pe una dintre străzile lui funcționează o pitorească instituție cooperatistă denumită cantină. Pe unul dintre pereții respectivei instituții se lăfăie un afiș imens:

ALIMENTELE SUNT IZVORU VIEȚII OMENEȘTI

Bineînțeles că împotriva sus-zisei concepții nu putem avea nicio obiecție principială. Nici chiar cei mai mari filosofi ai lumii n-ar putea găsi vreun argument împotriva acestui mod temeinic de a pune problema. Și totuși, unii locuitori ai orașului, dintre cei care au trecut prin această unitate de alimentație, susțin cu încăpățânare că alimentele duc la secătuirea vieții omenești. Ideea provine probabil de la calitatea materialului îngurgitat... Iată elementul esențial de care nu a ținut seama responsabilul cooperatist din Iaroslavi. El a acordat prea multă atenție conținutului de idei al funcției sale și fundamentării teoretice a locului său pe schema organizatorică, uitând de sarcinile practice ale funcției și locului. El a omis, ca să precizăm, că o masă de prânz trebuie să fie măcar comestibilă, dacă nu gustoasă.

Un asemenea responsabil (de obicei o persoană bine hrănită și cu tendințe active spre filosofare) nu va uita niciodată să agațe la loc vizibil următorul anunț: „Înainte de masă – spălați-vă pe mâini!”, dar va uita să instaleze măcar un lavoar. Responsabilul nostru este o persoană cu idei ce plutesc în sfere înalte și posedă un orizont mult prea larg pentru o problemă atât de mărunță.

Pare curios, dar exact astfel de oameni conduc uneori mari cantine de întreprindere, impozante bucătării de bloc sau combinate alimentare de proporții impresionante.

Ei nu spun niciodată „mâncare” sau „hrană”, ci „alimentație”. Ei nu spun „a pregăti o masă bună pentru consumatori”, ci „cuprinderea pe cap de consumator”. Felurile de mâncare nu se calculează „pe porții” ci „pe unități demonstrative”. Ei socotesc că misiunea lor esențială constă în aprovizionarea cantinei cu un număr cât mai mare de afișe și chemări mobilizatoare.

Și astfel, în fața ochilor „capetelor de consumator cuprinse în plan” apar indicații severe în proză și versuri:

• INTRODUC ÎN ORGANISM ALIMENTE CALDE ȘI DIFERITE

GUSTĂRI.

- NU VORBI ÎN TIMPUL MESEI! DISCUȚIILE ÎMPIEDICĂ SECREȚIA CORECTĂ A SUCULUI GASTRIC.
- LIMONADA DE PRUNE PROMITE EFECTE BUNE.
- NU VA ȘTERGEȚI PE MÂINI CU FAȚA DE MASĂ.

De fapt, fețe de masă nu există. Mesele sunt acoperite cu niște mușamale murdare și năclăite. Furculițele și cuțitele sunt legate cu lanțuri de masă (ca să nu se fure). Privind apelul înflăcărat cu privire la sucul gastric, îți pierd orice chef de a introduce în organism alimente calde și diferite gustări. Cât privește cuvântul „efecte”, lumea își dă seama că pot fi bune pentru prelungirea vieții, dar se fac totuși asociații nedorite cu „defecte” și cu tot felul de alte noțiuni neplăcute. Drept urmare, nu-ți mai vine să introduci în organism nici limonada. Îți dorești doar să pleci cât mai repede, să ieși la aer, să privești soarele pe care n-au agățat încă afișul:

CÂND PRIVIREA SPRE SOARE-O-NALȚĂȚI DE ANALIZA SPUTEI NU UITAȚI!

În orele de aglomerație, responsabilul-filozof alcătuiește darea de seamă în care se indică foarte clar câte calorii conține supa de pește livrată maselor largi de cetățeni cuprinși, câtă vitamină „A” revine pe cap de consumator și, de asemenea, cum se prezintă realizările actuale în comparație cu cele din primul trimestru al anului trecut. Iar între timp, „capul de consumator” își privește chifteaua abia-abia călduță din farfurie, zicându-și cu profundă mâhnire:

— De ce-or fi kaloriile astea atât de lipsite de gust? Cât despre vitamine, sunt pur și simplu imposibil de înghițit.

La multe se gândește „capul de consumator” și până la urmă ajunge la o concluzie destul de tristă:

— De ce există oare o atitudine atât de indiferentă față de stomac? De ce costumul se croiește pe măsură? De ce pantofii se vând pe numere, că găsești și pentru copii și pentru bunici? Chiar și gulerele de cămăși se fabrică după măsura gâtului. Numai mâncarea se pregătește după un singur șablon și se calculează pentru necesitățile unui stomac depersonalizat și abstract.

Am fi dorit să subliniem temeinicia reclamațiilor cu privire la meniurile abstracte. Judecând după faptul că oamenii mănâncă foarte des, putem îndrăzni să tragem concluzia (fără a ne teme să cădem în greșală) că ei acordă o mare importanță înghițirii alimentelor.

Peste tot se mănâncă. Se mănâncă acasă, pe stradă, la lucru, la teatru, la cinematograful, pe stadioane, pe vapoare, în vagoane și în gări, se mănâncă uneori chiar și în aer. Până nu demult în aer nu se

mânca pentru că nu prea exista o încăpere potrivită, dar de când au dat drumul la giganții ăștia cu bufet, se mănâncă și la trei mii de metri deasupra nivelului mării. În rezumat – omul mănâncă unde poate, simțind probabil în subconștientul lui că responsabilul din Iaroslavl are dreptate când afirmă că alimentele sunt izvorul vieții omenеști.

Și iată că ne întoarcem din nou la blestemata întrebare: dar cum să fie acest izvor? Există un singur răspuns: măncarea nu trebuie să constituie doar o înlănțuire mecanică de calorii, vitamine, amidon și alcaline. Ea trebuie să fie, în mod obligatoriu, gustoasă, caldă sau rece (depinde cum ne-am obișnuit s-o introducem în organism).

Dar la cinematografe și teatre, la cofetării și în bufetele instituțiilor, limonada se vinde dacă se poate fierbinte, iar ceaiul, bineînțeles, rece. În gări lucrurile stau și mai rău. Acolo nimeni nu se teme de faptul că cineva ar putea reclama ceva. Consumatorii se grăbesc ca nu cumva să piardă trenul și de aceea au totdeauna mutre de oițe speriate. Și uite așa ți se bagă pe gât tot felul de resturi. Consumatorul trebuie să ia cana cu ceai fără farfurioară și s-o ducă la masă, frigându-și degetele și suspinând jalnic. Până la urmă nici nu-l mai bea pentru că, de supărare, i se pune un nod în gât. Cu ochii în lacrimi își privește soția care se află afară (oprită la intrare de doi controlori) și-i trimite bezele drăgăstoase. După regula căilor ferate, la bufet nu au acces decât pasagerii care prezintă biletul de călătorie și tichetul de loc. Persoanele venite să conducă nu au acces. Astfel se întâmplă ca soția să stea în pragul bufetului, înghițindu-și lacrimile mari ca pilulele nu știi cărui medicament. Asta e cruzime, zău așa! Acolo unde este vorba despre introducerea alimentelor în stomac, funcționarii – și așa răi! – devin tigri, nu alta.

Nu se știe cum, dar a apărut o regulă nescrisă pe care nu a confirmat-o, de fapt, nicio organizație economică sau obștească: orice firmă agățată pe peretele unei instituții de alimentație influențează în mod hotărâtor viața noastră.

Așa de pildă, dacă pe firmă scrie „Restaurant”, atunci înăuntru e curat, au fețe de masă, șervete, solnițe și flori legate cu panglici roz, ai de ales între cinci-șase feluri de mâncare, comportarea personalului e corectă, pe perete citești invitații scrise din inimă: „Cereți plăcینțele calde” sau „Dacă doriți să vă spălați pe mâini – prima ușă la dreapta!” În plus chiar, pe o estradă înconjurată de niște palmieri ciufuliți, un ansamblu simfonic impunător (trei persoane inclusiv șeful) interpretează „A la turca” de Mozart.

Dacă pe firmă scrie „Cantină”, atunci e murdărie, undeva sus și departe arde un bec chior, meniul e compus din două feluri pregătite pentru stomacul acela depersonalizat și abstract despre care vă spuneam. Bineînțeles că fiecare client este socotit un pungaș și, cu o insistență jignitoare, banii sunt ceruți înainte. Pereții sunt împodobiți

cu niște tablouri care reprezintă după toate probabilitățile limbrici sau ochi bolnavi de conjunctivită. În jur zboară muște mari și grase. Orchestră nu există, muzica fiind socotită probabil în aceste locuri drept un atac direct împotriva societății.

Și mai mult ca sigur că responsabilul acestei instituții se ocupă în principal de fundamentarea filosofică a activității sale, uitând totalmente de una dintre cele zece porunci cooperatiste care atestă că alimentele sunt, totuși, izvorul vieții omenești.

CENTROPUP

— Nu mai pot! Oprește-te o clipă! Dacă nu aflu imediat ce înseamnă firma asta, mă îmbolnăvesc. O să mor de cine știe ce boală misterioasă. A douăzecea oară trec pe lângă ea și nu sunt în stare să pricep nimic!

Doi bărbați se opriseră în fața unei intrări deasupra căreia se afla o firmă cu litere de aur:

CENTROPUP

— Nu înțeleg ce te preocupă atâta chestia asta! Dacă e *Centropup*, *Centropup* să fie! Nu vezi ce scrie? „Cererile se primesc între unu și trei.” O instituție obișnuită! Hai să mergem!

— Dar, pricepe odată! *Centropup*! De doi ani mă chinuiește. Cu ce s-or fi ocupând oamenii într-o instituție cu un nume atât de pompos? Ce fac? Achiziționează? Sau, dimpotrivă, repartizează?

— Las-o încolo! Parcă ai fi un gură-cască. Stau oamenii, lucrează, nu deranjează pe nimeni, și tu te tot agăți de ei: de ce? de ce? Hai!

— Nu, nu merg! Ești un leneș. Nu pot' lăsa lucrurile așa!

În dreptul intrării staționa o mașină lungă. În mașină se afla un șofer.

— Spuneți-mi, tovarășe, întrebă cetățeanul gură-cască, ce instituție e asta *Centropup*? Cu ce se ocupă?

— Naiba știe! răspunse șoferul. *Centropup* e *Centropup*. O instituție ca oricare alta.

— Sunteți de la alt garaj?

— De ce să fiu de la altul? De la *Centropup* sunt! Lucrez la *Centropup* de când s-a înființat.

Văzând că nu află ceva mai de Doamne-ajută de la șofer, cei doi amici s-au sfătuit puțin și au intrat. Gură-cască o luase înainte, iar leneșul, foarte nemulțumit, se ținea după el.

La drept vorbind, problemele pe care și le tot făcea cetățeanul gură-cască erau absolut inutile pentru că holul *Centropup*-ului nu se deosebea prin nimic de alte mii de holuri asemănătoare. Era un hol obișnuit de instituție!

Curierile, îmbrăcate în pelerine de orfelinat legate la gât cu șireturi de pantof, alergau de colo până colo...

Femeia de la intrare (cojocul de tranșee și pâslarii o făceau să semene cu specialiste care schimbau macazul la tramvaie) era garderobieră (primea și elibera galoșii)...

Deasupra ușii de la lift exista o firmă: „Șepci și ghetre”, iar în cabina

liftului, se învârtea un cetățean mic-meseriaș cu o mutră care nu prea inspira încredere. Omul îți croia marfa ultimul răcnet pe loc. (*Centropup*-ul ducea o luptă disperată împotriva lui pentru că administrația locativă îl instalase în liftul instituției fără să ceară aprobările de rigoare)...

Așadar, un hol ca toate holurile.

— Cu ce s-or fi ocupând aici? Începu din nou gură-cască.

Când să-și continue seria întrebărilor, văzu rostogolindu-se pe scară un funcționar în vârstă, cărunț care striga „brânză! brânză!” Omul dispăru sub scară. În urma lui alergau trei fete: prima era curieră, celelalte două (drăguțe) aveau permanent rece.

Rostirea cuvântului „brânză” a produs o impresie zguduitoare asupra portăresei-garderobiere: mai întâi a încremenit, apoi a sărit peste teighea și, uitând de galoșii încredințați, a luat-o la fugă în urma celorlalți.

— Lucrurile sunt clare, zice leneșul, putem pleca! E un trust alimentar: studierea problemei brânzei și a altor produse lactate dietetice.

— Da de ce se numește *Centropup*, întrebă agasantul gură-cască.

Leneșul nu știa ce să răspundă.

Prietenii avuseseră intenția să întrebe portăreasa, dar în lipsă de preopinent, urcară la etaj.

Pereții scării erau plini de avize, decizii, extrase din protocoale, apeluri și tot felul de alte hârtii scrise de mână, desenate sau dactilografiate. Toate începeau cu apelativul „Stop!”

— Aici o să aflăm exact, zise răsuflând ușurat leneșul. Nu se poate ca din toate astea să nu ne lămurim cu ce se ocupă *Centropup*-ul.

Și, urcând încet treptele, începu să citească anunțurile.

— „Stop! Avem bilete la «Mânia!» Adresați-vă tovarășei Cernobrivțeva.” „Stop! Cercul jucătorilor de dame se deplasează la Kunțevo pentru meci. Jucătorilor li se decontează drumul și diurna conform tarifului din zona centrală. Adunarea în biroul tovarășului Mur-Muraevski.” „Stop! Pulovere și lopeți la prețurile pieței libere. Adresați-vă după ziua de 21 Katiei Polotențeva.”

Gură-cască începu să râdă. Aruncându-i o privire curioasă, leneșul continuă să urce.

— Imediat, imediat... Nu se poate ca... Ia uită-te aici! „Ordin pe *Centropup*. nr. 1891–35. Începând cu data de azi, tovarășului Kordonkl i se atribuie numele de Korzinkl.” Ce e prostia asta?!? „Stop! Du-te și ia-ți brânză la rândul organizat sub scară! Sectorul cooperatist.”

— În sfârșit, se învioră gură-cască. Cum ziceai? Trust alimentar de produse lactate dietetice? Adică studierea problemelor brânzei pe bază de rând? Formidabil!

Leneșul trecu jenat pe lângă afișul care anunța o excursie colectivă în scopul achiziționării de varză la prețul pieței libere și se opri în fața unei chemări care îi îndemna pe Centropupiști să lichideze rămănerile în urmă.

Până și el începu să se neliniștească.

— Ce rămăneri în urmă? Cum s-ar putea afla totuși, la ce au rămas în urmă? Dacă am ști asta, ne-am lămuri și cu ce se ocupă.

Nici chiar uriașa gazetă de perete nu putu să risipească negura care se lăsase în jurul cuvântului de *Centropup*.

Era o gazetă de perete mediocră, plină de pălăvrăgeli, fără haz, cu portrete, desene și articole primite probabil pe bază de abonament de la vreo agenție centrală de presă. Aceeași gazetă ar fi putut fi instalată la Direcția farmaciilor, pe un vapor în largul Mării Negre, la birourile minelor de aur și, în general vorbind, oriunde. Despre *Centropup* se amintea o singură dată, și atunci într-o formă complet voalată: „Centropupiști! Ridicați calitatea muncii pe o treaptă superioară!”

— Ce muncă? Întrebă cu indignare gură-cască. Hai să ne interesăm la funcționari! E penibil, bineînțeles, dar n-avem ce face. Alo, tovarășe... tovarășe...

Cu agilitatea cu care cercetașul înhață un prizonier dușman, gură-cască prinse de umeri pe un funcționar care alerga pe coridor și începu să-l interogheze. Spre uimirea celor doi amici, funcționarul căzu pe gânduri și apoi, pe neașteptate, roși.

— De fapt și la urma urmei, zise el după o îndelungă meditație, eu nu sunt lucrător-operativ. Eu am alte probleme. Ce e *Centropup*-ul? *Centropup* e *Centropup*. Și o luă atât de iute la picior că nimeni nu l-ar fi putut ajunge din urmă.

Chiar dacă nu era încă limpede ce înseamnă *Centropup*, unele semne lăsau să se întrevadă faptul că instituția aceasta promova noul și elemente de progres sănătos. Așa de exemplu, contabilitatea se numea „Atelier de calcul”, iar casieria „Atelier de plăți”. Dar imaginea luminoasă a acestei prosperități era întunecată de un anunț: „Azi nu se fac plăți”. De unde se vede că, paralel cu progresul, existau și rămăneri în urmă.

Într-o cameră încăpătoare, șase persoane stăteau în jurul unei mese ovale (cândva fusese destinată probabil jocului de cărți). Vorbeau încet, dar cu o voce plângăreață.

Apropo, de ce oare la toate ședințele consacrate activității culturale de masă se vorbește cu o voce plângăreață? Probabil că tonalitatea respectivă se trage de la sentimentul de milă pe care-l resimte activul cultural față de sine însuși. Jertfești totul pentru societate, organizezi ieșiri, întâlniri tovarășești pentru familiile funcționarilor, loto principial cu câștiguri în limitele raționalului, repartizezi brânză, pulovere și lopeți pentru grădini, îți sacrifici cei mai frumoși ani ai

vieții fără nicio pretenție materială, doar pe baza entuziasmului născut de idei înaintate și pe deasupra în afara orelor de producție! Cum să nu ți se facă milă?

Amicii s-au oprit și au început să tragă cu urechea, sperând să descopere în discuții datele necesare.

O centropupistă mai în vârstă vorbea cu o voce spartă:

— Trebuie să spunem lucrurilor pe nume, tovarăși: Nu muncim suficient! Am cuprins insuficient! Nu ne-m mișcat, nu ne-am dezvoltat și nu ne-am avântat suficient! Ieșirea cu schiurile nu a fost organizată la nivelul cerut! Și de ce, tovarăși? Pentru că Zoia Idolovna nu a dat dovadă de maleabilitatea necesară!

— Cum? Eu nu sunt destul de maleabilă? se porni să urle Zoia, care se simți adânc rănită în amorul propriu.

— Da, nu sunteți destul de maleabilă, tovarășă!

— Și de ce nu sunt destul de maleabilă, tovarășă?

— Pentru că sunteți total lipsită de maleabilitate, tovarășă!

— Scuzați, tovarășă, dar eu sunt *prea* maleabilă!

— De unde atâta maleabilitate, tovarășă?

În acest moment, gură-cască se amestecă și el în discuție.

— Scuzați, zise el nerăbdător, ce înseamnă *Centropup*? Cu ce se ocupă?

Cei șase, întrerupți în punctul cel mai interesant al colocviului lor, aruncară niște priviri furibunde îndrăznețului cetățean. Tăcerea a durat cam un minut.

— Nu știu, răspunse răstit Zoia Idolovna. Nu ne deranjați! Și, întorcându-se către adversara ei directă pe tărâmul activității obștești, zise, suspinând: așadar, nu sunt destul de maleabilă? Biine... Biine! Dumneavoastră sunteți maleabilă?

Amicii se retraseră pe coridor unde organizară o consfătuire restrânsă. Leneșul era speriat și propunea părăsirea urgentă a locurilor.

Dar amicul lui n-avea deloc intenția să se dea bătut.

— O să ajung până la președinte, zbieră el tam-nisam, o să lupt până la ultima suflare!

Și pentru ca să nu se creadă că aruncă vorbe în vânt, deschise indignat ușa pe care scria: „Vicepreședinte”. Vicepreședintele lipsea din birou, iar cetățeanul cu căciulă mițoasă de oaie pe cap, care se afla în încăpere, îi aruncă o privire rece de gentleman. Nici el nu știa ce înseamnă *Centropup*, iar despre vicepreședinte le comunică celor doi că se afla demult sub pământ.

— Unde? întrebă uluit leneșul pe care-l apucase tremuriciul.

— La mină, repetă căciula de oaie, trimis în misiune sindicală! Duceți-vă la președinte! E băiat bun, nu e birocrat și nici zevzec! Cu siguranță că el o să vă lămurească!

În drum spre președinte, prietenii aflară dintr-un alt afiș că: „Stop! Sindicatul a primit bonuri de cartofi! Orice întârziere atrage după sine anularea lor!”

— Întârzierea atrage după sine anularea, anularea atrage după sine întârzieri, bombăni leneșul căzut parcă în transă.

— Ah, de-am afla mai repede ce-o fi însemnând toată activitatea asta clocotitoare...

Pe drum trecură printr-o nouă aventură. Un cetățean le ceru să plătească cota de participare, amenințându-i că în caz contrar le va anula carnetele de membri.

— Lăsați-ne în pace! strigă gură-cască, noi nu lucrăm aici!

— Cine să vă mai știe, zise necunoscutul, liniștindu-se oarecum, aici lucrează patru sute de persoane. Parcă poți să-i ții minte pe toți? Atunci dați măcar câte douăzeci de copeici pentru asociația „Prietenii...” Ai cui prieteni oare? N-are importanță! Hai, dați!

— Am dat o dată, scânci leneșul.

— Dați-mi și mie, zise necunoscutul. Hai, dați banii! Câte douăzeci de copeici doar!

N-au avut încotro, și au dat.

Nici necunoscutul nu știa nimic despre *Centropup*.

La vederea celor doi vizitatori, președintele se ridică în picioare, sprijinindu-se cu mâinile de birou.

— Vă rugăm să ne scuzați că ne adresăm direct, începu gură-cască, dar, chiar dacă pare straniu, numai dumneavoastră puteți răspunde la întrebarea noastră.

— Vă rog, vă rog, zise președintele.

— Vedeți, e vorba despre... cum să vă spunem... N-ați putea să ne lămuriiți ce înseamnă *Centropup*? Vă rog să n-o interpretați doar ca pe o curiozitate prostească.

— *Centropup*? întrebă președintele.

— Da, *Centropup*!

— *Centropup*? întrebă președintele de astă dată cu o voce mai sonoră.

— Da, am vrea să știm!

Și exact atunci când cei doi credeau că vâlul cu care era acoperit *Centropup*-ul! se va ridica, exact atunci când sperau să dezlege, în sfârșit, misterul, președintele începu să molfăie niște cuvinte:

— Înțelegeți... M-ați cam prins pe picior greșit. Eu sunt nou, de abia azi mi-am luat funcția în primire și nu prea sunt încă... cum să vă spun...

— Măcar în linii generale...

— Chiar și în linii generale...

— Poate că *Centropup*-ul se ocupă cu problema lemnului?

— Nu, nu. Asta o știu precis.

- Atunci de lapte?
- Ași de unde! Eu am venit aici de la lapte! Nu, nu e lapte!
- Șuruburi!
- Mmm... Cred că nu. Mai curând altceva.

Între timp, cineva a adus o lopată fără coadă pe care se afla așezat, ca pe o tavă, un pulover verde. Respectivile articole de larg consum au fost lăsate pe birou, președintele a semnat de primire și aducătorul a plecat.

— Poate că ar trebui să încercăm desfacerea pe litere, nu? propuse leneșul.

— Asta e o idee, zise președintele.

— Într-adevăr! Haideți s-o luăm pe litere. *Centropup*... „Centrala organizării problemelor ultimelor pregătiri”... Nu, pregătiri nu! S-o interpretăm altfel: „Centrala organizatorică a prașilei...” Dar ce facem cu al doilea „p”? Imediat! „Centrala prașilei...”

— ...uleiurilor potabile.

— Exact!... „Prașilei uleiurilor potabile.” Scuzați, dar e o tâmpenie! S-o luăm sistematic. Un moment.

Președintele îl chemă pe omul cu căciulă de oaie și îi trasă ca sarcină să nu permită nimănui accesul în birou.

După o jumătate de oră, puteai tăia fumul cu cuțitul!

— Pe litere nu e bine, e un sistem mecanic, strigă președintele. Mai întâi trebuie să lămurim problema *de principiu*! Ce fel de instituție e asta? Cooperatistă sau de stat? Asta să-mi spuneți mie!

— Eu socotesc, totuși, că trebuie să descifrăm pe litere, zise leneșul, vrând să evite principiile.

— Nu, mie să-mi răspundeți principial!

În momentul în care cei doi amici ieșiră din biroul plin de fum, odăile *Centropup*-ului se goliseră demult. Femeia de serviciu mătura pe coridor, iar dintr-un birou mai îndepărtat se auzeau niște voci plângărețe.

— Eu, tovarășă, sunt *prea* maleabilă!

— Nu ești maleabilă defel, tovarășă!

Jos, în fața ieșirii, funcționarul în vârstă îi ajunse din urmă. Ducea niște brânză împachetată în hârtie. Zerul curgea pe podea lăsând o dără alburie.

Aruncând funcționarului o privire disprețuitoare, gură-cască îi adresă totuși, cam jenat, întrebarea:

— Și totuși, cu ce s-or fi ocupând ăștia aici?

LOC REZERVAT

Veți citi acum povestea unei triste întâmplări din viața lui Posidelkin. Să nu credeți că Posidelkin e un prost și că de aceea a pățit ce a pățit. Nu, am spune că, mai degrabă Posidelkin e deștept.

Ca să nu fim nedrepti, trebuie să menționăm că cele întâmplate au avut la bază un fenomen cunoscut în istoria popoarelor și în biografia unor personalități sub numele de „prea multă minte strică”. Pe scurt, este vorba despre o călătorie cu trenul.

Toate strădaniile lui Posidelkin se rezumau la găsirea unei posibilități de a părăsi Moscova pe data de 13 septembrie pentru a ajunge peste două zile la Eisk, unde avea intenția să se îmbăieze în apele tămăduitoare ale Mării de Azov. Toate fuseseră puse la punct: biletul de tratament, concediul, treburile familiale. Eh, dar trenul... Aici e aici... mai erau doar două luni până la plecare și Posidelkin n-avea încă bilet.

„E timpul să iau măsuri! hotărî Posidelkin. La agenție nu mă duc. Nici la gară. N-are rost, tot n-o să găsesc bilet. Se zice că acolo ăia vând de toate, de la prafuri împotriva constipației până la cărți de joc! Numai bilete nu vând. Nu, nu... Trebuie să găsesc altă cale pentru a face rost de bilete”

Această „altă cale” îi blocă în totalitate cele două luni care îi mai rămăseseră până la plecare.

— Dacă țineți la mine, le zicea Posidelkin tuturor cunoscuților cum îi ieșeau în cale, faceți-mi rost de un bilet pentru Eisk. Vagon de dormit, clasa II-a.

— Dar de nedormit nu vrei? răspundea cam ușuratic câte un amic.

— Vă arde de glume, le replica necăjit Posidelkin, eu trebuie să plec la Eisk să mă refac și voi... nu uitați! Pentru treisprezece septembrie! Nu se poate să n-aveți voi niște cunoscuți care să găsească vreo posibilitate... Nu, nu, fără promisiuni goale! Notați-vă în carnet! Dacă țineți la mine...

Posidelkin se agita, căutând să obțină, pe cât posibil, garanții. Începuse să i se năzară că peste tot este înconjurat de concurenți. În fiecare trecător vedea un eventual viitor pasager. I se părea că toți trecătorii, fără excepție, privesc cam nervos în jur, de parcă părăsiseră pentru câteva clipe doar coada de la casa de bilete și se temeau să nu-și piardă rândul.

„Nu-i a bună, își zicea Posidelkin, trebuie să acționez cu mai multă hotărâre, să găsesc un sistem!”

O seară întreagă și-a pierdut-o alcătuind un fel de schemă. Dacă l-ar fi văzut cineva, ar fi putut crede că este șeful unei puternice

organizații subversive, care fie că plănuiește aruncarea în aer a unui pod de cale ferată, fie jefuirea unui magazin din rețeaua cooperatistă.

Posidelkin înșirase pe hârtie, într-o anumită ordine, cercuri, pătrate, linii punctate, litere, cifre și nume. Pe baza acestor grupări de semnificații puteai să obții date complete despre viața și activitatea a o suță de persoane: cine sunt, adresa, locul de muncă, caracterul, ce slăbiciuni posedă, cine le sunt prietenii, cu cine nu se împacă... Membrii organizațiilor obștești erau marcați cu o cruciuliță, nemembrii cu un romb. În plus, documentul mai conținea o mulțime de caracterizări, cel puțin stranii, ca să nu spunem altfel:

„Brunelevski. Cu siguranță că poate.”

„Nikiforov. Poate, dar nu cred să vrea.”

„Malțevpalțev. Vrea, dar nu cred să poată.”

„Bumaghin. Nu vrea și nu poate.”

„Koșkovladelțev. Poate, dar e canalie.”

Și când te gândești că toate acestea fuseseră proiectate în vederea unui singur scop final: un bilet pentru vagon de dormit, clasa a II-a.

„Undeva trebuie să se prindă, își zise Posidelkin, esențialul este să-i țin permanent sub tensiune! Toți sunt niște renegați și niște trădătorii!!! Promit, dar nu fac nimic.”

Se apropia ziua plecării. Activitatea lui Posidelkin devenea din ce în ce mai disperată, periclitând la un moment dat chiar liniștea orașului. Oamenii îl evitau, el însă îi în presa neobosit. Alerga după ei cu lifturile, bloca centralele telefonice...

— Cu tovarășul Malțev! Da, Palțev. Exact, Malțev-Palțev! Cine întreabă? Spuneți-i că e Lelia. Tovarășul Malțev? Bună ziua, tovarășe Palțev. Nu, nu e Lelia. Sunt eu, Posidelkin. Tovarășe Malțev, dar mi-ați promis... Da, da, Eisk, dormit a II-a. Cum adică n-aveți când? Trec să vă iau cu un taxi. Nu-i nevoie? Și nu mă păcăliți? Vă rog din suflet să mă scuzați!

Când vedea pe stradă vreun cunoscut care putea să-i fie de folos. Posidelkin se expunea pericolului și trecea strada fără să țină seama de mașini. Frânele scârțâiau, șoferii păleau...

— Deci, nu uitați, îl prelucra Posidelkin, stând chiar în mijlocul drumului. Eisk, dormit a II-a. Un loc.

În timp ce-l duceau la secția de miliție (pentru încălcarea regulilor de circulație), Posidelkin reuși să-l facă pe milițian să jure că va încerca să-i obțină un bilet.

— Voi sunteți miliția, voi puteți orice! tot bodogănea el pe un ton plângăreț.

Numele milițianului împreună cu cerculețul respectiv și cu caracterizarea („Poate, dar șovăie”) au fost trecute imediat în schema aceea teribilă.

Cu o săptămână înainte de plecare, un cetățean necunoscut a venit

acasă la Posidelkin, înmânându-i un bilet pentru Eisk. Posidelkin era în culmea fericirii, îl îmbrățișă pe cetățean, îl sărută pe gură, dar nu-și putu aminti deloc cine e tipul (pe atâția îi rugase, încât ar fi fost imposibil să-i memoreze pe toți). În aceeași zi a sosit un curier-motociclist din partea lui Mațev-Palțev. Adusese un bilet pentru Eisk. Posidelkin mulțumi, dar, în momentul când să-i dea banii, simți o strângere de inimă.

„Va trebui să vând un bilet la gară”, își zise el.

(Și Posidelkin care nu credea că oamenii se -mai pot ține și de cuvânt...)

Schema acționa fără greș ca un revolver bine uns care scuipă glonte după glonte.

Cu o zi înaintea plecării, Posidelkin era în posesia a 38 (treizeci și opt) bilete vagon de dormit cl. II-a. Plata biletelor i-a înghițit toți banii de concediu, plus 67 copeici în bonuri valabile la magazinele speciale.

Auzi ce nerușinare! Să nu existe niciun trădător, niciun renegat!

Biletele continuau să curgă. Posidelkin se ascundea, dar tot era găsit. Numărul lor ajunsese la 44.

Cu o oră înaintea plecării trenului de Eisk, Posidelkin stătea la intrarea în gară, rugându-se de trecători cu o voce nesigură de cerșetor necalificat:

— Cumpărați un bilet pentru Eisk!... Stațiune balneară... Nu veți regreta...

Numai că cetățeni-cumpărători nu se prea aflau. Toți știau că la gară nu găsești bilete și că trebuie să acționezi prin cunoscuți. În schimb, în ultimul moment au venit cu mașinile date de instituții Brunelevski. Bumaghin și Koșkovladelțev care aduceau și ei biletele promise.

Pe drum, Posidelkin s-a plictisit îngrozitor.

Era singur în vagon.

Toate astea nu s-au întâmplat pentru că Posidelkirf ar fi fost, după cum s-ar putea crede, prost. Dimpotrivă, putem afirma chiar că era prea deștept! Avea însă prea mulți cunoscuți cu influență.

Și uitase complet o regulă elementară: *biletele se cumpără la casă!*

NU MĂ VOI CRUȚA!

Tânărul tehnician Globusiatnikov era foarte melancolic și trist.

„Toți fac câte ceva, își zicea el, strângând cu putere în mână trăgătorul de la compas, numai eu nu fac nimic! Nu e bine! Nu sunt deloc în pas cu epoca.”

Situația era într-adevăr îngrijorătoare:

tehnicianul Seneka se declarase mobilizat până la sfârșitul cincinalului;

chimistul Iglețov participa cu dăruire la salvarea planului;

toți cunoscuții schimbaseră macazul, munceau după principii noi.

Globusiatnikov (care nu schimbase încă macazul și principiile) nu era însă prea lămurit:

— De ce a trebuit să vă declarați mobilizat? l-a întrebat el pe Seneka.

— Avem rămânere în urmă, răspunse pe loc respectivul și acesta e un fapt rușinos! Trebuie să luptăm împotriva lor! Fără discuție!

Ceilalți au răspuns cam tot așa. Ba îl mai și întrebau tot timpul ce a înțeles el personal pentru îndeplinirea în bune condițiuni a planului.

Tânărul tehnician nu răspundea nimic pentru că nu se gândise la plan.

Viața venea mereu cu probleme noi, care de care mai surprinzătoare.

Așa de pildă, metalurgistul Antizaițev depusese la Casa de Economii prima căpătâie pentru invenție (una sută cincizeci ruble) și fusese evidențiat în presa cooperatistă ca deponent exemplar.

Până și vârstnicul inginer Angorski-Sibirski inventase ceva și renunțase la ceva, fiind pentru asta evidențiat de presa -economică.

Iar Globusiatnikov continua să nu facă nimic special. Până la urmă, totuși, îi veni o idee!

— Faina, îi zise el soției, de mâine schimb macazul! M-am săturat să tot rămân în urma ritmurilor!

— Și ce-o să ai din asta? îl întreabă practica lui soție.

— N-avea grijă! O să fie bine!

A doua zi, tânărul tehnician își făcu apariția la conducerea uzinei:

— Din această clipă mă socotesc mobilizat! declară el.

— Perfect, i-au zis la uzină, demult era timpul.

— Mă declar mobilizat la lupta cu rămănerile în urmă...

— Minunat! Demult trebuia să faci așa!

— ...cu rămănerile în urmă de la uzina „Atlet”, își încheie declarația Globusiatnikov.

— Cuum? Dar noi? Și noi avem rămânări în urmă, slavă Domnului, și nu mici!

— Acolo sunt mai mari! zise Globusiatnikov.

Șefii, impresionați de dorința tehnicianului de a ajuta industria, i-au dat transferul.

La uzina „Atlet” nu numai rămânarea în urmă era mai mare, dar și salariul.

— Vezi, Fainetta, îi zicea Globusiatnikov soției, toate pot fi îmbinate: de exemplu, salariul cu situația socială. Numai că trebuie s-o faci cu cap! Așadar bugetul ne-a crescut cu cincizeci și șapte de ruble și câteva copeici. De fapt, dă-le încolo de copeici, ce să le mai socotim? Nu sunt un tip care să mă uit la mărunțișuri.

Peste o lună Faina-Fainetta zise:

— Pisei, viața se scumpește îngrozitor!

— Mă socotesc mobilizat! declară pe loc tehnicianul. Cumnatu-meu a zis că sunt un prost: la „Atlet”, ăia mă plătesc cu două sute nouăzeci pe lună, în timp ce la „Fundatia” ar putea ușor să-mi dea trei sute patruzeci.

Aceași declarație a făcut-o Globusiatnikov și direcției de la „Atlet” (omitând bineînțeles din text diferența de salariu):

— Mă declar... țipa el! Acolo au... Nu pot rămâne în coada maselor! Au fost nevoiți să-i dea transferul.

Nimic nu mai conta acum în ochii luptătorului cu rămânările în urmă ale planului.

— Ce importanță are, zicea el, chimistul Iglețov? Și ce dacă participă la întrecere? Eu am făcut mai mult decât el! Dacă va fi nevoie, nu-mi va fi milă de mine, nu mă voi cruța! Dacă se va ivi necesitatea, o mobilizez și pe nevastă-mea! Apropo, ea bate destul de bine la mașină. E autodidactă! Și voi îmi tot scoateți ochii cu inginerul Stupenski. Nu se știe cine a făcut mai mult pentru cauză! Poate că eu am făcut! Și să știți că am făcut!

FANTOMA DILETANTĂ

La instituția pe nume „Pompa” se crease o situație încordată: nu se mai discuta decât despre epurarea funcționarilor, nu se povesteau decât întâmplări înfricoșătoare din timpul epurărilor anterioare și toată lumea se agita mai mult decât ar fi fost necesar.

Pe neobservate, „pompiștii” au trecut la genul poveștilor de groază. Tovarășul Bîto-Steregușcii⁽⁸⁾, instructor la secția pistoane, a împărtășit colectivului o întâmplare ieșită din comun. În tinerețe, lui Bîto-Steregușcii i s-a arătat fantoma răposatului bunic. Fantoma dădea din mâini și solicita cerul să arunce toate blestemele posibile asupra nepotului.

Toți au râs de B. S., ceea ce l-a făcut să-și recunoască minciuna și să declare că, în realitate, fantoma nu i se înfățișase lui personal, ci unui bun cunoscut care poate fi crezut în proporție de sută la sută. Discuția despre cetățenii de pe lumea ailaltă a continuat totuși. „Pompiștii” s-au dovedit a fi în totalitatea lor principali, excluzând cu profund dispreț posibilitatea apariției fantomelor în timpurile noastre realisto-materialiste.

Stigmatizat de toți, Bîto-Steregușcii se desolidariză de propria-și povestire. Tocmai se pregătea să se întoarcă în secție, când, pe neașteptate, se trezi vorbind Kulturtreger, un echi salariat al serviciului de coordonare a furtunurilor.

— E ușor să râzi, dar fantomele constituie o. problemă care-ți îngheață sufletul.

— Rușine, tovarășe Kulturtreger, țipară toți. E rușinos și stupid să crezi în fantome!

— Dacă mi-ar cădea mie în mână o fantomă, i-aș arăta eu, zise tovarășul Galereiski, zâmbind mulțumit de sine.

— Nu există minuni pe lumea asta, declarară în cor cei doi frați care lucrau la „Pompa” sub nume diferite: Lev Rubașkin și Ian Skameikin. Nu există minuni, iar geniul care le creează este omul.

— Materialiștii nu se tem de fantome, confirmă Galereiski. Mai ales eu, ca realist-convins.

— Orice e posibil, zise încet slăbănogul de Kulturtreger. Absolut orice e posibil! Pe lume există multe enigme și multe lucruri greu de înțeles.

— Când o să vă epureze conform normelor de categoria II-a, o să vedeți voi ce înseamnă să popularizezi misticismul în timpul orelor de producție! declară ferm Lev Rubașkin.

— Babalăcii ăștia trebuie dați afară! își susținu Ian Skameikin fratele.

Acestate fiind zise, discuția luă sfârșit.

A doua zi, în mijlocul colectivului de la „Pompa” a apărut o fantomă. Ieșind de la toaletă, ea a pornit tacticos pe culoarele lungi și întunecate ale instituției.

Era o fantomă obișnuită, banală, îmbrăcată în alb. În mână dreaptă purta o coasă. Fantoma mergea probabil în pas cu timpul pentru că în locul tradiționalei clepsidre ținea în mână stângă un deșteptător nou.

Speriind o dactilografă, care a luat-o urlând la fugă, fantoma intră în biroul tovarășului Galereiski.

— Tovarășul ce dorește? întrebă Galereiski fără să ridice privirea.

Fantoma mârâi. Galereiski ridică privirea și înlemni.

— Ce? Cum? urlă el, răsturnând scaunul și lipindu-se de perete.

Fantoma își agită coasa de parcă se pregătea să taie de la rădăcină viața jertfei sale. Galereiski nu mai pierdu nicio clipă, se aruncă spre dulap și suflând ca o focă se băgă înăuntru, ținând ușa bine închisă. Fantoma bătu cu obrăznicie în ușa dulapului. Drept răspuns se auzi un țipăt isteric.

— Mare materialist mai e și ăsta, zise fantoma cu îngrijorare în glas și se îndreptă spre încăperea în care se afla B.-S. Instructorul de la pistoane, care numai la asta nu se aștepta, se prăbuși pe loc de parc-ar fi fost un popic dărâmat de bilă. În cădere se lovi rău cu capul de parchet. Fantoma îl împinse disprețuitor cu piciorul și, râzând încetșor, ieși pe coridor.

La serviciul coordonării furtunurilor, Lev Rubașkin și Ian Skameikin se distrau în mod nevinovat jucând dame.

— U-liu-liu! spuse ușor fantoma, dând buzna în secție. Arătarea învârtea deșteptătorul de parcă voia să sublinieze că minutele celor doi frați sunt numărate.

— Mamăăă! zise Lev Rubașkin în șoaptă, sărind pe geam.

Ian Skameikin nu spuse nimic: căzu sub masă. Dinții îi clănțăneau de parcă avea o moară în gură.

Activitatea ulterioară a fantomei a dat niște rezultate uimitoare.

Din șaizeci de pompiști:

s-au îngrozit – treizeci și șase:

au leșinat – opt;

au căpătat un tic nervos – nouă.

Ceilalți au scăpat cu ușoare sperieturi. Galereiski a încărunțit complet, Băto-Steregușcii și-a luat concediu medical, Rubașkin, în urma căderii de la etaj, și-a rupt mână, iar Skameikin și-a ieșit din minți și timp de-o săptămână a semnat toate hârtiile cu josul în sus.

Când a venit epurarea, toți au ascultat în tăcere biografia lui Galereiski.

— Toate-s bune, zise de la locul său bătrânul Kulturtreger. Dar ce fel de materialist este tovarășul Galereiski, dacă s-a speriat de fantomă?

Unul ca ăsta trebuie epurat conform normelor categoriei a II-a. Ba chiar ale categoriei I. Ce fel de realist e el, tovarăși?

— Astea sunt calomnii! urlă Galereiski.

— Dar cine s-a ascuns în dulap? întrebă cu răutate Kulturtreger. Cine a albit de frică? Eu mi-am notat totul.

Bătrânul își scoase agenda și începu să citească:

— Nici Lev Rubașkin nu s-a comportat cum se cuvine unui materialist: la vederea fantomei a sărit pe geam. Și se mai zice ca e activist obștesc. La fel și tovarășul Skameikin. De frică îmi pupa picioarele. Eu am notat totul.

Kulturtreger îl apucă de mânecă pe președintele comisiei de epurare și, improșcând cu energie salivă în dreapta și în stânga, începu să-i acuze pe pompiști de misticism.

TOVARĂȘUL FILOSOPULO

Tovarășul Filosofulo, lucrător în muncă de răspundere, frecventa cu o energie inexplicabilă tot felul de ședințe, consfătuiri, mitinguri-fulger și alte genuri de activități colective.

De cel puțin zece ori pe zi, Filosofulo alerga de la o ședință la alta cu graba infanteristului care se strecoară sub focul inamicului.

— Zbor, zbor, bombănea el, în timp ce sărea pe scara autobuzului, reușind în același timp să agite mâna în semn de salut în direcția unui cunoscut.

— Zbor! Treburi! Ședință! Ultra-urgentă!

„Ne-ar fi trebuit cât mai mulți din ăștia, se gândea bucuros cunoscutul în sinea lui. Oameni plini de viață, curajoși, cu sufletul mereu tânăr”.

Și într-adevăr, Filosofulo era tânăr la suflet, cu toate că era cam obez la trup. Burta semăna cu o ghiulea de genul celor cu care tunarii din Sevastopol trăsneau campamentele anglo-franceze în timpul războiului din Crimeea. Pare incredibil, dar activistul de răspundere reușea să fie prezent peste tot ducându-se chiar la ședințe care se desfășurau în centre județene apropiate.

O să vi se pară un fapt trist, dar toată energia lui ședințarească avea o explicație mai mult decât prozaică: Avxenti Panteleevici Filosofulo se ducea la ședințe ca să înfulece (bineînțeles că pe socoteala instituțiilor-organizatoare).

— Auzi? A și început? îl întreba el pe omul de serviciu, alergând pe scări. Aha, bine, foarte bine!

Și iată-l croindu-și drum prin sală și apropiindu-se de masa acoperită cu postav verde, în jurul căreia stăteau niște oameni palizi din cauza fumului de țigară, gros de să-l tai cu cuțitul.

— Salut! Salut! zicea el, înșfăcând de pe masă un sandviș cu icre roșii. Excelent! Întru totul de acord! Susțin propunerea lui Ivan Semionovici!

Rumega mâncarea cu ochii holbați, mișcându-și impetuos mustățile ca de focă.

— Ce? striga el căscând gura din care picau fărâmituri de prăjituri. Ce? Părerea mea? Sunt cu totul de acord!

După ce înghițea în prostie tot ce era pe masă și dădea pe gât opt pahare de ceai, adormea ca un prunc. Practica îndelungată îl învățase să doarmă în așa fel, încât sforăitul și şuieratul să sugereze celor din jur cuvintele: „Bine! Hrr... De acord! Hhhrrr. Juuust! Hrr... Ivan Semionov... Hhhrrr... căhhh...”

Trezit brusc de tonul ridicat al participanților la discuții, Filosofulo

deschidea ochii negri și strălucitori, își trăgea brusc ceasul din buzunarul vestei și zicea speriat:

— Zbor! Zbor! La ora cinci am comisia pentru stabilirea cupoanelor de stofă.

Și Avxenti Filosofulo se repezea la comisia de stabilire. Comisia aceasta îi plăcea foarte mult pentru că acolo se serveau sandvișuri cu lebăr.

După ce termina și cu lebărul (apreciind calitatea ficatului din materia primă), Avxenti alerga cu umbrela deschisă la „Deșeuri de bază”, unde, cu lăcomia înfometatului, se apuca de sardelele cu care simpaticii specialiști ai deșeurilor de bază își aprovizionau interminabilele ședințe.

Ce-i drept, Filosofulo cunoștea bine anumite probleme economice. Dar exact la ședințele unde prezența lui era absolut necesară, nu se ducea! Acelea ofereau doar ceai gol, nici măcar cu zahăr. În schimb însă, la toate celelalte ședințe, unde n-avea ce să caute, depunea eforturi ca să ajungă, invoca cerul și pământul ca să fie invitat, nedându-se în lături nici de la intrigi. (După informațiile pe care le deținea, la respectivele ședințe dădeau mâncare bună.)

Seara îi împărtășea nevستی-sii bilanțul zilei de lucru.

— Închipuie-ți, dragă, la direcție sunt schimbări mari.

— Au schimbat conducerea? Întreba ea, întinzându-se alene.

— Ba nu, răspundea Filosofulo înciudat. Nu mai dau prăjituri. Azi au dat pișcoturi „Delegata”. Am mâncat paisprezece.

— Și la asta... cum îi zice... la sindicatul vostru, se interesa din politețe soția, tot pateuri?

— Pateuri, trâmbiță bucuros Avxenti. Azi am întârziat. Jumătate le și făcuseră dispărute. Ai naibii oameni! Dar pe vreo șase tot am pus mâna.

Și, mulțumit de ziua sa de muncă, Filosofulo adormea. Iar sforăitul lui eroic aducea prin combinația sunetelor cu o frază plicticoasă de serviciu: „Ascultându-l pe precedentul orator nu pot să nu remarc...”

Nu demult, Avxenti Panteleevici a pățit o mare nenorocire.

Năvălind la ședința comisiei pentru îmbunătățirea calității producției, Filosofulo s-a așezat într-un colț, ochind imediat o bucată mare și apetisantă de salam, din cel care se numește polonez. Alături se aflau, nu se știe de ce, o piuliță turtită, un cui strâmb, un mosor de ață aproape putrezită și o sticlă de lampă culoarea verde-deschis. Dar Filosofulo nu le acordă nicio atenție.

— Eu susțin! zise Avxenti, scoțând din buzunar un briceag.

Până să se termine referatul, Filosofulo reuși să termine salamul.

— Și ce observăm, tovarăși? exclamă oratorul, pe linia salamului, la noi lucrurile nu merg totdeauna bine. Nu e în regulă, tovarăși, nu e în regulă! Să luăm de exemplu, acest salam complet împruțit. Salamul,

tovarăși... Unde e salamul care era aici?

Toți au privit spre marginea mesei, dar în locul salamului nu mai era decât o bucățică de pieleță amărâtă legată cu sfoară.

Până când au ajuns să lămurească unde a dispărut salamul, Filosofulo s-a lungit la pământ și a început să horcăie. De data asta însă, horcăitul nu mai semăna cu obișnuitul „De acord, susțin”, ci mai curând cu „Aoleu! Doctorul!”

N-au reușit să-l salveze.

În aceeași zi, Avxenti a murit în chinuri groaznice.

INTRIGI

În viața tovarășului Babașkin, secretarul comitetului sindical, s-a petrecut o mare nenorocire: timp de zece ani masele l-au ales secretar, drept care a fost tot timpul scos din producție; dar iată că în al unsprezecelea an nu l-au mai ales. N-au mai vrut! Naiba știe cum s-a întâmplat una ca asta. E chiar de neînțeles.

La început lucrurile au mers bine. Președintele comitetului a prezentat raportul de activitate care a fost urmărit cu atenție. Babașkin se afla în prezidiu. Conform obiceiului, clipind des din genele-i albicioase, a notat cu creionul câteva idei emanate din documentul lecturat și a intervenit de două ori, spunând cu voce tare: „just!” (Prima dată, atunci când a fost vorba despre necesitatea luptei împotriva slabei prezențe la adunările generale iar a doua oară când s-a vorbit despre popularizarea mai largă a cunoștințelor sindicale. Nimeni nu știa ce sunt cunoștințele astea, nici chiar Babașkin nu știa, dar nimeni n-avea curajul să întrebe deschis ce semnificație au aceste două cuvinte.) Totul a decurs deci perfect.

Babașkin îmbrăcase o bluză model militar (fără epoleți) și purta cizme din piele de vițel. Aceasta era singura uniformă pe care o socotea indicată pentru un secretar scos din producție, deși, între paranteze fie spus, nu luase parte la niciun război.

— Și-acum trecem la alegeri, zise președintele, accentuând cu putere ultimul cuvânt.

Au purces la vot.

De obicei, președintele citea lista candidaților. Babașkin se ridica și spunea: „Există propunerea s-o votăm în bloc”, iar masele strigau: „Just, ce s-o mai lungim!”. Președintele răspundea „Permiteți-mi să socotesc aplauzele dumneavoastră...”, adunarea permitea și toți plecau bucuroși acasă. Pentru Babașkin începea un nou an de activitate ca secretar scos din producție. Tot timpul avea ședințe, tot timpul era cooptat sau coopta el pe alții, uneori diferiți membri scoși din producție organizau intrigi împotriva lui, alteori el însuși organiza intriga împotriva lor. Era o viață activă, plină de clocot și inedit.

Iată însă că a început harababura.

În primul rând, adunarea n-a vrut să voteze lista în bloc.

— De ce refuzați, zise Babașkin răsând demagogic, dacă există o propunere? Dacă o să votăm pentru fiecare în parte, ne vor trebui două ore, iar în bloc doar cinci minute și pe urmă vom putea pleca și noi acasă.

Dar cu o încăpățănare copilărească, masa de membri insista.

Babașkin socotea votarea individuală drept ceva tare jenant. Se

simțea de parcă îl dezbracă cineva. Și pe deasupra, o tânără membră de sindicat și-a permis o ieșire foarte dură, declarând că Babașkin nu s-a ocupat suficient de atragerea femeilor în activitate și că a avut o atitudine indiferentă față de unele probleme.

Mai departe, lucrurile s-au desfășurat ca într-un coșmar: Babașkin nu a fost votat.

Un timp totul i s-a părut nesperat, a crezut că președintele se va scula și va declara că a glumit și că adunarea, zâmbind binevoitor, îl va realege secretar scos din producție.

Dar n-a fost așa!

Soția era atât de convinsă că va fi reales, încât nici nu l-a mai întrebat de rezultat. În general vorbind, în familia Babașkin, noțiunile de „alegeri, votare, candidat” nu erau niciodată folosite în înțelesul lor propriu, fiind doar un fel de supliment monden la discuții.

A doua zi de dimineață, Babașkin a alergat la consiliul sindical regional ca să se plângă împotriva intrigilor. Se plimba pe coridoare, îi oprea pe toți și le spunea: „Nu m-au ales”. Dar oamenii nu aveau timp să-l asculte. Membrii consiliului așteptau și ei alegerile și se gândeau cu teamă că nu toți vor rămâne în posturile actuale. Președintele era și el prost dispus, îndruga cu glas tare ceva despre democrație, scărpînându-se nervos pe spinare cu o linie de metal.

Babașkin plecă. Era dezorientat.

Acasă avu o discuție serioasă cu soția.

— Cine o să-ți plătească acum salariul? întrebă ea cu o specifică intuiție feminină a realităților.

— Va trebui să trec într-o altă muncă, răspunse Babașkin. Am experiență, stagiul îndelungat, oriunde mă vor lua ca membru scos din producție.

— Cum să te ia, dacă trebuie să fii ales?

— Lasă, cu specialitatea mea mă descurc oriunde!

— Care specialitate?

— Ce tot întrebi prostii! Eu sunt lucrător sindical, vechi. Mă faci să râd, zău.

Soția îl privi cu atenție și agoi spuse:

— Norocul tău că eu știu să bat la mașină!

Era o femeie deșteaptă.

Seara veni acasă, emoționată și fericită.

— Dragul meu, am aranjat! Adineaori am vorbit cu administratorul de alături. Tocmai au nevoie de un om de serviciu. Condiții bune: șaptezeci și cinci de ruble pe lună, măhuri noi și două perechi de mănuși de protecție pe an. Măine te duci să te angajeze. Astă seară Gnerasim o să te învețe să măhuri. M-am înțeles cu el, îi dăm trei ruble pentru asta.

Babașkin ședea tăcut cu ochii țintă la etajera pe care se aflau

volumele din „Opere complete” de Marx. În toți acești ani de activitate clocotitoare nu reușise nici măcar să le deschidă. Babașkin bombăni:

— Astea sunt intrigi! Clar! Nu las eu lucrurile așa!

DISCUȚII LA MICUL DEJUN

Familia era compusă din trei persoane: tata, mama și fiul. Tatăl era un vechi luptător, mama o veche gospodină, iar fiul un vechi pionier cu părul tuns scurt și cu doisprezece ani stagiul de viață.

La prima vedere, totul părea în regulă.

Și cu toate astea, în fiecare dimineață, la micul dejun, familia se certa.

Discuția o începea de obicei tata:

— Eh, ce mai e nou pe la voi prin clasă? întreba el.

— Nu în clasă, în grupă! răspundea băiatul. De câte ori trebuie să-ți spun că noțiunea de clasă este pătrunsă de un înțeles feudalo-reacționar.

— Bine, bine. Fie! Grupă! Ce ați învățat în grupă?

— Nu am învățat! Am prelucrat! E timpul, cred, să o știi și tu!

— Bine! Și ce-ați prelucrat?

— Am prelucrat problemele influenței Iassalianismului asupra apariției reformismului.

— Aha! Iassalianism? Dar probleme ați rezolvat?

— Da!

— Eh, bravo! Ce probleme ați rezolvat? Grele?

— Nu, nu prea. Problemele filosofiei materialiste în lumina sarcinilor puse de a doua sesiune comună a Academiei și a agrarienilor.

Tatăl dădu ceaiul la o parte, își șterse ochelarii și își privi cu atenție fiul. Pe din afară părea un copil ca toți copiii.

— Și la literatură ce... ați învățat... pardon, ce ați prelucrat?

— Am citit în colectiv poemul „Cântec total, pentru părul de cal!”

— Despre căluți? întrebă cu oarecare speranță în glas tatăl... „Mă căluț înaripat, unde-alergi așa-nhămat?”...

— Despre părul de cal, repetă iritat băiatul. N-ai auzit niciodată:

Hai, copii, în goană, hai!

Căutați să prindeți cai!

Vers și cânt-al meu total

Pentru valorosul păr de cal.

— Prima oară aud... mmm... poemul ăsta curios, zise tatăl. Cine l-a scris?

— Arkadi Aburev.

— E un băiat din grupa voastră?

— Cum adică băiat? Să-ți fie rușine, tată! Susții că ești vechi

luptător și nu-l cunoști pe Aburev? E un poet celebru. Noi am scris și o compunere pe tema: „Influența operei lui Aburev asupra literaturii apusene.”

— Nu ți se pare cumva, întrebă cu precauție tata, că în opera acestui tovarăș Aburev nu prea există sentimente poetice?

— Cum să nu existe? Problema colectării părului, care calului nu-i folosește la nimic, dar care folosește industriei de saltele, este foarte bine pusă.

— Nu-i folosește?

— Absolut deloc!

— N-aveți cumva intenția sa colectați și urechi de cal?

— Hai, mâncați, mâncați! zise mama vrând să-i împace. Tot timpul vă certați.

Tatăl continuă să bombăne niște cuvinte de neînțeles și să ridice din umeri. Adunându-și puterile, capul familiei încercă din nou să intre în vorbă cu enigmaticul său copil.

— Și cum vă odihniți, cum vă distrați? Ce-ați mai făcut?

— Noi nu ne distrăm! N-avem timp de distracții!

— Și ce-ați făcut?

— Am luptat.

Tatăl se învioră.

— Eh, asta e bine! Și pe mine m-a pasionat în copilărie „*Bras roulé*” „*tour de tête*” prinderea capului la podea... Lupta franceză este foarte folositoare pentru dezvoltarea mușchilor.

— De ce „franceză”?

— Da' de care?

— Luptă obișnuită. Principială.

— Păi, cu cine v-ați luptat? întrebă tata, complet dezumflat.

— Cu lebedevismul.

— Ce mai e și lebedevismul ăsta? Cine e Lebedev?

— Un băiat de la noi!

— Se poartă urât? E obraznic?

— Îngrozitor de urât, tată! A repetat o serie întreagă de greșeli ale lui Deborin în caracterizarea mahismului și mecanicismului.

— ăsta-i un coșmar, nu altceva!

— Sigur că e un coșmar. De două săptămâni nu ne ocupăm decât de problema lui. Ne-am aruncat toate forțele în luptă. Ieri am avut o ședință principială extraordinară.

Tatăl se apucă cu mâinile de cap.

— Și câți ani are?

— Cine? Lebedev? Nu mai e copil! Are opt ani.

— Opt ani și voi vă luptați cu el?

— Păi tu cum crezi? Să ne transformăm în niște oportuniști? Să închidem ochii la problemă?

Cu mâinile tremurând, tatăl își luă servieta și, răsturnând în goană un scaun, fugi în stradă. Râzând cu superioritate, băiatul strigă în urma lui:

— Și mai zici că ești vechi luptător!

Într-o zi, sârmanul tată deschise ziarul și, neputându-și stăpâni satisfacția, scoase un strigăt de bucurie. Mama se sperie. Băiatul privea cam încurcat fundul ceștii de ceai. El știa despre ce e vorba: hotărârea cu școala. Urechile i se roșiseră și deveniseră străvezii ca la iepuri.

— Eh, și-acum ce-o să fie! stimate elev din clasa a IV-a? întrebă tatăl cu un zâmbet cam straniu.

Băiatul tăcea.

— Ce-ați mai prelucrat ieri în colectiv?

Băiatul continua să tacă.

— Ați lichidat în sfârșit lebedevismul?

Tăcere.

— Sârmanul băiat și-a recunoscut greșelile? Apropo, în ce clasă e?

— În grupa zero.

— Nu în grupa zero, ci în clasa pregătitoare, tună tata. E timpul s-o știi!

Băiatul tăcea.

— Ieri am citit că pe Arkadi Aburevski ăla al vostru nu l-au primit în Uniunea scriitorilor. Cum zicea? „Hai copii să rupem din rădăcină părul de cal?”

— „Pentru valorosul păr de cal”, șopti rugător băiatul.

— Aha! într-un cuvânt „Vers și cal total”. Hî? Vezi, eu îmi amintesc totul! Mai are influență asupra literaturii universale?

— Nnn... nu știu.

— Nu știi? Ce tot mesteci acolo când vorbești cu mine? Cine a scris „Suflete moarte”, nici asta nu știi? Gogol a scris. Go-gol!

— Un mistic total descompus și profund reacționar, sări bucuros băiatul.

— Nota doi minus, replică tatăl, fără drept de apel. Trebuie citit Gogol! Gogol trebuie învățat! Iar probleme o sa prelucrezi când o sa ajungi la academie. Ia vorbește-mi despre New-York...!

— Acolo se evidențiază mai mult ca oriunde, începu să turuie băiatul, contrazicerile capita...

— Asta o știu și eu! Tu să-mi spui pe malul cărui ocean se afla orașul.

Băiatul tăcea.

— Ce populație are?

— Nu știu.

— Pe unde curge Orinoco?

— Nu știu.

- Cine a fost Ecaterina a II-a?
- Un produs.
- Cum adică, produs?
- Stai să-mi amintesc... Am prelucrat problema... Aha! Știu. Un produs al epocii influenței crescânde a comerțu...
- Lasă asta, spune cine a fost? Ce funcție a ocupat?
- Asta n-am prelucrat.
- Aha? Dar cum recunoști un număr divizibil cu 3?
- Hai, mâncați, mâncați! zise mama, care suferea de inimă. Tot timpul vă certați...
- Nu, să-mi spună ce e o peninsulă, fierbea tata. Să-mi spună ce e Kuro-Sivo! Să-mi spună ce fel de produs e Henric Păsărarul!
- Enigmaticul copil sări de pe scaun, își băgă praștia în buzunar și fugi pe stradă.
- Repetentule! îi strigă în urmă fericitul tată. O să-i spun directorului vostru!
- Își luase, în fine, revanșa.

O PIESĂ ÎN CINCI MINUTE

În holul unei instituții erau atârinate două anunțuri: Unul – pe ușa din stânga, celălalt – pe ușa din dreapta. În respectivul hol nu mai existau alte uși.

Cu toate acestea pe anunțul care împodobește ușa stângă scria:

Partea stângă

În ceea ce privește anunțul de pe ușa dreaptă, și respectiva indicație era foarte precisă:

Partea dreaptă

Naiba știe ce-o mai fi și asta? De neconceput! Cine are nevoie de astfel de inscripții? Sugarii? Dar sugarii nu au treabă la această instituție. Atunci poate că inscripțiile trebuie să-i ajute pe analfabeți să afle care-i dreapta, care-i stânga? Analfabeții însă nu vor putea aprecia grija manifestată față de ei, pentru că ei nu știu să citească. Iar dacă ar ști, atunci s-ar putea orienta foarte ușor și fără această inscripție.

Faptul te uimește cu atât mai mult, cu cât instituția de mai sus este o editură vizitată în exclusivitate de titani și genii, adică de scriitori și critici.

Dacă aceste rânduri ar fi fost destinate unei gazete de perete serioase numite, să zicem, „Glasul limpede”, nu ne-ar fi rămas altceva decât să ne întrebăm:

— Ce ne semnalează nouă acest fapt de viață?

Și cu toate că aceste rânduri nu vor vedea lumina tiparului în „Glasul limpede”, faptul ne semnalează totuși ceva. Ne semnalează că, în dorința nebunească de a se deosebi din masa pestriță a șefilor serviciilor administrative, intendentul sus-zisei instituții a ajuns până la starea care se numește popular „într-o ureche”.

Putem paria că el s-a declarat supra-administrator-fruntaș și că în acest moment, clipind speriat din genele sale sure, creează o nouă serie de anunțuri cu care se pregătește să echipeze scara instituției:

Prima treaptă

A doua treaptă

A treia treaptă

Și așa mai departe, după numărul treptelor, total o sută patruzeci și nouă de inscripții.

Activitatea supra-administratorului-fruntaș este stupidă, dar nu provoacă daune prea mari. Se știe că orice idee bună își are obligatoriu și prostul ei. Asta ia ideea și o dezvoltă cu mare grijă până o face să frizeze absurdul.

Nu e periculos, bineînțeles, nici cvartetul vocal care trâmbițează pe toate drumurile că din acest moment se declară cvartet de șoc, luându-și numele de „Munca fără pauză în Săptămâna redusă”.

Lasă-l să se numească așa! Trivialitatea nu dispare ușor. Dar superșocurile care i-au cuprins pe unii dramaturgi, ei bine, alea te sperie.

Vezi ici și colo apărând în ziare telegrame-fulger despre succesele trăsnitoare ale dramfruntașilor:

„În ultima lună, dramaturgul-fruntaș Konstantin Globalov a scris în cadrul întrecerii socialiste cinci piese actuale pentru teatrele cluburilor și cheamă la scrierea aceluiași număr de piese pe dramaturgul E Duduev”.

Sau:

„Brigada de șoc a scriitorilor de pe lângă *Asociația pentru cultivarea deprinderilor civilizate în rândul foștilor proprietari de gospodării individuale* a realizat în ultimele trei zile unsprezece piese pentru scenele satești. Pieseile tratează diferite probleme de actualitate și se intitulează:

Fania-minierița (Vodevil dansant sătesc), *Cu o ață de la fiecare faci surtuc pentru sărac* (Gravura sătească), *Ceafa* (Dramă populară în șapte acte), *Cămăși pentru cei goi* (Moment coral), *Uscătoria de snopi* (Dramă), *Roata* (Drama în patru părți), *Arătură* (Dramă cu prolog și apoteoză), *Calul de fier* (Operă sătească), *Chiaburul Evtiuhin* (Scene de viață), *Popa Feodor a găsit un castravecior* (Spectacol de estradă).

Și fiecare zi ce trece ne aduce noi știri înfricoșătoare. E. Duduev a și răspuns la chemarea lui K. Globalov și în optsprezece ore-șoc a scris și a reușit să bată la mașină patru piese care ridică problema părăsirii de către ingineri a pozițiilor de neutralitate politică, chestiunea folosirii deșeurilor de fire în industria textilă și situația mișcării colhoznică.

Pentru a-l pune la pământ definitiv pe Globalov, dramaturgul Duduev a declarat că munca nu l-a obosit și că în aceeași zi a compus o operetă în trei acte pentru care a creat și muzica, cu toate că până acum nu s-a manifestat de fel în domeniul muzicii.

Brigada de pe lângă „Asociația pentru... etc” a depășit și ea ritmurile vechi, crescând productivitatea muncii cu șaptezeci și trei la sută.

În legătură cu aceasta, presa a comunicat:

„O piesă în cinci minute: comedia *Neregulile tezaurului la serviciul marcării aurului*”.

Era vorba despre ultimele realizări ale dramaturgului Vasili

Hotentodt.

Într-un euvânt, cârpacii au ieșit la paradă. Cu tobele în frunte!

Și de data aceasta folosesc o toabă foarte potrivită și anume ideea întrecerii în muncă. Ascunzându-se după această toabă, ei fabrică sute de cârpăceli exorbitante.

Iar dacă afișele suprintendentului te fac poate să râzi, întrecerea „Hotentodt-ților” te înfricoșează. Să nu uităm că piesele astea se și joacă!

Să nu uităm că pe undeva se reprezintă tragedia populară în șapte acte *Ceafa*. La radio se și transmite spectacolul de estradă intitulat *Popa Feodor a găsit un castravecior*. Se joacă și *Fania-minierița*, se joacă *Uscătoria de snopi* și *Arătura*. Salvați-ne, cei care sunteți investiți cu acest drept! Apărați socialismul!

Izgoniți vulgaritatea!

CUM SE FACE UN FILM (SECRETUL DE FABRICAȚIE)

Să începem cu începutul.

Bătrânul combinator de șuşanele Multipolski primeşte o scrisoare dactilografiată pe o foiţă îngusta de țigară prin care este invitat de urgență la studioul cinematografic în scopul antamării unor tratative.

Simțind în subconștientul său că în afara foiței de țigară ar putea exista niște hârtii mai groase, cu un foșnet mai plăcut și cu anumite însemne oficiale și cifre pe ele, respectivul om de litere își face rapid apariția în biroul indicat unde este primit de un colegiu de redacție zâmbitor compus din nouă persoane.

În birou există doar un singur scaun pe care stă șeful secției de scenarii. Restul șefilor stau pe calorifere. Camera e murdară, iar pe masă se află (nimeni nu știe de ce) o bufniță împăiată. Optimista zburătoare avea (iarăși nimeni nu știa de ce) doar un singur ochi. De altfel, la studiourile cinematografice găsești totdeauna fel de fel de obiecte stranii: un urs care ține pe etichetele din față o farfurie de lemn încrustat, un automat pentru bilete de peron ba chiar și bustul hatmanului Mazepa.

Colegiul îi comunică lui Multipolski că a sosit momentul să se încadreze în activitatea cinematografică și să se apuce de un scenariu. Multipolski răspunde că, personal, dorește demult să se încadreze și (ca să precizeze metaforic situația) chiar să se includă cu totul. Așadar, în lipsa oricăror divergențe de creație, părțile trec cu zâmbetul pe buze la semnarea contractului-tip.

— Avansul îl puteți primi chiar azi, zice cu tandrețe în glas șeful secției de scenarii, dar trebuie să ne dați un subiect, în scris. Scurt.

— Vedeți dumneavoastră, se strâmbă Multipolski, nu am niciun subiect în cap.

— Bine, atunci scrieți-ne măcar o, temă.

— Nici temă nu prea am, nu mi s-a clarificat.

— Scrieți orice...

— Cum adică, orice?

— Adică orice, ca să avem o hârtie, un document pentru justificare.

Multipolski se așază cu burta pe masă și înșiră prompt câteva rânduri în care se întâlnesc foarte des expresiile „în planul...” și „în profilul...”

Bufnița chioară privea cu tristețe la combinatorul de șuşane. Ea știa cum o să sfârșească toate astea.

În prima lună după semnare, pe Multipolski nu l-a chinuit prea mult

conștiința. Nici în următoarele luni nu s-a antrenat și nu s-a inclus. Doar atunci când i s-a înmănat o notificare (scrisă tot pe foiță de țigară) prin care era avertizat că trebuie să predea scenariul în 24 de ore, Multipolski a înțeles că nu mai există nicio scăpare. Și totuși, hotărâse să se țină tare pe poziție: chiar dacă ăia o să-i vândă toate lucrurile din locuință ca să-și recupereze banii, el tot nu le va scrie scenariul. Aștepta să se petreacă o minune! Numai că minunea nu se mai petrecea. În locul ei, apăru în viața omului de litere echipa de muncitori specialiști în căratul mobilei.

Nu mai era nicio clipă de pierdut! Multipolski zăvorî ușa și în timp ce muncitorii băteau furioși și amenințau cu miliția, el scria cu o viteză uimitoare.

BETONIERA EI

Scenariu în opt acte

1. Din fondu: Coșuri de fabrici și roți dințate.
2. Gros plan: O roțiță de transmisie.
3. Gros plan: Printre spițele roțiței apare chipul Avdotiei, tânără frunză în muncă.
4. Text: „Pe fondul crizei capitaliste care se întetește tot mai mult, frumoasa Dunia înfloarește și capătă un nou conținut industrial”.

Multipolski scria repede și ușor, mai ales că se afla sub directă influență a țipetelor și înjurăturilor echipei de muncitori care, cu încăpățănare, nu părăsea palierul. Și când, în fine, muncitorii ajutați de forțele miliției au reușit să spargă ușa, scenariul „Betoniera ei” era gata.

Colegiul studioului a fost destul de ambiguu în aprecieri, într-un fel, scenariul le plăcea, dar parcă se așteptaseră la cu totul altceva. Nici ei nu prea știau la ce se așteptaseră, dar se așteptaseră întrucâtva la ceva mare.

Șefii de secții mârâiau indispuși, se învăteau, nu-și găseau locul. Și totuși erau mulțumiți pentru că aveau în față un manuscris, prin urmare un document justificativ:

— Măcar există ceva de la care putem porni, zise șeful secției de scenarii, căutând să nu privească în direcția înțelepte bufnițe. Fără îndoială că mai trebuie adăugat câte ceva ici și colo...

— Asta se poate, răspunse, gata la orice, Multipolski. Dar ce?

— Ceva așa... Ca să se vadă că s-a lucrat asupra scenariului, că s-a corectat, că s-a transformat.

— Aici, de exemplu, se auzi o voce de la fereastră, nu e suficient oglindită problema lichidării influenței șamanilor-vrăjitori din Stepa calmuță.

— Șamani? murmură interogativ Multipolski, care se mai afla încă sub dominația spaimei provocată de echipa cărătorilor de mobilă. La mine acțiunea se petrece în Regiunea centrală de cernoziom... Se poate însă adăuga!... Voi adăuga!

Omul de litere este de asemenea rugat să adauge problema pescuitului de primăvară și a înfrumusețării curților. I se propune totodată să prelucreze cumva chestiunea atragerii muncitorilor vârstnici nefamiliști în activul de bază al cluburilor.

— Și asta se poate, căzu de acord Multipolski. Deci în vârstă și nefamiliști...

Văzând un scenariu conceput în planul unui poem industrial și în profilul mobilizării opiniei publice la lupta împotriva influenței șamanilor și vracilor din Stepa calmuță, regizorul se face galben-verde la față și nu vrea să accepte transpunerea lui pe ecran.

— Așa nu se poate, drăguțule! îi șoptește șeful secției de producție. Pentru scenariul ăsta s-au plătit bani. Filmul trebuie făcut!

— Bine, dar e o aiureală! îngână el.

Până la urmă însă cade de acord să realizeze planul.

Dacă are documente justificative, de ce nu? I s-a dat să-l facă, îl face! Și în afară de asta, îl ispitește ideea de a se deplasa în Stepa calmuță în vederea găsirii unor peisaje exotice.

După un an, într-o sală de vizionare, gânditorul colegiu recepționează filmul. Privind chipurile îngrozite care apar după aprinderea luminii, directorul studioului declară cu severitate:

— Filmul trebuie salvat! Așa cum e, nu poate fi dat pe piață!

— Eu cred că aici ar trebui adăugat ceva, spune un tânăr pe care cei prezenți îl văd pentru prima oară printre ei. (Nimeni nu știe, de fapt, cum a ajuns în sală.)

Colegiul privește cu speranță spre el.

— Bineînțeles că trebuie și refăcut, continuă necunoscutul. În primul rând toată tema betonierei să fie exclusă! Avdotia trebuie să se ocupe de soia. Asta e la modă și prin chestia respectivă filmul va câștiga! Dar, întreb eu, de ce activistul Fedoseici nu îl reeducă pe șaman? Care e cauza?

— Păi nu poți să-l reeduci dintr-odată! bombăni regizorul.

— Dar de focul purificator al ideilor ați uitat? întrebă triumfător tânărul.

După acest argument irefutabil, salvarea filmului se încredințează expansivului tânăr. Salvarea consumă o imensă cantitate de timp și, din motive necunoscute, atrage după sine deplasarea pe litoralul caucazian.

După o nouă vizionare (filmul se numește acum „Chipul deșertului”), membrii colegiului nu îndrăznesc să se privească în ochi. Un singur lucru e limpede: filmul trebuie salvat. Absurditatea acțiunii

e atât de evidentă, încât hotărâsc să transforme pelicula într-o revistă muzicală grotescă cu desene animate și cuplete umoristice.

— Chestia asta pică tocmai bine, strigă șeful uneia din secții (nu se știe care), tocmai am primit o circulară despre necesitatea promovării comediei.

Toți se liniștesc ca prin farmec! Există o hârtie justificativă, se poate deci transforma în comedie.

Doi umoriști aduși de la Kiev schimbă cu mare repeziciune caracterul poemului industrialo-agrar. Tot ceea ce se petrece în film este redat în planul visului pe care îl are bețivanul și inconștientul de Fedoseici.

Obosind până la urmă de atâta luptă pentru salvarea filmului, cei în drept trimit opera spre difuzare undeva la țară, sperând că cetățenii cronicari nu vor ajunge până acolo ca să-l vadă.

Mult timp încă după premieră, colegiul își tot pune întrebarea:

„De ce oare a ieșit așa de prost? De zgârcit nu ne-am zgârcit, am oglindit toate problemele, nu ne-a scăpat nimic! Și totuși filmului îi lipsește ceva! Care-o fi cauza?”

SEMICOCOȘOVISMUL

Din când în când (dar cel puțin o dată pe lună), lumea teatrală se trezește strigând în gura mare:

— Estrada trebuie însănătoșită!

— E timpul să se termine!

— Afară!

Toată lumea știe cu ce trebuie *să se termine* și cine trebuie dat *afară*!

— E timpul, da, e timpul! exclamă directorii și regizorii teatrelor de revistă.

— Ehe, demult e timpul! oftează actorii aceluiași teatre.

— Afară! Afară! Și mai repede! suspină Direcția generală a artelor.

Se iau hotărâri urgente și imediate ca prin eforturi suplimentare să se pornească la însănătoșirea estradei și să se termine odată cu aiurelile de acolo.

Toți știu despre ce e vorba: despre aiurelile lui Semicocoșov.

„Multilateralul om de artă” Semicocoșov, această curată nenorocire a estradei, a inundat piața cu romane vulgare („Furnale fumegau în ziua aceea, și tu ai plecat într-un landou”), cu scheciuri („Un funcționar sub divan”), cu strigături populare („Dragul meu nu e un prost / Sub salcâm strigă orații / Eu alerg la magazin c-un rost / Vreau să cumpăr Obligații”), cu spectacole de revistă („Spune: A!”), cu operete („Valurile autocriticii”) și altele.

Bineînțeles că pe lângă Sandro Semicocoșov la toate astea au colaborat și Boris Amoniakov, Louvrie, Leonid Kegelban, Leonid Tremurev și Artur Ivanov. Toți făceau parte din școala lui Sandro și toate activitățile susnumitelor persoane erau caracterizate prin termenul general de *semicocoșovism*. Într-adevăr, fenomenul era respingător și trivial! Romanele erau îngrozitoare. La fel erau și revistele, strigăturile și scheciurile...

Dorința lumii teatrale de a însănătoși estrada era binevenită și salutară.

Însănătoșirea estradei începe de obicei cu convocarea unei adunări ultragenerale lărgite la care sunt invitate să participe persoanele interesate: opt sute șazeci și doi scriitori, nouăzeci de poeți, cinci sute uhu critici, aproximativ o mie cinci sute compozitori, cadre administrative și tinere talente.

— Nu sunt prea mulți? întreabă îngrijorat un cadru cu muncă de răspundere.

— Da' de unde! În total sub trei mii. Înseamnă că o sa vină vreo șase. De mai mulți nici n-avem nevoie. Vom organiza un puternic grup dramatic, îl împărțim în semigrupe și la muncă cu ei!

Într-adevăr, în ziua și la ora stabilită, în clădirea cercului, unde miroase a măgăruși dresați și a cai inteligenți, sus la etaj, într-o sală a administrației, marea ședință anunțată începuse.

Primul sosește tânărul Artur Ivanov. (E îmbrăcat într-un palton cu guler de maimuță.) În urma lui năvălesc cei doi Leonid (unul Tremurev și celălalt Kegelban). După Louvrie și Amoniakov apare însuși Sandro Semicocoșov. Are un mers foarte hotărât și nimeni nu se îndoiește că s-a pregătit intens pentru a începe lupta împotriva semicocoșovismului.

— Așadar, tovarăși, încep cadrul cu muncă de răspundere, din păcate nu s-au adunat nici pe departe toți invitații, dar cred ca putem deschide ședința. Permiteți?

— Dă-i bătaie, dă-i bătaie! zice Amoniakov. Timpul nu așteaptă! A sosit, în sfârșit, vremea să însănătoșim problema!

— Păi eu ce ziceam? gemu președintele. Până azi, activitatea noastră nu s-a desfășurat în perspectiva care ar fi trebuit să se desfășoare. Am rămas în urmă, ne-am împotmolit...

Din cuvintele președintelui reieșea că în teatru s-au produs diferențieri pozitive pe când estrada e mereu codașă. (Până acum Louvrie scrisese reviste împreună cu Artur Ivanov, Leonid Tremurev lucrase cu Boris Amoniakov, iar Sandro Semicocoșov fusese ajutat de Leonid Kegelban).

— Trebuie să ne reorganizăm! strigă președintele. Dacă Louvrie va scrie împreună cu Tremurev, Sandro și-l va lua ca ajutor pe Ivanov, iar Kegelban pe Amoniakov, atunci desigur estrada se va însănătoși!

Toți sunt de acord cu președintele. Și peste o săptămână în portofoliul estradei intră producții însănătoșite.

O română („Priveai din landou cum se înalță hidrocentrala”), un scheci („Radioul din așternutul altuia”), strigături colhoznice („Drăguțul meu este un prost, nu muncește, n-are un rost, în colhoz el nu lucrează, pe tractor nu activează”), o revistă („Nu ne bateți la cap!”), o operetă („Foxtrot la Polul nord”) și altele.

Pentru o lună toți se liniștesc.

Se consideră că estrada s-a însănătoșit.

ĂSTA-I OBICEIUL!

Cercul se agață cu o încăpățănare neobișnuită de tradiții învechite. Singura comparație posibilă ar fi doar cea cu parlamentul englez, unde obiceiurile s-au statornicit de sute de ani. Chiar și azi, prezentatorul de circ mai apare în jachetă, rostindu-și discursul pe nas, de parcă are guturai.

Ăsta-i obiceiul!

Venind la parlament, regele Angliei bate de trei ori la ușă, cerând permisiunea să intre, iar membrii Camerei Comunelor se prefac foarte ocupați, adică, vezi dumneata, ei nu au timp să discute cu monarhul. Asta-i obiceiul, n-ai ce-i face! La circ, după ce-și termină numărul, clovnul își aranjează o ieșire „de efect”, în patru labe, emitând zgomote cu acea parte a trupului care în momentul respectiv se află în punctul cel mai înalt. Și ăsta-i tot un obicei! A întreba pe cineva de la circ de ce se face așa și nu altminteri, e inutil. Se face așa pentru că așa s-a apucat. Și de ce tocmai așa? Foarte simplu! Pentru că ăsta-i obiceiul! Dar pentru ce se obișnuiește așa? Ei bine, asta n-o mai știe nimeni!

Și viața circului, cu „ăsta-i obiceiul”, curge mai departe. Odată cu înserarea se aprind luminile din jurul unui imens afiș. De acolo, de sus, te privește un fante eu mustăcioară pana-corbului și cu un bici în mână. În fața lui stau în două picioare caii. Asta este numit „Tablou cu 30 de cai”. Dar atunci când, în sunetele muzicii, intră caii în arenă, toți cei care știu să numere pot depune mărturie că sunt în total opt. Să știți că nu e vorba despre vreo înșelăciune! Asta e obiceiul! Pe afiș scrie treizeci, în arenă ies opt. Și dacă prin cine știe ce minune ar fi apărut treizeci de cai, am fi avut de-a face cu o flagrantă încălcare a tradițiilor.

Pe baza acelorași principii aritmetice, patruzeci de lei bătrâni se numesc „100 lei 100”, iar cincisprezece pui de crocodil „60 de crocodili de pe Nil și aligatori”. Iar atunci când afișul anunță „40 de papagali dresați. O minune a psiho-tehnicii”, toți știu dinainte că vor vedea un papagal, care știe să spună doar: „te iubesc” sau: „vine inspectorul financiar”, și alți patru care se dau din când în când peste cap în leagănul lor (asta însă doar pentru propria lor plăcere).

În pauză, prezentatorul anunță cu emfază că doritorii pot vizita menajeria. Taxa – douăzeci de copeici. Copiii intră pe gratis.

De ce e nevoie să mai plătești douăzeci de copeici dacă ai plătit biletul, asta nu se știe. Nici direcțiunea nu știe. Pentru circ, banii ăștia nu prea reprezintă cine știe ce. Dar ăsta-i obiceiul: trebuie să-i încasezi pe spectatori. De la copii nu se ia. Prietenia cu copii este una dintre

tradițiile frumoase ale circuitului.

La circ găsești și ofițeri de marină. De exemplu căpitani. Nu oricine se poate numi căpitan. Acrobații, jonglerii, clovnii, călăreții sau patinatorii pe roțile nu pot fi niciodată căpitani.

Ehe, căpitanul e ceva deosebit. Căpitan poate fi îmblânzitorul de lei, tigri sau crocodili. Dar nu acesta e căpitanul principal. Căpitanul principal este cel care execută saltul mortal.

Chiar de la începutul reprezentației, spectatorul observă sub cupolă niște instalații noi, necunoscute, și un obiect misterios învelit în pânză de cort. Obiectul atârână de obicei exact deasupra orchestrei.

În pauză, căpitanul, îmbrăcat într-un halat de baie, controlează personal ancorajul cablurilor. Căpitanul nu are încredere în nimeni. Căpitanul se încrede doar în sine însuși.

Cercul se pregătește o oră întreagă pentru numărul lui: se aud bătăi de ciocan, motoarele pornesc să huruie și, în sfârșit, apare soția căpitanului, frații lui și celelalte rude. Motoarele huruie și mai tare, se aprind toate luminile și iată-l pe căpitan pătrunzând plin de curaj în arenă. E îmbrăcat într-un costum de piele, are o cască de aviator pe cap și niște ochelari înfricoșători de motociclist pe nas. Imediat începe operația de rămas bun. Acesta-i obiceiul!

Căpitanul. Își sărută nevasta, care, abia-abia stăpânindu-se să nu izbucnească în hohote de plâns, îi explică cu niște gesturi largi (rusește nu știe) că ea personal este împotriva acestui număr. Ea presimte că azi se va întâmpla o nenorocire. Căpitanul continuă să-și ia rămas bun, prelungind la maximum strângerile de mână cu frații și cu rudele mai îndepărtate. Frații dau și ei din cap în semn că nu. Ehe, dacă ar fi știutăștia să vorbească rusește! Ar fi strigat tuturor să nu-l lase pe căpitan să-și realizeze intenția lui nebunească. Până și prezentatorul își duce batista la ochi. În fiecare seară vede numărul și totuși nu-și poate stăpâni lacrimile.

Dar căpitanul nu se lasă! Face cu mâna un semn de adio publicului, o împinge brutal deoparte pe nevastă-sa și se instalează în ghiulea.

Așadar, prin contribuția comună a direcțiunii și a rudelor căpitanului, publicul este atât de speriat, încât mulți spectatori o iau la fugă pentru a nu fi martori la moartea celui mai formidabil dintre căpitani.

Numărul în sine durează șase secunde și, în comparație cu scenele pregătitoare care îți sfâșie inima, nu pare chiar atât de înfricoșător. Zborul este într-adevăr greu și periculos, dar ar fi putut să se desfășoare fără să-i bage în sperieți pe spectatori. Acesta-i însă obiceiul!

Construcția cea mai subredă din cetatea circuitului este genul vorbit. Sub presiunea consiliilor artistice, presei și comitetului sindical, tot timpul apar noi și noi fisuri. Repertoriile clovnadelor beneficiază în ultimul timp de introducerea elementului contemporan. Clovnii s-au

adaptat epocii. Numai că în acest domeniu s-a produs un fenomen foarte negativ. O proastă tradiție a fost înlocuită cu o altă tradiție proastă. Nu se știe de ce, dar cercului i-au fost repartizate fărămiturile de la masa satirei și umorului, care și așa nu se poate lăuda că ar fi prea îmbelșugată.

Și atunci când în program scrie că în arenă sunt prezenți „umoriști în repertoriu modern”, poți fi sigur că melodia va fi una veche (ca să „prindă” la public), iar cupletele vor avea ceva fundament „ideologic”.

Lucrurile se petrec după un șablon bine stabilit.

La început este adusă o pianină pe roțile. Apoi apar clovni (acoperiți de faină și zorzoane strălucitoare), care încep să critice anumite realități:

Publicul ascultă întristat.

Primul clovn-satiric

Am intrat la CEC cu treabă

Și-am văzut oameni la coadă.

Al doilea clovn-satiric

La Meyerhold dacă intrai

Unu-doi doar de vedeai.

Celor de la circ le place foarte mult să-l demaște pe regizorul Meyerhold. Și totdeauna spun despre el lucruri supărătoare.

Achitându-se de obligația prezentării problemelor contemporane, clovni-satirici încep să cânte mai tare, acompaniindu-se la buhaiuri.

Primul clovn-satiric

Vai ce vremuri bune-erău

Fuste scurte se purtau

Al doilea clovn-satiric

Dar acum, pierzi orice avânt

Poartă fuste până la pământ

Din cauza suscântatului cuplet, clovni au avut serioase ciocniri cu activul de bază al cercului. Activul de bază cerea eliminarea acestor versuri din cauza imoralității lor. Clovni satirici au căzut însă în genunchi, implorând cu lacrimi în ochi să le lase cupletul, pentru că fără critica făcută femeilor și fustelor lor, ei nu-și iau angajamentul că vor putea înveseli publicul. Altfel ei nu ies în arenă! Ce să-i faci, aștia sunt comicii. Până la urmă, socotind cupletul ca un experiment artistic, li s-a dat aprobarea.

Printre anecdotele culese în culise exista una care se bucura de mare

succes.

Unui celebru cântăreț de operă i s-a spus odată:

— Ascultă, dragul meu, dumneata ești total idiot.

— Dar vocea? a replicat el pe loc.

Și atunci toți au ridicat din umeri pentru că n-aveau contraargumente. Vocea era, într-adevăr, extraordinară.

Azi, când li se spune celor de la circ:

— De ce vă modernizați atât de greu? E o chestie pur și simplu scandaloasă!

— Dar veniturile? răspund ei cu o altă întrebare.

Oamenii slabi de caracter ridică din umeri.

Veniturile sunt într-adevăr mari.

MICROBIȘTII

Pentru toți cetățenii vara s-a terminat. Oamenii și-au luat galoșii la purtare, așteaptă supuși gripa, se apropie foarte des de sobe și calorifere, mângâindu-le drăgăstos cu degetele lor reci.

Dar pentru iubitorii fotbalului, vara e încă în plină putere. Stau înghesuiți pe stadion, se feresc de ploaie acoperindu-se cu ziare, și rămân aceiași entuziaști chiar dacă pe fețe li se preling stropi groși de apă cerească. Uneori nici nu știi dacă sunt picături de ploaie sau lacrimi de emoție provocate de jocul splendid la care asistă.

De câteva ori pe an există la Moscova niște zile uimitoare: sunt zile fără nicio ședință. Clopoței președinților amuțesc, nimeni nu cere cuvântul, nu auzi nicio voce care să citească vreun raport lung-lung.

Toți sunt plecați, li găsești pe stadionul „Dinamo”, la meci.

Iubitorii fotbalului vin de peste tot. Tineri sau bătrâni, asta n-are importanță pentru că toți sunt amatori de educație fizică. O masă imensă de oameni se îndreaptă spre stadion, pășind pe șoseaua care are marcat „kilometrul perfect”, locul desfășurării crosurilor de masă.

Exact aici, în fața stadionului, s-a petrecut pentru prima oară un caz unic pe plan mondial: niște pietoni au călcat un automobil.

Repetăm: nu automobilul a strivit un pieton, ci pietonii au strivit un automobil.

Drama s-a desfășurat la „kilometrul perfect”. Văzând printre copacii parcului turnurile stadionului, nerăbdătorii microbiști au depășit viteza legală și, cât ai clipi din ochi, au strivit un pașnic „Ford”, model „A”, care tocmai trecea pe bulevard. „Fordul” chițăia ca un șoricel. Dar nu mai era nimic de făcut. Cincizeci de mii de oameni călcaseră peste el. După cum prea bine se poate deduce, mașina a fost dată la fier vechi. La același „kilometru perfect”, o bătrânică venită de la țară exact în ziua meciului a așteptat opt ore tramvaiul. Și după cum iarăși prea bine se poate deduce, fără niciun rezultat. Neînțelegând absolut nimic, bătrânică a plecat înapoi la țară.

În ziua meciului, situația cetățenilor obișnuiți este îngrozitoare. Toate mijloacele și căile de comunicație sunt acaparate de microbiști. Dând activ din mâini și făcând pronosticuri în gura mare, ei ocupă vagoanele, trotuarele, părțile carosabile, înconjoară câte un taxi răzleț, implorându-l cu lacrimi în ochi pe șofer să-i ducă la stadion.

Într-un fel sau altul, fericiții posesori ai biletelor ajung la stadion. Este vorba despre spectatorii organizați care obțin biletele prin comitetele de întreprinderi.

Dar la porțile stadionului îi așteaptă o mare mulțime de spectatori neorganizați. Aceștia n-au găsit bilete și nici nu vor găsi. Ei au venit

sperând într-o minune. Calculul lor e simplu: măcar unuia din cei cincizeci de mii i se va îmbolnăvi nevasta sau un prieten („se mai întâmplă și cazuri din astea”, visează spectatorul neorganizat). Acest „unul” va trebui să-și vândă biletul. Sau te pomenești că vreun individ anormal, ajuns la poarta peluzei, se răzgândește și nu mai vrea să vadă meciul. Și el va trebui să-și vândă biletul.

Așa că spectatorul neorganizat îl privește direct în ochi pe cel organizat și îi șoptește:

— N-aveți un bilet în plus?

Dar degeaba! Totul e în zadar! În această zi, nici nevestele, nici prietenii nu se îmbolnăvesc. Iar oameni anormali nu există.

De fapt, se povestește că un cetățean, un tip mai original probabil, ar fi propus cândva un bilet la peluză. De abia a scos însă primele cuvinte pe gură, că a și fost înghițit de oceanul spectatorilor neorganizați. Învălmășeala a ținut cam două minute, după care, cu fețele îmbujorate, oamenii s-au împrăștiat. Pe locul respectiv s-au găsit doar doi nasturi de la haină și o grămăjoară de scrum. Nici până azi nu se știe unde a dispărut iresponsabilul posesor al biletului.

Exact cu o jumătate de oră înaintea începerii meciului, când spectatorii vin în bancuri, ca scrumbiile, când mașinile, adunate din tot orașul, se întind în șir nesfârșit, studioul cinematografic trimite o echipă de filmare ca să tragă urgent cadre pentru o scenă menită să reprezinte circulația obișnuită de pe străzile New-Yorkului.

Sectoarele de beton ale stadionului sunt arhipline. La tribuna întâi spectatorii își desfac pachetelele și, agitați, iau o gustare pentru ca n-au avut timp de masă. La tribuna a doua, cea cu soare, spectatorii își confecționează din ziare iot felul de tricouri și capele prostești pentru a se feri de insolație (?) și, mai ales, pentru a putea vedea ceva. În sfârșit, se aude fluierul arbitrilor. În mod inconștient, toată lumea oftează cu ușurare. Fumătorii își aprind țigările ca să nu piardă pe urmă timpul, nefumătorii își bagă bomboane de mentă în gură, plescăind apoi satisfăcuți.

„Meciul se desfășoară cu o viteză revoltătoare”, își zice microbistul. Cu toate că jocul durează o oră și jumătate, microbistului i se pare că a fost mințit, că au jucat doar două minute și că arbitrul a ținut fățiș cu una dintre echipe. În afară de toate acestea, microbistului i se pare în permanență că arbitrul nu știe să arbitreze, că linia de înaintare nu aleargă în viteză, că jucătorul de pe extrema stângă nu valorează un ban, fiind total demagnetizat, că adversarii au marcat golul din *off-side* și că, dacă ar fi fost el (microbistul) pe teren, jocul s-ar fi desfășurat mai bine, mai interesant și mai corect.

Să știți însă că microbistul nu e un tip rău. E un om adevărat: suferă pentru echipă, se bucură pentru ea din tot sufletul, apreciază jocul frumos, apreciază o pasă reușită sau un șut puternic la poartă. Nu-i

plac jucătorii care trag aiurea și individualiștii care driblează inutil, care joacă de parcă sunt singuri pe teren, emițând note false în splendida simfonie a fotbalului.

Numărul spectatorilor prezenți pe stadion în ziua unui meci internațional depășește realizările tuturor întreprinderilor de spectacole luate la un loc.

Finalul meciului se desfășoară pe înserat. Deasupra terenului zboară un avion care – acolo sus – mai e încă luminat de razele soarelui; în tribună însă au început să se observe flăcările chibritelor aprinse. În aceste clipe, când nervii sunt încordați la maximum, se mai găsește câte unul care se ridică de la locul lui și, călcând peste picioare, se repede spre ieșire, mânat de dorința ocupării unui loc pe scaun în tramvai. Observându-i pe cei care-l urmează, poți vedea câți asemenea spectatori lipsiți de valoare au fost prezenți la meci. (Cam vreo trei mii se ridică și dau fuga spre ieșire.) Pentru ei tramvaiul e mai de preț decât fotbalul. Acești oameni sunt disprețuiți, așa cum sunt disprețuiți prin alte părți spărgătorii de grevă.

În timp ce respectivii, chițâind și călcându-se în picioare se bat pentru un loc pe banchetă, marea masă a spectatorilor trăiește emoțiile ultimelor combinații și pase.

Adevărații microbiști rămân în tribune chiar și după fluierul final al arbitrului. Iar atunci când se ridică și pornesc spre ieșire, o fac încet și cu demnitate. La „kilometrul perfect” discută meciul și dau verdictele definitive asupra cutărui sau cutărui jucător.

Singuraticii nu se simt bine printre ei. Ar voi să schimbe o părere cu cineva, dar n-au cu cine. Zâmbind jalnic, singuraticul se apropie de un grup și caută să intre în vorbă. Dar toți sunt înfierbântați și apariția unui nou interlocutor este primită cu răceală. Rău o mai duc singuraticii!

La ultimul meci internațional, un cunoscut microbist a pățit o mare nenorocire. Venise cu un grup de prieteni. La ieșire însă s-a pierdut. Și – vai, ce tragedie pentru el – nu a avut cu cine să dezbată problemele ridicate de meci. Se învârtea printre spinări străine și indifferente, neștiind pur și simplu ce să facă. Nu putea să-și exteriorizeze impresiile interioare. Fiind incapabil să-și rețină sentimentele, se hotărî să trimită o telegramă. Dar cui?

Ca rezultat al acestei hotărâri intempestive, un pașnic funcționar din orașul Sîzrani, unchiul respectivului microbist, a fost trezit în miez de noapte de poștaş. Conștiinciosul Hermes i-a înmănat o telegramă-fulger. Bietul bătrân a tot țopăit cu picioarele goale pe cimentul rece până când să descifreze misterioasa depeșă.

„Felicitări stop Trei la doi pentru națională stop Evidențiat extrema stângă Rebiu virgulă a arbitrat cu mult tact Kemal Rafit virgula, comunică mătușii să se bucure și ea.”

Unchiul n-a mai putut să adoarmă, iar mătușa, neînțelegând nici ea nimic, a plâns toată noaptea.

1001 DE ZILE SAU NOUA ȘEHEREZADĂ

TOVARĂȘA ȘAITANOVA

Oficiul pentru Colectarea Ghearelor și Cozilor, binecunoscut în cercurile economice sub inițialele OCGC, trecea printr-o perioadă grea pentru că în sânul instituției se desfășura o luptă pe viață și pe moarte între cei doi titani ai săi tovarășul Fanatiuk, șeful Oficiului, se lupta cu adjunctul său, tovarășul Sataniuk. Și invers!

În cazul că ar fi învins titanul Fanatiuk, toți adepții lui Sataniuk ar fi fost amenințați cu concedierea. Victoria titanului Sataniuk (reciproca fiind valabilă), ar fi adus după sine imediata izgonire din Oficiu a tuturor discipolilor lui Fanatiuk. Cauzele disensiunilor fuseseră demult uitate, dar relațiile dintre cei doi se înrăutățiseră într-așa un hal, încât tragicul deznodământ se apropia fulgerător.

Funcționarii rătăceau pe culoarele Oficiului, izbindu-se unii de alții:

— Ați auzit? Fanatiuk va fi expediat la Minusinsk în muncă literară!

— Ați auzit? într-adevăr, va fi debarcat la Ust-Sîsolsk! La colectarea bălegarului. Dar nu Fanatiuk, ci descompusul de Sataniuk.

Din pasiunile aprinse pe coridor începea să iasă fum. Printre funcționarii alarmați circulau zvonuri, care mai de care mai incredibile. Adepții lui Fanatiuk și cei ai lui Sataniuk triumfau și disperau rând pe rând.

Lupta s-a sfârșit cu înfrângerea definitivă a lui Sataniuk pe care l-au expediat la Uman pentru a se ocupa de activitatea culturală, în mediul specialiștilor în cărăușie.

Umbra înfricoșătoare a învingătorului Fanatiuk începu să plutească deasupra înlemnitului Oficiu pentru Colectarea Ghearelor și Cozilor destinate bunurilor de larg consum.

Pavel Venediktovici Fanatiuk nu a uitat nimic din cele prin câte a trecut. Ba, dimpotrivă! Își amintea perfect de toate!

Iată deci că de la 1 aprilie, adică exact din ziua care se marchează de obicei prin păcăleli și glume, Fanatiuk a pornit la nimicirea ultimelor rămășițe ale inamicului.

Îmbrăcat într-o bluză de atlas „a la Tolstoi” presărată de sus până jos cu insigne rubinii provenite de la diferite organizații filantropice, tovarășul Fanatiuk, împreună cu comisia pe care o prezida, s-a instalat în biroul său împodobit din tavan și până în podea cu stalactite sculptate în lemn.

Pentru ca activitatea de colectare a ghearelor și cozilor să se desfășoare, fără întrerupere, s-a hotărât ca răfuiala să aibă loc în paralel cu producția, adică: să înceapă la ora zece și să se sfârșească la

patru.

Cu fețele împietrite, imprudenții discipoli ai lui Sataniuk se înghesuiau la ușa purgatoriului.

Primul n-a „purgatorizat” adolescentul Vanea Lapșin, un om perfect blindat din punct de vedere social.

— Lapșin? Întrebă șeful cu voce de tunet, se pare ca ați fost curierul multrespectatului de către noi toți tovarăș Sataniuk?

— Am fost, răspunse Vanea, iar acum sunt la serviciul administrativ.

— Ați fost patriarh?

Din motive de tinerețe, adolescentul blindat nu știa ce e acela patriarh și de aceea tăcu.

— Bine, duceți-vă, sunteți concediat!

Pe coridor, preacurioșii colegi se îngrămădiră în jurul lui Lapșin. Agitându-se și țipând, el încerca să demonstreze că nu avusese nimic comun cu Sataniuk. Între timp, tovarășul Fanatiuk a reușit să mai concedieze două persoane: pe unul – pentru legături cu elemente mistice, iar pe celălalt – pentru că pe timpul contrarevoluționarului Kerenski se ducea la cinema cu bilete de favoare primite de la Ministerul agriculturii.

Apoi a pășit pragul biroului Șeherezada Feodorovna Șaitanova, referenta cancelariei generale.

Văzând-o, tovarășul Fanatiuk s-a înviorat. Șeherezada Feodorovna era considerată drept o intimă a izgonitului Sataniuk. Pavel Venediktovici avusese de mult intenția s-o concedieze.

— Aaa! zise Fanatiuk și făcu un gest rotund cu mâna de parcă îi invita pe membrii comisiei să guste dintr-un fel de mâncare neobișnuit.

— Bună ziua, Pavel Venediktovici, zise Șaitanova cu o voce adâncă, pătimașă.

Șeherezada Feodorovna purta doi cercei care se bălângăneau în lobul urechii ca două clopote. Apropiindu-se de birou, ea se aplecă puțin spre Pavel Venediktovici și-l privi cu superbii ei ochi persieni.

— Iar noi vă concediem! declară Fanatiuk.

Membrii comisiei – toți ca unul – dădură din cap, dorind parcă să demonstreze prin aceasta că aprobă linia pe care s-a angajat tovarășul Fanatiuk.

— De ce vreți să mă concediați? întrebă Șeherezada. CCM(9)-ul nu va ad...

— Care Ce-Ce-Me? exclamă Fanatiuk. Aici eu sunt șef și doar eu sunt de neînlocuit!

— Ooo, Pavel Venediktovici, rosti Șeherezada, plecându-și sfioasă ochii, și lampa de gaz cu rezervor de faianță și oglindă din alamă credea că e de neînlocuit. Dar a apărut becul electric și cioburile de faianță zac astăzi în lada de gunoi. Iar dacă tovarășii doresc, vă voi

povesti extraordinara întâmplare care s-a petrecut cu tovarășul Livreinov.

— Asta cine a mai fost? întrebă curios Fanatiuk.

— Era cel mai de neînlocuit dintre cei de neînlocuit, răspunse Șeherezada.

„De fapt, se gândi Pavel Venediktovici, de concediat am tot timpul s-o concediez!”

Și spuse:

— Dar mai pe scurt, că s-a făcut trei jumate.

Și în

Prima zi lucrătoare

Șeherezada începu povestea eroului...

— Se povestește, o, preafericitele șef al Oficiului pentru Colectarea Ghearelor și Cozilor, că acum doi ani trăia la Moscova multstimatul tovarăș Livreinov, șeful unei mari instituții care se ocupa de aprovizionarea cetățenilor cu Muștar și Leșie. Livreinov era atât de iute din fire, încât nimeni nu-l putea concura la punerea rezoluțiilor. Și nu exista șef mai norocos ca el, care să treacă prin foc și apă și să nu pătească nimic. Epurările alunecaseră pe lângă persoana lui de parcă nici n-au fost, slăvită fie comisia de control, fie ca ea să-i prelungească zilele. Și tocmai când începuse să i se pară că drumul îi va fi mereu presărat cu trandafirii funcției, iată că se petrecu o întâmplare care îl transformă pe acest om mare într-un nimic.

În acest moment, Șeherezada Feodorovna observă că acele ceasornicului se apropiaseră de ora patru. Nevrând să abuzeze de permisiunea tovarășului Fanatiuk, plină de sfială, se opri din povestire. Multstimatul tovarăș Fanatiuk își zise atunci în sinea lui:

„Jur pe comitetul planificării că nu o concediez până nu aflu ce s-a întâmplat cu șeful de la „Muștar și Leșie”.

Iar când sosi

A doua zi lucrătoare,

Șeherezada Feodorovna apărură la serviciu la zece fix, trecu pe lângă funcționarii care așteptau la coadă epurarea și intră în biroul gotic al tovarășului Fanatiuk.

— Așadar, ce s-a întâmplat cu șeful Oficiului pentru Colectarea Muștarului și Leșiei? întrebă nerăbdător șeful OCGC-ului.

Șeherezada Feodorovna Șaitanova se așează calm în fotoliu și, așteptând ca femeia de serviciu să termine de turnat tuturor ceaiul în pahare, începu:

— Trebuie să știți, o, tovarășe Fanatiuk și voi membrii ai comisiei,

că șeful „Muștarului și Leșiei”, tovarășul Livreinov, era mândru din fire și avea relații înalte. Prin urmare obținea succese importante. La urma urmei, de ce oare altceva are nevoie un lucrător activ pe tărâmul economiei în afară de relații și mândrie? Livreinov era convins că nu are nevoie de nimic altceva. Iată de ce socotea că nu-și are egal în activitatea de colectare planificată a Muștarului și Leșiei.

Asta e cam tot ce s-ar putea povesti despre el.

Dar după trei ani de senină conducere, la Oficiul lui Livreinov a fost trimis un proaspăt promovat în muncă. Promovatul Papankin a venit la Oficiu direct de la strung, ceea ce a produs o adevărată panică prin birouri. Vestitorii nefericitului eveniment – șefii de servicii – au venit în fugă la Livreinov în birou, comunicându-i șefului suprem știrea. Tovarășul Livreinov i-a ascultat cu un calm demn de invidiat și, privindu-și pantalonii albaștri de covercot, emise următoarea întrebare:

— Cum se procedează cu cei promovați în instituțiile vecine și înrudite cu noi?

— Îi obligă să măture coridoarele și să aducă ceaiul, zise primul șef de cabinet. Promovatul nu rezistă mai mult de șase luni și se reîntoarce plângând în producție.

— Nu li se dă nimic de lucru, zise al doilea șef de serviciu. Acesta este sistemul care a dat până acum cele mai bune rezultate. Proaspătul promovat lânțezește la biroul său pustiu, aruncă uneori câte-o privire prin sertarele goale și, în mai puțin de o lună, cuprins de rușine, fuge pentru totdeauna.

— Și astea sunt singurele procedee pe care le cunoașteți? întrebă ironic Livreinov.

— Da, răspunseră șefii de serviciu, plecând capetele.

— În cazul acesta; exclamă mânios Livreinov, meritați să fiți concediați imediat, fără plata preavizului și fără dreptul de a fi angajați în altă instituție! Dar eu vă iert! Aflați, șefi proști ce sunteți, că, există patruzeci de procedee și fiecare procedeu are patruzeci de variante, iar fiecare variantă – patruzeci de subtilități cu ajutorul cărora instituția poate scăpa de oricare promovat într-o săptămână... Am pregătit un plan perfect... E universal și garantează lichidarea într-o singură zi a oricărui promovat, din orice instituție.

În acest moment, Șeherezada Feodorovna observă că acele ceasornicului s-au apropiat de patru și, plină de sfială, se opri din povestit. Comisia pentru epurarea aparatului începu să-și adune în grabă servietele, iar tovarășul Fanatiuk își zise în sine sa:

„Jur pe Comitetul planificării că nu o epurez până nu aflu ceva despre acest plan extraordinar!” Și când sosi

Șeherezada Feodorovna, prezentă la serviciu la ora zece dimineața fix, spune:

— ...E universal și garantează lichidarea într-o singură zi a oricărui promovat din orice instituție. Ascultați, șefi de servicii proști și lipsiți de experiență, ascultați și învățați! Eu nu-l voi obliga pe proaspătul promovat să măture podelele așa cum fac fraierii! Nu-l voi lăsa să se chinuiască trândăvind după sistemul proștilor acelora patentati! Eu voi proceda cu totul altfel. Îl voi invita în biroul meu, îi voi strânge prietenește mâna, îi voi deschide toate dulapurile, îi voi înmâna sigiliul și toate ștampilele, inclusiv cea octogonală, cea de cauciuc și ștampila pătrată. Îl voi duce apoi prin toate încăperile, îl voi prezenta tuturor funcționarilor, cărora le voi spune: „Executați întocmai toate ordinele acestui tovarăș, oricum ar fi ele, întrucât dânsul este locțiitorul meu”. Îl voi duce la garaj și îi voi repartiza cea mai bună mașină, aceea importată recent din Italia care a costat 35.000 de ruble-aur. După ce îl voi copleși cu amabilități, voi pleca pentru o zi, încredințând promovatului cele mai complexe probleme ale acestei instituții complexe. Habar neavând despre colectarea Muștarului și Leșiei, din prima zi va face atâtea greșeli și va provoca atâtea buclucuri, încât va fi dat afară imediat. Și nici măcar în producție nu-l vor reprimi!... Îl voi face calif pentru o oră și nefericit pentru toată viața!

Trecând pe lângă șefii de servicii înlemniți, tovarășul Livreinov se îndreptă spre anticameră, unde, pe o bancă de lemn se perpelea modestul Papankin. Era îmbrăcat într-o scurtă de postav croită după modelul vatmanilor de la tramvaie.

— Bună, tovarășelule, exclamă Livreinov. Birocrații noștri te-au făcut să aștepti. He-he, hai să mergem!

Luându-l pe după umeri pe Papankin (pe care neașteptata amabilitate a șefului Oficiului îl lăsase perplex), Livreinov îl introduse în biroul său, îi deschise toate dulapurile, îi înmână sigiliul și toate ștampilele, inclusiv cea octogonală, cea de cauciuc și cea pătrată. Pe urmă îl purtă prin toate birourile și-l prezintă tuturor funcționarilor, cărora le spuse:

— Să ascultați toate ordinele tovarășului... tovarășului...

— Papankin, îl ajută proaspătul promovat.

— ...Tovarășului Papankin, oricare ar fi aceste ordine, pentru că dânsul este locțiitorul meu!

După ce l-a copleșit cu amabilități, a plecat pentru o zi. Înainte de plecare i-a încredințat toate problemele complexe ale colectării Muștarului și Leșiei.

Dar în acest moment, Șeherezada Feodorovna observa că acele ceasornicului se apropie de ora patru și, plină de sfială, se opri din

povestit.

Iar când sosi

A patra zi lucrătoare,

ea spuse:

— ...și Leșiei. Mândru de faptul că este de neînlocuit și că datorită dibăciei sale reușește să iasă cu bine din cele mai complicate situații, tovarășul Livreinov a plecat.

Asta e tot ce se poate povesti deocamdată despre el.

Și într-adevăr, promovatul Papankin a comis într-o singură zi o mulțime de prostii. S-a instalat în automobil pe care i l-a repartizat cu atâtă ușurință Livreinov și a făcut înconjurul tuturor depozitelor unde nu a găsit niciun gram de muștar și nici de leșie. În schimb însă, întorcându-se la Oficiu, a descoperit tone de referate și de alte hârtii dezgustătoare și inutile. Drept care, Papankin i-a dat afară pe toți cei trei șefi de servicii și pe rudele lor – treizeci la număr.

A doua jumătate de zi și-a consacrat-o activității creatoare: a reziliat contractele cu particularii, i-a încurajat pe cei care meritau încurajați și i-a admonestat pe cei care trebuiau admonestați. Pentru prima oară în trei ani Oficiul lucra normal și pentru prima oară funcționarii înțelegeau pentru ce anume se află la birourile lor. Sfârșitul zilei de muncă a fost marcat de redactarea unei note adresate procurorului în care se cerea anchetarea activității profesionale a tovarășului Livreinov.

Asta-i totul și despre Papankin.

Cât despre Livreinov, a doua zi l-au și dus la închisoare.

În felul acesta, sfârși Șeherezada Feodorovna, cel mai de neînlocuit dintre cei mai de neînlocuit și-a tăiat singur craca de sub picioare. Dar ceea ce v-am povestit până acum – continuă Șeherezada – nu e nimic în comparație cu dubla existență, a tovarășului Portișcev. Și dacă doriți să ascultați această istorie, o să vi-o povestesc.

— Vă rugăm! Vă rugăm! strigară în cor membrii comisiei.

Dar în acel moment, Șeherezada Feodorovna observă că ziua de lucru luase sfârșit și, sfioasă, se opri din povestit.

Și când sosi

A cincea zi lucrătoare,

Șeherezada Feodorovna, cea mai bună dintre referente, se prezentă cu punctualitate la slujbă și intră și biroul șefului Oficiului unde se afla comisia de epurare...

— Povestiți cu mai multe amănunte! îi șopteau din urmă funcționarii, care își așteptau rândul de cinci zile... Lungiți-o!

Șeherezada știa foarte bine ce are de făcut. Luând loc în fața judecătorilor ei, își plecă cu sfială privirea.

— Și ce s-a întâmplat cu tovarășul Portișcev? întrebă Fanatiuk. Și de ce ducea o dublă existență?

Șeherezada începu imediat povestea intitulată

— Aflați dar, multstimați membri ai comisiei, că încă din 1923 se afla în rândurile celor mai avansați membri ai societății noastre un cetățean principial pe nume Elisei Portișcev. Tovarășul Portișcev lucra pe linie sindicală și ocupa un loc calduț într-o secție a unei importante organizații din capitală.

Lui Elisei Portișcev, care trecea drept om harnic, îi plăcea să vorbească despre sine însuși cam așa:

— Noi, care ne tragem din sărăcimea satelor, suntem obișnuiți cu munca.

Și într-adevăr, indiferent la ce oră ar fi venit dimineța, funcționarii îl găseau pe tovarășul Portișcev gata instalat la biroul său. La ora zece fix i se aducea un pahar de apă fiartă. Portișcev nu consuma ceai, menajând activitatea ritmică a inimii sale.

Când venea ora mesei, Portișcev scotea din sertarul biroului un briceag și o gulie galbenă pe care o curăța grijuliu de coajă, rozând-o apoi cu dinții lui ca de mărgăritar. (Avea, într-adevăr, dinți superbi, mai frumoși chiar decât cei falși). După o oră, harnicul cetățean mai mânca două ouă moi reci. Ouăle moi și reci nu sunt gustoase, dar asta nu avea nicio importanță pentru că tovarășul Portișcev nu *mânca*, el se *hrănea*. El nu înghițea ouă, ci proteine și vitamine. După ce termina cu ouăle, tovarășul Portișcev pune pe birou un coltuc de pâine și un pachetel din hârtie de pergament. Din pachetel extrăgea un calupel de slănină pe care o tăia în pătrățele infime. Apoi lua cu vârful briceagului fiecare pătrățiță în parte, îndreptând-o atent spre gură.

După îngurgitarea hranei, Portișcev curăța biroul de firimituri și, cu toate că nu avea absolut nimic de făcut, își fabrica o mutră preocupată, de om supraîncărcat de treburi. Era atât de obișnuit să se prefacă, încât putea să privească ore întregi o hârtie inutilă și să nu se plictisească niciun pic.

Spre sfârșitul zilei de lucru, tovarășul Portișcev se ridica de pe scaun, își dezmoțea umerii atletici, se apropia de pendula care atârna pe perete și trăgea de lăntșor. Operația o executa întotdeauna cu mâna lui. Vai și amar de acel funcționar, membru de partid sau nu, care ar fi îndrăznit să se atingă de lăntșorul de alamă al pendulei.

Și la ședințele organizației de partid, care aveau loc după orele de lucru, tovarășul Portișcev sosea înaintea tuturor. Făcea tot posibilul ca să se așeze exact în fața secretarului, pe care îl sorbea din ochi plin de devotament.

De obicei, tovarășul Portișcev nu lua cuvântul, mărginindu-se doar

la a-i asculta cu atenție pe oratori și la a vota conform sugestiilor primite. El ținea seamă cu sfințenie de sugestii și părerea lui coincidea întotdeauna perfect cu cea a tovarășilor de mai sus.

Cotizațiile le plătea la timp; restanțe n-a avut niciodată.

Lui Portișcev îi plăcea foarte mult să-și primească salariul în hârtii noi. Adăugând diurnele, veniturile lui ajungeau cam la vreo patru sute de ruble pe lună, bani pe care îi cheltuia cu multă zgârcenie.

— Viața *șic* nu e pentru noiăștia din rândurile țărănimii sărace. Că n-om fi ca ăia de la oraș! exclama el. Trebuie să cumpărăm obligații ale împrumutului de stat.

De fapt însă, tovarășul Portișcev ducea o existență paralelă despre care niciunul dintre colegii lui de serviciu nu știa nimic.

Dar în acest moment, Șeherezada observă că ziua de lucru se terminase și se opri sfioasă din povestire.

Iar când veni

A șasea zi lucrătoare,

ea spuse:

— ...O existență despre care niciunul dintre colegii lui de serviciu nu știa nimic.

În fiecare sâmbătă, la ora trei fix, Portișcev părăsea sediul și se grăbea la gară. Încă din tren, omul nostru începea să se transforme într-un mod straniu.

Expresia așezată, ultrajustă a privirii dispărea brusc, ba chiar și bluza pur rusească lua anumite nuanțe libertine și filistine... Căscând, tovarășul Portișcev își făcea cu desfătare semnul crucii peste gură, ceea ce nu și-ar fi permis niciodată la birou.

Cel care sosea în satul natal, aflat la vreo șaizeci de kiloincetri de capitală, nu mai era activistul sindical de anvergură, nu mai era luptătorul pentru principii, nu mai era tovarășul Portișcev, ci Elisei Maximovici Portișcev.

În stație îl aștepta o trăsurică pe arcuri trasă de doi cai. Mujicii care apăreau în cale pe drumul ce ducea spre sat se plecau foarte respectuos, iar el le răspundea printr-o înclinare mândră a capului. Lăsând caii în grija slugii, activistul nostru îi zicea:

— Am auzit că ceri îmbrăcăminte de protecție, hî? Te pomenești că-ai fi vrînd să lucrezi doar opt ore, ca puturoșii de la oraș, hî?

Făcându-i omului morala cuvenită, Elisei Maximovici intra pînă peste cap în treburile gospodărești. Mai întâi se ducea să inspecteze grajdul cu șase cai și un mînz, apoi staulul mare și luminos, ca la urmă să se apropie cu mare emoție de cocină. Cei aproape douăzeci de porci chipeși emiteau un zgomot uniform care aducea a joagăr. La urmă, zâmbind cu toți dinții săi frumoși, trecea prin curtea peste care

se lăsa încet întunericul și împrăștiat firimiturile orășenești pe care le adusesese într-un ziar, strigând tare și imperios: „Pui-pui-pui-pui!” Iar păsările, ciugulind în viteză, dădeau ascultare chemării activistului sindical.

Elisei Maximovici se așeza apoi la masă (o masă frumos trasă la rindea) și până noaptea târziu discuta cu soția pe teme economice. Activistul sindical avea patima acumulării. Lotul de pământ i se părea mic, casa i se părea demnă de milă, iar numărul vitelor – insuficient.

— Bine-ar fi să luăm moara în arendă, suspina soția.

— Nu ne-ajung banii! răspundea oftând Portișcev. Poate doar să plec într-o deplasare suplimentară pentru a scoate în evidență neregulile existente în activitatea unităților din provincie. Va trebui să plec! Ehe! Dacă n-ar trebui să plătesc cotizația ar fi, totuși, mai ușor.

Duminica, Elisei Maximovici făcea neapărat o vizită la celula de partid. Acolo se temeau rău de el (deh! era de la oraș) și, la fel ca ceilalți țărani, socoteau că Portișcev poate multe. Așa de-o pildă, dacă vrea, desființează și satul.

— Activitatea culturală se mișcă cam greu pe aici! zicea el lungind cuvintele. La construcția drumurilor nu se vede nimic! N-ar strica să mai prelucrați chestia!

Lunea în zori, cu inima strânsă, Elisei Maximovici pleca spre oraș, ducând cu sine învelite într-o cârpă șase gulii pentru șase zile, douăsprezece ouă și o șunculiță. Și cu cât se apropia trenul mai mult de Moscova, cu atât mai sever devenea la chip. Pe peron nu cobora un mujic gospodar, ci tovarășul Portișcev, un om integru sută la sută.

La nouă și jumătate, tovarășul Portișcev intra în biroul său pustiu încă, trăgea de lăntșor pentru a pune în mișcare pendula care se oprise în cursul zilei de duminică, reluându-și astfel făgașul birocratic al dublei sale existențe. Asta a fost povestea despre mincinosul de Portișcev. Dar dacă tovarășul Fanatiuk îmi permite, adăugă Șeherezada, voi povesti multstimatei comisii o istorie și mai uimitoare despre tovarășul Alladinov și despre carnetul său fermecat.

TOVARAȘUL ALADINOV ȘI CARNETUL SĂU FERMECAT

Și Șeherezada Feodorovna începu:

— Se povestește, vai! multstimate tovarășe Fanatiuk și voi membri ai comisiei de epurare, că maistrul Tihon Alladinov era un om modest și activ.

Înflăcărarea, îndrăzneala și dragostea de muncă, care erau trăsăturile caracteristice ale maistrului Alladinov, au fost apreciate după merit. Și iată că într-una dintre cele mai minunate zile ale vieții sale, la ședința deschisă a celulei de partid, lui Alladinov i s-a înmânat

carnetul cu coperte cafenii.

Emoționat, Alladinov a ieșit în curtea uzinei electrice la care lucra și s-a așezat pe treapta pridvorului. În fața ochilor se desfășura un tablou încântător: dincolo de râu se întindea orașul cu luminițe ca ale pomului de an nou, cerul era plin de stele, sub picioarele lui Alladinov pământul fremăta ușor datorită mersului continuu al uzinei, iar jos, în vale, apa folosită în uzină se revărsa în râul întunecat.

Dar iată că meditația fericită a lui Alladinov a fost brusc întreruptă de bătrânul muncitor Bliudoedov.

— Uite ce e, Tihon, zise el, acum ai primit carnetul de partid. Să știi că acest carnet este înzestrat cu niște puteri uimitoare! Uneori e suficient doar să-l deschizi și să-l atingi ușor cu palma ca să obții tot ce dorești sau ca să scapi de ceea ce nu dorești. E ispititor, nu? Ei bine, exact asta nu trebuie să faci!

Aici Șeherezada își întrerupse povestirea pentru că ziua de lucru se terminase.

Și când sosi

A șaptea zi lucrătoare,

tovarășul Fanatiuk și membrii comisiei se grăbiră să ajungă mai devreme la oficiu. În momentul în care disciplinată Șeherezada Feodorovna intră în birou (era ora zece fix), o întâmpinără cu strigăte nerăbdătoare:

— Ce-a făcut tovarășul Alladinov, aflând despre însușirile magice ale carnetului său?

Zâmbind politicos, Șeherezada spune:

— Aflați deci, că timp de doi ani, tovarășul Alladinov s-a comportat cu o modestie exemplară, lucrând mai mult ca înainte.

O dată însă, în casa în care locuia Alladinov s-a convocat adunarea extraordinară a locatarilor; urma să se discute palpitanta problemă a repartizării celor două camere ramase libere. După cum se știe, în asemenea cazuri nu există deosebiri de păreri: fiecare dorește să primească o cameră în plus.

Adunarea extraordinară a durat treizeci și șase de ore, fără pauze. S-au fumat trei mii de țigarete marca „Pli” și cam vreo opt sute de fabricație proprie. În timpul discuțiilor, președintele a fost pocnit de opt ori peste mutră; în șase cazuri a răspuns cu aceeași monedă. După șaisprezece ore, două băbuțe, care se înfierbântaseră peste măsură, au fost târate de picioare afară. În a douăzeci și patra oră a leșinat cel mai solid dintre locatari, Lurik al Treilea, titanul de pe Volga, înscris în cartea de imobil sub numele de Nocilejnikov.

Schimbul de păreri nu a dus însă la niciun rezultat. Și-atunci, președintele comitetului de locatari, a cărui față mai purta încă

urmele însângerate ale discuțiilor, a declarat că va repartiza spațiul cu de la sine putere.

Între timp, în sufletul lui Alladinov s-a aprins dorința de a obține o camera în plus, indiferent prin ce mijloace. L-a tras pe președinte într-un colț și l-a lipit cu spatele de gazeta de perete locală „Căpăcelul”. Apoi, fără să-și dea seama ce face, a scos din buzunar carnetul cu coperta cafenie, l-a deschis la iuțeală, atingându-i paginile cu palma. Pe chipul președintelui se produse instantaneu o schimbare magică: ochii i se acoperiră de o abureală lingușitoare și în cameră se lăsă brusc tăcerea. Chiar de-a doua zi, Alladinov s-a mutat din camera sa cu tapete pestrițe într-un apartament mare și comod. Și asta, bineînțeles, în detrimentul altora, care aveau poate mai mult dreptul s-o facă.

„Bliudoedov e un prost, își zise el, degeaba m-a sfătuit cum m-a sfătuit! Carnețelul ăsta e o chestie foarte bună.”

Din acel moment tovarășul Alladinov s-a transformat total. Deschidea carnetul fără teamă și...

Aici Șeherezada Feodorovna remarcă sfioasă că ziuade lucru s-a terminat.

Iar când sosi

A opta zi lucrătoare,

ea spuse:

— ...alegându-și oameni cât mai fricoși, le punea plin de îndrăzneală carnetul sub nas. În felul acesta primea ceea ce dorea să primească, scăpând de ceea ce dorea să scape.

Treptat, omul nostru s-a schimbat. A ocupat (tot fără a merita) un post de răspundere cu deplasări bănoase. Se izolase de producție printr-o puternică barieră de secretari și se obișnuise să semneze hârtii, fără ca să se intereseze de conținutul lor. În schimb punea niște rezoluții de te prindea râsul. Se învățase să vorbească cu intonații amenințătoare în glas și să arunce solicitatorilor veniți la el cu probleme niște priviri atât de dure și de indiferente, încât ti apuca tremuriciul.

Alladinov era tot mai des nevoit să deschidă carnetul pentru a se folosi de proprietățile lui magice. Necesitățile creșteau tot mai mult. Aveai impresia că dorințele lui nu mai cunosc nicio stavilă. Tânăra lui soție, Nina Baltazarovna, se îmbrăca cu o eleganță surprinzătoare pentru niște venituri obișnuite, având și un mantou de blană cu garnitura bogată de hermină albă și o căciuliță de leopard asortată. De dimineață până noaptea îi repeta întruna soțului că „acum toți oamenii deștepți cumpără briliante”.

Cât despre tovarășul Alladinov, el umbla îmbrăcat mai bine chiar

decât Boris Godunov, care (să nu oitem fapful) fusese, totuși, țar: purta o căciulă scumpă și grea, asemenea celor ale cnejilor și un palton foarte lung căptușit în întregime cu blană scumpă.

Întorcându-se odată acasă, Alladinov a nimerit întâmplător într-un tramvai în care era mare înghesuială. Și, din nefericire pentru el, a mai picat și într-un vagon pus pe ceartă.

De obicei, certurile de felul acesta pornesc în timpul aglomerației de dimineață, când lumea pleacă la lucru. De început o începe o băbuță, care vrea probabil să se răzbune pe propriile ei necazuri. Încetul cu încetul, se angrenează în discuție toți pasagerii vagonului, chiar și cei care s-au urcat după izbucnirea incidentului. Inițiatorii scandalului au coborât demult, s-a uitat chiar și pretextul de la care a pornit tărboliul, dar cearta acaparează noi și noi cadre de călători astfel că zgomotul nu încetează până noaptea târziu.

Tovarășul Alladinov, băut fiind, s-a trezit exact într-unul dintre vagoanele infectate de belicosul baccil al scandalurilor. (La drept vorbind el nu mai călătorise de mult cu tramvaiul; folosea mașina instituției).

Abia suit în tramvai, se și apucă să-l jignească cu vorba pe un pasager pașnic. Fără să aștepte replica, îl jigni imediat și cu fapta.

Alladinov zâmbea... Își imagina mutra pe care o va face milițianul care sosise la fața locului, atunci când îi va pune sub nas carnetul fermecat.

S-a delectat cât s-a delectat și apoi a scos carnetul cu copertă cafenie, l-a deschis și l-a atins cu palma.

Dar carnetul nu-l impresiona defel pe milițian.

— După toate astea, mai ești și membru de partid, zise bravul milițian. Rușine! Rușine! Rușine!

Răsucind mâna tovarășului Alladinov (care era beat turtă) cu figură de „jiu-jitsu”, milițianul îl duse la secție. Carnetul rămase acolo fără a mai fi returnat posesorului.

Și astfel, steaua durdulie a tovarășului Alladinov s-a stins cu o viteză mai mare decât s-a aprins. Între timp, s-au descoperit și toate afacerile lui murdare.

Cam asta e tot despre acest individ infam.

Dar povestea, oricât de interesantă ar fi ea, este totuși, mult mai puțin semnificativă decât cea în care se povestește despre tovarășii Abukirov și Jeneralov.

— N-am auzit nimic despre persoanele respective, zise tovarășul Fanatiuk. Și în sinea lui se gândi: „Jur pe comitetul planificării că n-o concediez până nu ascult și istoria asta, care după toate probabilitățile, trebuie să fie foarte interesantă.”

Clincănind melodios cu lingurița în paharul de ceai, Șeherezada Feodorovna începu pe îndelete:

— Așa să știți, vai! multrespectate tovarășe Fanatiuk și, vai! voi, membrii comisiei de epurare, că în niciun oraș din țară nu se găsesc atâtea reprezentanțe ca la Moscova. Ele sunt instalate în vilizoare frumoase, cu geamuri de cristal, cu mobilă suedeză de culoarea gălbenușului de ou și cu lămpi acoperite de abajururi verzui.

Clădirile sunt izolate de stradă prin grădini cu liliac și cu grauri care cântă cam răgușit. La intrare, între doi lei de piatră, strălucitori în roua dimineții, atârnă un dreptunghi de sticlă neagră pe care stă scris cu litere de aur numele instituției.

E tare plăcut să intri într-o astfel de instituție. De obicei însă, nu intră nimeni. De ce? Nu e prea clar: ori că vizitatorii nu sunt bine primiți și renunță să le mai calce pragul, ori că reprezentanțele nu se ocupă de nimic, existând doar în virtutea înfrumusețării capitalei.

Se povestește că pe stradela Kotofaev s-a instalat „Heliotropul”, reprezentanța industriei primare a florilor. Clădirea fusese preluată de la reprezentanța firmei „Uzbeknectar”, evacuată din Moscova pentru diferite combinații cam necurate.

În statele „Heliotropului” existau doar două persoane: tovarășul Abukirov, împuternicitul pentru evidența gazoanelor, și tovarășul Jeneralov, împuternicitul pentru evidența ghivecelor. Ei au fost trimiși la Moscova din orașe diferite, așa că până atunci nu se cunoscuseră.

Din clipa în care s-a așezat pentru prima oară la biroul său, tovarășul Abukirov și-a dat seama că nu are absolut nimic de făcut. Ce să facă, totuși, și el? S-a apucat să mute tamponul de sugativă dintr-un loc în altul, să ridice și să lase jaluzelele și iarăși să mute tamponul.

Convingându-se că într-adevăr n-are ce face, a ridicat ochii, aruncând o privire blândă spre Jeneralov.

Dar cele văzute i-au învăluit inima într-un imens sentiment de teamă. Cu chipul încordat și preocupat, împuternicitul pentru evidența ghivecelor manevra în mare viteză bilele abacului, notând din când în când câte ceva pe niște foi mari de hârtie.

„Vai – se gândi în sinea lui șeful gazoanelor – el nu-și vede capul de treabă, iar eu lenevesc. De nu mi-ar provoca cine știe ce neplăceri chestia asta! a întrucât era familist și ținea mult la slujba aceasta liniștită, tovarășul Abukirov apucă imediat abacul și începu să plimbe bilele pentru a calcula sute de mii și milioane inexistente. Ba, pe deasupra mai nota din când în când și niște cifre puchinoase pe o foaie de hârtie. În felul acesta, sfârșitul zilei de lucru nu i se mai păru atât de greu ca începutul. La ora legală de încheiere a activității își adună hârtiuțele mângălite, le puse în servietă și cu inima ușurată părăsi „Heliotropul”.

Cam atât despre el.

În ceea ce îl privește pe tovarășul Jeneralov, șeful ghivecelor, trebuie să spunem că în ziua aceea a rămas foarte mirat de comportarea lui Abukirov. Șeful gazoanelor deschidea des sertarele biroului. Înseamnă deci că avea de lucru.

Jeneralov, care n-avea, de fapt, ce face, se sperie rău.

„Vai – se gândi el – colegul are în sertare o mulțime de probleme de rezolvat, iar eu stau degeaba. O să am neplăceri!”

În pofida faptului că era burlac, Jeneralov se temea și el ca nu cumva să-și piardă slujba asta liniștită pe care o avea. De aia se și aruncase asupra abacului începând să calculeze niște prostii. De frică, se hotărî ca în viitor să-și părăsească locul de muncă mai târziu decât activul său coleg.

A doua zi însă a pornit-o cu stângul chiar de la început. Sosind punctual la serviciu, îl găsi pe Abukirov deja instalat la birou. Șeful gazoanelor se hotărâse să-i demonstreze colegului că în domeniul său există mult mai multe probleme decât în domeniul ghivecelor. În acest scop se prezentase la slujbă nu la ora zece, ci la nouă.

În acest loc însă Șeherezada observă că orele de serviciu luaseră sfârșit și, cu sfiala ce-o caracteriza, tăcu.

Când sosi

A noua zi lucratoare,

ea spuse;

...nu la ora zece, ci la nouă! Și ziua a trecut fără ca vreunul dintre ei să aibă curajul de a-i arunca celuilalt măcar o privire. Amândoi zdrăngăneau abacurile, desenau iepurași în blocnotesuri format mare, răscoleau fără motiv prin sertare și niciunul nu îndrăznea să părăsească primul „Heliotropul”.

De data aceasta Jeneralov s-a dovedit a fi mai răbdător. Chinuit de foame și de sete, Abukirov a părăsit „Heliotropul” la ora șase și jumătate.

După mai puțin de un minut, bucuros și emoționat de victorie, Jeneralov părăsi și el incinta.

Dar a treia zi a dat câștig de cauză șefului gazoanelor. Își adusese de-acasă niște sandvișuri și, sătul fiind, a putut rezista până la ora opt. Cu mâna stângă băga în gură salamul, iar cu dreapta desena o maimuță, prefăcându-se ca lucrează. La ora opt și cinci, șeful ghivecelor n-a mai rezistat și, punându-și paltonul din mers, a luat-o la fugă spre cantină. Urmărindu-l cu un zâmbet ușor ironic, învingătorul plecă și el.

În a patra zi ambii au simulat până la zece seara. Apoi Jeneralov a ajuns să stea până la miezul nopții, iar Abukirov până la unu noaptea.

Ritmurile astea au făcut ca lucrurile să ia o turnură caraghioasă pentru că a venit ziua când ambii au rămas la „Heliotrop” până în zori. Palizi, trași la față, cu chipurile cadaverice înfundate în hârtii, Jeneralov și Abukirov ședeau pierduți în norii fumului de țigară, tremurând unul de frica celuilalt.

În fine, privirile stinse li s-au întâlnit. Slăbiciunea care-i cuprinsese era probabil atât de puternică, încât au început să-și facă mărturisiri complete.

— Și eu, prostul de mine! exclamă primul.

— Și eu, prostul de mine! suspină al doilea.

— N-o să mi-o iert niciodată! țipă primul.

— Cât timp am pierdut amândoi degeaba! se văita al doilea. Șefii gazoanelor și ghivecelor se îmbrățișară și hotărâră ca a doua zi să nu vină deloc pentru a-și recupera forțele cheltuite în prostesca întrecere de până acum. Iar pe viitor (asta au hotărât-o într-o atmosferă de sinceritate deplină) în orele de producție vor juca șah și se vor pune reciproc la curent cu ultimele anecdote.

Nu trecu însă nici măcar o oră de la adoptarea înțeleptelor măsuri că Abukirov se trezi brusc din somn (era acasă) cuprins de un gând înfricoșător:

„Dar dacă – își zise el – Jeneralov este pus să-i descopere pe trântori și a procedat cu mine așa dinadins?”

Băgându-și picioarele debilizate de atâtea lupte în pantalonii de boston sintetic, producție a industriei autohtone, o luă la fugă spre „Heliotrop”. Măturătorii erau în plină activitate; la ora aceea matinală străzile păreau violete; câinii răscoleau grămezile de gunoi iar Abukirov, cu inima cât un purice, avea o presimțire rea.

Și într-adevăr, cu haina mototolită din cauza nopților de nesomn, Jeneralov stătea între cei doi lei uzi de la intrarea „Heliotropului” și privea abătut la Abukirov. (În persoana lui vedea limpede pe omul investit cu împuterniciri speciale cu scopul de a-i demasca pe funcționarii care nu-și dau interesul în muncă).

Nici n-a apucat îngrijitorul să deschidă ușa, că amândoi s-au repezit la birourile lor, mormăind cuvinte fără niciun sens:

— O mulțime de treburi, cereri urgente de ghivece...

— O mulțime de treburi! Noi gazoane...

Se povestește (și doar atotputernicul comitet al planificării știe care e adevărul) că acești indivizi nerozi stau și azi așezați la birourile lor galbene, model suedez, continuând să simuleze o activitate intensă. Iar lumina puternică a lămpilor de birou aruncă o stranie aureolă pe fețele lor scheletice.

Povestea aceasta adevărată e însă un nimic în comparație cu istoria tânărului cu ochi ca de pește.

— N-am auzit despre omul ăsta! exclamă tovarășul Fanatiuk.

Și în sinea lui gândi: „Prost aş fi dacă aş concedia-o înainte de aflu cine e omul cu ochi ca de peşte”.

OMUL CU OCHI CA DE PEȘTE

— În povestea aceasta – începutu Șeherezada Feodorovna – va fi descrisă cariera amețitoare a omului cu ochi ca de pește.

Țelul suprem al lui Boris Indiukov era să devină un mare scriitor al pământului sovietic pentru care motiv a frecventat de mic fel de fel de cursuri, academii și panteoane literare. Dar din ordinul Direcției învățământului profesional (DIP), Institutul Emoțiilor Poetice (pe care Indiukov tocmai îl frecventa în momentul începerii acestei povestiri) urma să fie închis. (Și asta înainte ca Indiukov să fi înțeles că la sfârșitul frazei e nevoie să pui punct.)

Mai rămăsese înă două maghernițe literare care îi inițiau pe tineri în tainele cuvintelor, scutindu-i totodată de armată: IDȘE (Institutul Dinamicii și Expresiei) de pe strada Povarskaia și Cursurile literare ale cooperativei de semiinvalidi, mai cunoscute sub numele de LITCOOP.

Treburile LITCOOP-ului mergeau prost așa că rectorul întreprinderii de beletristică, cetățeanul Musin-Gogol, neavând posibilitatea să concureze cu IDȘE, se pregătea s-o șteargă englezește. Așadar, la LITCOOP bătea vântul: toți fugiseră la IDȘE. Boris Indiukov fugi și el în grabă.

Dar nici nu apucă să se hotărăască dacă e mai bine să se apuce de dinamică sau e mai bine să se consacre expresiei, că DÎP a închis și această unitate literară.

Suspînând întristați, elevii s-au repezit înapoi la LITCOOP. În fruntea tuturor alerga Boris Indiukov. Ochii lui ca de pește străluceau de inspirație.

Sesizând cu rapiditate conjunctura creată la bursa literară, Musin-Gogol a cerut noilor elevi taxa pe doi ani înainte.

LITCOOP ocupa o jumătate de magazin pe strada Tverskaia-Iamskaia. Cealaltă jumătate, inclusiv vitrina, fusese închiriată ceasornicarului Glazius-Schenker. Omul ăsta era permanent înconjurat de roțițe, pince-nez-uri și arcuri de ceas. Toată ziua în magazin sunau deșteptătoarele. Și sunau tare. Victoriosul Musin-Gogol se instalase în fundul încăperii unde încasa banii și elibera chitanțele. Alături de el se afla „Secția de amânări”. Cei care prezentau chitanțele primeau hârtiile necesare pentru armată. Iar în colțul cel mai întunecos al magazinului, acolo unde ceasornicarul își aruncase mărfurile nevandabile, ședea, recitind versuri de Vera Inber, un copil minune în vârstă de treisprezece ani, decanul facultății de proză ritmică.

Exact după două ore de la înregistrarea lui Indiukov în rândurile

studentilor, umbra DÂP închise și ultima oază literară. Bani nu s-au dat înapoi pentru că Musin-Gogol reușise să se salveze, luând cu sine, bineînțeles, și taxele de studii.

Așadar, Boris Indiukov s-a trezit din nou pe dinafară, nereușind să afle nici de data aceasta dacă la sfârșitul frazei trebuie sau nu trebuie pus punct.

Dar atracția către literatură era atât de puternică, încât Boris hotărî să se apuce imediat de creație. În două luni produse un roman din viața tăietorilor și tăietoarelor de pădure pe care îl intitulă „Butucii”. Pe prima pagină a primei sale progenituri scriptice Indiukov scris următorul motto: „Șefului direcției literare a guberniei, cu amicitie”. Cu tot spiritul său de prevedere, Indiukov nu a reușit să obțină nimic. Nicio editură nu a fost de acord să tipărească romanul unui autor care se află într-o situație catastrofală în ceea ce privește predicătele. Iată de ce Șeful literaturii guberniale nu află nimic despre dedicația făcută cu amicitie.

Continuând cu îndârjire să creeze, Indiukov compuse șase romane: „La răscruce”, „Drumuri și gropi”, „Înainte, ucenicul!”, „Secera și ciocanul”, „Pas cadențat” și „Duniasa activista”.

Niciunul n-a fost publicat. Boris Indiukov era gata-gata să cadă pradă disperării. Când deodată îi trecu prin minte o idee senzațională.

În acest loc, Șeherezada Feodorovna observă că ziua de lucru a luat sfârșit și, sfioasă cum era, se opri.

Când veni

A zecea zi lucrătoare,

ea spuse:

— ...prin minte o idee senzațională. Dându-și seama că a concura cu cincizeci de mii de scriitori sovietici este o sarcină grea, care cere, totuși, și oarecare talent, Boris Indiukov medită trei zile și trei nopți la marile probleme ale viitorului său. Concluzia la care a ajuns în final i-a produs un sentiment de ușurare: „De ce, își zise el, să scriu romane când e mult mai ușor, mai convenabil și mai comod să înjuri romanele?”

Cu înflăcărea care-i caracterizase toate începuturile de drum, Boris Indiukov se apucă de noul său gen. Din fericire pentru el, ziarul „Într-o bună dimineață”, care avea un colectiv tânăr și lipsit de experiență, își organizase secția de bibliografie după un sistem cu totul nou.

— Înțelegeți? se adresă bucuros redactorul lui Indiukov, aflat întâmplător în biroul respectiv, secția de bibliografie activează pe o bază complet inedită: fiecare recenzie va avea trei rânduri. Înțelegeți? Niciun cuvânt mai mult! E genială chestia! Secția se va numi chiar

așa: „În trei rânduri”.

— Înțeleg, răspunse bucuros Indiukov.

— Perfect, jubilă redactorul. Vom da peste nas tuturor revistelor mari.

— Peste nas! strigă Indiukov cu aceeași dăruire cu care soldații lui Suvorov strigau „Vom muri!”

Noua activitate îl absorbi complet. I se potrivea ca o mânășă pentru că tot ce putea spune el despre o carte groasă de patru sute de pagini nu depășea trei rânduri.

Recenziile la romanele autohtone se scriau după formula nr. 1:

„Autorul. Titlul. Editura. Anul. Prețul. Numărul de pagini. Cui îi e necesară cartea scriitorului (numele)? Nimănui! I-am recomanda scriitorului (numele) să scrie despre viața vânzătorilor de înghețată, o temă neatacată de nimeni până acum.”

Recenziile la romanele din literatura străină se scriau după formula nr. 2: „Autorul. Titlul. Editura. Prețul. Numărul de pagini. Cartea scriitorului francez (numele) este scrisă cu măiestria proprie străinilor. Dar... cui îi e necesară cartea aceasta? Nimănui! Cartea aceasta nu impresionează!”

Indiukov semna cu cele mai diferite inițiale și pseudonime, vrând în felul acesta să-i dezorienteze pe scriitori. El semna: „B.I.”, „A.B.”, „Indioa”, „Indus”, „Inus”, „Ius” și câteodată simplu „-ov”. Dar, indiferent de toate aceste măsuri de precauție, Indiukov era uneori urmărit și cotonogit.

Pentru a se feri de bățai, Indiukov ceru de la protecția muncii o platoșă. Cererea i-a fost respinsă: nu au găsit în contractul colectiv un paragraf despre platoșe. Și-atunci, din marile venituri încasate de la micile sale recenzii, Indiukov își confecționează o șubă groasă căptușită cu vată și blană de dihor. Acum, când era bătut – zâmbea.

Scriitorii, istoviți de lupta cu „Indio”, „B.I.” și „-ov”, schimbă tactică. Cei mai slabi de înger renunțară să scrie, iar cei curajoși începură să se poarte slugarnic cu atotputernicul „Indio”.

Situația lui Indiukov se consolida. Locuința îi era plină de teancuri de cărți cu autografe. Unele îi erau dedicate personal; Indiukov le privea cu multă satisfacție: „Tovarășului Indiukov, cu amicitie”. Și de-atunci nimic nu i-a mai întunecat bunăstarea.

Iar dacă multstimatul tovarăș Fanatiuk sau careva din membrii comisiei va dori să scrie un roman, mai bine să renunțe. Boris Indiukov îl va desființa în trei rânduri după formula nr. 1.

Această povestire este mult mai puțin interesantă decât cea despre „Vara de aur”.

Și tovarășul Fanatiuk își zise:

„Jur pe Comitetul planificării că n-o voi concedia până nu voi asculta povestea despre „Vara de aur!”

„VARA DE AUR”

Străduindu-se să îndepărteze ora concedierii sale, Șeherezada Feodorovna începu o nouă poveste.

— Aflați, vai! membri ai comisiei pentru epurarea aparatului, că au existat în orașul nostru două instituții: editura gubernială „Adăpătoarea” și societatea editorială „Vara de aur”.

„Adăpătoarea” edita o literatură delicată cu tonuri de tristețe socială și prefete scrise de mărimi de la Academia de Stat a Științelor Artistice. Cărțiurile destul de voluminoase ale „Adăpătoarei” erau legate în coperte de satin (acela din care se fac cămășile căzăcești și căptușelile de pardesiu). Peste copertă exista și o supracopertă de carton. Pe prima pagină se trecea totdeauna o mențiune foarte importantă:

Coperta, supracoperta și titlul sunt realizate de E. Rîtarev, artist plastic. Tiparul supracopertei executat la Fabrica de stat pentru cartoane

Fiecare carte a „Adăpătoarei” aducea prin greutate și rotunjimi cu o matroană de casă bună, una dintre acelea care seamănă de obicei cu o damă de treflă. „Adăpătoarea” mai era renumită pentru manierele ei elegante și pentru faptul că trimitea autorilor felicitări de Anul nou.

Cât privește societatea editorială „Vara de aur”, aceasta era o editură cu un diapazon de activitate complet diferit, publicând tot literatură delicată, dar nu cu tonuri de tristețe socială ci cu trăsături de indignare socială.

Cu toate că prefetele cărților de la „Vara de aur” erau semnate de aceleași mărimi de la Acad. de Șt. Art, copertele nu mai erau din satin fin, folosind în acest scop hârtia obișnuită. Independent de conținutul lucrărilor, pe coperte erau reproduse grinzi în formă de T și niște nutrițe simpatice de cuconițe (exclusiv în interesul difuzării cărților).

Editura nu trimitea autorilor niciun fel de felicitări, în schimb însă organiza foarte des întâlniri la o ceașcă de ceai (o jumătate de sticlă de vin pe cap de scriitor).

Într-un cuvânt, „Adăpătoarea” edita autori moșteniți, iar „Vara de aur” publica lucrările persoanelor contemporane care au recunoscut puterea sovietică ceva mai târziu decât Italia, dar puțin mai devreme decât Grecia.

Era absolut firesc ca cele două instituții să se dușmănească reciproc. „Adăpătoarea” socotea (nu se știe de ce) că „Vara de aur” o jefuiește, pentru că avea exclusivitatea autorilor contemporani. La rândul ei, „Vara de aur” trăgea speranță că odată și odată va putea aborda și ea

pe scriitorii moșteniți.

Din cauza proporțiilor luate de certurile intestinale, șefii celor două instituții băteau toată ziua birourile de la „Centrolitera”, unde, cu o energie demnă de invidiat, aranjau tot felul de intrigi. Grijă cea mai mare a „Adăpătoarei” era să-și subordoneze „Vara de aur”, iar „Vara” tindea să înghită „Adăpătoarea”.

Și iată că într-o zi, judecând, așa cum era firesc, că nu e rău să fie două edituri, dar că e și mai bine să fie una singură, „Centrolitera” a hotărât unificarea lor, dând noului organism numele „Adăpătoarea de aur”. Totul a fost făcut cu atâta abilitate, încât niciuna dintre părți nu și-a dat scama cine a învins și cine va avea supremația la „Adăpatoarea de aur”.

Cei de la fosta „Vară de aur” se plimbau pe culoarele instituției și prin ținuta lor mândră încercau să demonstreze ca ei ar fi stăpâni. Respectabilii „adăpători”, ale căror chelii străluceau în întunericul coridoarelor, socoteau că grupul lor a ieșit victorios și în consecință sărbătoreau evenimentul. Și uite așa, toată activitatea se rezuma la lupta pentru putere. Comunitatea de preocupări și existența unui singur serviciu financiar, astea nu contau deloc.

În acest moment Șeherezada observă că ziua de lucru se terminase. Sfioasă cum era, tăcu.

Și când sosi

A unsprezecea zi lucrătoare

ea spuse:

— Concurența pe care „Centrolitera” voise, de fapt, s-o stârpească prin unificarea celor două edituri, a pornit cu forțe noi la drum.

În momentul reformei, autorii contemporani, la fel ca și cei moșteniți de la vechiul regim, s-au întristat.

— Au fost două iesle, exclamau ei cu o voce pițigăiată și a rămas una singură!

Dar cu trecerea timpului autorii se convingeau tot mai mult că nu s-au produs schimbări esențiale.

— Două iesle au fost, exclamau ei cu o voce și mai pițigăiată, și două au rămas!

În negura coridoarelor „Adăpătoarei de aur” continuau sălbaticile încăierări pentru autori.

Foștii „adăpători” socoteau drept un act de suprem eroism interceptarea în hol a autorilor și semnarea contractelor în camera unde aveau ei biroul și nicidecum în încăperea unde se adunaseră cei de la fosta „Vară de aur”. Aceeași tactică o aplicau și ceilalți. Iată deci că, la editura unificată, între două puncte se trăgeau zilnic două linii drepte, fenomen socotit imposibil încă de pe vremea lui Euclid.

Asta a fost, pe scurt, istoria acelor oameni străni.

În vremea respectivă locuia la Moscova scriitorul Modest Hamakov, autor a doua cărți: prima, „Furtunile”, fusese editată în 1911, iar a doua, „Furtunile” fusese publicată în 1925. Ajungând la concluzia că cititorii ard de nerăbdare să-i citească și a treia carte, Modest Hamakov a venit la „Adăpătoarea de aur” să sondeze terenul.

Nici nu intră bine pe ușă că-l luă în primire un bătrânel agreabil care recunoscuse în persoana lui Hamakov un scriitor moștenit din trecut.

— Modest Lvovici, zise el, ce-ar fi să ne livrați operele dumneavoastră complete?

Hamakov căzu de acord să livreze. Din pură întâmplare probabil, operele complete le avea în servietă. După ce și-a aranjat treburile cu foștii „adăpători”, Modest s-a îndreptat spre ieșire, dar aici a fost abordat de un tânăr. Acesta intuise în persoana lui Hamakov pe scriitorul care recunoscuse puterea sovietică cu o săptămână mai devreme decât Mexicul.

— Bună ziua, tovarășe Hamakov, zise tânărul. Livrați-ne romanele dumneavoastră pentru niscaiva opere complete.

— Le-am livrat, zise naivul Modest. La fosta „Adăpătoare”. Tot pentru complete.

— Ca să vezi! strigă necăjit tânărul. Păi dumneavoastră sunteți autor contemporan și, prin urmare, subordonat fostei „Veri”. Ia dați volumașele încoace!

Tot ca din întâmplare modestul Modest avea în servietă încă o colecție de opere complete. Tânărul promise să ia înapoi volumele încredințate de Hamakov celor de la fosta „Adăpătoare”.

Acasă la el, în Piața Căinilor, liniștitul Modest se așază să scrie o povestire, fără să știe că la „Adăpătoarea de aur” persoana sa a constituit motivul unei încăierări în toată regula. De fapt, tânărul nu reușise s-o scoată la capăt cu bătrânelul agreabil. Dar nici bătrânelul agreabil nu a reușit s-o scoată la capăt cu tânărul.

— Noi, bombănea cu încăpățănare bătrânelul adăpător, l-am inclus deja pe Hamakov în plan. E un autor tipic al nostru, moștenit din trecut.

— Dar ce, noi nu l-am inclus? striga de răgușea bravul tânăr provenit de la „Vara de aur”. Despre vechiul regim nu cunoaștem nimic, dar cunoaștem bine faptul că Hamakov a recunoscut puterea sovietică înaintea Mexicului, „De jure” și „de facto”.

Peste două luni (adică într-un termen record), editura unificată „Adăpătoarea de aur” a pus în vânzare doi Hamakovi compleți. Una dintre ediții era legată în coperte fine de satin având o supracopertă cartonată și o prefată în tonuri triste semnată de un academician de la Acad. de Șt. Art. Cealaltă ediție, apărută paralel, avea o copertă

galbenă cu grinzi și mutrițe și o prefață semnată de același academician artistic (de data aceasta însă, „cuvântul înainte” cuprindea elemente de indignare socială). Spre uimirea cititorilor, pe ambele opere complete se afla numele aceleiași edituri: „Adăpătoarea de aur”.

— Asta e nimic, adăugă Șeherezada, în comparație cu povestea delictului comis de Iakov Trepetov!

Tovarășul Fanatiuk, care era în fruntea colectivului de epurare a aparatului, se gândi:

„Jur pe comitetul planificării că nu o concediez până nu aflu ce s-a întâmplat!”

DELICTUL LUI IAKOV

Și Șeherezada Feodorovna începu o nouă povestire.

— Omului îi e proprie nemulțumirea față de profesia sa. Nemulțumit era și Iakov Trepetov, activist cultural cu experiență, șeful sectorului cultural al Uniunii de transporturi locale.

Tovarășul Trepetov se număra printre mândriile orașului. Era cinstit, deștept și cu multă putere de muncă. Despre asemenea oameni ca Iakov Trepetov se zice că sunt total dezinteresați.

— Asta nu poate să fure! declara despre el activistul cultural Umrihin. Bernardov va fura, chiar și Berngardov poate să fure! Și eu sunt în stare să fur. Trepetov Iakov nu se atinge de un bănuț al altuia.

Iată însă că Iakov Trepetov se atinse de bănuțul altuia.

Situația era neverosimilă, ireală, dar așa s-a întâmplat.

Într-o seară luminoasă de mai, când lumea din oraș se plimba pe bulevard, activistul cultural Iakov Trepetov, acest om mai mult decât cinstit, s-a apropiat sub privirile tuturor de colegul său Umrihin, i-a băgat mâna în buzunarul hainei, i-a scos portofelul și apoi s-a îndepărtat încet.

La capătul bulevardului, un milițian care observase furtul, l-a prins. Trepetov nu s-a împotrivit. Se adunase o mulțime de oameni.

— A glumit, țipa Umrihin, care i-a ajuns din urmă. Dați-i drumul! Ce-i cu glumele astea proaste, Iakove?

— A glumit, l-a susținut mulțimea care-l cunoștea bine pe Trepetov.

Și milițianul era gata-gata să-i dea drumul glumețului, când Trepetov zise:

— N-am glumit! L-am furat pe acest cetățean onest! Sunt un hoț! Duceți-mă la închisoare! Legați-mă!

Dar nimeni nu l-a legat. Atunci Trepetov explodă:

— De ce, îl întrebă el pe milițian, nu vă faceți datoria?

Milițianul, cam încurcat, declară că dacă păgubașul nu are pretenții, nu e nevoie să-l ducă pe cel prins în flagrant delict la închisoare.

— Nu cunoașteți Codul penal! ți-pă ca din gură de șarpe Trepetov, aruncând priviri furioase mulțimii. Nu e necesară declarația păgubașului. Eu îl cunosc! L-am studiat din scoarță în scoarță. Reclamația păgubașului nu e obligatorie. Dacă delictul prevăzut de articolul 108 al codului penal a fost comis, sunteți obligat să-l dați pe delincvent pe mâna justiției!

— Bine, eu pot s-o fac, zise nehotărât milițianul. Cetățeni, vă rog să fiți martori!

Și l-a dus pe Iakov Trepetov la judecată.

La tribunal au avut loc scene pur și simplu dramatice. Toți martorii (confirmând furtul unui portofel conținând nouă ruble patruzeci și patru copeici și un bilet la „Loteria călătoriilor în jurul lumii” în valoare de cincizeci de copeici) declarau în unanimitate că faptul le depășește puterea de înțelegere.

Pe tot parcursul procesului, păgubașul îl ruga pe învinuit „să renunțe la aceste glume prostești”. Dar învinuitul era neclintit pe poziție.

— Faceți-vă datoria! declară el judecătorilor. Nu cele nouă ruble și patruzeci și patru de copeici au importanță, zicea el, important e principiul. Am încălcat legea și trebuie să-mi primesc pedeapsa cuvenită!

Dar în acest loc al povestirii Șeherezada Feodorovna observă că ziua de lucru luase sfârșit.

Și când sosi

A douăsprezecea zi lucrătoare,

ea spuse:

— Judecătorul fu nevoit să-l condamne pe omul cinstit la două săptămâni de închisoare.

— Mai mult nici nu-mi trebuie, zise Trepetov, cu chipul strălucind de bucurie. Mulțumesc, tovarăși judecători! Ați judecat bine!

Ce e aiureala asta? vă veți întreba. Ei bine, experimentatul activist cultural și obștesc Trepetov socotea că adevărata sa chemare nu este nici organizarea bibliotecilor (pe care, de altfel, o făcea foarte bine), nici înviorarea activității diferitelor cercuri, nici atragerea la activitățile de club a bătrânilor, ci poezia.

Poeziile le scria noaptea; dimineața le ascundea oftând într-o ladă, iar apoi, nedormit și încruntat, se ducea la lucru, repetând pe drum versurile scrise în timpul nopții.

Iubito! Să nu crezi în calomnii!

De ele nu mă tem, să știi!

Și pieptu-mi de pistol amenințat

*Numai după tine a oftat.
Să nu crezi, iubito, să nu crezi!
Pentru că eu ca o fiară te iubesc.*

Iată la ce-și folosea prețuitul activist cultural orele sale de odihnă care se împuținau din ce în ce mai mult.

Lărgirea rețelei de cercuri îi răpea strofă după strofă; atragerea bătrânilor în activitățile cluburilor îi reducea numărul de metafore. Din cauza volumului imens de muncă fusese nevoit să-și amâne concediul pentru toamnă.

Dar în suflet se naștea un poem de primăvară. Până și titlul fusese definitivat: „Vis de maia. Apăruseră chiar și primele versuri

*Pe frunze lipicioase a-nceput să curgă seva
Iar apele murmurau a primăvară.*

Nu avea însă deloc timp. Adus la disperare de valurile de transpirație ale inspirației, Iakov Trepetov se deciseră fure: „La închisoare nu mă va deranja nimeni, își zicea cu amară bucurie activistul cultural, acolo voi scrie «Vis de mai» în liniște”.

Două săptămâni i s-au părut suficiente pentru necesitățile creației. Iată de ce primise cu-atâta bucurie sentința.

Încă din prima zi, după ce s-a hrănit cu mâncarea de la pachet” (i-l adusese inconsolabilul Umrihin) și după ce aruncă cu scârbă în latrină bilețelul găsit în pâine „Iașa! Lasă prostiile!”, Iakov Trepetov purcesse la scris.

În sunetul pașilor ritmici ai santinelei și al ciorovăielilor pașnice ale vecinilor, gândirea mergea bine. Valurile de transpirație ale inspirației se revărsau asupra deținutului.

Simțind obișnuitul bubuit la tâmpile începu repede să scrie:

VIS DE MAI
(poem)

*Pe frunze lipicioase a început să curgă seva
Iar apele murmurau a primăvară.*

Exact în acest moment însă, ușa celulei se deschise cu zgomot.

— Trepetov Iakov! strigă supraveghetorul.

— Prezent! răspunse poetul, întrerupt de la ocupația sa preferată.

— Duceți-vă la club! Sunteți activist cultural, nu? Vă cheamă șeful secției culturale.

— De ce? exclamă deținutul.

— Ca să activați cultural. Biblioteca trebuie ridicată la nivelul cerut,

colectivele trebuie înviorate și trebuie atrași la activitatea cercurilor tematice cât mai mulți bătrâni recidiviști.

Cu inima strânsă o luă spre club. Acolo însă, precum bătrânul cal de cavalerie la auzul trompetelor, Trepetov se apucă să prelucreze, să atragă și să ridice. Până să-și vină în fire, termenul detențiunii trecuse.

Se spune că poemul „Vis de mai” nu a fost niciodată terminat pentru că după executarea pedepsei Trepetov a găsit activitatea culturală de la Uniunea transporturilor locale într-un hal fără de hal și a trebuit să lucreze chiar și noaptea.

Astfel, sfârși Șeherezada, numărul poeziilor proști a scăzut cu unul. Dar istoria aceasta nu e nimic pe lângă povestea despre tradiții.

— Nu știu nimic despre ea, zise președintele epurării, tovarășul Fanatiuk. Ce poveste mai e și asta?

OMUL CARE A VRUT SĂ PĂSTREZE TRADIȚIILE

Și Șeherezada Feodorovna, referentă la Oficiul de Colectare a Ghearelor și Cozilor, începu o nouă poveste.

— Acum, multstimate tovarășe Fanatiuk și voi, membri ai comisiei de epurare, o să vă povestesc o întâmplare tragică.

Printre tinerii de azi deosebești ușor două tipuri: așa-zișii „papiței” și așa-zișii „juști”.

Așa-zișii „juști” au rupt definitiv cu vechea societate, poartă cămăși „apaș”, se spală rar pe dinți, susțin până la absurd echipa de fotbal locală, vara fac excursii în colectiv și iarna în săli friguroase acumulează bogății spirituale.

Așa-zișii „papiței” n-au rupt-o cu vechea societate. Ei poartă pantaloni exagerat de largi, nu se spală niciodată pe dinți, nu-și pot uita bătrâna guvernantă și faptul că bunicul a fost funcționar la ministerul de finanțe. Serile și le petrec dansând, aceasta fiind ocupația lor preferată.

Există însă și tipuri mixte: papițioi-juști și justo-papiței. La primii este evidentă evoluția lentă de la aristocratismul subtil al așa-zișilor „papiței” spre spontaneitatea copilărească a așa-zișilor „juști”. La a doua categorie se observă tendința de trecere din tabăra așa-zișilor „juști” spre modul de viață lejer al așa-zișilor „papiței”.

Cei despre care vă povestesc însă acum intră în categoria specimenelor pure: Kolea Arhipov este un „just” tipic, iar înfățișarea lui Ghena Cerepennikov îți dă imediat de înțeles că te afli în prezența unui exemplar get-beget contrar.

Și iată că într-o zi, aflându-se pe coridorul școlii tehnice de electricitate, unde învățau amândoi, Kolea Arhipov l-a lovit pe Ghena Cerepennikov, adică i-a tras cu sete o pamă pe fața-i palidă și inspirată. Faptul s-a petrecut în prezența unui mare număr de elevi.

— Asta ai încasat-o pentru „Educația politică” de Berdnikov și Svetlov, zise Kolea Arhipov după ce-l lovi. (Sus-zisa acțiune fizică avusese, de fapt, menirea să-i atragă atenția lui Ghena că nu e bine să-ți însușești un manual al altuia, mai ales unul foarte util.)

Pe coridor s-a lăsat o liniște mormântală. Toți așteptau lovitura de răspuns. Ghena Cerepennikov, în care se treziseră sentimentele cele mai nobile, era gata-gata să se repeadă la Kolea, dar sesizând la timp statura athletică a celui care l-a ofensat, la jumătatea drumului a făcut stânga-mprejur și a părăsit locul conflictului.

Timp de două zile i-a tot plutit prin fața ochilor umbra bunicului de la ministerul de finanțe. Și umbra cerea răzbunare.

În a treia zi, Ghena se apropie de Arhipov și, adresându-i-se reverențios, îi spuse:

— Înțelegeți desigur că musttrarea care v-a dat-o biroul executiv nu mă satisface. Asemenea jigniri se spală numai cu sânge. Cer satisfacție!

— Ceee? întrebă Kolea.

— Duel!

— Asta se poate, răspunse Kolea, noi avem obișnuința duelului.

— Lăsați bufoneriile, Arhipov! exclamă Cerepennikov. Măcar în acest moment hotărâtor, comportați-vă cu demnitate! Am prevăzut totul. Din păcate însă, în condițiile sovietice nu e posibil decât duelul secret de tip american. Tragem la sorti. Cel care scoate din șapcă hârtia cu cruciuliță trebuie să moară, adică să se sinucidă, lăsând însă un bilețel: „Vă rog să nu învinuiți pe nimeni de moartea mea”. Mijlocul de sinucidere – la alegere. Vă convine?

Lui Kolea Arhipov îi convenea. Cu picioarele lui butucănoase încălțate în cizme făcu un „knix” ultrapoliticos, adăugind că demult își dorea un duel de tip american.

— Luați seama, zise Ghena Cerepennikov, rupând două bucăți de hârtie și făcând o cruciuliță pe una dintre ele, chestia e serioasă! Aceasta este ultima zi din viața dumneavoastră.

— Vă rog, vă rog, răspunse prevenitor Arhipov. De altfel, după ce v-ați însușit manualul meu, mi-am pierdut până și cheful de viață.

— Aș vrea să știu ce-o să mai ziceți când veți trage: hârtiuța fatală.

Și fiecare pe rând își încercă soarta.

Ghena Gerepennikov era atât de convins de victorie, încât în momentul în care văzu cruciulița pe hârtia lui, simți că i se scufundă pământul sub picioare.

În acest moment Șeherezada observă că ziua de lucru: se terminase.

Când sosi

A treisprezecea zi lucrătoare,

ea continuă:

— Și-acum ce-o să fie? întrebă el jalnic.

— Foarte simplu, zise Arhipov, ca mare amator de dueluri ce sunteți, sinuciderea ar trebui să vă producă un profund sentiment de satisfacție. Vă duceți acasă și, stropind o foaie de hârtie pentru corespondență cu câteva picături de colonie „TEJE”, veți scrie cu un scris clar: „Vă rog să nu învinuiți pe nimeni de moartea mea”. Iar pe urmă... Vai, dar câte posibilități de alegere există! O întreagă paletă! Apropo, nu vă sfătuiesc să vă aruncați în fața unui tren personal. E josnic! Mai bine ar fi să rezolvați problema onorabil și elegant: sub roțile expresului de Siberia la stația Losinoostrovskaja.

Ghena Cerepennikov a venit acasă negru de supărare. Nici poftă de mâncare n-avea. A plimbat cu scârbă lingura prin farfuria cu supă și s-a așezat la birou, umbra bunicului de la finanțe continua să plutească nevăzut în preajma lui:

„Nimeni nu poartă vina morții mele” scrisese el pe o coala de hârtie. Bunicul dădu din cap a aprobare. Apoi Ghena se smiorcăi, trase o linie peste cele scrise și înșiră alte cuvinte:

„Vă rog să învinuiți de moartea mea pe Nikolai Arhipov (stradela Tomakov 20, ap. 21. Poate fi găsit seara.), care m-a împins la sinucidere.”

Bunicul zâmbi batjocoritor, dar lui Ghena îi era indiferent.

„Să-l văd eu pe Kolea ce o să zică atunci când o să-i dea pentru incitare la sinucidere opt ani de închisoare cu regim sever!”, se gândi el cu răutate.

Și cu toate că bunicul – un adevărat samurai din vechiul regim – îi indica prin atitudinea sa severă că trăgănarea asta e jenantă și că trebuie să treacă la harakiri, lui Ghena nu-i prea venea deloc să-și sfârșească zilele.

„Ce se bagă și asta? își zise el, căutând să scape de agasanta fantomă. Pe el îl pocneau zilnic peste mutră și uite că nu s-a întâmplat nimic, a trăit nărodul până la optzeci de ani. Io-te-te la el, se închipuie lordul-primar, păstrătorul tradițiilor.”

Dar spălarea jignirii cu sânge era necesară.

Ghena Cerepennikov a petrecut o noapte tipică de sinucigaș. A băut apă fiartă, a aruncat pe jos tot felul de foi de hârtie, a scris pe perete cuvântul „Liuba” și a fumat cam douăzeci de țigarete „Au”.

Dimineața s-a trezit cu același sentiment de disperare. Greutatea jignirii nespălate îl apăsa cu forța a mii de tone.

Și Ghena Cerepennikov se hotărî: luă o foaie de hârtie și cu mână sigură scrisese:

„Către tribunalul popular al raionului Bauman.

Prin prezenta solicit tragerea la răspundere a cetățeanului N. Arhipov pentru jignire personală provocată prin lovire. Există martori.”

Peste o săptămână, tribunalul popular l-a condamnat pe Arhipov la cincisprezece ruble amendă, ceea ce reprezenta bursa lui pe o lună și jumătate.

Arhipov era fâstâcit. Cerepennikov triumfa.

Iar povestea următoare, sfârși Șeherezada, este despre un bolnav surprinzător, Misail Trikartov.

„Jur pe Comitetul de planificare se gândi tovarășul Fanatiuk, că n-o concediez până când nu aud povestea despre Misail Trikartov!”

TRATAMENTELE LUI TRIKARTOV

Și Șeherezada Feodorovna începu astfel:

— Aflați, tovarășe Fanatiuk și voi membri ai comisiei de epurare a aparatului, că primăvara, lumea funcționarească este apucată de febra tratamentelor. Cu cât luminează mai strălucitor soarele, cu cât cântă mai puternic păsările, cu-atât mai rău se simt funcționarii. Iarba crește într-o noapte cu câțiva centimetri, mercurul termometrului se ridică atât de repede, de parcă vrea să ajungă la etajul întâi, iar slujbașilor li se face tot mai rău, tot mai rău. Ei vor să se trateze, să se trateze de orice și oricum, cu condiția ca tratamentul să se facă într-un sanatoriu și pe cât posibil în sudul însořit.

Misail Alexandrovici Trikartov, un om în vârstă, dar încă sprinten, se afla sub imperiul unei puternice febre curative.

— Toți se tratează, exclamă el, ținându-se cu ambele mâini de pieptul său dolofan, iar eu trebuie să mor! Vreau și eu să urmez o cură!

— Ce se întâmplă cu dumneavoastră? îl întreba compătitor colegii.

— De unde să știu? chițăia Misail. Poate colită, poate gastrită... Insuficiență cardiacă... Nu sunt medic, dar simt!

Și Misail s-a dus fuga la un profesor, socotind că numai profesorii te pot trata.

Lipindu-și urechea de trupul lui gol, profesorul îl ascultă îndelung pe Trikartov, controlând activitatea tuturor organelor cu atenția cu care pisica urmărește mișcările șoarecelui.

În timpul controlului, fricosul Misail Alexandrovici, își privea cu ochii înlăcrimați pieptul mișos ca un pardesiu de tip „loden”.

— Ei, cum e? rosti el cu greu, privind spatele profesorului care se spăla pe mâini.

De fapt, voia să întrebe – „sunt speranțe?”, dar buzele au început să-i tremure și cu speranța n-a ieșit nimic.

— Sunteți sănătos! zise profesorul. Absolut!

— Am insuficiență cardiacă, replica sfidător Trikartov.

Profesorul se supără.

— Dumneavoastră știți ce-i aceea insuficiență cardiacă?

Trikartov plătise șapte ruble pentru consultație așa că nc supără și el.

— Știu! zise el. Insuficiență cardiacă este când inima zvâcnește. În afară de asta mai am colită, gastrită și nevroză.

— Vorbiți prostii! răspunse profesorul.

Cu toate acestea, Trikartov hotărî să se trateze. La început avu intenția s-o facă pe socoteala statului. Dar statul n-a fost de acord. Misail a rămas convins că și la comisiile medicale sunt hoți de teapa profesorilor cu cabinete particulare. Aflând de la niște cunoscuți că la Kislovodsk se fac tratamente bune, și-a cumpărat un bilet la unul dintre sanatoriile de acolo.

Vremea era splendidă, sanatoriul se afla așezat printre trandafiri, camera era elegantă... Dar nimic din toate astea nu-l bucura pentru că el avea o altă preocupare: invidia.

Viața agitată a sanatoriului începea devreme în zori. O parte a bolnavilor (parcă era o turmă de antilope) se îndrepta spre izvor pentru a se delecta cu apă minerală „Narzan”. Alții erau conduși de braț la băi de nămol. Pe alții îi chinuiau cu dușuri. Erau și unii pe care îi înfășurau în prosoape groase și îi puneau să transpire. Tuturor le făceau câte ceva, numai lui Trikartov nu-i făceau nimic. Din cauza asta, Misail suferea!

Într-o zi însă, când răbdarea i-a ajuns la limită, n-a mai putut suporta situația.

În acest loc al povestirii Șeherezada observă că ziua de lucru s-a terminat și, cu sfiala care o caracteriza totdeauna, tăcu.

Iar când veni

A paisprezecea zi lucrătoare,

ea spuse:

— Plimbându-se prin parcul sanatoriului, Misail a nimerit odată într-un mic pavilion. Acolo, în mijlocul încăperii, ședea un om din părul căruia săreau în mare viteză scânteii albastrii.

— Mie de ce nu-mi fac asta? îl întrebă Trikartov pe infirmier. Vreau și eu scânteii! Eu sunt Trikartov!

— Nu sunteți pe listă, răspunse indiferent infirmierul.

Trikartov trase concluzia că tratamentul acesta e cel mai scump și că l-au ascuns dinadins în parc, ca să nu-l vadă el.

Seara, pe terasă, în prezența bolnavilor și a oaspeților, Misail îi făcu un mare scandal medicului-șef:

— Dați-mi tratamentele mele! țipa el, tot sărind de pe un picior pe altul. Unde sunt tratamentele mele? Ce fel de izvor de sănătate sunteți? Eu am plătit bani!

— Dumneavoastră sunteți sănătos, zise, jenat, medicul-șef. N-aveți nevoie de tratament! Odihniți-vă! Încercați să nu vă agitați!

Dar Trikartov nu dormi toată noaptea și hotărî să-și facă singur tratamentul. În zori, privind temător în jur „alergă spre izvor și se umflă cu „Narzan”.

— Le-arăt eu lor, zise el, întorcându-se la sanatoriu. Mă și simt mai bine.

Ziua o luă la fugă pe aleile curățele, tipând:

— Unde e soarele înălțimilor?

Nereușind să-l găsească, Misail Alexandrovici se duse în pavilionul electric și, punându-și pe piept placa de zinc cu șnur, dădu drumul la curent. Până seara târziu, cu gura plină de un gust metalic, se tot cutremură de bucurie. Senzația îi crea siguranța într-o însănătoșire rapidă. Noaptea, la lumina, lunii, se duse din nou la izvor și, râgâind fără întrerupere, bău șaisprezece pahare de băutură gazoasă.

— Le-arăt eu lor, șoptea el, sărind pe fereastră în cameră.

Restul timpului și-l petrecu cu mult folos. Scoțând de sub pat lampa albastră pe care-o furase, se întinse și aprinse lumina aceea sepulcrală, tratându-se toată noaptea. După opinia lui Misail, sănătatea i se îmbunătățea văzând cu ochii, dar, nu se știe de ce, își pierdu pofta de mâncare. Dușurile, băile de „Narzan” și de nămol le făcea conspirativ, mai mult noaptea.

— Arătați cam prost, i-a spus odată medicul. Ar trebui să mâncați mai multe ouă.

„Las’ că știm noi, gândi în sinea lui experimentatul Misail. Vrea să-mi bage pe gât niște ouă ieftine, iar soarele înălțimilor, ăsta care e scump, de-o lună îl ascunde de mine.”

Nu cu mult înainte de plecare, Trikartov reuși, în fine, să se apropie de soarele înălțimilor. Dar nu putu să se bucure de el mai mult de o oră. S-a speriat de o infirmieră.

În drum spre Moscova, la stația Skotovataia, lui Misail i s-a făcut rău. A trebuit chemat un medic care a constatat o criză de inimă, gastrită și intoxicație generală cu gaze necunoscute. Când s-a prezentat din nou la lucru, Trikartov avea o înfățișare înspăimântătoare.

— Ce e cu dumneavoastră? întrebă prietenii.

— M-au tratat, lua-i-ar dracu, răspunse Misail. S-au zgârcit să-mi dea o lampă cu cuarț. Soarele înălțimilor n-a fost în cantități suficiente. Las-că știu eu, l-au ținut pentru comisarii poporului. Izvor de sănătate, ce să spun!

— Dar povestea asta, adăugă Șeherezada, e nimic în comparație cu istoria luptei dintre doi funcționari.

„Jur pe Comitetul planificării, își zise tovarășul Fanatiuk, că n-o concediez până nu aud povestea!”

Și cu asta luă sfârșit a paisprezecea zi lucrătoare.

LUPTA GIGANȚILOR

Așadar, de paisprezece zile lucrătoare, de la orele zece până la patru, Șeherezada Feodorovna, referentă la Oficiul de Colectare a Ghearelor și Cozilor, povestea șefului instituției și membrilor comisiei de epurare tot felul de întâmplări pasionante și tot felul de fabule.

Timp de paisprezece zile Oficiul, lipsit de o conducere rațională, s-a aflat în stare de inactivitate.

Și iată că în a cincisprezecea zi, Șeherezada, ai cărei ochi străluceau cu o vioiciune neobișnuită, își începu noua poveste.

— Aflați deci, tovarășe Fanatiuk, că întâmplarea pe care v-o aduc acum la cunoștință este o întâmplare foarte adevărată și glăsuiește despre lupta dintre doi funcționari.

Exista la Moscova Oficiul de Colectare a Ghearelor și Cozilor.

— Cum? sări tovarășul Fanatiuk, păi ăsta e Oficiul nostru.

— Nu mă întrerupeți, ooo! multstimate șef, răspunse Șeherezada, scuturându-și cerceii. Poate că mai există un Oficiu asemănător în Moscova. Așa că voi continua. Și erau la Oficiul acesta doi șefi. Pe unul îl chema Fanatiuk...

— Cum? exclamă din nou Fanatiuk iritat, e vorba despre mine?

— Totul e posibil pe lumea asta, observă evaziv Șeherezada. La evidența populației, la litera F, sunt înregistrați probabil mai mulți Fanatiuci. Așa că, eu continui. Celălalt șef purta melodiosul nume de Sataniuk.

Auzind numele dușmanului său, tovarășul Fanatiuk sări:

— Asta întrece orice limite, urlă el, roșindu-se tot. Pe lume nu există asemenea coincidențe!

— Pe lume există coincidențe și mai și, declară cu severitate referenta. Dacă vreți, eu pot să mă opresc din povestirea care promite, totuși, a fi foarte interesantă.

— Nu, nu, exclamă tovarășul Fanatiuk. Povestiți, povestiți! La urma urmei, eu nu sunt împotriva autocriticii!

Și Șeherezada, întreruptă tot timpul de exclamații de uimire și indignare, își continuă povestirea.

— Așadar, erau doi șefi și, în loc să se ajute reciproc în muncă, ei se luptau între ei.

În lupta lor fratricidă au atras tot Oficiul, împărțind funcționarii în două tabere: fanatiucii și sataniucii. Niciodată omenirea nu a văzut o luptă mai prostească și mai lipsită de sens, pentru că în cazul acesta rolul hotărâtor nu-l juca interesul general ci amorul propriu al șefilor.

Lupta s-a terminat cu înfrângerea totală a lui Sataniuk. Datorită intrigilor adversarului său, el a fost destituit și aruncat la Uman pentru

a organiza activitatea culturală printre cărăușii locali.

Umbra înfricoșătoare a lui Fanatiuk a început să plutească asupra Oficiului de Colectare a Ghearelor și Cozilor în vederea necesităților consumului de mase. Tot Oficiul era înghețat de frică.

— Asta e un apropo la mine! urlă șeful instituției. Tăcere! În douăzeci și patru de ore!... Adică, scuzați, lucrurile sunt totuși interesante. Continuați!

— Așadar, continuă Șeherezada, trebuie spus direct că tovarășul Fanatiuk nu făcea parte din categoria oamenilor cu multe circumvoluțiuni. Ba se poate afirma chiar că era prost ca noaptea. Nu vă revoltați, nu vă revoltați! Ați spus că nu sunteți împotriva autocriticii. Ca să rezumăm, era prost ca noaptea. Înțelegeți? Ca noaptea. Prost și ranchiunos!

Cu sărăcia lui de duh, Fanatiuk hotărî să izgonească din Oficiu pe toți funcționarii socotiți a fi adepți ai destituitului Sataniuk. În aceeași zi, după masă, începu epurarea. Era un om foarte prost, înțelegeți? Foarte. Era, știți dumneavoastră, atât de prost încât îți vine și greu s-o spui. Văd că nu vă face plăcere. Mai bine să mă opresc.

— Continuați! horcăi Fanatiuk.

Făcuse pume la gură. Membrii comisiei evitau să-l privească.

— Așadar, acest om prost s-a lăsat dus de nas de una dintre cele mai neînsemnate funcționare, de o referentă. El a vrut s-o concedieze, pentru că o socotea „fufa” lui Sataniuk.

Dar referenta a început să-i spună tot felul de povești. Și acest om mai mult decât naiv a ascultat-o timp de paisprezece zile. Azi e a cincisprezecea. Iar în timp ce el se ocupa cu prostiile astea, multrespectatul tovarăș Sataniuk... De ajuns însă. Nu vreau să povestesc mai departe.

— Ziceți, ziceți! Ce-a făcut Sataniuk? se auzi vocea rugătoare a lui Fanatiuk. V-o cer!

— Nu vreau! Nu doresc! Mi-e scârbă!

— Dar după câte se pare, zise Fanatiuk, presimțind răul care se apropia, poveștile trebuie să țină o mie și una de zile.

— Nu vreau și gata! Contractul colectiv nu prevede că sunt obligată să povestesc.

— Atunci, vă concediez. Afară! Fără preaviz! Scrieți în procesul-verbal: „Se concediază referenta Șeherezada Șaitanova, pe motiv că este fiica...” De fapt, tot aia e: „fiica reginei Victoria a Angliei.” Afară!

Șeherezada se ridică. Cerceii emisera un sunet înfricoșător.

— Bine! Măgarul vrea să-și cunoască soarta! Atunci, continui! Și, în timp ce el asculta povești, tovarășul Sataniuk n-a stat cu mâinile în sân. A pus în mișcare toate pârgghiile și se spune că a obținut reintegrarea!

— Asta nu e posibil! schelălăi Fanatiuk.

— Totul e posibil, răspunse, palidă de emoția victoriei, Șeherezada. Ascultați!

Și într-adevăr, de undeva de jos, probabil din dreptul cabinei portarului, se auzi un zgomot de voci care se făcea tot mai puternic și se apropia tot mai mult. Curând se putu distinge un „ura” foarte clar.

Ușile biroului se dădură de perete și în prag apăru statura vîguroasă a tovarășului Sataniuk.

Avea cu sine trei serviete. Una mare, din piele de crocodil, pe care o purta pe după gât și două din piele de porc pe care le ținea cu cele doua mâini. Și vocea tovarășului Sataniuk răsună ca o furtună de gradul șase:

— Cine stă la biroul meu? întreba el, fâlfâind o hârtiuță prin care tovarășul Fanatiuk era numit la Kolokolamsk în postul de fotograf orășenesc.

Și nimeni până acum, De lumea asta, n-a predat lucrările atît de repede ca tovarășul Fanatiuk.

Așa s-au terminat poveștile Noii Șeherezade.

FUNCȚIONARUL INVIZIBIL (O PERSONALITATE LUMINOASĂ)

Capitolul I. „PISTRUIN”-UL LUI BABSKI

Nu există cuvânt comic pe care omul să nu și-l fi luat ca nume. Fericit e cel care a moștenit numele de Baranov⁽¹⁰⁾. Nu au prea mari greutatea nici cetățenii care se numesc Baranovici sau Baranovski. Mult mai rău se simte Baranski, pentru că numele ăsta începe să conțină unele elemente de ironie. La școală, Baranski o duce mult mai greu decât frumosul și puternicul Baranov, decât fotbalistul Baranovski sau decât cumișelul Baranovici, filatelistul. Cel mai rău o duc însă cetățenii Baran, Barancik și Barașek. Uneori influența numelui asupra omului este nelimitată. Așa de pildă, chiar dacă va scăpa în copilărie de ceea ce i-a fost predestinat, cetățeanul Baran va deveni la maturitate – în mod obligatoriu – hoț, iar cei mai frumoși ani ai vieții și-i va petrece în colonii de muncă. Dacă te cheamă Barancik, nu faci carieră! Este cunoscut cazul tovarășului Barancik, care, pentru a scăpa de blestemul aruncat asupra sa de numele ce-l purta, a încercat să treacă la marxiști. Dar Barancik a devenit un fel de balast, și a fost măturat cu o mătură foarte solidă. Frații Barașek nici nu se gândesc să se încadreze într-o activitate pe linie de stat. Ei se vor dedica desfacerii laptelui și vor dispărea fără glorie în valurile micului comerț particular al NEP-ului.

Eroului povestirii noastre i-a fost hărăzit un nume cumsecade, de nădejde, limpede ca un pâraiaș: Filiurin. Nu i s-a întâmplat niciodată să se afle în situații jenante sau comice de genul celor în care se zbat cetățenii cu numele de Baran, Barancik sau Barașek. Soarele lumina în mod uniform calea vieții lui Egor Karlovici Filiurin.

În ziua de cincisprezece iulie respectivul astru lumina mai puternic ca de obicei, pentru că în acea zi la toate instituțiile din orașul Pișceslav se plătea chenzina.

Străzile pavate străluceau ca oglinda, reflectându-se în cornișele modestelor case din Pișceslav⁽¹¹⁾. Responsabilul debitului de stat, cu nelipsitul său șorț de pânză, stătea în Piața Timiriazev și privea, cu ochii mijiți taraba tutungeriei sale învăluită de lumina plăcută a soarelui.

Cetățeanul debitant avea agățată pe umăr o cutie de lemn de culoarea muștarului pe care lipise două inscripții. Prima, foarte

prozaică, era scurtă: „Cutie pentru reclamații”. A doua era în versuri:

Consumatori, opriți-vă, stați!

Pe debitant nu doriți să-l reclamați?

După cum se poate lesne înțelege, la Pișceslav se manifesta o grijă deosebită pentru prosperitatea cetățenilor.

Egor Karlovici Filiurin se apropie grăbit de tutungiu, cumpără un pachet de țigarete „Defect”, scoase din buzunar reclamația pregătită din timp și o introduse în cutia de culoarea muștarului. Simțind ca are o puternică chemare spre activitatea obștească, Filiurin proceda zilnic în felul acesta. Uneori se plângea de tăria țigaretelor „Defect”, alteori protesta împotriva faptului că pachetul avea cartonul prea moale sau ridica problema stării antisănătare a șorțului pe care-l purta tutungiu.

Dacă n-avea de ce să se agațe, Filiurin introducea în cutie o fâșie îngustă de hârtie cu următoarele cuvinte: „Astăzi nu s-au constatat niciun fel de lipsuri. E. Filiurin.”

Pufăind din țigaretă, Filiurin se îndepărtă de vânzătorul indiferent la toate și, traversând piața pavată cu lespezi pătrate, ajunse în umbra răcoritoare a statuii ecvestre a lui Timiriazev.

Cunoscutul agronom și profesor de botanică galopa pe un cal de fontă, ținând în mână dreaptă (avântată spre înalt) o rădăcinoasă. Calota pătrată cu ciucure, însemnul de doctor al universității din Oxford, îi fusese așezată semeț pe o sprinceană. Pe umeri îi atârnav sutele de kilograme ale mantiei cu falduri mari, iar calul, ținut cu energie în hățuri, își îndrepta copitele din față spre cer, părând că vrea să dirijeze corul mulțimii venit să-l admire.

Marele savant și erau al muncii pașnice purta în picioare cizme de cavalierist cu pinteni și se ținea bățos în șa. Steluțele pintenilor aduceau cu rondele de morcovi pentru supă.

Acest uimitor monument înfrumuseța orașul cam de vreun an. Locuitorii din Pișceslav ținuseră neapărat să fie în ton cu cei din Moscova. Iar în dorința de a fi superior Capitalei (care ridicase savantului o statuie cât se poate de normală), orașul Pișceslav a comandat sculptorului Schatz o statuie ecvestră.

Toți pișceslavenii, inclusiv sculptorul Schatz, erau ferm convinși că Timiriazev fusese un vestit comandant de brigadă și că în timpul războiului civil luptase ca un erou. Renunțând temporar la funcția de administrator al unui imobil, pe care o deținea din cauza acalmiei existente în viața artistică a localității, Schatz a turnat monumentul în patru luni. Prima variantă a statuii îl reprezenta pe savant cu un iatagan turcesc în mână. Abia în timpul recepției finale a monumentului, comisia special desemnată și-a dat seama că Timiriazev fusese, de fapt, o persoană totalmente civilă. Ca primă

măsură au înlocuit repede iataganul cu o imensă sfeclă (tot din fontă). Zâmbetul belicos însă, ăsta nu i l-au putut schimba cu unul pașnic sau măcar cu o expresie reva mai savantă a chipului. Și astfel, marele agronom a rămas să călărească prin fosta piață a Soborului, julindu-și în continuare calul cu pintenii săi eroici.

Filiurin scoase din buzunar o bucată de catifea, își șterse praful de pe ghetе și se așeză pe postamentul statuii ca să se odihnească puțin. A stat așa nemișcat cam vreo zece minute, împărțindu-și în gând salariul pe capitoare. Din cele treizeci și cinci de ruble cât reprezenta suma primită de la serviciul de amenajări a GOP(12)-ului, vreo șase ruble îi erau hărtănite de secta răpitorilor de cotizații. În afară de asta, mai urma și o discuție cam neplăcută cu gazda sa, madam Bezliudnaia.

Trista operație aritmetică i-a fost întreruptă de un zgomot înspăimântător care venea de undeva de după un colț de stradă. Filiurin își ridică privirea sa limpede și începu să asculte cu atenție. Zgomotul creștea, acum se auzeau și niște trosnete de parcă cineva se apucase să arunce mobila de la etaj.

Călare pe o bicicletă de lemn, în piață își făcu apariția inventatorul Babski. Deasupra ghidonului gros de brad flutura o barbă. Bogata podoabă facială semăna cu niște pantalonăși de copil. Văzându-l pe Filiurin, inventatorul execută un viraj scurt cu certa intenție de a se opri. Dar, după câte se pare, inerția aparatului era mare și, crăcănându-și picioarele, Babski fu nevoit să mai execute două tururi de statuie ca să poată frâna.

— Mai repede! strigă Babski.

— Ce „mai repede”? întrebă Filiurin, clipind uimit din genele sale albicioase.

Prea târziu însă! Bicicleta oprită din cursa ei nebună s-a aplecat și s-a prăbușit pe marmură, antrenându-l pe biciclist după sine. Babski își trase piciorul din sistemul de transmisie pe bază de sfoară și se adresă iritat lui Filiurin:

— Păi vă rugasem să țineți bicicleta!... După cum ați putut constata, n-am învățat încă să-l conduc cum trebuie. Frâna și roata din față trebuie perfecționate.

Au ridicat împreună bicicleta, care se dovedi a fi foarte grea, sprijinind-o de unul dintre cei patru ficuși instalați la colțurile postamentului.

Babski își aranjă barba cu ambele mâini, după care izbucni într-un râs satisfăcut. Tot lovind vehiculul cu palma, încerca să-l convingă pe Filiurin:

— Pomană! Materialul costă doar opt ruble. Vă rog să vă convingeți! Exclusiv din lemn. Mă duc după brevet. „Bicicla lui Babski!” Ehe! Ce ziceți de asta?

— Trebuie trase concluziile organizatorice de rigoare, răspunse entuziasmat Filiurin.

— Ce concluzii?

— Să bem!

— Asta e posibil în orice moment. Să-mi iau însă mai întâi brevetul.

— Inventatorul este obligat să facă cinste, zise foarte convins Filiurin.

Pe fundalul soarelui care se îndrepta spre apus, trupul lui Babski apărea ca o stană de piatră de culoarea oranj-murdar. Era un bătrân înalt, cu umerii plinuți și cu o barbă îmbâcsită de praf și gunoaie. (Se povestea că, odată, din respectiva barbă ar fi sărit chiar un șoarece.)

Fiecare oraș își are nebunul lui. Oamenilor le e milă de el și îl iubesc, mândrindu-se, într-un fel, că îl au. Nebunul orașului trece iute pe bulevard, gângăvind cu sonoritate cuvinte neînțelese și deschide cu impetuoșitate ușa cofetăriei; nici n-ajunge bine la tejghea, că responsabilul îi și iese zâmbitor în față, întinzându-i o pricomigdală pe care nebunul o înhață, ieșind urlând de bucurie. Copiii se țin scapi după el. Maturii însă au o atitudine plină de respect față de nebunul orașului; s-au obișnuit cu el, socotindu-l o curiozitate locală asemenea teatrului sau străzii principale care e pavată cu calupuri de lemn.

Fiecare oraș își are de asemenea inventatorul lui. Și de el le e milă oamenilor, dar pe el nu-l iubesc, de el se tem. Cine știe ce-ar mai fi în stare să descopere inventatorul ăsta!

Babski avea în oraș dubla calitate de nebun și de inventator. Zile în șir bătea pragul instituțiilor din Pișceslav, propunând tot felul de descoperiri și perfecționări. Iar noaptea lucra pe rupte în cămăruța lui cu fereastra prăfuită, care dădea direct spre strada Indirectă. De acolo auzai tot timpul ba fâsâitul unei lămpi de sudură, ba gemetele unui claxon de automobil.

Babski avea preocupări multilaterale. Terminându-și experiențele cu claxonul, se apucase să inventeze un vaccin care, prin injectare în pulpă, făcea ca cizmele să devină rezistente la incendii. Dând chix cu vaccinul, Babski și-a frământat mintea timp de douăzeci și patru de ore, încercând să găsească posibilitatea sincronizării trăsnetelor cerești cu concertul consacrat aniversării a doi ani de existență a cercului de stat din localitate. Concertul a fost un fiasco total, dar, perseverând, Babski a creat un „perpetuum mobile” compus dintr-un ceas de masă în valoare de două ruble și un samovar strivit, cu capacitatea de una găleată și jumătate. Nici cu asta n-a ieșit însă nimic. Și-atunci, inventatorul s-a apucat să fiarbă experimental una bucată săpun împotriva pistriilor.

Când să iasă pe ușă ca să ducă fiertura la subsecția farmaceutică în vederea probelor, i-a venit ideea construirii unei biciclete din lemn. Inventatorul a lucrat trei zile. Astfel și-a făcut apariția „bicicla lui

Babski". În tot acest timp săpunul a stat în buzunarul stâng al pantalonilor și, încălzindu-se, și-a schimbat pe nevăzute culoarea din galben (nuanța gălbenușului de ou) în albastru.

— E complicat să faci invenții? îl întrebă Filiurin pe inventator, ajutându-l să se cațere pe unul dintre hârdaiele care adăposteau ficușii.

Transbordându-se cu greu pe șaua de trestie a bicicletei, Babski îi răspunse gemând:

— Ba e foarte simplu!

Și imediat se auzi un bubuit. Zguduindu-se de jos și până sus și din față până în spate, mașina de lemn o porni prin piață.

— Cât aduce chestia asta pe lună? îi strigă Filiurin din urmă.

— Vreo șaiszeci de ruuble! veni răspunsul printre zdrăngănituri.

Biciclul lui Babski dispăru în strălucirea orbitoare a apusului de soare.

Făcând câțiva pași, cu intenția de a lua-o spre casă, Filiurin lovi cu piciorul o cutiuță de metal. Se aplecă, o ridică și o învârti în mână. Era o cutie din acelea pentru praf de spălat pe dinți, dar înăuntru era o bucătică de săpun albastru-deschis.

„Asta a căzut de la Babski, mai mult ca sigur, își zise Filiurin. Ar fi interesant de știut cât poate să coste?”

Mintea lui Filiurin lucra destul de lent în afara orelor de producție. Nu se știe de ce, dar tot timpul îi treceau prin cap aceleași și aceleași întrebări: cât costa cutare sau cutare obiect, cu cât se vinde el mai ieftin în străinătate și cât câștigă interlocutorul. Doar cu domnișoarele se mai înviora puțin și purta discuții pe teme de actualitate – dragostea și gelozia. Schimburile acestea de păreri țineau însă doar până la căderea serii, după care șederea în comun se mărginea la tăceri lirice.

Săpunul albastru îl duse pe Filiurin cu gândul la baie. (În seara aceea urma să aibă loc o întâlnire tovărășească cu dans și concluzii organizatorice, adică bere și vodcă).

Filiurin părăsi piața și se îndreptă spre Baia Nobililor, în drum trecu pe acasă își luă prosopul și mănua de burete.

În Pișceslav, chiria medie pentru o cameră era de opt-nouă ruble pe lună. Filiurin îi dădea lui madam Bezliudnaia doar patru, pentru că madam Bezliudnaia studia canto-ul. Vocalizele ei zilnice făceau ca prețul să scadă serios. Chiar și acum, etalându-și într-un rânjet toți dinții ei de aur, madam Bezliudnaia urla, căzută parcă în transă. Așa că Filiurin avu posibilitatea să traverseze coridorul fără să fie auzit, evitând explicațiile cu privire la chiria pe care nu o plătise cam demult. (Aduna bani pentru un costum.) Filiurin ieși alergând, bucuros că reușise să smulgă de sub nasul gazdei cu dinți de aur cele patru ruble, bucuros că va putea introduce în cutia de sugestii și

reclamații a băii publice o sesizare rezonabilă și bucuros că (după ce se va curăța de jegul adunat timp de două săptămâni) se va duce la întâlnirea tovărășească, unde se va veseli zdravăn în societatea funcționarilor de la secția de amenajări.

Ultima rază puternică de soare mângâie ceafa complet rasă a lui Filiurin.

Zeci de mii de oameni cu cefele rase, cu chipuri luminoase la fel ca cel al lui Filiurin și cu ochi albaștri duc o viață obișnuită, frecventează cu regularitate baia publică, plătesc disciplinat cotizațiile la sindicat (dar nu la fel de disciplinat sunt prezenți la ședințele de grupă), se distrează conștiincios în societatea colegilor și își fac o regulă din neplata chiriei. Dar soarta și istoria nu i-au ales pe niciunul dintre ei pentru a-i aduce în prim plan ca să slujească unei cauze noi și importante.

Bolta cerească a instituțiilor de stat plutește în toată splendoarea ei și în conformitate cu legile în vigoare. Miriade de secții licăresc de la un capăt la altul al brâului stelar, în timp ce subsecțiile strălucesc în cantități și mai mari prin electrificatul praf stelar, întinzându-se pe firmament asemenea unei căi lactee. Nebuloasele financiare luminează discret și, făcând ispititor cu ochiul, atrag spre ele priviri pline de speranțe. Comete cu coadă aleargă pe bolta diferitelor comisii, iar în nopțile neliniștite de august cad stele (probabil datorită reducerii schemelor). Unele nici nu apucă să ardă complet sau să se transforme într-un abur ușor, că ajung pe pământul deșertăciunilor direct pe banca acuzaților. Există și stele care se află în deplasare. Atrase ba de o organizație stelară, ba de alta, ele galopează pe firmament până dispar în coada vreunei comete aflată în călătorie de inspecție.

Bolta aparatului administrativ-financiar este imensă. Asortimentul de aștri – așijderea! Dar în vederea marilor transformări din orașul Pișceslav soarta a ales steaua cea mai mică și cea mai puțin strălucitoare (de altfel, lumina ei nici nu ajunsese încă până la pământ). Este vorba despre Egor Karlovici Filiurin, modest referent la GOP, amator de mandolină și restanțier permanent la plata chiriei.

Intrând la baia publică, Filiurin nici nu-și închipuia măcar în ce mod uluitor va ieși de acolo. Așa că, alegându-și o canapea mai retrasă, Egor Karlovici începu să se dezbrace foarte tacticos.

Mai întâi își desfăcu cordonul din stofă și cravata de duminică cu nod permanent și prinzătoare metalică, iar apoi își trase cămașa cu piept tare de pichet reiat și pantalonii care zdrăngăneau ca un harnașament (Filiurin obișnuia să poarte în buzunare o mulțime de bucăți rotunde de metal pe care le folosea la aparatele automate în loc de monezi).

Dezbrăcându-se complet, Filiurin își mângâie îndelung umerii și soldurile; la ceilalți bărbați goi din jur privea cu indiferență, nu găsisese

niciun cunoscut printre ei. Aruncându-și prosopul pe umăr, Filiurin luă săpunul albastru al lui Babski și intră să se săpunească.

Între timp, Babski își înaintase cererea de brevet; după ce explică celor adunați la intrarea CEG-ului (Consiliul Economic Gubernial) avantajele bicicluului de brad asupra celui metalic, o porni călare pe zgomotosul vehicul spre bulevardul Calul lui Prjevalski⁽¹³⁾.

La această oră de amurg locuitorii orașului se plimbau printre cele două rânduri de tei care, din cauza prafului, căpătaseră o culoare cenușie.

Întorcând în piață, Babski nimeri drept într-un cetățean. Din cauza loviturii, omul, se cam clătină, gata-gata să-și piardă echilibrul.

— Aaaa, dumneavoastră erați, tovarășe Lialin, zise Babski împăciuitor. Și eu care tocmai voiam să trec azi pe la subsecția farmaceutică...

— Iar ați inventat' ceva? bombăni tovarășul Lialin, frecându-și soldul lovit.

— Am inventat, am inventat. Un săpun contra pistruilor. „Pistruin Babski”. Vi-l arăt imediat! Tot orașul va rămâne cu gura căscată! Vă rog să vă convingeți! Dacă nu vă supărați, țineți-mi biciclul!

Având acum mâinile libere, inventatorul începu să se scotocească prin buzunare. Dar nu găsi cutiuța metalică cu săpun în niciunul dintre cele paisprezece buzunare repartizate inegal între cele trei componente ale costumului său.

— Păi aduceți-mi-l mâine la subsecție, zise nerăbdător Lialin, acolo vom prelucra problema.

— Dați-mi voie!... Dați-mi voie!... Unde o fi dispărut săpunul, începu să se agite Babski, dați-mi voie, pe unde am fost? Probabil că l-am lăsat la CEC. Așteptați-mă aici! Vin imediat!

Și, împingându-l pe șeful subsecției farmaceutice (asta ca să poată porni din loc), Babski o luă înapoi pe bulevardul Calul lui Prjevalski.

Inventatorul încercă să dea năvală la CEC, dar ușile erau închise; apoi, întristat de pierderea „Pistruin”-ului, dădu roată prin tot orașul, umplând văzduhul cu huruitul bicicluului său.

Între timp, Filiurin se săpunea.

După o lungă așteptare la rând reuși în fine să pună mâna pe o găleată de lemn. Își turnă apă fierbinte pe tot trupul și începu din nou să se săpunească cu energie. „Pistruin”-ul lui Babski emana un miros cam îngrijorător de terebentină. „Săpun medicinal, își zise satisfăcut Egor Karlovici, care, cu ochii închiși, mormăia de plăcere. Țsta costă cel puțin patruzeci de copeici.”

Filiurin avea senzația că trupul îi devine din ce în ce mai ușor ceea ce îl făcea să se simtă bine și îi producea o ușoară amețală (de altfel foarte plăcută). Gândurile îi zburau spre ceva care semăna cu o călătorie în jurul lumii contra modestei sume de cincizeci de copeici.

Și i se mai părea lui Filiurin că în căldura băii se dizolvă cu totul.

Să vedeți însă ceva curios: milițianul Adamov, care se spăla în apropiere și care tocmai se săpunea pe cap, crezu și el la un moment dat că, într-adevăr, capul lui Filiurin (pe care-l cunoștea foarte bine în urma deselor întâlniri de la miliție) a dispărut și că se spală doar un trup fără cap.

Adamov își clăti repede ochii plini de clăbuc și, când să privească spre colțul unde cu o clipă în urmă se aflase Filiurin, observă doar niște aburi și găleata de lemn care se rostogolea pe podeaua ușor în pantă. În rest – nimic și nimeni.

Milițianul Adamov rămase atât de mirat, încât simți dorința aprigă să scoată fluierul ca să-i cheme în ajutor pe membrii activului de bază al colectivului băii publice. Dar fluierul, împreună cu restul uniformei, se afla în tindă. La acest argument esențial mai trebuie adăugat unul: câțiva bărbați goi începuseră să se bată pentru găleata de lemn rămasă liberă. Fără a mai sta pe gânduri, Adamov puse primul mâna pe ea, lăsându-se apoi pradă profundelor plăceri ale spălatului la baia publică.

Între timp, Filiurin, cu ochii încă închiși, se apropie de robinet și, luând apă rece în căușul palmelor, se spăla pe față. Ceea ce văzu, mai bine zis ceea ce *nu* mai văzu (și erau cam multe: nici mâini, nici picioare, nici burtă, nici umeri) îl ului complet. De frică, alergă sub duș. Aici însă își dădu seama stupefiat că săpunul se scurge de pe trup, dar că trupul ca atare nu există.

O teamă cumplită îl împinse spre tindă. Se repezi la oglindă. Nu se văzu. Nu era!... Nu se reflecta în oglindă, cu toate că stătea în fața ei. Ba se și sprijinea cu mâna de ea.

Filiurin nu avu timp să se gândească la situația creată pentru că văzu în oglindă doi indivizi suspecti. Băgând capul pe ușă și constatând că nu e nimeni prin jur, cei doi se apucară să adune grămadă tot ce le cădea sub mână. Când au terminat de strâns, au luat-o la fugă.

— Stai! strigă Filiurin, auzind binecunoscutul zgomot metalic produs de pantalonii săi.

Și totuși, vocea era a lui, asta îi rămăsese.

Mânios, începu să alerge după cei doi. Hoții se îndreptau spre străduțele întunecate din Orașul nou. Invizibilul referent gonia gâfâind în urma lor.

Se petrecuse un fapt misterios și extraordinar: un tânăr de douăzeci și șase de ani, funcționar corect, posesorul unei sănătăți demne de invidiat, pierduse dintr-odată tot ceea ce avusese asupra sa: cămașa, cravata de duminică și trupul. Îi rămăsese doar ceva de care nu prea avuse nevoie până atunci și anume – sufletul.

Între timp, orașul, care nu bănuia încă nimic, își trăia viața lui

obișnuită. În liniștea serii, prin ferestrele clubului lucrătorilor din transportul fluvial răzbăteau sunetele violente ale uverturii la opera „Carmen”, în interpretarea unei orchestre prin excelență populară formată din șaptesprezece balalaici.

Capitolul II. „VOLENS – NEVOLENS”

Invizibilul referent rătăci până în zori pe niște ulicioare atât de îndepărtate de centru, încât nici măcar acum, în anul 1928, nu le venise încă rândul la schimbarea numelui. Pe hoți nu i-a prins. (De fapt, goana după garderobă devenise inutilă.) A alergat ce-a alergat vreo șase kilometri, dar apoi i-a dat seama că fantomele n-au nevoie de haine. Cea mai mare nenorocire însă de-abia urma: la ora nouă trebuia să fie la slujbă.

Filiurin hotărî să se ducă la Babski și să-i ceară reconstituirea trupului până cel mai târziu la ora începerii activității serviciului de amenajări.

Peste vreo douăzeci de minute, inventatorul Babski se trezi din cauza aerului rece al dimineții care intra prin geamul deschis; curentul împinse niște talaș spre colțul încăperii.

— Tovarășe Babski, auzi inventatorul, tovarășe Babski!

Babski sări din pat și alergă spre fereastră. Strada era pustie și curată. Pe crengile copacilor strălucea roua.

— Huliganilor, țipă inventatorul, trântind fereastra. Asta e curată golănie!

— Tovarășe Babski, auzi el pe cineva vorbind în spatele său, eu... problema e că am fost la baie...

Babski se așează pe pervazul ud al ferestrei și aruncă o privire uimită prin cameră. Nu era nimeni.

— Cine a fost la baie? întrebă el în șoaptă.

— Eu, răspunse scaunul.

Babski coborî de pe pervaz și cu urechile ciulite se apropie de scaun în vârful picioarelor, întrebând cu mare curiozitate:

— Ați fost la baie?

Dar scaunul nu răspunse. În spatele inventatorului se auzi o tuse reținută și aceeași voce care zicea milogindu-se parcă:

— Sunt în partea astălaltă, tovarășe Babski. Problema e că eu sunt invizibil.

— Cine e invizibil? întrebă iritat Babski.

— Eu, Filiurin.

— Scuzați, dar de ce sunteți invizibil?

— Problema e că am fost la baie și că la ora nouă trebuie să fiu la serviciu, iar eu sunt invizibil.

Și pe măsură ce Filiurin înșira monoton și cam nehotărât detaliile propriei sale dispariții, chipul inventatorului se lumina și se înviora din ce în ce mai mult.

— Deci, ziceți că v-ați săpunit? Întrebă inventatorul, trăgându-se de barbă. Din punct de vedere științific, asta e foarte important.

— Vă rog să înțelegeți, căuta Filiurin să-l convingă, că din cauza săpunului dumneavoastră eu nu pot să mă duc la slujbă!

— Și ce legătură am eu cu asta? Mi-ați luat „Pistruin”-ul, „Pistruin”-ul meu. N-am nicio pretenție, nu sunt un zgârcit. La urma urmei, săpunul a acționat perfect, nu? Pistruii au dispărut!

— Pistruii au dispărut, zise cu oarecare ezitare omul invizibil, dar a dispărut și capul, tovarășe Babski. Ia puneți-vă în locul meu!...

În cameră se auzi ceva care aducea a vaiet.

— Dracu știe ce-o mai fi și asta! rosti gânditor inventatorul, eu am inventat, de fapt, un săpun contra pistruilor...

— N-ați putea face ceva ca să devin din nou vizibil?

— Hmm, trebuie să mă gândesc, declară Babski. Unde vă aflați acum, tinere tovarăș? Dacă cumva v-ați așezat pe scaun, eu o să mă așez pe pat, ca nu cumva să vă strivesc.

— Stau în picioare.

— Aha, bine! Stați așa! Eu o să mă gândesc.

Timp de o jumătate de oră liniștea din cameră a fost tulburată doar de niște exclamații care răzbăteau prin barba inventatorului.

— S-a făcut șapte fără un sfert, se văicări Invizibilul, și după ce că n-am dormit toată noaptea, acum, din cauza săpunului dumneavoastră, o să întârzii și la birou.

Babski își scutură barba cu ambele mâini, așa cum scuturi o haină, și spuse plin de hotărâre:

— Nu mă mai bateți la cap! Am să vă dau în judecată pentru furtul săpunului! Nu pot să inventez într-o jumătate de oră ceva serios care să facă vizibil un trup omenesc. Poate că nici în cinci ani n-o să reușesc!

Din cauza stării de agitație în care se găsea, Filiurin căzu de pe scaun. În cădere, trase după sine și niște cioturi de pe masa de tâmplărie (după toate probabilitățile piese de rezervă pentru bicicletă).

— Ieși afară! urlă Babski. Huliganule! Pleacă de-aici!

Fereastra se deschise singură. Vocea anostă a omului invizibil se auzi de astădată din stradă:

— O să vă dau în judecată!

— Ți-arăt eu ție! După ce că ai furat săpunul, nici nu mă lași în pace!

— N-aveți dreptul! se rățoi strada pustie. Veți fi tras la răspundere ca pentru o crimă.

— Hoțule, îi strigă în urmă nebunul orașului, atârând pe geam. Așa-ți trebuie!

Geamul se trânti cu zgomot. Ca să se liniștească, Babski se învârti vreo zece minute prin cameră. Pe urmă, ajungând la concluzia că „Pistruin”-ul și-a căpătat proprietățile lui uimitoare sub influența fermentației care s-a produs în cutia de metal, inventatorul aprinse primusul și începu imediat să fiarbă a doua bucată de „Pistruin”, refăcând din memorie ingredientele principale.

După ce a lăncezit puțin în fața ferestrei, străveziul referent a luat-o pe strada Indirectă.

Orașul se trezea. Trecea cușca care transporta câinii vagabonzi prinși peste noapte. Simțind în aer mirosul Invizibilului, populația din cușcă începu să latre și să schiaune.

Se apropia ora prezenței la serviciu a funcționarilor sovietici, iar Egor Karlovici nu știa încă ce trebuie să întreprindă. În piața Timiriazev tutungiul de stat își luase deja slujba în primire. Taraba lui de sticlă strălucea la fel ca în ziua precedentă; lădița pentru reclamații continua ca totdeauna să-l îmbie pe trecătorul obosit. Toate acestea însă nu mai erau pentru Filiurin.

Viața referentului se schimbase brusc. La drept vorbind, nu despre schimbare era vorba pentru că ea încetase ca atare.

L-au părăsit: mâncarea, băutura, tutunul, dragostea, avansarea, posibilitatea de a uimi pe cineva prin eleganța îmbrăcăminții sau prin frumusețea trupului. Îi rămăsese doar posibilitatea de a gândi, ceea ce, trebuie să recunoaștem, n-a intrat niciodată în preocupările lui Filiurin.

Și iată-l stând speriat și uimit în fața unei pancarte prinsă între doi stâlpi. Pancarta reprezenta un om îmbrăcat într-o bluză la fel cu aceea pe care ieri încă o mai purta Egor Karlovici. Respectivul alerga cu privirea ațintită înainte, fluturând într-o mână avântată spre înălțimi o bancnotă de zece ruble. Sub desen se întindea o inscripție triumfătoare:

CARE ÎNCOTRO – IAR EU LA CEC!

„Dar eu încotro? se întrebă cu amărăciune omul invizibil. Eu. Încotro mă îndrept?”

Disperat, Egor Karlovici se îndreptă spre casă. Se apropie de fereastra locuinței sale și privi înăuntru. Madam Bezliudnaia ședea la pian, aruncându-și mâinile pe clape. Din gura deschisă se revărsa un dangăt permanent. Dințoasa cucoană exersa sunetul „I”.

— Iar eu încotro? șopti Filiurin. Că n-o să mă duc la serviciu în

halul așa.

Între timp, toți se duceau la slujbă. A trecut în mașină șeful serviciului amenajări, Kain Alexandrovici Dobroglasov, împreună cu cei doi fii ai săi: Afanasii Kainovici, care lucra la subsecția de foioase, și Pavel Kainovici de la subsecția de colectări.

— Ba mă duc! se hotărî în fine Filiurin. La urma urmei, eu n-am nicio vină. O să le explic totul. Să mă trimită la comisie! Să facă ce vor!

Serviciul de amenajări al GOP-ului ocupa cinci încăperi într-o vilă cu etaj situată pe strada O mie. În fiecare cameră se afla un cămin mare îmbrăcat în marmoră. Cum însă nu se făcea foc, căminele adăposteau dosare. Unele erau adunate în mape legate cu sfoară, altele în bibliorafturi.

În momentul sosirii lui Kain Alexandrovici, toți funcționarii se aflau la locurile lor. Doar biroul cadastrului era neocupat. Kain Alexandrovici aruncă o privire critică spre perimetrul respectiv, pe urmă privi la imensa pendulă octogonală, controlându-și totodată propriul ceas elvețian. Apoi spuse:

— Ce s-a întâmplat cu Filiurin, e bolnav?

Evsei Lvovici Ioannopolski, care făcea înscrisurile în registrul principal al secției și care se afla în momentul respectiv cel mai aproape de șef, menționează că, după cât se pare nu există niciun fel de date în legătură cu boala lui Filiurin.

— Nu știu ce să mai spun, zise Kain Alexandrovici pe un ton absolut impersonal, chestiile astea se cam repetă des la el! *Volens-nevolens*, o să-l *concedens*.

Dobroglasov rosti ultimele cuvinte dând senzația că-i lasă gura apă.

Expresia respectivă o auzise în anul 1923, când Pișceslivul a fost inspectat de o persoană investită cu împuterniciri în domeniul amenajării grădinilor. Pe baza lipsurilor constatate, sus-zisa apreciere, „volens-nevolens, eu îl concedens”, i-a fost adresată lui personal. Din acel moment, Dobroglasov a rămas profund convins că cetățeanul care a vizitat orașul a fost o persoană foarte importantă și, ceea ce nu era exclus, chiar istorică.

Când furtuna se potoli, Kain Alexandrovici hotărî să eternizeze momentul prezenței oaspetelui în oraș. Șeful serviciului dădu ordin ca vagonul de tramvai nr. 2 cu care călătorisemispusul musafir să fie scos de pe linie și instalat în Muzeul amenajării. Operația a fost însoțită de dezvelirea unei plăci comemorative având următorul text: „Cu acest mijloc de transport la septembrie 28, în anul 1923, tovarășul Obmișurin s-a îndreptat spre gară.” În urma acestui exces istoric, în orașul Pișceslav au rămas să circule doar două vagoane de tramvai. (Locuitorii se gândeau cu groază că Obmișurin ar mai putea veni încă o dată în inspecție, ceea ce ar fi dus la oprirea aproape definitivă a

circulației tramvaielor).

Kain Alexandrovici ședea demult în biroul său și tot muia penița într-o călmară tematică de bronz, în valoare de una sută ruble, trecută în lista de rechizite sub numele de „Cu fața spre sat” (o colibă de lemn, având o ușă care se deschidea și o inscripție în slava veche: „Proletari din toate țările, uniți-vă!”).

Între timp, Ioannopolski încerca să scape de sentimentul apăsător provocat de situația lui precară la GOP: cu toate că slujea cu credință de peste șapte ani, el trăia sub permanenta amenințare de a fi dat afară. Și toate astea din cauza unei idei fixe care se stabilise definitiv în mintea lui Kain Alexandrovici. Cu doi ani în urmă făcuse mare senzație în Pișceslav procesul public pentru delapidare intentat lui Ivanopolski, șeful serviciului administrativ de la DOP (Direcția organizării din Pișceslav). De-atunci a rămas Dobroglasov cu convingerea fermă că Ivanopolski și Ioannopolski sunt una și aceeași persoană. La fiecare reducere de personal, Kain Alexandrovici cerea cu insistență concedierea lui Ioannopolski, subliniindu-și opinia cu următoarea întrebare tipată:

— Ce avem noi nevoie de șeful administrației de la DOP?

Oamenii încercau să-l lămurească pe toate căile că Evsei Lvovici Ioannopolski n-are nimic comun cu Piotr Kallistratovici Ivanopolski, că în timp ce Piotr Kallistratovici se afla pe banca acuzaților, Evsei Lvovici se prezenta cu multă regularitate la ora nouă la serviciu, și că, în fine, Ivanopolski e condamnat la zece ani închisoare, lucrând la cancelaria penitenciarului.

Dar degeaba! Niciun fel de argumente nu-i puteau schimba ideile.

La următoarea reducere de personal, Kain Alexandrovici se ridica și cu un ton de reproș întreba:

— De ce avem nevoie de Ivanopolski? De ce lucrează la noi șeful administrației de la DOP? Țsta trebuie pus primul pe lista concedierilor.

Și din nou se-apucau să-i demonstreze lui Dobroglasov ce prăpastie îl desparte pe merituosul contabil Ioannopolski de Ivanopolski, un pungaș cunoscut de tot orașul. Dar Kain Alexandrovici îl privea pe interlocutor cu ochii săi emailați și răspundea:

— Ați terminat, tovarășe? Și-acum spuneți-mi și mie, de ce avem nevoie, vă întreb eu, de șeful administrației de la DOP? De ce? *Volens-nevolens eu îl concedens.*

Din aceste motive lui Evghenii Lvovici nu-i plăcea să audă de niciun fel de tulburări în viața colectivului.

De fapt, nimănui nu-i plăceau tulburările: nici Lidiei Feodorovna, o duduie trecută de prima și chiar de-a doua tinerețe, care avea o cantitate redusă de păr încârlionțat, nici celui mai tânăr funcționar al secției pe nume Kosteia, nici tovarășului Ptașnikov, celebrul

tămăduitor din Pișceslav încadrat pe post de instructor-anchetator.

Funcționari ca Ptașnikov există în fiecare oraș, ba chiar în fiecare instituție. Ei sunt, de fapt, foști studenți la medicină cu studiile neterminate ori cu vreo rudă medic. Uneori, sunt pur și simplu persoane cărora le place să poarte discuții pe teme medicale.

Profund convinși că medicii de la asigurările sociale nu-ți recomandă tratamentele cele mai bune, întrucât nu țin seama de ultimele cuceriri ale științei, numeroși funcționari cer sfaturi acestor vindecători. Relațiile cu un medic particular sunt excluse din capul locului pentru că, după părerea funcționarilor, medicii particulari sunt niște speculanți cu care nu merită să ai de-a face. Singurii care se bucură de-o încredere deplină sunt profesorii, dar, din cauza lipsei mijloacelor materiale, ei nu pot fi abordați. Și atunci, toți se adresează medicului propriu. Asta dă bucurios sfaturi, nu ia bani și, iradiat de aureola reflectată de ruda sau cunoscutul său din domeniul medicinei, se evidențiază prin caracterul universal al cunoștințelor sale.

Ptașnikov, care își avea biroul (o masă cu picioare subțiri) alături de cel al lui Filiurin, era socotit un excelent vraci de instituție, un om erudit și absolut dezinteresat, impunându-se celor din jur și prin faptul că unchiul lui de-al treilea era un cunoscut terapeut din Leningrad.

Profitând că Dobroglasov se retrăsese în biroul său, Evsei Lvovici, care nu se calmase încă, se apropie de Ptașnikov.

— Ei, ce e? întrebă Ptașnikov, oprindu-și penița din goana ei și ridicând chipul rotund spre Ioannopolski. Cum stăm cu adrenalina?

— Am lăsat-o să se emită, așa cum m-ați învățat. Acum cu nasul e în regulă, dar știți că...

Ascultându-l pe Ioannopolski și privindu-i cu atenție pungile de sub ochi, Ptașnikov zise:

— Cel mai bine ar fi, bineînțeles, să vă adresați unui profesor. Nevstruev, de exemplu.

— Și totuși... insistă Evsei Lvovici.

— Nu știu... Mie mi se pare că aveți o intoxicație cu urină!

Obrajii lui Evsei Lvovici căpătară culoarea purpurie a căpșunilor.

— Chiar cu urină?

— Eu continui să cred că ar trebui totuși să vă adresați lui Nevstruev. Să nu fie cumva de origină nervoasă.

— Cum să nu devii nervos aici? remarcă Ioannopolski, aruncând pe furiș priviri spre ușă. Și totuși, ce părere aveți?

— Eu susțin că este intoxicație. Sfătuți-vă cu Nevstruev sau, știți ce ar fi mai bine? Faceți-vă mai întâi analizele! Poate că aveți albumină.

Complet abătut, Evsei Lvovici se întoarse la locul său, urcându-se pe taburetul rotativ cu fundul lustruit, începu să reporteze cifrele în coloanele registrului.

— Ce-o fi cu Filiurin? se auzi dintr-un colț al încăperii. Cineva

trebuie să înceapă totuși să înregistreze, lumea așteaptă.

Și într-adevăr, în dreptul biroului lui Filiurin se aflau câteva persoane care priveau cu nemulțumire în jur.

— Are alcoloizi, zise Ptașnikov ironic, a băut probabil ceva mai mult.

— Nu-i adevărat, sări Kosteia, l-am așteptat ieri toată seara și n-a venit. Se adunase toți ai noștri. Ne-a stricat întrunirea. N-a avut cine să cânte la mandolină ca să dansăm.

Ehe, dacă ar fi știut Kosteia în ce s-a transformat cel care până ieri ciupea cu-atâta abilitate corzile, ținând burta rotundă a mandolinei strâns lipită de burtă!... Vai ce departe era acum de Filiurin valsul „Vis de toamnă” pe care-l învățase cu-atâta greutate după sistemul cifrat.

— Apropo, Ptașnikov, zise Kosteia alarmat, orbesc!

— Ia mai lăsați-mă! răspunse instructorul-anchetator.. Tot timpul inventați fel de fel de boli.

— Zău, orbesc. De trei zile îmi joacă în fața ochilor niște musculițe colorate.

— Bine! Să văd pulsul, răspunse pentru orice eventualitate Ptașnikov. Pulsul e normal, sângele circulă bine. Nu orbești! Du-te mai bine la Dobroglasov și întreabă-l pe cine să punem în locul lui Filiurin. Așteaptă oamenii...

Între timp, referentul invizibil (a cărui ființă străvezie tremura de frică) urca scara de fier a GOP-ului.

„Ce o să zică Kain Alexandrovici?” se gândea cu tristețe omul invizibil.

Capitolul III.

„CARE ÎNCOTRO – IAR EU LA CEC!”

Sosirea omului invizibil la serviciu a produs un tărăboi grozav. În primul moment nu se mai putea înțelege nimic. Din zarva generală se evidențiau doar două voci: basul lui Kain Alexandrovici și tenorul firav al lui Filiurin.

— Asta nu există! țipa Dobroglasov.

— Zău că da, se apăra Filiurin, întrebați-l pe Babski.

Cu fețele îmbujorate de emoție, funcționarii alergau dintr-o încăpere în alta și la toate întrebările pe care le puneau cetățenii răspundeau invariabil:

— Ce tot vreți? Nu vedeți ce se întâmplă? Veniți mâine!

Activitatea se opri. Informații nu se dădeau, casa nu lucra, iar samovarul tip „Titan”, care se afla în cămăruța dosnică a femeilor de

serviciu, începuse să se răcească. Cine mai avea timp de ceai?

— Asta e birocrație curată! ȋpau cetățenii veniți cu treburi la serviciul de amenajări.

Cetățenii-petiționari nu pricepeau nimic!

De fapt, nimeni nu pricepea nimic!

Funcționarii se înghesuiseră în biroul lui Dobroglasov. Fricosul Ioannopolski tropăia în ariergardă și tot timpul șoptea:

— Ce e? Ce a spus? Filiurin a spus? Dar Kain? Kain ce a răspuns? Să înnebunești, nu altceva. Ce? Nu se vede nimic? A întors scaunul? Și Kain ce i-a făcut? Auzi! Nicăieri în lume nu s-a întâmplat așa ceva!

— Ba nu. În America există probabil unii și mai și.

— Cum de nu vă e rușine să vorbiți așa? Ce legătură are America?

— Nu deranjați! zise în șoptă Evsei Lvovici. Liniște! Ce a spus? Și Kain? Să știți, Kain nu are dreptate. Nu e admisibil să ȋpi așa la un om nevinovat. De fapt, cu temperamentul ăsta al lui impulsiv...

Între timp, Kain Alexandrovici făcea presiuni asupra profund dezorientatului om invizibil.

— La urma urmei, asta nu e treaba administrației, ci a comitetului sindical!

Vocea timidă a lui Filiurin venea cam de la nivelul dușumelei de parcă stătea pe burtă.

— Eu am doar o singură rugămintă, să mi se analizeze cazul!

— Poți analiza cazul unui om în carne și oase! Dumneavoastră unde sunteți?

— Sunt aici!

— Asta nu se poate demonstra! Eu nu vă văd. În consecință, nu vă pot permite să începeți activitatea. Adresați-vă responsabilului cu asigurări sociale!

— Dar eu sunt sănătos-tun!

— Cu atât mai mult. *Volens-nevolens eu vă concedens.*

Funcționarii își aruncau priviri semnificative.

— E un tiran, șopti Ioannopolski. Auzi, fără acordul comitetului sindical!

— Da, da, Filiurin, continuă Kain Alexandrovici, mi-ajunge șeful administrației de la DOP trecut la GOP! Acum să mai ȋn și un om invizibil... Dumneata ia-ȋ certificat medical și du-te! Du-te! Du-te! Vezi că sunt ocupat, nu?

— M-au ucis, striga Invizibilul, mi-au furat trupul.

— Dacă v-au ucis, asigurările sociale sunt obligate să vă dea ajutor de înmormântare.

— Cum poți să înmormântezi un om viu?

— Acesta este un paradox, tovarășe, răspunse Kain Alexandrovici și serviciul nostru nu e un loc propice pentru a ne ocupa de paradoxuri, noi trebuie să ne ocupăm de probleme curente! Cum va hotărî comisia

de revizie așa va fi! Mai sunteți aici?

Nu urmă niciun răspuns. Speriat de cuvântul „paradox”, Filiurin părăsise biroul și ajunsese printre funcționari.

Dar funcționarii se împrăștiaseră care pe unde, strigând din toate puterile: „Unde sunteți? Unde sunteți?”

— Aici, lângă aritmometru. Acum ridic tamponul! Și Kain zice că nu exist. Sunt în stare să lucrez!

După câteva întrebări puse cu frică și după respectivele răspunsuri date tot cu frică, colegii se lămuriră că: Filiurin nu are nevoie de hrană, nu simte frigul cu toate că în momentul în care devenise invizibil era gol pușcă, își simte corpul, dar, după câte se vede, acesta totuși nu există și că nici el nu știe cu ce a ridicat tamponul.

— Parcă am fi într-o anecdotă, mârâi omul invizibil.

Situația era într-atât de neobișnuită, încât nu se găsea nicio temă comună de discuții.

Groaznică plictiseală!

— Ei, ce mai e nou pe aici? Întrebă Invizibilul. (De fapt, în decursul ultimului an, singura noutate a fost propria lui dispariție.)

— Nimic, răspunse Ioannopolski, se spune că o să avem o nouă rețea tarifară.

— De trei ani se tot vorbește, se auzi venind răspunsul rostit cu disperare în glas de undeva din spatele aritmometrului.

— Așa e!

— Știți, după ce că nu mă văd, mi-au mai și furat totul. Zău! Totul!

— Ați făcut o plângere la miliție?

— Dar de ce să fac? Mie nu-mi mai trebuie nimic, exclamă cu mâhnire vocea referentului.

— N-ați procedat bine, Egor Karlovici! Dacă toți vor adopta o asemenea atitudine, bandiții își vor face de cap!

Filiurin privi în jur. Nimic nu se schimbase. Toate cele de care până ieri îi era lehamite îi păreau acum tare apropiate de suflet și – mai ales – ireversibile: abacul cu bile din lemn de palmier, capsatorul negru, riglele de alamă cu margini ascuțite, splendidul, voluminosul registru al registraturii...

— Cum s-au petrecut lucrurile? Întrebă Evsei Lvovici, povestiți-ne în amănunțime.

Filiurin nu făcu altceva decât să repete tot ceea ce îi spusese și lui Dobroglasov. Dar cum funcționarii ascultaseră toate astea stând la ușa șefului, situația nu li se mai păru chiar atât de neobișnuită.

— Se-ntâmplă, se-ntâmplă, zise încasatorul, orice s-ar spune, multe sunt de neînțeles pe lumea asta. Înainte să moară, bunica mea a visat trei sicrie.

— Vorbe de muiere! zise Invizibilul.

— Nu, nu, răcni încasatorul, astea nu-s fleacuri!

Și care mai de care începură să înșire tot felul de întâmplări misterioase despre sicrie, stafii și cadavre zburătoare.

— S-ar zice deci că și eu sunt fantomă, exclamă cu amărăciune Filiurin.

Dar nimeni nu-i mai acorda nicio atenție.

Încasatorul vorbea despre misterioasa apariție a unchiului decedat al unui prieten.

— ...el deschide fereastra și – nimeni! Toți auziseră însă clar bătăile în geam. Eu personal n-am văzut, dar prietenul meu a văzut cu ochii lui.

Între timp, Lidia Feodorovna, care tot privea cu teamă spre ușa biroului lui Dobroglasov, se apropie de aritmometru:

— Mai sunteți aici, Egor Karlovici? întrebă ea.

— Aici.

— Scuzați-mă, vă rog, am treabă la aritmometru. Pardon!

Dându-l la o parte pe omul invizibil, Lidia Feodorovna începu să învârtă preocupată manivela. Aritmometrul porni scrâșnind. Evsei Lvovici se întoarse la registrul său. Asemenea lui și ceilalți s-au îndreptat spre locurile lor. De Invizibil au cam început să uite.

— Ia spuneți-mi, se adresă Filiurin încasatorului, cămașa asta ați cumpărat-o demult? Frumoasă cămașă!... Cât ați dat pe ea?

Omul invizibil nu primi niciun răspuns pentru că încasatorul plecă în mare grabă la treburile sale.

— Egor Karlovici, zise Ptașnikov, chiar mă gândeam să vă sfătuiesc să mergeți la Nevstruev. E un medic destul de bun.

— Da' de ce? întrebă cam tâmp Filiurin.

— Să nu fie cumva o chestie de origină nervoasă. Aveți nevoie, probabil, de șocuri electrice. E un tratament formidabil. Sau... știți ce? Ar trebui să încercați niște hidroterapie. Temperatura v-ați luat-o?

— Unde s-o măsuror? zise Filiurin trist. Ia să mă duc eu la comitetul sindical.

În micuța încăpere a comitetului sindical, a cărei principală podoabă era un scut cu o pușcă sub care se afla inscripția: „Trage cu precizie!”, se adunaseră curioși din toate serviciile GOP-ului.

— Nu au dreptul să mă concedieze! se auzi vocea lui Filiurin. Nu mi-am pierdut capacitatea de muncă!

Cei prezenți murmurară aprobativ. Amorul propriu al omului invizibil era satisfăcut. Aici oamenii puneau la inimă nenorocirea lui. Aici mai putea încă uimi cu întâmplările sale. Ridicând călimara ca să arate unde se află, el înfățișă celor prezenți câteva detalii ale noului său mod de viață. și, având deja o oarecare experiență, vorbi despre faptul că își simte trupul, dar că, după cum se vede, trupul nu există și că nici nu poate explica cu ce a ridicat adineauri călimara.

— După toate astea, m-au și prădat, își încheie omul invizibil

povestirea sa uimitoare. Zău, că mi-au șparlit totul!

— Faceți o cerere la Casa de ajutor reciproc, zise președintele comitetului sindical, în asemenea cazuri CAR-ul poate acorda chiar și ajutoare. Faceți o cerere! În acest moment însă președintele simți că a făcut o gafă. Ducându-și (nu se știe de ce) mâna la cap, zise:

— De fapt, bani nu vă trebuie! Ce să faceți cu ei? De mâncat și de băut n-aveți nevoie. Nici haine n-aveți pe ce pune. La urma urmei, nu văd rostul conflictului dumneavoastră cu administrația! Conform regulamentului de ordine interioară nu puteți fi concediat! Ar fi, să zicem, doar paragraful „g”: inapt pentru muncă. Numai că nu vi se potrivește.

— Dar eu pot să lucrez, exclamă Invizibilul.

— Păi ce nevoie aveți să lucrați? Dacă nu vă trebuie mâncare și băutură, mai bine să angajăm în locul dumneavoastră un cetățean fără serviciu și cu mulți copii.

— Cum adică? urlă omul invizibil. Pe ce bază mă trimiteți la „Brațele de muncă?” Mă voi trata. O să mă duc la profesorul Nevstruev. Asta e un medic bun. Voi deveni vizibil! Scuzați, tovarăși, dar eu nu pot fi concediat. Unde e legea în care să scrie că oamenii invizibili trebuie concediați? Paragraful „g” nu mi se potrivește! Și nici alte paragrafe potrivite nu există.

— Asta, într-adevăr, e just, zise președintele. Trebuie să punem problema în mod ascuțit.

— Și unde o să-și țină banii? întrebă din mulțime invidiosul Pavel Kainovici, venit să-l admire pe straniul subaltern al tatălui său.

— Chiar și sub coada câinelui, răspunse grosolan omul invizibil. Să fim principiali! Asta nu privește comitetul! Pot să-i depun! Care încotro – iar eu la CEC! Treaba mea!

— Vă vom lua apărarea, zise președintele. Kostea, roagă-l pe tovarășul Dobroglasov să vină încoace la ședința comisiei de revizie. Vom discuta cazul Filiurin!

— Asta e nerușinare, nu altceva! Auzi să concediezi un funcționar fără motiv! remarcă Filiurin. Adică dacă ești invizibil, nu ești om? Revoltător!

Cei prezenți tăceau. Începuseră să-l invidieze pe omul invizibil. Păi nu? El n-are niciun fel de cheltuieli, iar salariul i se plătește în întregime ca oricărui om normal.

— Cât poate trăi un invizibil ca ăsta? se interesă Iusupov-curierul, care tot făcea niște calcule în minte.

— Nu se știe, răspunse plin de răutate misteriosul referent.

— Poate că invizibilii ăștia, nici nu mor, continuă Iusupov.

— Precis că o să trăiească veșnic!

Privirea președintelui comitetului sindical își schimbă brusc obșnuita strălucire.

— Mai încet cu veșnicia! Invizibilitatea v-a prostit! Fiți atent! Pentru cuvinte din astea poți fi exclus din sindicat!

— Poate că e adevărat și o să trăiască veșnic, spuse Iusupov, oftând din rărunchi.

— Mă invidiezi, se oțărî Filiurin.

— Nu invidiez, numai că în două sute de ani, tovarășe Filiurin, poți să aduni un capital mare. O să ajungi bogat ca Ziendel.

În acest moment, în capul președintelui comitetului sindical se născu, fără ca cei prezenți să observe ceva, o idee genială. Îndreptându-și privirea în direcția călimării, zise, adresându-se la modul cel mai direct:

— Ascultă, Filiurin, asta așa e, ție nu-ți trebuie bani: Jertfește-ți leafa AVSAP-ului. Ce zici?

În loc de răspuns, se auzi un smiorcăit puternic. Prin încăpere trecu parcă un ușor uragan.

— Ce-ați tăbărit toți pe mine? Cât plătesc cotizație ceilalți funcționari, tot atâta o să plătesc și eu!

— Ești zgârcit, Filiurin, zise președintele, invizibilii trebuie să dea dovadă de un spirit obștesc mult mai ridicat. Să te ia dracu, dar reprezentanții salariaților în comisie îți vor lua totuși apărarea.

Exact în clipa aceea își făcu apariția Kain Alexandrovici. Prezența lui îi cam sperie pe funcționarii care stăteau degeaba acolo.

— Tovarășii străini de comisie, zise președintele, sunt rugați să părăsească încăperea! Începe ședința deschisă a comisiei de revizie.

Încăperea se goli cât ai clipi din ochi.

În fața președintelui comitetului sindical și a lui Iusupov (care îi reprezentau în comisie pe salariați) luă loc șeful secției administrative. Kain Alexandrovici se așează lângă perete și, ca să nu-și murdărească haina, își făcu din servietă spetează. Deasupra capului pușca strălucea ca un nimb.

— Dar ăla este? Întrebă Kain Alexandrovici, făcând un gest nedefinit cu mâna.

— E aici! Așadar, tovarăși, ce facem cu Filiurin? Iusupov, scrie procesul-verbal.

Dorind să evite un conflict, Kain Alexandrovici căzu de acord să-l recunoască pe Filiurin ca viu și bun de muncă, acordându-i două săptămâni de probă. După aceea problema omului invizibil va trebui pusă din nou în discuție oficială.

La sfârșitul ședinței, care s-a desfășurat destul de pașnic, Kain Alexandrovici se înflăcăără brusc:

— Bine, să rămână, cu toate că în nicio instituție nu există funcționari invizibili. Sunt de acord! Dar de ce avem noi nevoie, tovarăși, de Ivanopolski, șeful secției administrative de la DOP? Nu înțeleg!

— Păi bine, Kain Alexandrovici, problema lui s-a prelucrat de mai multe ori și am hotărât că el nu e ăla.

— Nu, zise Dobroglasov, îl voi ruga pe șeful GOP-ului să mă dea în altă muncă. Nu pot răspunde de buna amenajare a orașului cu un serviciu în care sunt încadrați ba un invizibil, ba unul care a fost șeful serviciului administrativ la DOP. Nu pot lucra cu fantome! ăsta e misticism. Cer foarte hotărât sacrificii!

— Și ce-ați dori? întrebă președintele comitetului sindical.

— Cer sacrificii, repetă Kain Alexandrovici. Nu pot transforma amenajarea în spital de nebuni! Volens-nevolens...

Blândul Evsei Lvovici era gata-gata să fie urcat cu mâinile și picioarele legate pe altarul jertfelor pentru a fi aruncat pradă cruzimii lui Dobroglasov. Iată însă că, făcându-și auzit glasul, reprezentanții salariaților n-au fost de acord cu sacrificiul plănuir.

Și totuși Kain Alexandrovici, în culmea furiei, s-a încăpățânat, ținând una și bună. Creându-se un conflict, problema presupusului șef al serviciului administrativ al DOP-ului a fost transmisă comisiei de împăciuire.

— Dumneata, Filiurin, treci la îndeplinirea obligațiilor de serviciu! Poți pleca la treabă!

Și iată că, pentru prima oară în istoria instituțiilor din orașul Pișceslav, de pe biroul modestului referent Filiurin, tocul se ridica singur în aer și, după ce își lua un unghi potrivit, începea să înșire obișnuitele date care se trec în registrul de cadastru.

La început, cetățenii veniți cu probleme la serviciul de amenajări (niște oameni care uitaseră demult basmul cu căciula fermecată, care nu-l citiseră pe Wells și care nu știau nimic despre uimitoarea întâmplare cu „Pistruin”-ul lui Babski) înmărmureau de frică și introduceau în cutia de sesizări și reclamații a GOP-ului plângeri pline de indignare. După aceea însă, preocupați de treburile lor, s-au obișnuit, considerând chiar că invizibilul Filiurin lucrează mult mai repede decât lucra Filiurin cel în carne și oase și că spiritul referentului este mult mai politicos decât fusese învelișul său trupesc.

Pișceslavenii se liniștiseră, îl numeau pe Filiurin „tovarășul Străveziu”, ba uneori chiar își și băteau joc de el. Cât despre Invizibil, el se afla într-o stare de plictis cumplit. La început, se distra de uimirea pe care o producea asupra celor din jur. Îi plăcea să povestească în cele mai mici amănunte cum a fost la baie, cum s-a spălat cu un săpun albastru neobișnuit, cum a dispărut și cum a alergat pe urmă după hoți. Dar toate astea n-au ținut decât două zile.

Amatorii de a cunoaște în detaliu felul în care „a șters putina” (la propriu și la figurat) spre o alta lume trupul referentului de la GOP începuseră să lipsească cu desăvârșire, ceea ce a avut o influență nefastă și asupra unicului martor ocular al dispariției lui Filiurin. Nici

Adamov-milițianul nu mai găsea ascultători. Tot de plictiseală s-a apucat de băutură. Au trebuit să-l trimită la dezalcoolizare unde l-au tratat cu hipnoză și apă rece.

Despre Babski nu se mai auzea nimic. (După cum s-a aflat mai târziu, a stat închis acasă la el, pe strada Indirectă, cu primusul arzând zi și noapte).

Așadar omul invizibil se plictisea. Plăcerile lumești îi erau inaccesibile. Unica satisfacție care îi mai rămăsese era mandolina la care cânta când era singur, sprijinind burta instrumentului de o burtă inexistentă. Iată însă că la Pișceslav s-a petrecut un eveniment extraordinar care a răsturnat oralul cu capul în jos și cu picioarele în sus și care l-a înălțat pe Egor Karlovici Filiurin pe culmi nebănuite.

Capitolul IV.

ISTORIA ORAȘULUI PIȘCESLAV

La drept vorbind, Pișceslavul era un oraș îngrozitor. Atât de îngrozitor, încât cineva venit pentru prima oară aici s-ar fi putut crede într-o lume a absurdului, nu altceva. Nimeni nu și-ar închipui în niciun caz că toate cele pe care le vede se petrec aieva, că nu sunt un vis, un coșmar straniu și obositor.

Până nu demult orașul avusese un alt nume, unul scurt și total lipsit de semnificație: Kukuev. Schimbarea numelui s-a datorat unei extraordinare invenții a lui Babski. Neobositul gânditor descoperise o mașină pentru fabricarea colțunașilor cu carne.

Producția era nemaiauzită: trei milioane de bucăți pe oră, iar construcția ei era astfel concepută, încât mașina nu putea să lucreze decât la randamentul maxim.

Inventatorul o botezase „Hrap”, prescurtând astfel la maximum ideea de bază a invenției sale: hrana rapidă.

Plini de entuziasm, edilii au schimbat numele orașului, botezându-l – întru gloria hranei – Pișceslav. Orașului i se prezicea o perspectivă luminoasă (bineînțeles că această prezicere reflecta și lumina orbitoare a imensei cantități de bancnote de zece ruble, așteptate să pice în urma invenției lui Babski). Așezarea, care fusese până atunci doar un neînsemnat centru administrativ, planificase să dea o uriașă dezvoltare industriei colțunașilor.

În prima zi de activitate, două „Hrap”-uri, lucrând în trei schimburi, au fabricat o sută patruzeci și patru de milioane de colțunași cu carne. În ziua următoare, lucrul a încetat întrucât rezervele de făină și de carne secătuiseră complet. Pe străzile proaspătului botezat zăceau stive întregi de colțunași, dar, spre

uimirea întreprinderii „Colțunașul”, special înființată în vederea exploatării invenției lui Babski, cererea pentru această marfă, cu tot prețul foarte scăzut, nu depășise cinci mii de bucăți.

Tempul călduros de vară făcea imposibilă expedierea colțunașilor în alte orașe, așa că marfa începu pur și simplu să se descompună. Mirosul tocăturii stricate sufoca Pișceslavul.

Panica ce începuse să cuprindă orașul a făcut să iasă la iveală deficiența esențială a invenției lui Babski: „Hrarap” nu putea fi împlânzită și adaptată la modestei cerințe autohtone, dovedindu-se pur și simplu incapabilă să producă mai puțin de trei milioane de colțunași pe oră. A fost nevoie să se facă apel la echipe de voluntari pentru organizarea transportului produselor stricate la groapa de gunoi amenajată în grabă în afara orașului.

Forurile locale s-au adresat lui Babski pentru precizări; inventatorul (care tocmai se apucase să construiască o mașină pentru fabricarea în masă a surselor) le răspunse enervat:

— Nu mă bateți la cap! Dacă mă apuc să perfecționez mașina, ajung la o producție de cinci milioane de colțunași pe oră. Mai puțin însă de trei milioane, nu se poate! Vă rog să vă convingeți personal!

Babski a fost condamnat la șase luni închisoare. N-a trecut nicio săptămână însă că au trebuit să-i dea drumul pentru că începuse să profereze niște vagi amenințări, tot bombănind ceva despre un elixir „antiînchisorin”.

Oficialitățile locale s-au jenat însă să revină la numele inițial al orașului, așa că Kukuev a trebuit să rămână definitiv Pișceslav.

Indiferent din ce direcție ar sosi călătorul la Pișceslav, privirea îi este atrasă în mod obligatoriu de o clădire imensă, splendidă și ademenitoare, care domină orașul: Clubul central reunit, instituție doar cu puțin mai mică decât Teatrul Mare din Moscova.

Clubul se află în cea mai frumoasă parte a localității și este așezat între vila de culoarea șocolatei a CIM-ului (Comisia de inspecție muncitorească) și clădirea roz-bonbon, stil „empire”, care adăpostește secția de criminalistică a miliției.

Construcția este solidă și trainică, distingându-se (lucru nemaivăzut încă în Pișceslav) prin estetica tuturor celor patru fațade. Dar în interiorul ei nu aveau loc nici concerte, nici conferințe, nici spectacole, nici campionate de șah și nici alte activități. Imensa clădire, care-și arunca umbra peste aproape jumătate din Pișceslav, nu era frecventată de niciun cetățean al orașului.

Uneori din uriașa clădire ieșea un bărbat îmbrăcat cu o bluză „á la Tolstoi”. Era administratorul. Orbit de soare, se îndrepta spre clubul secției de criminalistică să joace o partidă de dame și să intre în contact măcar pentru o jumătate de oră cu viața culturală a obștii.

Ce se întâmplase? De ce nu întâlneai niciun suflet în toată clădirea?

De ce nu juca nimeni „gajuri” pe teme politice sau loto sindical, de ce nu se organizau seri atractive de întrebări și răspunsuri? De ce oare nu găseai nimic din toate astea într-un asemenea club apreciat de toți locuitorii orașului, fără excepție?

Adevărul adevărat este că în timpul construcției s-a comis o greșeală pe care avem obligația morală s-o dezvăluim: în uriașa clădire se prevăzuse prin proiect doar o singură încăpere. Și după ce că era numai una, măsura în total șapte metri pătrați, neavând nicio fereastră care să lase lumina să intre. Restul încomensurabilei suprafețe era ocupat de coloane mari și mici care aparțineau tuturor stilurilor printre care doric, ionic și corintic.

Colonadele de culoarea ardeziei se întretăiau de-a lungul și de-a latul clădirii, creând o uimitoare pădure în mijlocul căreia se ofilea de inactivitate administratorul mai sus amintit. Temându-se ca nu cumva să se piardă printre coloane și neavând unde să asculte în ultimă instanță o conferință interesantă, locuitorii din Pișceslav se mulțumeau să-și admire ciudatul club doar pe dinafară (ca să nu mai vorbim că în ditamai hardughie nu exista nici măcar o toaletă).

Blestemând arhitecții și dându-se cu capul de coloane, la cea mai mică nevoie personală, administratorul era nevoit să alerge în curtea CIM-ului. Din păcate însă nu toți cetățenii, erau la fel de scrupuloși ca administratorul, așa că în scurt timp baza coloanelor și porticelor se murdărise într-un hal fără de hal. (Ca să nu mai vorbim despre mirosul neplăcut ce se strecura perfid printre coloane, revărsându-se în piață).

Nimeni dintre edili nu se hotăra să recunoască primul că în noul club există prea multe ornamente arhitecturale și prea puțin spațiu util, așa că enorma construcție continua să rămână un simplu obiect de mândrie.

Fiecare înmormântare (iar locuitorii Pișceslavului, care a se prăpădeau după ele, le organizau cu mult fast și cu multă pricepere) se oprea obligatoriu în fața intrării masive de granit a clubului în vederea unei ample desfășurări a mitingului de doliu.

În oraș nu exista niciun fel de industrie. Și, de altfel, nici nu ar fi putut să existe. Adâncurile Pișceslavului nu conțineau niciun fel de minereuri sau minerale. Din punct de vedere geografic, Pișceslavul era așezat pe un râu nenavigabil numit, Tihostruika și la patruzeci și cinci de kilometri depărtare de calea ferată. Iată deci și alte argumente care făceau imposibilă existența unei industrii cât de cât.

Cu toate acestea însă, pișceslavenii trimiteau permanent delegați care cereau în mod presant centrului permisiunea de a repune în funcțiune o fabrică ce fusese închisă cu cincizeci de ani în urmă. În timpul războiului din Crimeea; respectiva unitate industrială livrase trompete și tobe pentru necesitățile armatei. Centrul însă nu aproba

fondurile necesare reconstrucției.

Și-atunci, rupând din bugetul lor sfrijit o sută cincizeci de mii de ruble, pișceslavenii s-au apucat singuri de treabă. După doi ani de muncă intensă, industria locală a fost refăcută. Spre bucuria tuturor coșul cu creneluri a început să fumege.

Rafturile, cooperăției de consum se dovediră insuficiente pentru a cuprinde producția combinatului de tobe și trompete; mai marii orașului s-au făcut luntre și punte și au găsit fonduri în vederea construirii a două magazine universale destinate în exclusivitate desfacerii trompetelor și tobelor.

Nu se știe de ce, dar mărfurile acestea se bucurau de mare succes la cumpărători. În fiecare familie au apărut seturi complete de trompete și tobe. Terminându-și somnul de după-amiază, cetățenii se apucau să bată cu multă plăcere toba.

Nu după mult timp însă s-au săturat de muzica asta. Apăruseră noi tendințe și curențe culturale. Ziarul local, „Plugarul din Pișceslav”, a publicat chiar o discuție despre posibilitatea propagării în rândul maselor de funcționari a muzicii clasice cu ajutorul gramofonului. În vederea popularizării acestei idei, teatrul orașenesc a organizat o manifestare intitulată „concursul gramofoniștilor” dotat cu următoarele premii: locul întâi – un patefon aproape nou cu opt plăci marca „Amor”; locul doi – o găină vie și ouătoare pe nume Minorka, iar locul trei – o culegere de articole consacrate irigării deșertului Kara-Kum.

Se poate afirma că acest concurs a avut succes. Oamenii au venit grămadă, cărând la teatru tot felul de pâlnii multicolore, discuri și lădițe.

Concursul, care s-a deschis cu un referat teoretic de lungă durată, a ținut trei zile. Și în toate aceste trei zile, pe scena teatrului s-a auzit schelălăit de căței și hohote de râs. Nu se știe cum s-a întâmplat, dar aproape toate plăcile conțineau numere comice înregistrate de duetul clovnilor muzicali Bim-Bam, ceea ce, trebuie să recunoaștem, înveselea la culme publicul. Considerând însă că aceste ghidușii nu au nicio semnificație socială, comisia a hotărât:

premiul întâi se acordă lui Okoemov, fiu de țăran fără cal, pentru interpretarea măiastră la gramofon a tabloului muzical „Moara din pădure” (cu imitații de cuc și zgomote de moară), dirijat de tamburul-major Cerniak de la regimentul de infanterie Modlinsk; premiul doi se acordă lui Goroliev, fiu de felcer sărac, care a interpretat minunat marșul de Boulanger pentru trombon și orchestra întreprinderii „Gramofonul”; premiul trei se acordă lui Ioannopolski, fiu de mic funcționar, pentru placa intitulată „Copile, nu te-ntinde după trandafir primăvara, trandafirul îl poți rupe și vara”, în excelenta interpretare a popularului și admirabilului cântăreț de romanțe cu acompaniament

propriu, Sabinin.

E greu de crezut în existența reală a unui asemenea oraș, nu-i așa? Dar el există și nu poți face abstracție de acest fapt!

În jurul Pișceslavului înverzea iarba, câmpiile se întindeau spre zare, vântul se plimba prin crânguri, dar în orașul propriu-zis mai creșteau încă sălbăticiuni și adesea se petreceau întâmplări scandaloase.

Așa, de pildă, la spitalul situat într-una dintre mahalalele Pișceslavului, cetățeanul Gospodov, funcționar la parcul de tramvaie, a fost operat la abdomen. După operație, medicii și-au dat seama că, din greșală, i-au uitat în burtă un deșteptător. Asta n-ar fi fost încă nimic, dar deșteptătorul era astfel reglat, încât să meargă fără întrerupere două luni și să sune în fiecare dimineață la ora cinci. Scandalul propriu-zis a început prin concedierea unei infirmiere care a fost acuzată de furtul deșteptătorului. Apoi bolnavul a redactat un memoriu în care menționa că în burta sa proprie se aude un sunet respingător. Infirmiera a fost reabilitată, dar deșteptătorul se temeau să-l scoată pentru că o nouă operație ar fi fost fatală. Ieșind după o săptămână din spital, Gospodov i-a dat în judecată pe doctori, plângându-se indignat că deșteptătorul nu sună la o oră prea potrivită.

„Să stea în burtă! N-am nimic împotriva! susținea el. Dar să nu sune la ora cinci dimineața, când eu trebuie să mă duc la serviciu de-abia la opt. Nu pot să dorm!”

Incidentul s-a terminat în chip pașnic. Reclamantul și-a retras plângerea înainte de începerea procedurii judiciare întrucât fabrica a reușit să oprească deșteptătorul. În simplitatea lui, Gospodov a considerat că orice alte pretenții sunt nule și neavenite.

„Plugarul din Pișceslav” nu a putut acorda un spațiu prea mare întâmplării pentru că cele patru modeste pagini ale sale erau ocupate de scrisorile polemice adresate redacției de cele două grupări literare care se dușmăneau reciproc: grupul țărănesc „Harnașamentul” și cel orășenesc, CUCCU (Centrul unit al Constructorilor Culturali).

„Stimate tovarășe redactor, scria „Harnașamentul”, vă rugăm să aveți amabilitatea să inserați în paginile ziarului dumneavoastră următoarele”:

«Grupul nostru literar și-a încheiat perioada de organizare și, începând cu data de 1 iulie, trece la activitate creatoare. Intenția aceasta însă este subminată de poziția demagogică a unor pseudopoliticieni lipsiți de legătura cu pământul care au fost demult excluși de la „Harnașamentul” pentru intrigi și care se manifestă în prezent sub steagul grupului literar CUCCU.»

Urma o amplă informare despre intrigile celor de la CUCCU. Semnăturile ocupau două coloane.

Invariabil, în coloanele alăturate redacția publica interminabile

scrisori trimise de CUCCU care conțineau atât de multe semnături, încât șirul lor se sfârșea undeva pe la mica publicitate.

„Stimate tovarășe redactor, scria CUCCU, vă rugăm să binevoiți a publica în paginile ziarului dumneavoastră următoarele”:

«Încheindu-și perioada de organizare, grupul nostru literar trece la munca de creație, începând de mâine, orele 12. Suntem deranjați însă în această intenție generoasă de o mână de pseudopoliticieni demagogici ale căror acțiuni au fost în repetate rânduri înfierate cu fierul roșu și care au fost demult excluși din CUCCU, Aceste persoane se adăpostesc în prezent sub aripa ocrotitoare a grupului literar mic-burghez „Harnașamentul”.»

Cu trecerea timpului scrisorile deveneau tot mai lungi și tot mai plicticoase. Cât despre „roadele activității creatoare”, nici urmă de ele.

Cam asta fusese viața orașului până în neuitata seară în care, din pură plictiseală, invizibilul funcționar a intrat în clădirea Clubului central reunit.

Pătrunzând printre coloane, Străveziul găsi cu mare greutate unica încăpere a construcției, în care – după cum se știe – locuia administratorul. Camera era foarte mică, în schimb însă înaltă cât o mină de sare. Tavanul dispărea undeva într-o negură adâncă pe care primusul de pe masă nu avea, în niciun caz, forța s-o împrăștie.

Nici aici Invizibilul nu găsi pe cineva căruia să-și deschidă sufletul: administratorul plecase să doarmă la niște cunoscuți sau, poate, ducând dorul oamenilor, fugise pur și simplu de la club. În afară de o masă, în cameră se mai aflau două capre de lemn, pe care stătea aruncată o saltea murdară și un panou mare de placaj, sprijinit cu proptețe, pe care scria: „Programul Clubului”. Într-un colț erau aruncate niște colecții de ziare grămadite între niște cartoane roșcate imense.

Afară era iulie, dar la Clubul central reunit era frig ca într-un beci.

Invizibilul înjură de mama focului. Dacă ar fi fost capabil să lege niște idei mai de Doamne-ajută, ar fi alergat în piață, ar fi adunat cât mai mulți oameni în jurul său și le-ar fi spus cât de greu o duce un om lipsit de trup, un om care nu poate născoci nimic pentru a-și îndreptăți măcar prin ceva neobișnuită sa existență pe pământ. Dar Filiurin nu era în stare să se exprime nici frumos și nici captivant.

Invizibilul se îndreptă cam distrat spre colțul cu ziare, smulse unul dintre volume și, fără nicio tragere de inimă, se adânci în lectură. De la terminarea școlii nu mai citise nimic. Și asta se întâmplase demult, tare demult.

Senzațiile re trăite de omul care posedă obișnuința lecturii îi erau complet străine. Invizibilul simțea acum ceea ce simte fumătorul la primul fum de țigară tras în piept după trei zile de abstenență. Avea în față un ziar din Moscova: „Primul circ de stat, citi el cu voce tare,

ultimele cinci spectacole. În arenă doisprezece lei îmblânziți de Zeiler Jeanneau.”

Invizibilul începu să se gândească la lei. Apoi trecu de la publicitate la o problemă mai grea: cotele bursei de mărfuri din Moscova. Dar era foarte complicat și respectivele cifre îi depășeau capacitatea de înțelegere așa că Filiurin renunță la cote și trecu la rubrica judiciară. Aici se opri la o relatare consacrată unui proces de pensie alimentară. Pentru un adevărat amator de procese, cazul nu reprezenta absolut niciun interes. Invizibilul citi însă conștiincios totul și căzu pradă unei stări neobișnuite de tulburare:

— Ca să vezi ce oameni există în zilele noastre, exclamă el, sesizând, după câte se pare pentru prima oară în viață, posibilitatea apariției unui moment critic în relațiile dintre bărbat și femeie.

A mai citit câteva relatări și, dezorientat complet, a ajuns la concluzia că în țară există cel puțin cincisprezece nemernici înveterați.

— Țștia n-au nici rușine, nici conștiință, șopti Invizibilul, răsfoind în continuare paginile colecției.

Cu fiecare nou număr de ziar, cantitatea nemernicilor sporea. După două ore de lectură, Filiurin hotărî să iasă în piață ca să-și limpezească gândurile ce se adunaseră în timpul lecturii.

— Într-adevăr, bombănea el, plutind printre coloane, e o nerușinare!

În mintea lui Filiurin se nășteau tot felul de paralele îndrăznețe. Amintindu-și articolul despre un funcționar birocrat din sectorul fructelor, ajunsese la o concluzie stranie (până ieri n-ar fi avut curajul nici măcar să se gândească la ea, darămite s-o zică în gura mare): „Deci, după cum se vede, și Kain Alexandrovici este birocrat și formalist”.

Tot gândind, continua să plutească printre coloanele care nu se mai sfârșeau odată. Cu cât înainta, cu-atât parcă se-nmulțeau! Nu găsea nicio ieșire. Filiurin se rătăci în pădurea de coloane ridicată prin eforturile susținute ale constructorilor din Pișceslav.

Întâmplarea respectivă îl îndârji și mai mult:

— Ce construcție tâmpită, ți-pă el indignat. Fără ieșire! Țștia ar trebui dați în judecată!

Iar ecoul puternic (semăna cu urletul unei companii care își salută comandantul) repeta printre portice și colonade:

— Judeecaatăăă!

Rătăcind încă un timp încoace și încolo, Filiurin se bucură când ajunsese, în fine, înapoi în camera administratorului. Neavând ce face, se apucă din nou să citească ziarele.

Becul arunca o lumină slabă, palid-gălbuie, pe zidurile căptușite cu granit. Paginile se întorceau singure. Colecțiile zburau zgomotos spre colțul lor și reveneau la fel de zgomotos.

În camera pustie se auzeau exclamații întretăiate:

— Nu! Imposibil! Auzi, să concediezi o femeie însărcinată și încă în luna a opta! Și Kain a făcut la fel anul trecut! Daa! Bine mai stăm!

Capitolul V. DISCURSUL FESTIV

În noaptea aceea, Evsei Lvovici Ioannopolski visase șapte șefi ai serviciului administrativ grași și șapte slabi.

Nici că s-a potrivit mai bine.

Când veni a doua zi la serviciu, i se spuse că sindicatul a luptat pentru el șapte zile cu succes și șapte fără succes: copleșită de elocința lui Dobroglasov, comisia de împăciuire a dat o hotărâre în favoarea instituției.

— Dar eu n-am lucrat la DOP, exclamă Evsei Lvovici, aruncând o privire întristată spre colegii din secție. Toată lumea o știe! O să-l dau în judecată pe despotul ăsta!

Ideea cam liberală a contabilului nu găsi sprijin. Înțelegând că problema este mult mai serioasă decât o considerase, Evsei Lvovici scoase din sertar lingurița de ceai adusă de acasă și întrebă:

— Și cine se va ocupa de registre?

— A fost propus Abel Alexandrovici, răspunse Ptașnikov. L-au și confirmat.

— Bineînțeles, zise Ioannopolski.

Simțea că nu mai are ce pierde în afară de lanțuri:

— Păi da, protecția! continuă contabilul. L-a pus pe frate-su, și eu? Eu am rămas de fraier..

Necăjit, Ioannopolski se îndreaptă spre Ptașnikov. Tămăduitorul local se prefăcea ocupat până peste cap.

— Am făcut analizele, zise Ioannopolski.

Spre uimirea lui Evsei, Ptașnikov nu răspunse nimic.

— Am făcut analizele, repetă Evsei Lvovici cu o voce înfundată.

— Aveți destule globule roșii, răspunse nemulțumit tămăduitorul și, știți, nu e bine ca în timpul orelor de serviciu...

— Poate că ar fi într-adevăr indicat să mă adresez profesorului Nevstruev, bâigui Evsei, încercând să infiltreze puțină vitalitate în persoana lui Ptașnikov, complet cuprinsă de frică.

Între timp, din biroul alăturat se auzi vocea lui Kain Alexandrovici. Ptașnikov îi făcu semn speriat lui Evsei să se depărteze.

— Vrei să mă dea și pe mine afară? întrebă el, aruncând priviri rugătoare contabilului.

În momentul acela, Evsei Lvovici înțelese că pentru ei el devenise

un străin. Stătu puțin pe gânduri în mijlocul încăperii și-apoi se apropie de masa lui Filiurin.

Tocul și registrul cadastrului nu se mișcau. Cine știe pe unde era Filiurin? Poate că se odihnea, privind indiferent picturile din tavan; poate că se plimba pe coridor sau poate că stătea în spatele lui Evsei Lvovici și râdea ironic.

— Dumneata mă auzi, Filiurin? Kain m-a dat totuși afară.

Niciun răspuns.

— Ești aici, Egor Karlovici?

Dar tăcerea nu se sparse și registrul rămase tot închis.

Ioannopolski se întoarse și întrebă, fără să se adreseze nimănui în special:

— Ce, Filiurin n-a venit încă?

— N-a venit, răspunse Lidia Feodorovna. Văd că tocul nu se ridică.

— Poate că s-o fi îmbolnăvit, sări imediat Ptașnikov.

— Păi invizibilii se îmbolnăvesc?

— Orice e posibil. Nici nu știți ce dezinterie umblă prin oraș!...

— Dar el nu mănâncă nimic.

— Atunci o fi având ceva pe bază nervoasă! zise cu răutate Evsei Lvovici.

— De unde nervi? Omul n-are trup și dumneata îi tragi cu nervii.

Începură să se certe. Ptașnikov rezolvă problema în mod strălucit. Într-un amplu rezumat în care îl câta de câteva ori pe unchiul-medic din Leningrad, făcând câteva referiri la ultimele descoperiri în domeniul tratamentelor cu lapte bătut, vraciul local ajunsese la o concluzie evidentă: un om invizibil nu poate fi bolnav. Drept care hotărâră să-l trimită pe Iusupov după Filiurin. Evsei Lvovici se oferise să-l însoțească.

Cerul de amiază revărsa o lumină albă, fierbinte. În vitrinele magazinului de optică al firmei cu capital mixt „Triger și Brak⁽¹⁴⁾”, pe un suport în trepte îmbrăcat în satin roșu erau expuse câteva căpățâni de ceară. Pe nasul fiecăruia se aflau ochelari sau *pince-nez*-uri de diferite mărimi și forme. Toate barometrele din vitrină prevesteau furtună.

Copiii se desfătau cu înghețata pe care o mâncau cu lingurițe de os din pahare albastre șlefuite.

În piață urlau purceii ținuți în saci și găștele cărora li se vedea doar capul ieșind din coșurile acoperite cu împletitură de rogojină. Prin aer pluteau paie. Muște mari, cu aripi verzi, care aduceau a rochii străvezii de bal, se aruncau zumzâind asupra grămezilor cu cireșe negre, apoi se ciocneau în aer și întreprindeau scurte călătorii de nuntă.

Pe drum, Evsei Lvovici îi reproșă întruna lui Iusupov faptul că cei de la comisia de împăciuire nu s-au dovedit la înălțime. Complet de

acord, Iusupov îl sfătuia să se adreseze direct la tribunal.

Tot discutând așa și orientându-se după „o”-urile prelungite care năvăleau în stradă printr-o fereastră de la parter, cei doi găsiră repede locuința lui madam Bezliudnaia.

Femeia cu dinți de aur ridică din umeri și-i conduse pe oaspeți în camera lui Filiurin. Cu forțe reunite, cei trei începură să-l strige pe Invizibil. Niciun răspuns.

— Unde a putut, totuși, să dispară, madam dragă? întrebă mirat Evsei Lvovici.

— Habar n-am, răspunse madam, etalându-și toți dinții. Ieri dimineață a plecat la slujbă și n-a mai revenit. Mare nenorocire cu chiriași ca ăsta. Știți, n-am reușit încă să mă obișnuiesc. Pe deasupra, nici nu-mi plătește chiria.

— Scuzați, madam, dar mi se pare că sunteți într-o postură... hâmm... fericită, o trânti hodoronc-tronc Ioannopolski. Unde lucrează soțul dumneavoastră?

Madam Bezliudnaia nu răspunse nimic. Era divorțată de trei ani și în privința alegerii unui tată pentru viitorul copil mai avea încă îndoieli.

— În cazul acesta, la revedere, zise Evsei Lvovici, înclinându-și politicos chelia.

Ioannopolski o luă la goană, lăsându-l pe Iusupov mult în urmă. Îi venise o idee interesantă care-l mâna parcă din urmă, făcându-l să taie colțurile trotuarelor încinse în viraje foarte scurte. Până și calul lui Prjevalski (Evsei alerga pe bulevardul care purta numele patrupedului) ar fi rămas uimit de-atâta vioiciune.

— Gata! chițăi Ioannopolski, năvălind în birou.

Intrarea lui produse un puternic curent de aer, filele calendarului de perete „Ciclón” începură să zboare și calendarul rămase deschis la ultima fila, cea a lunii decembrie, cu sărbători marcate prin cifre roșii.

— Ce e gata? începură să șușotească funcționarii.

— Gata! repetă Ioannopolski, ștergându-și cu o batistă înflorată gingașa chelie de culoarea piersicii.

— Ce e, spuneți-ne, se rugară funcționarii, ce e gata?

Evsei tăcu brusc, se așeză pe pervaz (dar nu înainte de a da jos cutia mașinii de scris, care semăna cu o aripă de trăsură) și expiră încet tot aerul cald inspirat în timpul finisului de pe bulevardul Calul lui Prjevalski. Din cauza acestei operații, filele „Ciclónului”, care de-abia își reveniseră, începură din nou să zboare; la fel se întâmplă și cu firele (numărate) din coafura Lidiei Feodorovna. Începând să respire normal, Ioannopolski luă o țigaretă din buzunarul de la spate al pantalonilor și zise:

— Gata, a dispărut!

— A dispărut Filiurin?

— Da, tovarăși, Filiurin a dispărut. De ieri n-a mai fost acasă.
— Eh, acum Kain Alexandrovici o să-l dea afară.
— Ești sigur? Întrebă disprețuitor Evsei.
— Sunt! Dumneata ce crezi?
— Pe cine interesează aici ce crede Evsei Ioannopolski?
— Ce-s prostiile astea? țipă Kostea. Spuneți, tovarășe Ioannopolski, vă rugăm!

— Așadar, credeți că șeful o să-l concedieze pe Filiurin?
— Da. Doar știi ce fel de om e, nu?
— Să vă văd însă ce-o să ziceți când *Filiurin* îl va concedia pe Kain Alexandrovici al dumitale!

În încăpere se lăsă o tăcere de moarte. Incapabil să se mai țină pe picioare (i se muiaseră parcă brusc), Ptașnikov se lăsă greu pe scaun.

— Da, cetățeni! Operația s-ar putea întâmpla foarte curând.
— De unde până unde? Asta e de domeniul fanteziei...
— Dar omul invizibil nu e de domeniul fanteziei? răcni Evsei. Și atunci când omul invizibil dispare, asta cum se numește?

— Ce s-a întâmplat? murmură funcționarii.
— S-a întâmplat că nu știm unde ar putea să fie acum Filiurin. Ce credeți?

— De unde să știm noi?
— Nici eu nu știu. Dar cine poate garanta, tovarăși, că nu se află printre noi și că nu aude tot ceea ce discutăm acum?

Un puternic suspin începu să plutească prin încăpere.

Ioannopolski izbucni în râs.

Chipul lui Ptașnikov se acoperi de steluțe și dungi violete.

— Iar eu, zise el tresărind, l-am înjurat azi dimineață în gura mare pe Kain. Probabil că Filiurin a auzit. Acum o să-i povestească totul.

— Ați înnebunit, șuieră Evsei Lvovici, ce tot trăncăniți acolo? Dacă șade cumva, uite, chiar pe cutia de aici și vă aude cum îl faceți turnător?

De data asta, fața lui Ptașnikov își pierdu complet culoarea. De uimire, Kostea se cocoșă brusc și nu-și mai reveni.

— Doamne ferește, zise vrăciul local pe un ton tragic, n-am spus niciodată că e turnător. Voi ați spus!

— Imposibil ca eu să fi spus așa ceva, protestă imediat Ioannopolski. Și, întorcându-se (nu se știe de ce) cu fața spre biroul la care nu se afla nimeni, zise emoționat: eu care l-am socotit dintotdeauna pe Egor Karlovici un tovarăș minunat și un om inteligent cu un viitor strălucit, n-aș fi putut afirma un asemenea lucru. Dimpotrivă! Am spus totdeauna, spun și voi spune că Egor Karlovici e o persoană superioară!

— Cine s-a îndoit de asta? interveni Lidia Feodorovna. Rar am întâlnit un om atât de simpatc.

— Simpatice? Cum adică simpatice? zise lingușitor Evsei. Dacă vreți să știți în *toată lumea* nu există un om asemenea lui Filiurin.

Rostind aceste cuvinte, Ioannopolski se delectă profund la vederea murei nefericite a tămăduitorului local. Dar Ptașkin nu era atât de prost cum ar fi putut să pară la prima vedere. Apropiindu-se de biroul lui Filiurin și, privind cu gingășie la registrul de cadastru, trase o cuvântare lungă, aproape solemnă, în care puse de toate: și „prezent cu credință la post...” și „ținând sus...” și „fericirea de a colabora...” și „strălucita inițiativă care a contribuit la...” Aveai impresia că Ptașnikov va scoate pe loc de sub haină o servietă de piele cu o carte de vizită de argint prinsă într-un colț pe care se gravase caligrafic următorul text: „Tovarășului și conducătorului nostru iubit cu prilejul celei de-a treia aniversări a activității sale”.

În momentul în care discursul luă sfârșit și funcționarii simțiră că Străveziul a fost definitiv îmbunătățit, se apropiară din nou cu toții de Evsei. Se crease impresia (fără ca nimeni să-și dea seama când și cum) că Evsei ar fi un fel de însărcinat cu afaceri al lui Filiurin. Toți îi puneau fel de fel de întrebări, iar el răspundea pe un ton foarte autoritar.

După părerea lui Evsei Lvovici, Invizibilul se folosea de posibilitățile sale nemărginite pentru a depune o activitate socială de maximă utilitate. Și bineînțeles că va continua să acționeze și pe viitor în același spirit. Fiind un foarte bun cunoscător al structurilor instituțiilor sovietice, Invizibilul va lupta fără îndoială împotriva denaturărilor care au loc în interiorul aparatului.

— Eu îi știu bine caracterul, zise Evsei Lvovici, puteți să mă credeți pe cuvânt!

Terminându-și fraza, Ioannopolski zămbi radios și se îndreptă spre comitetul sindical. În drum, se opri să mai discute cu câțiva cunoscuți din alte secții ale GOP-ului. Subiectul era același: dispariția Străveziului.

— Eu cred că Invizibilul a procedat dinadins așa! Vrea să afle cine, ce și cum, declara Evsei Lvovici, frecându-și mâinile și făcând plecăciuni în dreapta și în stânga. Vă dați seama, probabil, că, dacă vrea, pentru el nu există secrete... Zău că n-aș dori să fiu acum în locul lui Dobroglasov... De altfel, chiar și Doberman-Biberman se poate arde rău de tot... Vă aduceți aminte de antrepriza felinarelor pentru case? Ehe, și câte altele pe care noi nu le știm!... Invizibilul însă, le știe!... Fiți convinși! Am plecat!

Cuvintele lui Evsei produceau reacții foarte diverse. Unii oftau uimiți și se bucurau din tot sufletul, așteptându-se la mari surprize în viitorul apropiat, alții se întristau și deveneau brusc foarte tăcuți.

— Ați auzit noutățile? strigă Ioannopolski, intrând la comitetul sindical. Lui Filiurin i-a venit, în sfârșit, mintea la cap! Când îl strigi,

nu-ți mai răspunde.

— Și ce e cu asta? Întrebă cu nepăsare președintele comitetului sindical.

Indignat de indiferența activistului sindical, Ioannopolski începu să sară într-un picior:

— Parterul și etajul înnebunesc pur și simplu, și el mă întreabă ce-i cu asta! Ei bine, asta înseamnă că pentru Invizibil nu mai există secrete. Dumneata, ca să luăm un exemplu, îi povestești nevastei, între patru ochi, că ai ceva găuri în fondurile sindicatului. Ești convins că sunteți singuri, că ceea ce discutați va rămâne între voi, dar Invizibilul stă liniștit, ascultând tot ce vorbiți. Iar tu nu știi nimic! A doua zi vine unul de la procuratură și-ți spune: „Poftiți, vă rog! După dumneavoastră!”

Președintele, care delapidase într-adevăr treizeci de ruble din banii sindicatului, privi buimac la Ioannopolski. Tocmai avea intenția să acopere suma lipsă cu banii din cotizațiile adunate de la „Prietenii radioului”. Minusul din fondurile deținute de amicii „undelor” trebuia completat cu banii „Asociației prietenilor ceainăriilor de tip sovietic”. Cât despre gaura din casieria amatorilor de apă fiartă, prevăzătorul președinte intenționa s-o peticească cu ajutorul unei noi asociații la a cărei formulă de organizare tocmai lucra. Era vorba despre asociația „Jos mâinile de pe berării!”. Iată însă că dintr-o singură lovitură, Evsei Lvovici a dărâmat întreg eșafodajul asociațiilor obștești pe care președintele îl construise cu profundă dragoste.

Continuând să arunce o privire stranie spre Ioannopolski, președintele zise cu o voce plină de plictis:

— Trebuie să punem problema în mod mai ascuțit!

Dar după expresia feței, Evsei își dădu perfect seama că problema era și așa ascuțită la maximum.

Deasupra Pișceslavului se-adunau nori negri, prevestitori de fulgere și trăsnete.

Capitolul VI

...ȘI KAIN L-A CONCEDIAȚ PE ABEL

Iată deci cum s-a transformat Evsei Lvovici într-o sursă bogată de zvonuri cu privire la noua activitate a Invizibilului.

Chiar a doua zi, la prima oră, Kain Alexandrovici îl chemă în birou pe fratele său Abel Alexandrovici. De cum îl văzu, începu să bată din picioare.

— Ce-i cu tine, Kainuțule dragă, întrebă mirat Abel Alexandrovici, tolănindu-se în fotoliu.

— Rog să nu fiu tutuit în timpul orelor de serviciu, scheună Kain Alexandrovici.

— Nu te înțeleg. Tonul ăsta...

— Ridică-te în picioare! Volens-nevolens eu vă concedens. Puteți pleca, tovarășe Dobroglasov! Fără preaviz!

— Ce, ești beat? Întrebă Abel cu grosolănie.

Presupunând posibilă prezența în birou a Invizibilului, Dobroglasov-senior socoti necesar să-i prezinte lui Dobroglasov-junior opiniile sale despre protecții și protejați.

— Am dus totdeauna o luptă fără cruțare, zise el cu o voce tremurătoare, împotriva nepotismului! Eu am protestat totdeauna împotriva hotărârii unilaterale a comisiei de împăciuire referitoare la persoana șefului serviciului administrativ al DOP-ului, tovarășul Ioannopolski, pe care îl respectăm cu toții. Drept urmare, dânsul este repus în funcție, iar pe dumneavoastră, ca angajat pe bază de nepotism, vă concediez fără niciun fel de milă! Noi ne aflăm aici, tovarăși, nu pentru amenajarea rudelor, ci pentru amenajarea orașului. Locul dumneavoastră nu este aici! Puteți pleca!

Abel Alexandrovici clătină dezorientat din cap, ieși din birou, îi predă registrul lui Evsei Lvovici, care tocmai intrase, și părăsi biroul fără să capete niciun ban (nu i-au plătit nici măcar pentru cele două ore lucrate, așa că ce să mai vorbim despre preaviz).

Ioannopolski aruncă izgonitului Abel o privire tandră și apoi zise cu multă satisfacție:

— Străveziul începe să acționeze. Începutul e bun! Și să vedeți ce-o să mai vină!

Sesizând nuanța, Ptașnikov mai-mai că nu căzu de pe scaun. Ochii Lidiei Feodorovna erau în lacrimi, iar Kostea o zbughi din cameră. Din cauza vitezei, sandvișul învelit în pergament îi căzu din buzunar.

Între timp, mânat de o aprigă dorință de acțiune, Kain Alexandrovici începu să dezrădăcineze nepotismul din secție.

Pentru început scrisese un articol pentru gazeta de perete „Megafonul amenajării”. Articolul avea următorul conținut:

„Nu e în regulă!

În instituția noastră nepotismul s-a întins inadmisibil de mult! Nu mai putem răbda această plagă putredă a protecțiilor de tot felul! A sosit momentul să lichidăm familiuța Dobroglasov! În umbra GOP-ului ea și-a construit un cuibușor foarte plăcut, dar asta fără știrea tovarășului K. A. Dobroglasov. Din momentul aflării despre angajarea în serviciu a lui A. A. Dobroglasov, K. A. Dobroglasov l-a concediat imediat pe susnumitul, fără plata preavizului pe două săptămâni, întrucât trebuie să fim calculați

cu banii statului. A venit de asemenea timpul să fie lichidați și cei doi fii ai tov. Dobroglasov, strecurați în serviciu bineînțeles fără știrea lui Kain Alexandrovici, pe care-l respectăm cu toții pentru statele sale îndelungate de serviciu și activitate ireproșabile.”

Speriat de moarte, Dobroglasov pornise la luptă împotriva propriilor săi fii, trup din trupul lui și sânge din sângele lui. Articolul demascator îl semna cu o mână fermă: „Correspondent voluntar Cautămă”.

Strecurându-se spre gazeta de perete, care atârna într-un colț întunecat al coridorului, unde se aciuiau, de obicei, doar pisicile instituției, Kain Alexandrovici lipi articolul pe cartonul plin de praf. După asta se întoarse în biroul său și se apucă să redacteze alte două documente. Primul era adresat șefului GOP și atrăgea atenția asupra necesității unor cercetări aprofundate în legătură cu articolul „Nu e în regulă!”, publicat de gazeta de perete „Megafonul Amenajării”. După ce îl expedie la destinație, Kain Alexandrovici redactă a doua hârtie: ordinul de scoatere neîntârziată la iveală a oricăror legături de rudenie și dispoziția de imediată concediere a lor (rudelor). Ordinul îl lipi personal pe ușa propriului birou.

Peste câteva minute, ambii fii ai lui Kain se rostogoleau pe scările GOP-ului, împinși de la spate de oamenii de serviciu.

Evsei Ioannopolski, care urmărea de la fereastră exodul celor doi, avea tocmai intenția să-i împărtășească lui Ptașnikov sentimentul de bucurie pe care-l trăia, dar, întorcându-se, crezu că încremenește: tămăduitorul stătea îngenucheat în mijlocul încăperii.

— Ce-i cu dumneata? exclamă interrogativ Evsei.

— Eu sunt rudă, răspunse Ptașnikov.

— A cui?

— A ei.

Și Ptașnikov arătă spre Lidia Feodorovna.

— Ce grad?

— E nevastă-mea!

— Păi Lidia Feodorovna e necăsătorită. După câte mi-aduc eu aminte, așa scria în fișa de cadre.

— Am ascuns, izbucni în suspine Lidia Feodorovna. Locuim separat.

— De cât timp sunteți căsătoriți?

— De douăzeci de ani. De cinci ascundem.

— Copii aveți?

— Da. Avem un băiat. Îl știți și dumneavoastră.

— Care băiat?

— Pe Kosteia. Cel mai mare dintre copii. E angajat tot aici.

— În cazul ăsta, zise Evsei Lvovici, trebuie să vă eliminăm pe toți! Îmi pare rău, bineînțeles. Cum-necum, dar am lucrat împreună... Ce va zice însă Străveziul dacă îi voi sprijini neprincipial pe unii?

Înțelegeți și dumneavoastră că...

Familia ilegală, care depusese atâtea eforturi ca să ascundă niște relații omenești absolut normale, care locuia la trei adrese separate, care își aranja întâlnirile la hotel, familia asta care ajunsese la marginea prăpastiei, tăcea tristă. Ptașnikovii își înțelegeau marea lor vină, așa că nu cereau (dar nici nu așteptau) vreo îngăduință.

— Știți ce, zise Evsei Lvovici, asta e o problemă prea importantă ca s-o pot rezolva fără Invizibil. Până una, alta, rămâneți pe loc! Dacă veți pleca, nu va avea cine să lucreze. Pe urmă – cum o hotărî Invizibilul, așa va fi!

Vraciul, soția și băiatul n-au mai stat să piardă timpul degeaba și, plini de avânt, s-au apucat de treabă.

După ce a lipit articolul, a expediat adresa și a afișat ordinul, Kain Alexandrovici a deschis ușa biroului. Dobroglasov intră, ținând cu ambele mâini călimara tematică „Cu fața spre sat”. Pe chipul șefului tot apărea și dispărea un zâmbet trist. Dobroglasov se apropie de biroul lui Kostea și, oftând din rărunchi, depuse povara în valoare de una sută ruble, luând în schimb călimara de cinci copeici.

Evsei începu să se agite pe scaun.

— Vai, ce călimară, căzu el în profundă admirație. Ce nevoie are Kostea de ea? Dați-mi-o mie! La urma urmei, *eu* lucrez la registrul principal.

— Poftiți vă rog, Evsei Lvovici, mie mi-e totuna! Știți, obiectul mă deranjează...

Kain Alexandrovici se preumblă prin încăpere și, holbând cam neliniștit ochii, făcu o remarcă neașteptată:

— Oare nu vi se pare, tovarăși, că protecția muncii cam șchioapătă la noi? Cu ventilația e în regulă? Lucrați, lucrați, nu vreau să vă deranjez! Apropo... Egor Karlovici nu a venit încă? Nu e aici? Perfect. Evsei Lvovici, pune dumneata pe cineva la registratură, pentru ca lumea să nu aștepte degeaba. La urma urmei, nu publicul servește instituția, ci instituția publicul.

În ziua aceea însă nu exista niciun petiționar pentru că cetățenii Pișceslavului erau ocupați cu aranjarea autobiografiilor. Mulți se căiau public de păcate.

O fantomă care personifica culmile virtuții umbla prin oraș, fiind sursa multor întâmplări.

După ce moțăise în sufletele cetățenilor, simțul criticii se trezise.

Așa de pildă, la adunarea generală a membrilor sindicatului alimentar, activitatea comitetului a fost calificată drept nesatisfăcătoare. Hotărâră colectivului l-a îngrozit pe președintele comitetului; în lunga sa carieră nu i se întâmplase așa ceva. (Iar el tocmai pregătise o rezoluție plină de laude în legătură cu activitatea depusă...) Votul l-a făcut să-și piardă darul vorbirii pentru o jumătate

de oră. Când își recăpătă graiul, se ridică și declară că el, președintele, habar n-are de munca sindicală, că banii destinați activității culturale i-a pierdut la loteria în folosul minorilor vagabonzi și că nu a prelucrat niciodată problema contractelor de muncă cu toate că ar fi trebuit prelucrată în mod obligatoriu la locurile de producție.

Încheindu-și cuvântarea metaforică și elevată, președintele făcu un apel înflăcărat la cei prezenți să nu-l mai aleagă niciodată în comitet.

Un grup de vizitatori a scos din clădirea Muzeului amenajărilor vagonul de tramvai nr. 2 pe care se afla memorabilul text în cinstea tov. Obmișurin. Vehicolul a fost reinstalat pe linie. Întărit cu exponatul din muzeu, parcul de tramvaie a început să-și îndeplinească cu succes planul de transport.

La ușile procuraturii și altor organe de anchetă se instalaseră cozi lungi formate din persoane venite să-și facă autocritica. Proporțional cu cozile la ușa legii, scădeau cozile la magazinele cooperatiei.

Două berării de stat cu firme cam impudice, „La elegantul din Kiev” și „La canarul vesel”, au oprit vânzarea berii și a crenvurștilor, oferind în schimb consumatorilor cidru cu mazăre fiartă și puding de varză.

„Plugarul din Pișceslav” a publicat o scrisoare senzațională semnată de tov. Pekar, secretarul grupului literar CUCCU

„Multstimate tov. redactor, vă rog să aveți amabilitatea să publicați în paginile ziarului dumneavoastră următoarele: «Cu toate că perioada de reorganizare a CUCCU-ului s-a terminat demult și cu toate că infamii pseudopoliticieni de la „Harnașamentul” nu ne mai deranjează, noi n-am purces încă la activitatea de creație și, mai mult ca sigur, că nu o vom face niciodată pentru că nouă ne plac foarte mult perioadele de organizare și nu ne convine să le înlocuim cu preocupări creatoare. Aceasta ar necesita cunoștințe aprofundate și chiar unele aptitudini.

Cât privește unica lucrare realizată în grupul nostru, așa-numitul roman scris de subsemnatul, «Asfaltul», țin să vă aduc la cunoștință că el a fost copiat de mine cuvânt cu cuvânt după romanul lui Gladkov «Cimentul», pe care mi l-a dat să-l citesc o cunoscută din Moscova, cetățeanca Meerovici-Pancenکو, de profesie tehnician dentar.

Puteți să mă zdrobiți în bătaie și să mă călcați în picioare.

Secretarul grupului literar CUCCU Vavila Pekar.”

Spovedania „Harnașamentului” a fost inserată pe aceeași pagină.

Hoții de mai mică anvergură își făceau *mea culpa* cu sutele chiar pe stradă. (Arătau atât de jalnic, încât lumea îi lua drept cerșetori.)

Simțindu-se îngrozitor de vinovat față de societate pentru fabricarea belicosului monument al lui Timiriazev, sculptorul Schatz se prezentă imediat la închisoare și cu de la sine putere rechiziționă o celulă liberă în care se instala. Față de administrație nu avea nicio pretenție, solicitând doar din când în când o bucățică de pâine veche și o cană

de apă chioară. Timpul și-l petrecea dându-se cu capul de pereți, ceea ce i se interzise imediat, întrucât loviturile dislocau zidurile închisorii.

Chiar și un cetățean atât de neînsemnat ca debitantul din fosta piață a Soborului fu cuprins de teamă și introduse în cutia de culoarea muștarului o reclamație împotriva propriei sale persoane. Omul recunoștea că lua din fiecare cutie de chibrituri câteva bețe din care realiza, cu timpul, o rezervă, pe care apoi o vindea, însușindu-și sumele respective, în felul acesta, în decurs de cinci ani, el a produs orașului o pagubă evaluată la suma de 2 ruble și 16 1/2 copeici.

A treia zi după dispariția Invizibilului, madam Bezliudnaia născu un fiu. Dar, în pofida sincerității care cuprinsese întreg Pișceslavul, madam nu a putut declara numele tatălui din simplul motiv că nici ea nu-l cunoștea.

Simțindu-se un șurub folositor al noului mecanism orașenesc, Evsei Lvovici începu să răspundă foarte neglijent la plecăriunile lui Kain Alexandrovici. Dobroglasov era atât ce speriat, încât renunță să se mai ducă acasă cu mașina și începu să folosească cu multă modestie mersul pe jos.

— Cu atât mai bine, zise Ioannopolski, să lăsăm mașina pentru Invizibil. Probabil că foarte curând își va termina problemele și va dori să-și reia serviciul. Are probleme serioase... E ocupat până peste cap... N-ați văzut câți hoți au ridicat ieri de la combinatul de trompete și tobe? S-a descoperit o întreagă panama acolo.

— Și cu combinatul cum a rămas?

— L-au închis și l-au pus la conservat! Trebuie să fii nebun ca să lucrezi la mașinile alea antediluviene. Fiecare trompetă costa o avere. Ca să nu mai vorbesc de tobe!

În lipsa Invizibilului, automobilul îl folosea Evsei Lvovici.

Într-o săptămână, orașul s-a transformat așa cum se transformă radical peisajul vara, după o ploaie în rafale. Acoperișurile fierbinți și murdare pe care se târăsc cotoii se mai răcoresc puțin, scoțându-și la lumină adevăratele culori: verde, roșu sau albastru-deschis; pomii, spălați de apa caldă, își tremură ușor frunzele, aruncând la pământ picături umflate de apă; de-a lungul trotuarelor curg ondulându-se pâraiașe limpezi. Toate în jur strălucesc, etalându-și la vedere frumusețea iar orașul începe parcă o viață nouă. Trecătorii, care s-au ascuns de ploaie pe sub portaluri, ies în stradă, privesc cerul și, fericiți de albăstrimea lui nepătată, aleargă cu plămânii aerisiți pe la treburile lor.

În Pișceslav nimeni nu mai îndrăznește să fure, să înjure și să se îmbete. Ultimul dintre muritori – nimicul de Filiurin – devenise conștiința orașului.

Câte unul mai ridică mâna să-și lovească nevasta, dar străfulgerat de gândul la Invizibil, schimbă urgent direcția și întindea mâna după cine

știe ce obiect de care n-avea nevoie.

„Naiba să-l ia, își zicea respectivul în sinea lui, te pomenești c-o fi pe aici și vede totul. Se apucă să povestească și mă face de rușine pe toată viața”.

Pe stradă și în localurile publice pișceslavenii se purtau frumos. (Dacă loveau pe cineva, ziceau „pardon”, iar în tramvai sau pe drumul de la serviciu spre casă, își adresau reciproc zâmbete pline de gingășie.)

Comercianții particulari dispăruseră. „Lapidus și Ganicikin”, case de comerț „Krap și fiul”, suspectele întovărășiri „Prodpiele”, „Pielindus” și „Pielcom” nu mai existau. Au dispărut de asemenea și firmele cantinelor-restaurant (fără băuturi tari) „Verdun”, „Dardanele” și „Livorno”; au fost înlocuite cu firmele argintii ale cooperăției care purtau cu mândrie însemnele trustului alimentației locale: o chiflă ce se odihnea pe o imensă roată dințată.

Chiar și cetățeanul Brak, proprietarul magazinului de optică „Triger și Brak”, cunoscut pișicher trecut prin furci caudine de zece procurori, căzu pradă unei groaznice disperări, stare pe care nu o mai cunoscuse din anul 1920. Afacerile îi mergeau prost și forurile locale aveau intenția să-i facă inventarul pentru a-i scoate apoi prăvălia la licitație.

Singurul care nu observa metamorfozele vieții din Pișceslav rămăsese Babski. Din ziua vizitei pe care i-o făcuse Filiurin, inventatorul nu mai ieșise din casă. Flacăra portocalie a primusului ajungea uneori până în tavan, aruncând o lumina stranie asupra camerei plină de gunoi. Inventatorul orașului lucra.

Spre finele săptămânii care transformase într-atât realitatea locală, încât devenise de nerecunoscut, un pionier aflat lângă Clubul central reunit se apucă să declare în gura mare că, după părerea ce și-o formase încă de mult, acest club nu e bun de nimic și că a fost construit de niște mari imbecili, în jurul băiatului s-a adunat o mulțime imensă care susținea de asemenea că respectiva clădire nu face nicio para chioară. Masa înfierbântată de oameni s-a îndreptat spre serviciul de amenajări, cerând imediata transformare a construcției.

Plecând urechea la glasul opiniei publice, GOP-ul promise să treacă la desființarea coloanelor inutile. Pe locul rămas liber urmau să se construiască săli încăpătoare pentru spectacole și alte activități culturale.

În ziua inaugurării lucrărilor, detașamentele de constructori atacară clădirea din toate cele patru colțuri, înfundându-se în beznă colonadelor. Grupuri de curioși înconjurau clubul, manifestându-și satisfacția la auzul loviturilor de ciocan.

Pătrunzând cu greu prin mulțime, mașina în care se aflau Ioannopolski și Dobroglasov trase în dreptul intrării. Kain

Alexandrovici hotărâse să conducă personal lucrările de transformare a clădirii. Pe Evsei îl luase pentru că, în ultimul timp, contabilul începuse să se socotească drept parte indivizibilă a automobilului și nu se despărțea nicio clipă de el.

Tocmai începuseră să care afară coloanele tăiate în bucăți, când celor din rândurile mai îndepărtate ale mulțimii li se păru că cineva flutură pe trepte o șapcă. Persoanele din față începură să vocifereze...

— Ce s-a întâmplat? Ce s-a întâmplat? se auzi vocea mulțimii.

Nimeni nu știa încă prea bine ce se întâmplă, dar piața era zguduită de strigătele puternice ale masei de cetățeni.

Din pădurea virgină a coloanelor centrale reunite își făcuse apariția Invizibilul.

Capitolul VII. „SUNT AICI”

Greu, tare greu ar fi dus-o Invizibilul, dacă organismul lui ar fi avut nevoie de hrană.

Dar pentru că necesitatea nu exista ca atare, cele șapte zile petrecute în labirintul Clubului central reunit i-au fost chiar de mare folos: învățase să se plictisească și să citească, două elemente absolut necesare pentru un om fără trup.

Îl chinuia doar gândul că Dobroglasov va profita de absențele lui nemotivate și-l va concedia.

În ultima sa zi de ședere sub acoperământul primitiv al coloanelor, Invizibilul se simți cuprins de dor după lumină, fețe și voci omenești. Făcu o ultimă încercare de a ieși din labirint, dar peste tot se ridicau barierele duble ale coloanelor. (Fuseseră atât de des plantate, încât lumina zilei nu reușea să pătrundă mai departe de al treilea rând exterior.) De aceea, auzind primele lovituri de rangă, Invizibilul începu să strige, îndreptându-se în întâmpinarea zgomotelor.

O ușoară undă cenușie de lumină pornise să se strecoare printre coloane.

— Uuuu! strigă Invizibilul de parcă se afla la cules de ciuperci în pădure.

Neprimind niciun răspuns, începu să urle „ajutooor!”. La acest apel cunoscut încă din copilărie, pietrarii și șefii de echipă reacționară imediat. După două minute unul dintre șefi începu să galopeze spre ieșire ca să comunice mulțimii că Invizibilul a fost, în fine, găsit, că e viu și nevătămat și că va sosi imediat în persoană.

Sărind peste coloanele îmbucătățite, Filiurin mergea pe urmele șefului de echipă. Ieșind la lumină, îl văzu pe Evsei Lvovici. În spatele

lui observă chipul speriat al lui Kain Alexandrovici. Piața era ca o mare involburată de capete, iar Timiriazev părea că vine călare prin mulțime, purtându-și glorios sfecla de tuci lustruit care strălucea puternic în lumina soarelui.

— Arată-ne unde ești! strigă Ioannopolski. Cetățeni! Omul invizibil este printre noi. Dă-ne o indicație unde te afli, Egor Karlovici!

Invizibilul luă șapca de pe capul șefului de echipă și începu s-o fluture. La vederea șepcii care zbura singură prin aer, cam la vreo doi metri de pământ, mulțimea căzu parcă în transă...

Neînțelegând că strigătele de entuziasm îi sunt adresate, Filiurin se pierdu și puse la loc șapca de unde o luase. Gestul produse un entuziasm și mai mare.

Invizibilul observă că în fața lui se afla acum Kain Alexandrovici. Dobroglasov îi făcea plecăciuni adânci.

— Tovarășe Dobroglasov, zise referentul, vă rog să mă credeți pe cuvânt că eu n-am niciun amestec...

— Cum adică tocmai dumneata să n-ai, zise slugarnic Dobroglasov, orientându-se spre vocea lui Filiurin, când lucrurile se prezintă exact invers...

— Aceste coloane revoltătoare m-au obligat să...

— Nicio grijă! Desființăm coloanele!

— Recunoașteți deci că am avut motive temeinice să lipsesc de la serviciu, da?

— Nu vă faceți probleme! Activitatea nu a avut de suferit. În locul dumatăle a fost pus altcineva.

— Cum altcineva? icni Invizibilul. Mă voi plânge! Vă dau în judecată!

În acest moment, Evsei Lvovici își dădu seama că Invizibilul nu este conștient de propria măreție. Împingându-l brutal cu cotul pe Dobroglasov, Evsei întrerupse periculosul dialog și strigă spre mulțime:

— Salut fierbinte tovarășului Invizibilu în numele lucrătorilor de birou!

— Trăiască Invizibilul! urlă mulțimea.

Filiurin nu înțelegea absolut nimic.

„Mare tâmpit e și Străveziul ăsta, își zise în sinea lui Ioannopolski, să fi ajuns eu invizibil, le-aș fi arătat eu lor!”

Adresându-se lui Dobroglasov, zise:

— Kain, du-te și spune să aducă mașina! Tovarășul Invizibilu este obosit. Nici nu-i de mirare, după câte lipsuri a avut de demascat. Va veni la mine să se odihnească!

— Poate că tovarășul Invizibilu ar dori să vină să se odihnească la mine? Vai ce s-ar mai bucura nevastă-mea, bâigui Dobroglasov.

— Nu vorbi prostii! Ești cu un picior la „Brațele de muncă”, șuieră

Evsei Lvovici. Până mai ieri voiai să-l concediezi pentru invizibilitate și-acum „hai la noi la masă, hai la noi la masă!” Hai, cheamă mai repede mașina!

— Eu am vrut să-l concediez? Întrebă tulburat Kain Alexandrovici. Nu-mi amintesc, zău, nu-mi amintesc.

— Bine-bine, lasă că o să vedem noi cine va conduce serviciul de amenajări!...

Dobroglasov suspină ușor și, zelos, asemenea unui curier proaspăt angajat, o luă la fugă ca să îndeplinească sarcina trasată.

Ioannopolski nu-i permise lui Dobroglasov să se suie în mașină.

— Poți să mergi și pe jos! zise Evsei fără nicio jenă, tu stai aproape. Iar eu am o discuție confidențială cu tovarășul Invizibilu. Ești aici, Egor Karlovici?

— Aici, se auzi dinspre perna de piele din spate.

— Luați pălăria mea și salutați mulțimea, îl sfătui contabilul.

Însoțită de strigătele mulțimii, mașina părăsi piața. Între timp, Kain Alexandrovici, învârtind meditativ servieta în mână, ajunsese acasă.

— Mă concediază, zise el soției, scoțându-și haina și trăgându-se de bretele.

— Știam că așa se va întâmpla până la urmă, bombăni ea. După ce ți-ai concediat propriul frate și propriii copii, nici nu mă așteptam la ceva bun de la tine.

— Ești o proastă, zise obosit Dobroglasov, întinzându-se pe frumosul divan îmbrăcat în catifea, deasupra căruia se afla fotografia colorată a unei cuconițe sumar îmbrăcată, lungită la orizontală cu mâinile sub cap. Într-un colț al fotografiei stătea scris: „Extenuare”. Și cuconița la fel ca și inscripția îi erau cunoscute încă din ziua nunții.

Lui Dobroglasov i se părea că, stând așa în contemplarea adâncă a pozei, poate medita mai ușor asupra împrejurărilor care au contribuit la declinul carierei sale.

Dar nevastă-sa nu înceta:

— Kain, de ce i-ai concediat pe copii și pe Abel? Cu asta l-ai ucis!

— Și ce-ai fi vrut, să mă ucidă Abel pe mine? Dacă nu l-aș fi izgonit eu pe Abel, prostul ăla de Străveziu m-ar fi fiert el pe mine. Dar fără apă.

— Păi tot o să te dea afară.

În acest moment însă, Dobroglasov își luă ochii de la fotografie și, ajuns probabil la o concluzie, zise:

— Asta să i-o spui lui mutu!

— Ai primit de la „Triger și Braka” comisionul pentru contractul cu felinarele?

— An-neta, nu fii trivială! Cum puteam să iau comisionul când Invizibilul își bagă nasul peste tot?

— Și cu ce-o să-ți hrănești copiii?

— Liniștește-te! Găsim noi ceva! Știi ce? Cât stă ăla la mișelul de șef al administrației DOP-ului, eu mă duc la Brak și încerc să obțin comisionul pentru felinare.

Evsei Ioannopolski îl înconjură pe Străveziu cu o grijă părintească. De fapt, nici nu era prea greu s-o facă pentru că Invizibilul nu folosea niciun fel de bunuri pământești.

După o îndelungă discuție cu contabilul, Filiurin află tot ce se petrecuse în oraș în timpul lipsei sale.

— Și-acum, stimată Egor Karlovici, se tem de dumneata ca de foc, încerca Evsei să-l convingă. Nici nu știți ce fericire este pentru orașul nostru faptul că aici locuiește și muncește o personalitate atât de luminoasă. Nici nu știți cât de impresionat sunt, știind că alături de mine se află o asemenea figură istorică.

— Trebuie să tragem concluziile organizatorice de rigoare, zise Filiurin din obișnuință, dar, amintindu-și că nu mai are trup, suspină adânc.

Evsei Lvovici înțelese în felul lui cuvintele rostite de Filiurin.

— Bineînțeles că trebuie să tragem concluziile organizatorice de rigoare. Este o idee strălucită. Kain trebuie concediat!

— Și cine o să-l concedieze?

— Vai ce om minunat și bun la suflet ești dumneata! Dumneata îl vei concedia! Chiar dumneata în persoană!

— Un referent nu-și poate concedia șeful!

— Un simplu referent nu poate, dar un referent invizibil, poate! Lasă pe seama mea treburile astea mărunte. Aranjez eu totul. De ce să te bagi dumneata în toate prostiile? Acum ai treburi mult mai importante.

— Într-adevăr, se petrec niște lucruri îngrozitoare, zise Invizibilul, amintindu-și articolele citite în timpul detențiunii de la Club.

A doua zi, Ioannopolski intră în biroul lui Dobroglasov fără să bată la ușă și zise sec:

— Tovarășul Invizibilu spune că ar trebui să faceți o cerere de demisie. În caz de refuz, va fi nevoit să povestească într-un anumit loc despre modul în care ați aprobat comanda pentru felinare.

Kain Alexandrovici scrisese cererea fără să crâcnească măcar.

Căderea lui Dobroglasov ridică și mai mult acțiunile Invizibilului. Gloria lui, umflată cu pricepere de Ioannopolski, crescuse până la limitele imposibilului, așa că nici numirea lui Evsei Lvovici ca șef al serviciului nu mai aduse nimic nou în domeniul acesta.

Suspusul referent renunță la slujbă. Imensa cantitate de timp liber și-o scurta cântând la mandolină, mergând la circ și plimbându-se prin oraș. Se plictisea la fel ca înainte. Singura lui distracție era o glumă pe care-l învățase s-o facă (nu fără anumite intenții) chiar Evsei. Despre ce era vorba?

Filiurin trecea cu regularitate pe la toate instituțiile din Pișceslav, se strecura în birourile șefilor și, pe neașteptate, striga:

— Sunt aici! Sunt aici!

Efectul era foarte puternic și crea în jurul Invizibilului aureola unui controlor neobosit al întregii vieți din oraș. Pe Filiurin îl distrau mai ales fețele speriate și spasmele nervoase care îi cuprindeau pe oamenii dindărătul birourilor.

Plimbându-se prin oraș de parcă era Harun-al-Rașid, Invizibilul auzea multe discuții consacrate propriei sale persoane. Îl lăudau. Ziceau că datorită lui, instituții care înainte erau „tabu” deveniseră mai abordabile pentru public, că vânzătorii din magazine nu mai răspundeau la întrebarea „Aveți arpacaș?” cu întrebarea „Dar unde te trezești?”, că zâmbeau cu multă drăgălășenie și cântăreau cu o lipsă de cel mult cinci grame. Vorbeau despre marile foloase aduse de Invizibil, bucurându-se că la Clubul central reunit pereții sunt gata și că în curând clădirea va corespunde cerințelor culturale ale pișceslavenilor.

În zilele în care Filiurin auzea asemenea aprecieri despre sine, melodia „Vis de toamnă”, interpretată la mandolină, răsună mult mai delicat decât de obicei.

Modestul și cenușiu referent începu să fie din ce în ce mai mândru de sine. Sentimentul acesta, aprins, de fapt, de Ioannopolski, lua proporții văzând cu ochii.

Evsei Lvovici, care se menținea în postul de șef doar datorită Invizibilului, îi era foarte recunoscător și de aceea căuta să-i facă tot felul de servicii, care de care mai utile și mai plăcute.

Pentru început Evsei obținu pentru Invizibil o camera mare pe bulevardul Calul lui Prjevalski nr. 16. În respectiva încăpere locuise pensionarul Gading, al cărui sfârșit fusese așteptat de mult și cu nerăbdare de către toți locatarii. Pe respectivul spațiu locativ contau, făcându-și bineînțeleș și planuri de viitor, următorii: portarul, toți locatarii de la mic la mare și rudele lor din afara orașului precum și administratorul, prietenii lui și prietenii prietenilor lui.

Pândit de nerăbdătorii solicitanți, bătrânul Gading se stinse pe nesimțite. Nici n-a ajuns sicriul încă la cimitir, că încăperea a și fost sigilată cu optsprezece bucăți de ceară roșie. Însemnele folosite pentru sigilii erau de toți felul: monede de cinci copeici, monograme sau pur și simplu degete. În afară de ele însă mai existau și sigiliile greoaie ale DOP-ului.

Dar îngrozitorul duel între locatari și administrator, între prietenii administratorului și rudele locatarilor și între toți aceștia de mai sus pe de o parte și DOP pe de alta, se întrerupse brusc în momentul ocupării de către Filiurin a încăperii care constituise mărul discordiei. Din această clipă au apărut și primii dușmani pe față ai Invizibilului.

Așadar, mutarea în casă nouă a marcat începutul lungii liste a serviciilor făcute de Evsei Lvovici lui Filiurin.

Ceea ce a urmat au fost niște manifestări slugarnice de mult mai mare anvergură. Dar Evsei nu mai era singur pentru că între timp apăruseră o mulțime de admiratori *ad hoc* ai geniului lui Filiurin.

Așa de pildă, l-au sărbătorit cu mare pompă pe Invizibil, cu prilejul aniversării a doi ani de activitate la GOP. Adunarea festivă s-a desfășurat în clădirea teatrului. Dacă n-ar fi fost ploșnițele care mușcau fără milă din trupurile celor prezenți, totul ar fi decurs ca în capitală. Ploșnițele erau însă nenorocirea acestui teatru. Din cauza lor spectacolele trebuiau prezentate cu lumină în sală, pentru că altfel, pe întuneric, bestiile alea mici i-ar fi înghițit pe spectatori cu bilet cu tot.

În schimb însă, banchetul care a urmat, a fost la înălțime. Sărbătoritului i-au dăruit o mandolină cu incrustații de lemn și sidef precum și o culegere de cântece rusești scrise în sistem cifrat. Cuvântările au fost pline de căldură, iar oratorii plini de efuziuni metaforice. L-au comparat pe sărbătorit cu: un stejar viguros, un vas prețios din care debordează energia și una locomotivă care pășește energetică către țelul final.

Răspunzând numeroaselor solicitări venite din rândul maselor, spre sfârșitul petrecerii, sărbătoritul a interpretat la noua sa mandolină același binecunoscut vals al lui Joyce: „Vis de toamnă”. Și parcă nicicând înainte interpretarea nu a fost atât de elevată ca în seara aceea.

„Plugarul din Pișceslav” a inserat în coloanele sale, care răbdaseră, de altfel, multe, o scrisoare deschisă și interminabilă, prin care Invizibilul (după ce amintea, așa cum se cuvine, numele multstimatului redactor și al ziarului redactat de domnia-sa) mulțumea tuturor celor care l-au felicitat în ziua aniversării. Scrisoarea fusese concepută de Ioannopolski și de aceea marea majoritate a mulțumirilor îi erau adresate lui.

Ioannopolski o luase razna. Chemându-l pe sculptorul Schatz de la închisoare, mâna dreaptă a Invizibilului îi zise:

— Schatz, e nevoie de un monument!

— Al cui?

— Al Invizibilului.

— Nu, răspunse Schatz, nu mai sunt în stare să fac monumente! Îl visez în fiecare noapte pe Timiriazev. Vine la mine, îmi strânge mâna și zice: „Schatz, Schatz, ce-ai făcut din mine?”

— Schatz, Schatz, e nevoie de monument, continuă Evsei, și îl vei face!

— E chiar așa mare nevoie?

— O cer necesitățile de amenajare a orașului!

— Bine. Dacă o cere amenajarea, sunt de acord. Dar vă previn, va fi

invizibil!

— De ce?

— Păi cum poate să fie vizibil monumentul unui invizibil?

Ioannopolski căzu pe gânduri, scărpinându-și îndelung chelia care luase în ultimul timp o alură foarte meditativă.

— Prezintă, totuși, un deviz, conchise el.

— N-am nimic împotriva devizului, sublinie sculptorul, asta e vizibil. Dar mai trebuie să vă previn că momentul va reveni foarte scump. Din bronz sau din ipsos?

— Din bronz, obligatoriu din bronz!

— Bine. Se face!

Exact în ziua în care avusese loc istorica discuție consacrată monumentului, din motive de locuri insuficiente pentru cazare, pușcăria orașului Pișceslav îl elibera pe adevăratul fost șef al serviciului administrativ de la DOP, cunoscutul aventurier și pungaș, Piotr Kallistratovici Ivanopolski.

CAPITOLUL VIII. HRĂPĂREȚUL ÎN LIBERTATE

Să-l părăsim pentru o vreme pe Invizibil, lăsându-l să se scalde în razele propriei sale glorii, să-i părăsim și pe cetățenii din Pișceslav, care îi ridicau osanale, să-l părăsim și pe Evsei Lvovici, care trona în biroul lui Dobroglasov, așternând fel de fel de rezoluții cu cerneală roșie...

Să ne întoarcem, privirea spre resorturi mult mai tainice; spre acea lume mărunță care, văzându-se acum în mizerie începuse să murmure nemulțumită.

Ieșind pe poarta închisorii, Piotr Kallistratovici Ivanopolski se opri în Piața Paielor. Lumina puternică a soarelui îl cam deranja, făcându-l să privească în jur printre pleoapele abia întredeschise. Semăna cu leul ieșit în arena circului: orbit de lumina roz a reflectorului, iritat de zgomotul și mirosul mulțimii, se dă puțin înapoi, mișcă din mustății de jandarm și se schimonosește. Tare ar dori niște carne de om, dar e cam dezorientat și nu înțelege prea bine ce se petrece în jur. Dați-i însă puțin răgaz! Veți vedea cum se obișnuiește cu noua sa postură și cum începe să alerge prin arenă, bălăngănindu-și burta. Electrizat parcă de propria coadă, se pornește apoi să ragă amenințător, încercând să-l agațe cu ghearele pe împlânzitorul îmbrăcat în tradiționalul costum *a la* Bufallo Bill.

Alergând pe lângă zidurile caselor și ajungând astfel până la monumentul lui Timiriazev, Piotr Ivanopolski rămase ținut locului de

uimire. Clubul central reunit era complet înconjurat de schele. Prin ușile deschise ale construcției iezeau una după alta căruțe încărcate cu coloane.

Pe lângă Ivanopolski trecu un bun amic pe care-l cunoștea încă de la vechea chestie cu polițele întovărășirii de credite „Auto ajutorul”.

— Alo, strigă Ivanopolski.

Amicul privi atent în direcția lui Piotr Kallistratovici, se opri o secundă în loc și, fără să răspundă la plecăciune, o porni mai departe, luându-și un aer foarte important.

— Mitocan, zise Piotr Kallistratovici destul de tare.

Pe urmă se îndreptă spre Trustul alimentației publice. Voia să-și vadă un prieten de care era legat prin protecții reciproce. Dar persoana nu îl întâmpină cu prea mare bucurie. Lui Ivanopolski i se păru chiar că prezența sa l-a cam speriat pe respectivul. Cu toate astea, Piotr Kallistratovici trecu imediat la problemă.

— Cred că înțelegi că am mare nevoie de bani. Îmi trebuie un serviciu.

— Văd, răspunse cu răceală prietenul.

— Pentru început nu cer mult: o leafă de vreo trei sute de ruble și o slujbă cu posibilități colaterale.

— Adică, tovarășe, doriți să vă angajați la noi?

— Păi bineînțeles!

— Atunci, faceți o cerere conform normelor generale în vigoare. Dar trebuie să vă previn că n-avem locuri în schemă și că, presupunând posibilitatea ivirii lor, fără repartizare de fi „Brațele de muncă” tot nu vă putem primi!

Ivanopolski se strâmbă.

— Ce te-a apucat, Arkadi? Asta-i birocrație! Norme generale... Brațele de muncă...

— Cetățene, nu am timp de pierdut! zise răbdător Arkadi.

Ivanopolski se întoarse mânios, dar, înainte de a ieși din birou, auzi o voce spunând:

— Sunt aici!

Ivanopolski îl văzu pe Arkadi îngălbenind. Apoi simți o ușoară adiere, observă ușa deschizându-se singură și auzi repetându-se aceeași exclamație, de astă dată însă în biroul funcționarilor:

— Sunt aici! Sunt aici!

Funcționarii săreau de la locuri, îngălbenind asemenea șefului lor. Tampoanele de sugativă cădeau rând pe rând pe dușumea.

Neînțelegând absolut nimic, Ivanopolski trase un scuipat, ieși în stradă și, aiurit complet de cele văzute, rămase, ținut în fața trustului, căscând uimit ochii la firma. albastră cu litere aurii.

„Ce s-a întâmplat? se întrebă fostul șef al serviciului administrativ. Ce e cu nebunia asta în oraș?”

A vrut să intre la magazinul „Lapidus și Ganickin”, dar și aici îl aștepta o surpriză: obloanele de fier ale vitrinelor erau trase, iar ușa de sticlă era închisă și sigilată.

Piotr Kallistratovici încremeni. Începu să alerge prin oraș cu intenția de a-și relua vechile legături și de a desface ghemul încurcăturilor în care se afla. Spera să găsească, așa cum găsisese totdeauna în trecut, un serviciu bun cu porțițe deschise pentru niscaiva afaceri, deplasări bănoase, comisioane și procente, într-un cuvânt ceea ce numise el „o slujbă cu posibilități colaterale”.

Dar toate încercările au fost în van. Unii nu-l recunoșteau, alții erau indignați și neînțeleși de oficiali, iar mulți nici nu mai existau, aflându-se în clădirea din care Ivanopolski abia ieșise.

— Va trebui să mă mut în alt oraș, bombăni el. Ca să vezi ce chestie!

Ivanopolski nu înțelegea efectiv ce se întâmplă în oraș.

— Ia să mă duc la Brak. Dacă și Brak a dispărut, înseamnă că lucrurile stau rău de tot.

De afacerile firmei cu capital mixt „Triger și Brak” se ocupa doar Nikolai Samoilovici Brak; Triger se încurcase cu niște valută și îl expediaseră mai demult încă într-o regiune care, până la venirea lui, fusese vestită doar prin faptul că acolo se afla polul frigului.

Locuința lui Brak era binecunoscută în oraș, fiind foarte des vizitată de tineri tunși după ultima modă și îmbrăcați în costume elegante cusute cu ață de mătase; toți purtau veste de lână, pantofi de culoarea cerii de parchet și pălării moi. În casa lui Brak se dansase pentru prima oară în oraș charleston și tot aici s-a jucat prima partidă de ping-pong. Familia Brak știa să trăiască și să se distreze ca în străinătate. În antreu, servitoarea lua paltoanele și primea bacșiș. După dans, celor înfomețați li se oferea suc de fructe și biscuiți, iar fiicele lui Brak se întrețineau cu cei prezenți abordând teme din viața-internațională. Se discuta mai ales despre diferența de prețuri între Berlin și Pișceslav, și se comenta noua modă de peste hotare de a te da pe față nu cu pudră, ci cu talc. Tânăra generație a familiei Brak acorda o mare importanță acestei noutăți de ultimă oră.

Viața mondenă din casa lui Nikolai Samoilovici a ajuns la apogeu în seara în care capul familiei a adus acasă niște banane.

Apariția bananelor în Pișceslav a coincis cu sosirea în Urbe a unei expoziții de maimuțe. Pentru menținerea în viață a celui mai interesant exponat – gorila Molly – administrația expoziției a importat banane. Gorila se putea mândri cu faptul că, în afară de ea, niciun suflet din Pișceslav nu îngurgita acest fruct rar.

Dar în tendința ei de a-și trăi viața din plin, familia Brak nu cunoștea niciun fel de bariere. Nikolai Samoilovici își răsfăța fetele și nu era în stare să le refuze. nimic. Paznicul expoziției nu putu rezista

ispitelor lui Nikolai Samoilovici.

Astfel au apărut bananele pe masa familiei Brak. E drept, fuseseră smulse de la gura gorilei, dar, în schimb, contribuiseră la întărirea reputației de europeni cu trup și suflet (ceea ce făcea, de altfel, fala familiei Brak).

Odată cu dispariția lui Filiurin, în casa lui Brak s-a lăsat tăcerea. Tinerii nu prea mai călcau pe acolo, nu se mai dansa charleston, iar sănătatea gorilei se cam zdruncinase, ceea ce îl obliga pe paznic să livreze gorilei întreaga rație de banane.

Și afacerile mergeau prost. Magazinul de optică fusese sigilat pentru neplata impozitelor. Inspectorul financiar, cu care de obicei putea aranja treburile astea, își făcuse într-o ședință autocritica cum că întreținuse la un moment dat relații neprincipiale cu soția unuia dintre contribuabili. Drept urmare, l-au concediat. Instituțiile de stat nu mai ofereau antreprize avantajoase. Nikolai Samoilovici se învârtea prin casă, iritat și confuz.

— Dacă o mai ține așa o săptămână, se lamenta el, sunt distrus!

Cum de s-a potrivit, dar exact într-o asemenea clipă de disperare își făcu apariția și Dobroglasov.

— Eh, cum stai cu „burta”? Întrebă răutăcios Brak.

Nikolai Samoilovici înțelegea prin „burtă” absolut tot ceea ce avea legătură cu banii, cu cariera, cu antreprizele și cu alte asemenea lucruri plăcute. „Cum stai cu burta?” Însemna „Cât câștigi? N-ai vreo afacere pentru mine? Ce se aude la Direcția economică? Cu cine trăiești? Au primit ceva marfă la depozitele cooperăției? Cât e lira turcească azi la bursa neagră?”. De fapt, „burta” însemna multe. Ba chiar totul.

Kain Alexandrovici cunoștea perfect caracterul universal al acestui cuvânt și răspunse întristat:

— Prost.

— Te strâng de gât? Întrebă Brak.

— M-au și sufocat, răspunse Kain Alexandrovici. M-au dat afară. Să vezi că or să mă dea și în judecată.

— Pentru ce?

— Din cauza chestiei dumată. Comanda pentru felinare.

— Adică asta înseamnă că și eu pot intra la apă împreună cu dumneata?

— Firește.

— Iartă-mă, Kain Alexandrovici, dar eu nu am dat mită, a fost vorba despre niște vărsăminte benevole, despre aprecierea unor servicii pe care mi le-ați făcut în afara orelor de producție.

— Nu, Nikolai Samoilovici, nu! Hai să vorbim, pe față! Străveziul stă acum la nenorocitul ăla de contabil; la Evsei, pe care eu prostul de mine l-am angajat cu mâna mea, stă la el și cântă la mandolină.

Imediat cum termină de cântat vom fi anunțați. Așa că dacă mișelul de Evsei va voi să-l trimită pe Filiurin încoace, vom fi preveniți din timp. Să ne grăbim! Dumneata ai dat mită, eu am luat mită. Ce-o tot aiurim cu „aprecierile”! Pentru amândoi există același articol de lege!... Trebuie să ne salvăm reciproc!

— Cine se putea gândi măcar că tâmpitul ăsta de Filiurin o să întoarcă viața cu josul în sus? Știi, Kain Alexandrovici, dacă mai ține o săptămână, sunt pierdut!

— Ai răbdare, Nikolai Samoilovici, nu te omorî cu firea!

— Nu, nu! O simt eu. Brak o să dispară așa cum a dispărut Triger. Și, la drept vorbind, Triger o duce mai bine acolo decât Brak aici. Magazinul o să-l vândă la mezat, casa o să mi-o ia... Pe la birouri stau tot felul de hiene... Și după toate astea să mă mai trezesc băgat la pușcărie!...

— Dumneata crezi că eu o duc mai bine? Întrebă Kain Alexandrovici, oftând din rărunchi. *Volens-nevolens trebuie să-mi hrănesc* copiii și pe frate-miu, pe Abel. Eu cu mâna mea i-am concediat. Bani nu am deloc și nici nu știu de unde ar putea să apară ceva bani.

— Trebuie să acționăm! Trebuie să găsim ceva! Invizibilul ăsta nu poate fi măturat?

— Ia încearcă să-l mături! N-ai auzit de glumele lui pe la instituții?

— „Sunt aici”?...

— Da, da. Cum naiba să-l mături când nimeni nu știe unde e și ce face?

— Ehee... dacă n-ar fi fost invizibil, se exprimă profund meditativ Nikolai Samoilovici.

— Auzi la el, ce visează! Păi atunci l-aș fi dat imediat afară! Așa l-aș fi dat, că ăia de la comitetul sindical și chiar de la mama comitetului, n-ar fi îndrăznit să zică nici măcar „pâs”.

— Asta înseamnă că nu există decât un singur mijloc: să-l face din nou vizibil!

— Ia te uită cum ai descoperit America de Nord și America de Sud! zise Dobroglasov foarte ironic. Că n-o să-ți lași acum afacerile ca să te apuci de invenții!...

— Păi nu eu!

— Dar cine?

— Ala care l-a făcut invizibil!

— Babski?!?

— Ai ghicit, în sfârșit...

— Dar Babski e complet nebun!

— Păi existența Invizibilului nu e o nebunie? Și noi nu suntem nebuni dacă trăim într-un oraș ca ăsta și n-am crăpat până acum?

Kain Alexandrovici căscă ochii. (Speranța îi făcea mult mai

luminoși.)

— Da! țipă el. Trebuie să-l vizibilizăm și-l vom vizibiliza!

Nikolai Samoilovici începu să se îmbrace în pripă. Își trase peste burtă cureaua de antilopă cu cataramă automată, apoi, cu obrajii inundați de sânge, își închise nasturele de la gulerul cămășii și, scotocind prin buzunare, bombăni:

— Da! Trebuie bani. Of, banii ăștia!...

— Să nu-ți pară rău de ei, zise Dobroglasov, o să ni-i scoatem înzecit!

— Bine, bine! Hai! Cu Dumnezeu înainte! Să știi, dragă Kain Alexandrovici, că niciodată în viața mea n-am fost atât de emoționat.

Aliații pleacă grăbiți spre strada Indirectă și, cu cât se apropiau mai mult de locuința mucegăită a inventatorului, cu atât măreau pasul.

La capătul străzii Indirecte rămaseră pe loc însă ca trăsniți. O procesiune stranie, care emitea urlete și țipete, se îndrepta direct spre ei. În fruntea tuturor alerga țopăind și dând din mâini un bărbat complet gol și păros, albastru din cap și până în picioare (era, de fapt, un albastru murdar). Aveai impresia că piatra caldarâmului încălzit de soare îi ardea tălpile: omul sărea tot timpul și încă la mare înălțime.

— Sunt invizibil, țipa dezbrăcatul cu o voce din piept.

Mulțimea răspundea râzând și urlând.

— Sunt invizibil, sunt invizibil, insista omul. Am încetat să exist!

— Cine-i ăsta? întrebă Kain Alexandrovici pe un băiețel. Ce s-a întâmplat aici?

Dar nimeni nu-i răspundea pentru că spectatorii nu voiau să piardă nicio clipă de spectacol în discuții inutile.

Omul albastru cu urme murdare pe spinare făcea niște salturi foarte comice. Mulțimea începuse să-și manifeste indignarea:

— Ce rușine!

— De mult n-am văzut o nerușinare ca asta!

— La miliție cu el!

— Sunt invizibil, striga dezbrăcatul. Am devenit străveziu. Va rog să vă convingeți, am inventat o pastă nouă „Invizibilin Babski”.

— Babski, exclamă Dobroglasov. Ne-am ars, Nikolai Samoilovici! Îl vezi? A înnebunit definitiv!

Spre locul incidentului venea un milițian într-o birjă.

— Țineți-l, cetățeni! striga el. Colaborați cu miliția!

— Pleacă de aici! urlă Babski. Nimeni nu mă poate prinde! Sunt invizibil. Nu vedeți că nu mă văd? Ha-ha-ha! „Invizibilinul Babski” și-a făcut efectul! Ce-aveți de zis?

— Perfect, căuta să-l lămurească milițianul, încercând să-l imobilizeze pe inventator, nu vă agitați, cetățene!

Icnind, oamenii îl urcară pe Babski în birjă.

— Invențiile geniale sunt totdeauna simple, striga Babski, ținându-

se de umerii birjarului. „Invizibilul Babski” este o capodoperă a simplității: două grame de salpetru, un praf de aspirină și o sută de grame de acvamarin. Dizolvate în apă distilată!

Birjarul, ținând capul întors într-o parte, îl asculta cu indiferență. Lui îi era absolut indiferent pe cine transportă: dezbrăcați, bețivi, nebuni... Îi părea doar rău că adormise exact când nu trebuia. Din cauza asta nu-l văzuse la timp pe milițian și n-a putut s-o ia la goană.

Babski se zbătea ca turbat. Cu ajutorul unor măturători și al activiștilor din public au reușit să-l întindă de-a latul. Câțiva măturători i s-au așezat pe spate. Milițianul a sărit pe scară și vehiculul, mult îngreunat, a luat-o pe strada Indirectă: picioarele groase ale nebunului orașului s-au văzut până ce birja a cotit-o pe prima stradelă.

O lună întreagă Babski a căutat secretul pierdut al „Pistruinului”. Până la urmă și-a ieșit total din minți, s-a vopsit și, convins că a devenit invizibil, a luat-o la fugă printre oameni. Așa a sfârșit în birjă.

— Ce facem acum? întrebă Brak, complet pierdut.

Kain Alexandrovici bătu atât de tare cu piciorul în caldarâm, încât săriră scânteii.

— Bineînțeles, zise el, *volens-nevolens*? dar trebuie să găsim altceva.

Schimbând niște fraze scurte, întristații prieteni o întoarseră spre casă.

— Hai la mine! propuse Nikolai Samoilovici, mai stăm de vorbă, mâncăm ceva. Poate că ne vine vreo idee. Ne trebuie un om cu mintea mai proaspătă. Nu știu care e situația la dumneata, dar eu sunt cu totul la pământ! Țsta e adevărul, ne trebuie un om energic, fără prejudecăți, care să fie de-al nostru. Și acest om...

Nikolai Samoilovici deschise ușa biroului său și zise:

— ...iată-l!

În birou se afla Piotr Kallistratovici Ivanopolski, care stătea tolănit pe canapea și fuma un trabuc din rezerva stăpânului casei.

CAPITOLUL IX.

SUB PAVĂZA JUSTIȚIEI

În timpul șederii sale la închisoare, adevăratul fost șef al administrației DOP-ului și-a conservat perfect prospețimea minții, a acumulat o mare cantitate de energie, și și-a luat totodată rămas bun de la puținele prejudecăți pe care le mai avusese.

Prima întâlnire cu Kain Alexandrovici a fost foarte cordială. Scuturând îndelung mâna lui Ivanopolski, Dobroglasov zâmbea fericit și repeta întruna:

— Cum sa nu, cum să nu, îl cunosc perfect! Șeful serviciului administrativ de la DOP. Îmi pare bine, chiar foarte bine. Dacă ați ști ce tiz îngrozitor aveți. O fiară!

După ce a aflat toate noutățile din Pișceslav, Ivanopolski a înțeles perfect de unde se trage răceala prietenilor și soarta demnă de plâns a firmei „Lapidus și Ganicikin”.

— Începe nebunia, zise el.

— Ce părere aveți, Piotr Kallistratovici? întrebă Dobroglasov, privindu-și iscoditor interlocutorul.

Brak ciuli și el urechile..

— Părerea mea, declară musafirul, este că Invizibilul trebuie dat în judecată!

Ideea expusă de Ivanopolski era atât de uimitoare, încât Dobroglasov și stăpânul casei au amuțit.

— Spuneți-mi, reuși în fine să bâiguie Kain Alexandrovici, oare v-am înțeles bine? Să-l dăm în judecată, să-l băgăm într-un proces?

— De neconceput! strigă Brak, rămânând cu gura pe jumătate căscată, ceea ce făcu să i se vadă dinții pe care, de-atâtea necazuri, nu se spălase de mult... Dar musafirul era neclintit în opinia sa.

— La judecată! Fără discuție!

— Scuzați-mă, vă rog, dar cum poți intenta proces unui om invizibil?

— De fapt, ce doriți? Să-l ponegriți, nu?

— Exact. Trebuie să-l desființăm prin orice mijloace!

— Păi desființați-l! Ideea v-am dat-o!

— Nu glumi, Ivanopolski, se-apucă Brak să urle. De unde și până unde proces? Filiurin nu există fizic!

— Aveți dreptate, Nikolai Samoilovici, fizic nu există, dar juridic există. Spuneți că are bani strânși la Casa de economii? Perfect! Situația vine în sprijinul ideii mele. Are o cameră? Chiar una nouă, pe care a primit-o fiind în stare de in vizibilitate? Cu-atât mai bine! Toate astea demonstrează că Străveziul este o persoană juridică. Și oricărei persoane juridice i se poate intenta un proces juridic.

— Bine, zise agitat Dobroglasov, să presupunem că va exista un proces, chiar dacă eu mă îndoiesc că vom putea ajunge cu Invizibilul la tribunal. Dar totul va fi o ficțiune. Pur și simplu nu se va prezenta în ziua procesului.

— Dacă va comite prostia asta, va fi un om mort! răspunse calm Ivanopolski. Tot orașul va ști că Invizibilul s-a speriat de tribunal și că, în consecință, este vinovat.

— Și dacă se prezintă?

— Eh, totul depinde de motivul pe care-l găsim pentru a-l da în judecată.

Brak și Dobroglasov mai încercară o dată să străpungă platoșa

justițiară cu care se acoperise Ivanopolski.

— Bine. Să zicem că-l condamnă... Și cine o să stea la închisoare?

— Străveziul, bineînțeles.

— Vezi să nu se ducă!... Și dacă în loc să se ducă la închisoare se va duce, de exemplu, la circ? Cine-l poate opri?

— Să se ducă unde vrea! Din punct de vedere juridic va sta în închisoare. Și la urma urmei, de ce ar fi nevoie de un proces penal? Un om poate fi defăimat și printr-un proces civil. Misiunea noastră e să-l așezăm pe banca acuzaților și să obținem o condamnare. După asta cariera Invizibilului se va sfârși! Puteți să mă credeți pe cuvânt.

Dobroglasov și Brak se dădură, în fine, bătuți. Bucuroși de înfrângere, nu mai știau cum să-i mulțumească lui Ivanopolski.

— Eu sunt un om modest, zise Piotr Kallistratovici, dar mulțumirile platonice nu sunt suficiente. Am nevoie și de mulțumiri concrete.

După o lungă tocmeală în care s-a stabilit recompensa pe care o va primi Ivanopolski, inclusiv modul de participare la viitoarele avantaje materiale, precum și după primirea unui avans pentru diferite speze, Ivanopolski se ridică și spuse:

— Până una alta, nu vă pot spune exact ce anume învinuiri vom aduce Străveziului pentru că nu îi cunosc încă viața intimă. Va trebui să alerg în dreapta și în stânga, iar dumneavoastră va trebui să așteptați și să-mi dați crezare, în limbaj oficial se poate spune că am creat o întovărire întemeiată pe încredere.

Aflând de la asociații săi unde locuiește Filiurin și, asigurându-i că, dacă există dorință, există și foarte multe căi de rezolvare a problemei, Ivanopolski îi părăsi într-o excelentă stare de spirit.

Timp de câteva zile Piotr Kallistratovici bătu orașul în lung și în lat în căutarea păcatelor lui Filiurin. Dar trecutul referentului era la fel de străveziu ca și prezentul. Nu i se putea reproșa niciun fel de păcate: nici lipsuri nemotivate de la serviciu, nici manifestări huliganice exagerate, nici vicii condamnabile.

Ivanopolski găsi o oarecare consolare pe bulevardul Calul lui Prjevalski nr. 16, unde absolut toți locatarii erau indignați de faptul că DOP îi repartizase camera Invizibilului. Asta îi făcea să fie foarte montați împotriva proaspătului lor vecin. Din spusele lor însă Ivanopolski nu reuși să adune elementele de care avea nevoie. Chiriașul invizibil era foarte liniștit, cântând la mandolină în limitele legale, nedepășind deci orele 23.

Piotr Kallistratovici își dădu seama că locatarii de la nr. 16 erau gata să depună chiar și mărturie mincinoasă împotriva Invizibilului, indiferent de capetele de acuzare ale procesului. Cum însă procesul nu exista ca atare, nu era nevoie încă nici de martori. Pentru orice eventualitate însă, au fost lăsați în rezervă.

În a patra zi de cercetări și de adunare a materialelor

compromițătoare, Piotr Kallistratovici se îndreptă spre fosta locuință a lui Filiurin, sperând ca măcar acolo să dea de vreo urmă.

Apropiindu-se, Ivanopolski observă niște gură-cască care stăteau proțăpiți în fața casei lui madam Bezliudnaia, privind la meșterii care tencuiau în zid o placă de marmură. Inscripția de pe placă era gravată cu litere gotice: „Aici a locuit tovarășul Invizibilu pe vremea când era Egor Karlovici Filiurin”.

Piotr Kallistratovici aruncă o privire plină de ură spre inscripție și, înjurând cât îl ținea gura, bătu la ușă. Din casă se auzeau exercițiile de canto pe care le făcea madam Bezliudnaia și țipetele sugarului.

*

Neștiind nimic de complotul care se uneltea împotriva Invizibilului, Evsei Lvovici Ioannopolski își conducea liniștit serviciul. Funcționarii îl iubeau. Ptașnikov însă, care înțelegea ce prăpastie îl despărțea de Evsei, nu mai îndrăznea să-i dea sfaturi medicale.

Timid prin natura sa, Ioannopolski căutase toată viața un post sigur, care să-l ferească de amenințarea zilnică a epurărilor și în care să se poată odihni de-adevăratelea. Acum era convins că găsise exact serviciul visat. De aceea se străduia să-și consolideze situația și făcea totul pentru a păstra prestigiul protectorului său. După ce organizase aniversarea și fixarea plăcii memoriale pe casa madamei Bezliudnaia, Evsei Lvovici încercă să rezolve într-un termen cât mai scurt problema monumentului pe care voia să-l ridice prietenului și binefăcătorului său.

Ideea i se păruse strălucită și de aceea se zbătea din toate puterile; se temea ca invidioșii și dușmanii să nu-i fure ideea. Sculptorul-administrator discuta ore întregi cu șeful serviciului de amenajări al GOP-ului despre proiect. Până la urmă s-au convins că statuia Străveziului nu va putea fi turnată nici în bronz și nici în ipsos pentru că nu se va putea obține o invizibilitate deplină.

— Poate că ar fi bine să ne oprim totuși pentru bronz, zise precaut sculptorul, intrând cu mapa de schițe în biroul lui Ioannopolski.

— Nu, nu se poate, răspunse Evsei, va fi prea multă vizibilitate, și nu e bine!

— Poate că atunci ar fi bine să înălțăm o coloană, exclamă Schatz.

— Ca aceea care se află în piața Vendôme din Paris?

— Exact. Dați comanda și vă fac o coloană splendidă cu basoreliefuri și alte ornamente.

— Ar fi o idee... Apropo, avem în curte foarte multe coloane scoase de la Clubul reunit.

— Păi atunci să punem câteva. Una mare la mijloc, care să simbolizeze invizibilitatea, iar pe laterală să instalăm câteva portaluri

sub care să se plimbe cetățenii orașului.

— Și un scuar...

— Și bănci pentru cei care vor voi să se oprească și să admire monumentul...

Lui Ioannopolski ideea îi plăcu foarte mult, simțea că adoptarea ei îi va consolida și mai mult situația.

Dar nici nu apucă proiectul să treacă prin toate instanțele cuvenite, că se ivi o situație neprevăzută: venind într-o zi la serviciu, Ioannopolski observă că Ptașnikov îi arunca niște priviri curioase.

— Ce e cu dumneata? glumi Evsei Lvovici, nu prea arăți bine. Poate că e pe bază nervoasă...

Ptașnikov ezita...

— Sau poate urina? continuă șeful.

Ptașnikov zâmbi jenat. Dar după câte se pare, nu era vorba nici despre dereglări nervoase, nici despre problema cealaltă. După câteva minute, tămăduitorul local intră în biroul lui Ioannopolski.

— Ați auzit ultimele noutăți, Evsei Lvovici? întrebă el, privind cu teamă în direcția ușii. Se zice că tovarășul Invizibilu are o fetiță.

— Ce mai e și cu aiureala asta?

— Pe cuvânt că așa se spune.

— Cu cine?

— Cu fosta lui gazdă.

— Prostii, ți-pă Ioannopolski.

În momentul acela însă își aminti de discuția pe care o avusese cu madam Bezliudnaia în dimineața dispariției lui Filiurin.

— Aiureli! continuă Evsei, dar cu mai puțină siguranță în glas.

— Nu, nu, se spune că așa ar fi.

— Și ce-i cu asta? Bine, să zicem că s-a născut un copil! La urma urmei, este o chestiune intimă a lui Filiurin.

— Într-adevăr. Dar se povestesc și amănunte. Se spune că în luna a șaptea a părăsit-o și că acum nici nu vrea s-o mai cunoască.

Ioannopolski se ridică speriat de la birou și zbieră:

— Ptașnikov! Vei fi dat afară de aici! *Volens-nevolens eu te concedens* pentru difuzarea de zvonuri tendențioase.

— Păi ce vină am eu? se dezvinovățea tămăduitorul. Am vrut numai să vă previn. Să știți că de ieri tot orașul numai despre asta discută. Mă mir că tovarășul Invizibilu nu cunoaște problema.

— Taci din gură, Ptașnikov! Ai limba prea lungă!

Dar Ptașnikov nu mai putea fi oprit. Cu mâinile la spate, aplecat deasupra călimării tematice „Cu fața spre sat” (care se mutase între timp înapoi în biroul șefului), el îi comunica lui Evsei tot felul de vești, una mai îngrozitoare decât alta.

— Gazda l-a dat în judecată.

— Ce vrea?

— Pensie alimentară. O pensie mare. Mă mir de dumneavoastră, Evsei Lvovici, că nu știți. Tot orașul știe. Oamenii sunt indignați.

— Cum așa? Cine îndrăznește să fie indignat?

— Mulți! Unii, e drept, nu vor să creadă că Străveziul nostru a lăsat pe drumuri o femeie nenorocită și bolnavă cu copil în brațe.

— Asta e o minciună! urlă Evsei. Nu vor putea să dovedească!

— Apropo, se vorbește că sărmana femeie moare de foame în timp ce Filiurin se lăfăie în lux.

De abia în acest moment Ioannopolski sesiză că se află în fața unei prăpăstii imense: protectorul său era în mare pericol, iar fotoliul de șef, pe care Evsei Lvovici se străduise în fel și chip să-l consolideze și să-l canalizeze spre necesitățile sale, era gata-gata să-i zboare de sub acea parte a trupului care suferea de hemoroizi.

Ioannopolski cunoștea foarte bine imensa forță a calomniei. „Biiine! se gândi el în sinea lui, alergând încoace și încolo prin birou. Procesul treacă-meargă! Cu toate că nici asta nu e bine. Invizibilul n-ar trebui să aibă de-a face cu justiția! Cum vor dovedi acuzațiile? Va trebui să lupt, altfel se duce totul de râpă. Trebuie să lansăm un contra-zvon! Să anunțăm că toate astea sunt minciuni sfruntate, că Invizibilul n-are nicio vină!...”

— Sunt aici! se auzi vocea Invizibilului.

— Egor Karlovici, zise Ioannopolski, vorbiți mai încet!

— Ce-i nou la serviciu? întrebă el. Vai, ce cravată frumoasă aveți, Evsei Lvovici, cât ați dat pe ea?

Dar lui Evsei Lvovici numai de cravată nu-i ardea... El se grăbi să-i relateze lui Filiurin tot ce auzise de la Ptașnikov.

— Cum, așa se vorbește despre mine? întrebă uimit Invizibilul. Într-adevăr, am auzit eu ceva prin oraș despre un copil... Dar am crezut că e vorba despre altul.

Evsei Lvovici privi cu mânie înspre dulap (de-acolo venea vocea nepăsătoare a lui Filiurin) zicându-și cu disperare:

„Lui îi e totuna dacă-l condamnă sau nu, eu însă o să-mi pierd postul! Și ce-o să mănânc? Ce-o să beau? Că eu nu sunt străveziu!”

— Lucrurile se mai pot îndrepta, zise Evsei Lvovici. De fapt, ați trăit cu ea? Adică cu gazda?

— Cu cine? Cu madam Bezliudnaia? Nici prin gând nu mi-a trecut! Nu cumva ați înnebunit?

— Chiar că nu mai înțeleg nimic! exclamă Evsei. Și n-ați trăit cu ea?

— Zău că n-am trăit! Vă dau cuvântul meu!

— Atunci, de unde? De unde a apărut zvonul ăsta? Cum de-a îndrăznit proasta aia să vă facă de rușine? Știți că ați fost dat în judecată? Trebuie să vă apărați! În situația dumneavoastră, asemenea minciuni trebuie complet eradicate!

Înțelegând foarte bine că esențialul nu-l reprezintă madam

Bezliudnaia cu pretențiile ei și că, de fapt, e vorba despre anumite forțe oculte necunoscute, Evsei Lvovici începu să-i explice Invizibilului câteva metode elementare de luptă cu răul pe care-l reprezintă pensia alimentară.

În urma unei scurte convorbiri telefonice, începu să se agite și mai mult. O voce binevoitoare și foarte mirată îi aduse la cunoștință că Invizibilul a fost dat în judecată, cerându-i-se întreținerea copilului conceput împreună cu cetățeană Bezliudnaia.

— Citația a fost trimisă pe adresa locuinței tovarășului Invizibilu, zise binevoitorul. Procesul va avea loc, probabil, peste trei zile. Și întrucât opinia publică manifestă un mare interes față de această problemă, ședința tribunalului va avea loc în piața Timiriazev, sub cerul liber, conchise amabilul interlocutor. Apoi se auzi în receptor ceva care semăna cu un fâlfâit de aripi și niște pocnituri care erau gata-gata să-i spargă timpanul lui Evsei.

— Haideți la mine! Îl zori Evsei Lvovici. Trebuie să discutăm! Să luăm măsuri!

Ioannopolski o luă la goană pe scările GOP-ului. Spre stupoarea lui, în fața intrării dădu nas în nas cu madam Bezliudnaia. Era îmbrăcată într-o rochie de vară brodată și ținea în brațe o grămăjoară albă din care răzbăteau niște sunete slabe. Auzind vocea Invizibilului, care plin de nechibzuință îl întrebuse pe Evsei „cât e ceasul?”, madam făcu un pas amenințător înainte și, printre dinții de aur, emise un amenințător de diez (de sus):

— Iată-l! urlă ea. Priviți cum arată un tată criminal! Nu se vede, dar e aici! Chiar adineauri a spus ceva!

— Fugiți! îi șopti Evsei lui Filiurin.

Dar era prea târziu. Văduva își descoperi tot aurul din gură și, întinzând copilul, începu să chițăie:

— Ia-l, nemernicule! Ia-ți copilul!

Instinctiv, Străveziul apucă copilul. Și în fața mulțimii se petrecu o scenă uluitoare: copilul înfășat într-o plăpumioară de pichet atârna pur și simplu în aer, iar madam Bezliudnaia, care se retrăsese prevăzătoare cu vreo zece pași, dădea din mâini urlând întruna:

— Priviți-l pe acest tată mizerabil. Priviți-l! Țasta e! Și încă își mai zice Invizibil!

Evsei Lvovici își ieși complet din fire:

— Ce stați ca un prost! Lăsați copilul și fugiți! Țasta e un scandal aranjat!

Imensa mulțime care umpluse strada și străduțele din jur, văzu copilul plutind și lăsându-se ușor în jos spre trotuar; până la urmă pruncul se opri exact în ușa GOP-ului.

— A fugit! zbiera madam Bezliudnaia. Nici ultima haimana n-ar fi procedat așa!

Evsei Lvovici începu să se strecoare prin mulțime. La un moment dat, îl văzu pe Kain Alexandrovici. Dobroglasov se furișa temător pe lângă ziduri, îndepărtându-se de locul scandalului. Alături de el alerga, gâfâind din greu și ștergându-și fruntea cu batista, un grăsan îmbrăcat într-un costum de vară. Fără prea mare greutate, Evsei îl recunoscuse pe Nikolai Samoilovici Brak. Iar lângă intrarea GOP-ului se afla Piotr Kallistratovici Ivanopolski care arăta cu gesturi largi ba spre mama disperată, ba spre copilul de la picioarele sale.

Excitată la culme de evenimentele la care fusese martoră, mulțimea nu se împrăstie decât noaptea târziu.

Capitolul X. „NU MAI AM NICIO ÎNTREBARE!”

Ivanopolski, Dobroglasov și Brak jubilau.

— Eh, cum stați cu „burta”? întreba râzând în hohote Nikolai Samoilovici.

— Chestia a ieșit la nivel! V-o declar ca de la persoană juridică la persoană juridică, zise Ivanopolski.

Iar Kain Alexandrovici, palid de emoția victoriei, se fâțâia dintr-un colț într-altul al încăperii, visând la clipa în care va intra din nou în fostul său birou de șef pentru a scrie rezoluții, pentru a primi comisioane și pentru a-i speria pe funcționari cu chipul său preocupat. Se și vedea smulgând de pe ușă ordinul de concediere a rudelor pe care-l scrisese de spaimă și afișând în locul lui tăblița de email alb: „Intrarea interzisă”.

Toate prevesteau victorie și – ca urmare firească – burți bine umplute. Însuși sunetul de „burtă” conținea în sine promisiuni de belșug și perspectiva bunăstării.

În lagărul Inamicilor Invizibilului se acționa cu mare energie. Pe bulevardul Calul lui Prjevalski nr. 16 începuse deja recrutarea de martori pentru procesul de pensie alimentară. Între timp, Evsei Lvovici depunea eforturi supraomenești pentru a consolida popularitatea cam zdruncinată a protectorului său invizibil. Pentru reușita operației sale, Ioannopolski angrenase întreg aparatul serviciului. Speriați de posibilitatea reîntoarcerii lui Kain Alexandrovici, funcționarii se străduiau din răspuțeri să demonstreze prietenilor și cunoscuților că Străveziul este într-adevăr o ființă curată precum lacrima și că pălăvrăgeala prostească a acelei muieri bețive nu este altceva decât o calomnie murdară.

Rezultatul acestor intrigi l-a constituit o nouă cotitură în rândurile opiniei publice: majoritatea devenise dispusă să creadă că este

prematur să-l acuzi pe Filiurin înainte de proces.

Evsei Lvovici continua să se agite. Sub chelia lui proeminentă se nășteau tot felul de planuri, unul mai îndrăzneț decât celălalt. Ba hotăra să lupte din răspuseri în timpul procesului, urmând să-și învețe pe dinafară depoziția (avea de gând ca în calitate de martor să rostească o cuvântare nimicitoare), ba i se părea că nu există nicio perspectivă de a câștiga în instanță și atunci gândurile i se îndreptau către rudele din America, către bogații săi frați, Sinclair Lvovici și Hiram Lvovici Johnopolski.

„N-ar fi mai bine să renunț la toată zăpăceala asta și să-l vând pe Filiurin în America? Probabil că acolo fantezmele sunt la mare preț. Poate că ar trebui să le scriu, să-i întreb.”

Dar renunță repede la idee. Până una, alta avea treburi până peste cap: trebuia să pună la punct o concepție unică pentru martori, organiza repetiții cu Invizibilul în vederea memorizării perfecte a textului pe care urma să-l rostească acuzatul atunci când i se va da ultimul cuvânt, ce mai încoa și-ncolo, era foarte ocupat.

În zorii zilei în care urma să aibă loc procesul, Filiurin (mai bine zis glasul lui) îl trezi pe Ioannopolski.

— Evsei, zise Străveziul cu o voce plângăcioasă, mi-e scârbă să mai trăiesc pe pământ! Asta e viață? Nu mai știi ce-i aia să mănânci ceva cu poftă... De două luni n-am mai dormit... Și-acum să mai și plătesc pensie alimentară! Ce viață e asta?

Ioannopolski sări din pat și se îmbracă la iuțeală.

Soarele apărut la orizont își arunca razele sale roz chiar la picioarele oamenilor care lucrau în piață. În fața monumentului lui Timiriazev se instalau bănci, pe stâlpi se fixau difuzoarele. Pe masa completului de judecată, acoperită cu postav, fuseseră aduse cele două elemente Indispensabile desfășurării procesului: carafa cu apă și clopoțelul nichelat.

— Nu vreau să plătesc pensie alimentară! suspina Filiurin. Un invizibil nu trebuie să plătească pensie alimentară! După ce că mi-am pierdut trupul... Vai, vai, mai bine nu m-aș fi spălat niciodată în viața mea...

— Fiți atent! îl îndoctrina Ioannopolski, să vorbiți tare și rar! Ați auzit?

— Aud, aud, răspunse abătut Invizibilul. Scârboasă muiere Bezliudnaia asta! Bine că nu i-am plătit chiria atunci când m-am mutat.

Orele zece fix... Din difuzoare răzbate spre mulțime vocea grefierului:

— Tribunalul! Vă rugăm să vă ridicați în picioare!

Întrucât însă locuitorii din Pișceslav, veniți în număr imens în piață, stăteau în orice caz în picioare, la intrarea tribunalului nu se produse

niciun freamăt suplimentar. Și așa era destul!

Liniștind mulțimea cu ajutorul clopoțelului, a cărui intensitate sonoră creștea la infinit datorită difuzoarelor, președintele completului de judecată privi pe sub sprâncene spre publicul prezent într-o cantitate neobișnuită și anunță:

— Acțiunea intentată de cetățeană Bezliudnaia împotriva cetățeanului Filiurin. Cetățeană Bezliudnaia!

Madam se apropie de masă și, înainte ca judecătorii să pronunțe vreun cuvânt, aruncă o privire spre public, ridicând copilul. Judecătorul o liniște cu o observație blândă și apoi îl strigă pe Filiurin.

— Sunt aici! răspunse Invizibilul.

Președintele îl rugă să aibă o atitudine mai serioasă față de tribunal, iar madam izbucni în plâns. Din mulțime se făcură auzite exclamații de aprobare în favoarea reclamantei.

Unii partizani mai înfierbântați ai victimei au trebuit chiar să fie chemați la ordine prin avertismente serioase.

Numai așa i-au putut liniști pe frații Dobroglasov și Ivanopolski, instalați în primele rânduri. (Dobroglasov-senior și Brak se ascundeau pe undeva mai în spate.) Evsei Lvovici cu o pălărie de paie „canotier” pe cap și cu vestă albă (cu mulți ani în urmă, la nunta soră-sii se îmbrăcase la fel) stătea cu fața îmbujorată de emoție în apropierea judecătorilor. În spatele lui se aflau Ptașnikov, consoarta lui secretă, fiul lui secret, curierul și încasatorul. Evsei Lvovici se întorcea mereu spre suita lui, făcând tot felul de semne.

Plângând, văduva dădea explicații.

Ea nu cerea, de fapt, nimic, n-avea nevoie de nimic. Ea voia doar ca toți să știe cum a fost aruncată în voia soartei de acest om care, pe vremea când era vizibil, trăise cu ea și care, în timp ce era însărcinată în luna a șaptea, se transformase nu se știe de ce în invizibil.

— Oare onoratei instanțe nu-i dă nimic de bănuit faptul acesta? întrebă (plin de patos cetățenesc) de la locul pe care-l ocupa în rândul întâi Piotr Kallistratovici Ivanopolski.

„Asta e un șnapan, să nu-l credeți!” voi Evsei să strige.

Dar președintele știa și singur ce are de făcut.

— Evacuați-l pe acest cetățean de aici! se adresă el aprodelui.

Scos din perimetrul pieței, Ivanopolski făcu înconjurul Clubului reunit și reconstruit și se reîntoarse în piață.

— Și mai rog ca tribunalul, încheie văduva, să-l înfiereze pe acest mincinos și...

— Și să demonstreze, nu se putu stăpâni din npu Ivanopolski, că tribunalul proletar, tribunalul sovietic, pe baza codului de procedură civilă – pedepsește...

Ivanopolski a fost nevoit să rostească ultimele cuvinte ținut de guler de către aprodel care îl scotea a doua oară din piață.

— Onoratei instanțe nu-i dă nimic de bănuir faptul că elemente străine fac presiuni asupra conștiinței cetățenilor judecătorești? Întrebă Evsei Lvovici cu o voce tremurândă, scoțându-și plin de respect pălăria „canotier”.

— Dar dumneavoastră cine sunteți? Apărător? De ce vă amestecați?

De frică, Evsei Lvovici își înghiți restul cuvintelor și procesul continuă.

— Filiurin, Egor Karlovici, vă rog să explicați!

Se lăsase o liniște atât de profundă, încât se auzeau copiii care prindeau raci în râul Tihostriuka.

— Ce să explic, tovarăși judecătorești? răspunse cu tristețe Invizibilul, într-adevăr am închiriat o cameră la madam Bezliudnaia (*frații Dobroglasov râd*). Dar între noi n-a fost nimic. (*Brak: „Ehehe!”*). Mă credeți sau nu mă credeți, tovarăși judecătorești, dar n-am nicio vină! Cuconița asta s-a învățat cu mulți (*Evsei emite exclamații de satisfacție*). Îmi permiteți, tovarăși judecătorești, să pun cetățenei o întrebare?

— Da.

— Spuneți-mi, madam Bezliudnaia, de ce ați anunțat tribunalul atât de târziu, dacă eu v-am părăsit încă de-acum două luni?

— Nu mi-a dat prin minte, răspunse văduva, căutând sprijin cu privirea la Ivanopolski.

— Alte întrebări nu am! strigă Evsei Lvovici, fără să aștepte ca propozițiunea respectivă s-o rostească, conform indicațiilor primite, Invizibilul.

— Evacuați-l pe acest cetățean! zise judecătorul.

Și procesul își continuă cursul său...

Până când să apară din nou Evsei în piață, au ajuns la proba cu martori. Madam Bezliudnaia adusese vreo cincizeci în frunte cu Piotr Kallistratovici. Pentru Invizibil s-a oferit doar un singur martor: Evsei Lvovici. A tot făcut el semne celor din suită, dar nimeni n-a vrut să ia cuvântul. La un moment dat, Ptașnikov fusese gata-gata să se alieze cu Ioannopolski; în ultimul moment s-a răzgândit și a dispărut în mulțime. Martorii au fost duși în clădirea clubului și chemați apoi pe rând. Cei recrutați de Ivanopolski s-au dovedit a fi multilateral informați.

Da, l-au văzut adesea pe fostul Filiurin împreună cu reclamanta și le-a fost dat de multe ori să remarce existența unor relații intime între acești cetățeni, adică: sărutări, lungi strângeri de mână, priviri reciproce tandre și multe altele care dovedesc, fără drept de apel, că Invizibilul este tatăl copilului. Lăsând copilul în voia soartei și mutându-se într-o altă locuință, cetățeanu Invizibilu a comis o faptă reprobabilă.

Iată, în rezumat, ce au declarat în cor locatarii, portarii și administratorul de pe bulevardul Calul lui Prjevalski nr. 16.

Depozițiile martorilor impresionară puternic mulțimea. Cîntea Invizibilului fusese târâtă în noroi și murdărită.

L-au chemat pe Ivanopolski.

— Ați venit să depuneți ca martor? întrebă președintele.

— Am venit la dumneavoastră ca persoană juridică la persoană juridică! răspunse cu aprindere Piotr Kallistratovici.

— Evacuați-l, zise cu o înfățișare tare chinuită judecătorul, și nu-l mai lăsați să se apropie! Apropo, ați mai fost judecat?

— De patru ori, răspunse Ivanopolski pe care, de data asta, îl evacua un milițian.

A fost singura depoziție care a aruncat o oarecare umbră asupra celorlalți martori ai reclamantei. Și cu toate acestea, mulțimea era de partea sărmanei femei, mai ales că Ioannopolski nu reușise, să rostească o cuvântare fulminantă.

Evsei și-a frecat îndelung chelia, și-a strâns la piept pălăria de pai „canotier”, dar n-a putut să-și amintească niciun cuvânt din discursul învățat pe dinafară. Pe neașteptate chiar și pentru sine însuși, Ioannopolski zise judecătorului:

— Nu mai am nicio întrebare!

— Nici nu puteți avea! zise judecătorul, ud learcă de transpirație. Puteți pleca! Acuzat, vi se acordă ultimul cuvânt.

— După ce că sunt invizibil se auzi o voce plângăcioasă, mai vrea să mă blagoslovească și cu plodul altuia!

— Vă rog să vă alegeți cu mai multă grijă expresiile! zise judecătorul.

— Bine, tovarășe judecător, numai că oamenii mă vorbesc degeaba de rău. Eu sunt un invalid. Pe Babski cu săpunul lui cu tot trebuie să-l judecați și nu pe mine!

— Vorbiți la obiect!

Vocea Invizibilului venea dinspre soclul monumentului.

— Tovarăși judecători...

Dar Filiurin nu reuși să-și exprime până la sfârșit ideea, care ar fi fost probabil mai la obiect decât cele anterioare; în piață se petrecea ceva misterios; din piepturile mulțimii izbucni un urlet prelung.

Pe soclul monumentului își făcu apariția un norișor roz. Sub privirile încremenite ale tuturor, norișorul începu să ia forma unui om. Judecătorii săriră de la locurile lor. Carafa cu apă căzu, udându-l din cap până în picioare pe Evsei, care stătea pe vine. Clopoțelul se rostogolea pe caldarâm, dând naștere unor sunete înfundate.

Dar toate astea erau nimic în comparație cu strigătele disperate ale mulțimii, în fața căreia apăruse un Filiurin în mărime naturală, cu o bărbie bălaie și cu părul vâlvoi.

„Pistruinul” nebunului de Babski își încetase brusc efectul.

Dezbrăcatul de pe soclu sări jos tipând, smulse postavul de pe masă

și se înveli cu el ca într-o togă.

— De acord! strigă el, îmbrățișându-l pe președintele completului de judecată, Sunt de acord cu orice! Cu toate că plodul nu e al meu, plătesc pensie alimentară! Sunt vizibil! Sunt vizibil!

Dar reclamanta nu mai era acolo. O zbughise de frică.

Egor Karlovici Filiurin își recăpătase trupul și, odată cu el, posibilitatea de a mânca, de a bea, de a dormi, de a avansa pe scara ierarhică, de a nu fi prezent la adunările generale sindicale și de a face alte o mie de lucruri plăcute pe care nu le pot face străveziii.

Epilog

A doua zi după proces, directorul GOP-ului îl chemă la el pe Evsei Lvovici:

— Ia spuneți-mi, întrebă el, cum ați ajuns în funcția de șef de serviciu?

— Dumneavoastră personal m-ați numit, răspunse Evsei în șoaptă. (După toate întâmplările din ziua precedentă își pierduse vocea.)

— Nu-mi amintesc, nu-mi amintesc! zise directorul. Dar unde ați lucrat înainte?

— Tot acolo! Contabil.

— Aha! Acum mi-aduc aminte. Păi să rămâneți contabil!...

Leșinat de fericire, Evsei Lvovici se întoarse în birou, deschise registrul principal, privind printre propriile lacrimi de bucurie liniile roze și albastre ale filelor.

La serviciul amenajări lucrurile reveniseră la starea lor inițială. Filiurin ședea tot pe vechiul său loc și făcea cu migală cuvenitele însemnări în registrul de cadastru, familia Ptașnikov țacănea la aritmometre și trăgea copii după documente, iar încasatorul alerga după treburile sale de încasator.

Doar Kain Alexandrovici nu mai era la locul lui. Postul de șef fusese încredințat altcuiva.

În perioada invizibilității lui Filiurin, orașul se cam dezobișnuise de șnapani și nu voia să se obișnuiască din nou cu ei. Din aceleași motive s-au stins și luminile din plăcuta locuință a lui Brak. Nici Ivanopolski nu s-a mai reîntors la activitatea sa. Tot din aceleași motive. Iar madam Bezliudnaia n-a mai îndrăznit să revină asupra reclamației; n-avea niciun temei fizic ori juridic s-o facă.

Evsei Lvovici coborî de pe scaunul său rotativ și se apropie de Ptașnikov:

— Ce zici? întrebă el.

— Cred că e pe bază nervoasă, răspunse Ptașnikov din obișnuință.

— Ehe, exclamă pe neașteptate Filiurin, care de cinci minute se tot

privea într-o oglindă de buzunar, știți că pistruii mi-au dispărut?

- {1} Titlul inițial al romanului „Vișelul de aur” (n.t.).
- {2} Povestirea nu a mai fost scrisă. De abia în 1956 au apărut într-o revistă planul ei și câteva schițe de caractere (n.t.).
- {3} „Pasajul vânătorilor” și „Pasajul mâncăilor”, două centre comerciale cunoscute din vechea Moscova (n.tr.).
- {4} În traducere aproximativă: Bătrânul Căinnneanu (n. tr.).
- {5} Administrație locală în Rusia țaristă, aleasă de nobilime și clasele avute (n. tr.).
- {6} De la „*spravka*” – informație (n. tr.).
- {7} Titlul revistei în care s-a publicat foiletonul (n. tr.).
- {8} Dacă traducerea acestui nume, adaptată conform sonorității ei, poate servi la ceva, tălmăcitorul o face bucuros: *Morales-Păzitorescu* (n. tr.).
- {9} Comisia de control muncitoresc (N. tr.).
- {10} De la *baran* – berbec (n. tr.).
- {11} „Pișceslav” ar putea însemna - în traducere liberă - „Gloria hranei”.
- {12} Gospodăria orășenească Pișceslav (n. tr.).
- {13} Celebru călător rus din secolul trecut (n. tr.).
- {14} *nBrak*” – rebut (N. tr.).

Table of Contents

1 + 1 = 1

DUBLĂ AUTOBIOGRAFIE

DIN PARTEA AUTORILOR

EVGHENI PETROV. DIN AMINTIRILE DESPRE ILF

1

2

3

4

I. ILF...

CARNETE DE ÎNSEMNĂRI (fragmente)

PIETONUL

ÎNTÂMPLARE LA OFICIU

CUM SE FACE PRIMAVARĂ

NOUL PALAT

E. PETROV

UN OM NENOROCIT

O PERSONALITATE PROEMINENTĂ

IMPERTINENTUL

IEPURAȘUL ATOTCUPRINZĂTOR

NENEA SILANTI

ENTUZIASTUL

CARNETUL DE ÎNSEMNĂRI

I. ILF și E. PETROV...

ATITUDINE DISPREȚUITOARE FAȚĂ DE STOMAC

CENTROPUP

LOC REZERVAT

NU MĂ VOI CRUȚA!

FANTOMA DILETANTĂ

TOVARĂȘUL FILOSOPULO

INTRIGI

DISCUȚII LA MICUL DEJUN

O PIESĂ ÎN CINCI MINUTE

CUM SE FACE UN FILM (SECRETUL DE FABRICAȚIE)

SEMICOCOȘOVISMUL

ĂSTA-I OBICEIUL!

MICROBIȘȚII

1001 DE ZILE SAU NOUA ȘEHEREZADĂ

FUNCȚIONARUL INVIZIBIL (O PERSONALITATE LUMINOASĂ)

Capitolul I. „PISTRUIN”-UL LUI BABSKI

Capitolul II. „VOLENS - NEVOLENS”

Capitolul III. „CARE ÎNCOTRO - IAR EU LA CEC!”

Capitolul IV. ISTORIA ORAȘULUI PIȘCESLAV
Capitolul V. DISCURSUL FESTIV
Capitolul VI ...ȘI KAIN L-A CONCEDAT PE ABEL
Capitolul VII. „SUNT AICI”
CAPITOLUL VIII. HRĂPĂREȚUL ÎN LIBERTATE
CAPITOLUL IX. SUB PAVĂZA JUSTIȚIEI
Capitolul X. „NU MAI AM NICIO ÎNTREBARE!”
Epilog